

ANKARA
HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

**TÜRKİYE TÜRKÇESİ VE GÜRCÜCEDEKİ İNSAN
ORGAN ADLARI İLE İLGİLİ DEYİMLERİN
KARŞILAŞTIRILMASI**

TAMAR KUTSİA

Tez Danışmanı

Doç. Dr. Hakan AKCA

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
TÜRK DİLİ BİLİM DALI**

EKİM 2022

**TÜRKİYE TÜRKÇESİ VE GÜRCÜCEDEKİ İNSAN ORGAN ADLARI
İLE İLGİLİ DEYİMLERİN KARŞILAŞTIRILMASI**

TAMAR KUTSİA

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
TÜRK DİLİ BİLİM DALI**

**ANKARA HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

EKİM 2022

ETİK BEYAN

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında; tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

13/10/2022

Tamar KUTSİA

TÜRKİYE TÜRKÇESİ VE GÜRCÜCEDEKİ İNSAN ORGAN ADLARI İLE İLGİLİ
DEYİMLERİN KARŞILAŞTIRILMASI

(Yüksek Lisans Tezi)

Tamar KUTSİA

ANKARA HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

Ekim 2022

ÖZET

Yüzyıllar boyunca aynı coğrafyada bulunan Türkiye ve Gürcistan, yakın komşuluk ilişkileri sebebiyle sürekli etkileşim içinde olmuştur. Bu iki ülke arasındaki etkileşim pek çok alanda olduğu gibi dilde de görülmektedir. Farklı dil ailesine mensup olsalar da birbirine komşu olan Türk ve Gürcü dilleri üzerine karşılaştırmalı incelemeler yapmak dil ilişkilerinin tespiti açısından büyük önem taşımaktadır. Birbirine coğrafya bakımından yakın olan Türkçe ve Gürcücede ortak kelimelerin sayısı çoktur. Aynı zamanda her iki dilde anlam veya şekil bakımından tam ya da kısmi eşdeğer deyimler de bulunmaktadır. Bu çalışmanın amacı, Türkçe ve Gürcücede insan organ adlarıyla kurulan deyimleri tespit edip karşılaştırmalı olarak incelemek, her iki dilde organ adlarıyla ilgili deyimlerin benzerliklerini ve farklılıklarını ortaya koymaktır. Bu tez, iki bölümden oluşmaktadır. I. Bölüm’de “deyim” kavramı ve özellikleri ile Türkiye ve Gürcistan’da deyimler üzerine yapılan çalışmalar üzerinde durulmuştur. II. Bölüm (İnceleme)’de Türkçe ve Gürcücede Organ adlarıyla kurulan deyimler karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. İnceleme bölümünde deyimler alfabetik olarak tablo hâlinde gösterilmiştir. Tablolarda, ilk sütunda deyimlerin Türkiye Türkçesindeki biçimi, ikinci sütunda deyimün Gürcücedeki karşılığı (orijinal hâli, transkripsiyonu ve Türkçe çevirisi) ve üçüncü sütunda deyimlerin anlamları verilmiştir. Çalışma, Türkiye Türkçesi ve Gürcü yazı dillerinde bulunan insan organ adları ile kurulan deyimlerle sınırlı tutulmuştur. Ancak, göz, kulak, burun, baş, el, kalp vb. somut iç ve dış organ adlarıyla kurulan deyimlerin yanı sıra bu organ adlarıyla ilgili olan akıl, gönül, ruh, can gibi soyut kelimelerle kurulan deyimler de incelenmiştir. Çalışma sırasında ortaya çıkan veriler, nitel araştırma yöntemi uygulanarak tarama, derleme ve karşılaştırma gibi tekniklerle elde edilmiştir. Ayrıca her iki dildeki insan organ adları ile ilgili ortak deyimlerin tespit edilmesi için deyim sözlüklerinden tarama ve fişleme yöntemi uygulanmıştır. Araştırma sonucunda Türkiye Türkçesi ve Gürcücede insan organ adları ile kurulan ortak deyimlerin büyük bir kısmının (%58,39) tam eşdeğerli olduğu, yakın coğrafyada yaşayan milletlerin birbirini dil ve kültür bakımından etkiledikleri, farklı dil ailelerine mensup olsalar da Türkçe ve Gürcücede organ adlarıyla kurulan pek çok deyimün ortak olduğu tespit edilmiştir.

Bilim Kodu	: 30103
Anahtar Kelimeler	: Türkçe, Gürcüce, deyimler, insan organ adları, karşılaştırma
Sayfa Adedi	: 231
Tez Danışmanı	: Doç. Dr. Hakan AKCA

COMPARISON OF IDIOMS RELATED TO HUMAN ORGAN NAMES IN TURKISH
AND GEORGIAN LANGUAGES
(M.Sc.Thesis)

Tamar KUTSIA

ANKARA HACI BAYRAM VELİ UNIVERSITY
THE INSTITUTE OF GRADUATE STUDIES

October 2022

ABSTRACT

Turkey and Georgia, have been in the same geography for centuries and have constant interaction due to their close neighborly relations. The relation between these two countries is seen in language as well as in many other fields. It is of great importance to make comparative studies in Turkish and Georgian languages, which are neighbors to each other, even though they belong to different language families, in terms of determining language relations. There are many common words in Turkish and Georgian, which are close to each other in terms of geography. At the same time, there are also idioms that are fully or partially equivalent in meaning or form in both languages. The goal of the research is to learn and comparatively analyze the idioms formed with human organ names in Turkish and Georgian in order to find the similarities and differences of the idioms related to organ names in both languages. This thesis consists of two parts. The concept of "idiom" and its features and studies on idioms in Turkey and Georgia are discussed in Chapter 1. The idioms formed with organ names in Turkish and Georgian are comparatively analyzed in Chapter II. In the review section the idioms are presented in alphabetical order. In the tables, the form of the idioms in Turkish is given in the first column, the Georgian equivalent of the idiom (original form, transcription and Turkish translation) in the second column and the meanings of the idioms in the third column. The study is limited to idioms formed with human organ names in Turkish and Georgian literary languages. Beside the idioms formed with the eyes, ears, nose, head, hand, heart, etc. Also, idioms formed with internal and external organ names, idioms formed with abstract words such as mind, heart and soul are discussed. The data that emerged during the study were obtained by using the qualitative research method and by techniques such as scanning, compilation and comparison. In order to determine common idioms related to human organ names in both languages, scanning and filing method was used from idiom dictionaries. As a result of the research, it is seen that most of the common idioms (58.39%) formed with human organ names in Turkish and Georgian are exactly similar. The nations living in the nearby geography affect each other in terms of language and culture, although they belong to different language families, it has been determined that many idioms established with organ names in Turkish and Georgian are common.

Science Code : 30103
Key Words : Turkish, Georgian, idioms, human organ names, comparison
Page Number : 231
Supervisor : Assoc. Prof. Dr. Hakan AKCA

TEŞEKKÜR

Çalışmam süresince desteğini benden esirgemeyen, bilgi birikimiyle çalışmama farklı açılardan bakmamı sağlayan, öğrencisi olmaktan her zaman gurur duyduğum değerli danışman hocam Doç.Dr. Hakan AKCA'ya, yardımlarını hiçbir zaman esirgemeyen, değerli bilgilerini benimle paylaşan ve çalışmama büyük katkısı bulunan ikinci danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Maia MESKHİDZE'ye çok teşekkür ederim.

Türkiye'de ve Gürcistan'da lisans ve yüksek lisans öğrenimim boyunca bana yol gösteren ve yetişmemde emekleri bulunan tüm kıymetli hocalarıma, Türkiye'de Türkoloji alanında yüksek lisans eğitimi almamı sağlayan T.C. Başbakanlık Yurtdışı Türkler ve Akraba Toplulukları Başkanlığına, çalışmam boyunca yardımını ve desteğini esirgemeyen kıymetli arkadaşım Tamari GUCHMAZASHVİLİ'ye, hayatım boyunca yanımda olan, beni cesaretlendiren ve her zaman beni destekleyen canım aileme şükranlarımı sunarım.

Tamar KUTSIA

Ekim -2022

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	v
TEŞEKKÜR.....	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLoların LİSTESİ.....	x
ŞEKİLLERİN LİSTESİ	xxi
1. GİRİŞ	1
2. TÜRKİYE TÜRKÇESİNDE VE GÜRCÜCEDE DEYİM YAPILARI.....	5
2.1. Türkçe Deyimler ve Temel Özellikleri	5
2.1.1. Türkçe Deyim Kavramı.....	5
2.1.2. Türkiye Literatüründe Deyimin Tanımı ve Özellikleri	6
2.1.3. Türkiye’de Deyimler Üzerine Yapılan Çalışmalar	9
2.1.4. Gürcistan Literatüründe Deyimin Tanımı ve Özellikleri	15
2.1.5. Gürcistan’da Deyimler Üzerine Yapılan Çalışmalar.....	19
3. İNCELEME	27
3.1. “Ağız” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimler.....	27
3.2. “Akıl” Sözcüğü İle Kurulmuş Deyimler	38
3.3. “Alın” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimler	44
3.4. “Arka” Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimler.....	46
3.5. “Avuç” / “Avuç İçi” Sözcükleri ile Kurulmuş Deyimler	49
3.6. “Avurt” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimler	51
3.7. “Ayak” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimler.....	53
3.8. “Bacak” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimler	58
3.9. “Bağır” Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimler.....	60

3.10. “Baş” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimler	61
3.11. “Kendi” Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimler	70
3.12. “Tepe” Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimler	74
3.13. “Üst” Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimler	76
3.14. “Bel” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimler	79
3.15. “Beyin” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimler	81
3.16. “Boğaz” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimler	84
3.17. “Boyun” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimler	87
3.18. “Burun” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimler	90
3.19. “Can” Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimler	94
3.20. “Ciğer” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimler	100
3.21. “Çehre” Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimler	102
3.22. “Çene” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimler	103
3.23. “Damak” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimler	106
3.24. “Deri” Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimler	107
3.25. “Dil” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimler	109
3.26. “Dirsek” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimler	113
3.27. “Diz” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimler	114
3.28. “Dudak” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimler	116
3.29. “El” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimler	117
3.30. “Etek” Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimler	130
3.31. “Gırtlak” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimler	132
3.32. “Göbek” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimler	133
3.33. “Göğüs” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimler	135
3.34. “Gönül” Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimler	137
3.35. “Göz” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimler	143

	Sayfa
3.36. “İç” Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimler	157
3.37. “İşkembe” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimler.....	162
3.38. “Kafa” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimler.....	164
3.39. “Kalp” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimler.....	170
3.40. “Karın” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimler	173
3.41. “Kelle” Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimler	175
3.42. “Kol” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimler	177
3.43. “Kulak” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimler.....	180
3.44. “Mide” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimler.....	186
3.45. “Omuz” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimler.....	188
3.46. “Öd” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimler	190
3.47. “Parmak” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimler	191
3.48. “Ruh” Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimler	194
3.49. “Sırt” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimler.....	196
3.50. “Surat” Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimler	199
3.51. “Yanak” Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimler	201
3.52. “Yürek” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimler	202
3.53. “Yüz” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimler.....	210
4. SONUÇ	223
KAYNAKÇA.....	225
EKLER.....	229
EK-1. Çeviri Yazı Alfabesi	229
ÖZGEÇMİŞ	231

TABLoların LİSTESİ

Tablo	Sayfa
Tablo 3.1. Türkçe ve Gürcücede “Ağız” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Deyimler)	27
Tablo 3.2. En Az Bir Kelimesi Ortak Olan ve Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler)	31
Tablo 3.3. Şekil Bakımından Farklı, Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler)	33
Tablo 3.4. Şekil Bakımından Aynı, Anlam Bakımından Farklı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler.....	36
Tablo 3.5. Türkçe ve Gürcücede “Akıl” Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Deyimler)	38
Tablo 3.6. En Az Bir Kelimesi Ortak Olan ve Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler.....	40
Tablo 3.7. Şekil Bakımından Farklı, Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler.....	43
Tablo 3.8. Şekil Bakımından Aynı, Anlam Bakımından Farklı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler.....	43
Tablo 3.9. Türkçe ve Gürcücede “Alın” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Deyimler)	44
Tablo 3.10. En Az Bir Kelimesi Ortak Olan ve Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler.....	45
Tablo 3.11. Şekil Bakımından Farklı, Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler.....	45
Tablo 3.12. Şekil Bakımından Aynı, Anlam Bakımından Farklı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler.....	45
Tablo 3.13. Türkçe ve Gürcücede “Arka” Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Deyimler)	46
Tablo 3.14. En Az Bir Kelimesi Ortak Olan ve Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler.....	47
Tablo 3.15. Şekil Bakımından Farklı, Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler.....	47

Tablo**Sayfa**

Tablo 3.16. Şekil Bakımından Aynı, Anlam Bakımından Farklı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler.....	48
Tablo 3.17. Türkçe ve Gürcücede “Avuç”/”Avuç İçi” Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Deyimler)49	
Tablo 3.18. En Az Bir Kelimesi Ortak Olan ve Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler.....	49
Tablo 3.19. Şekil Bakımından Farklı, Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler.....	49
Tablo 3.20. Şekil Bakımından Aynı, Anlam Bakımından Farklı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler.....	50
Tablo 3.21. Türkçe ve Gürcücede “Avurt” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Deyimler)	51
Tablo 3.22. Şekil Bakımından Farklı, Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler.....	51
Tablo 3.23. Türkçe ve Gürcücede “Ayak” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Deyimler)	53
Tablo 3.24. En Az Bir Kelimesi Ortak Olan ve Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler.....	55
Tablo 3.25. Şekil Bakımından Farklı, Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler.....	56
Tablo 3.26. Şekil Bakımından Aynı, Anlam Bakımından Farklı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler.....	57
3.27. Türkçe ve Gürcücede “Bacak” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Deyimler)	58
Tablo 3.28. En Az Bir Kelimesi Ortak Olan ve Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler.....	58
Tablo 3.29. Şekil Bakımından Farklı, Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler.....	58
Tablo 3.30. Şekil Bakımından Farklı, Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler.....	60
Tablo 3.31. Türkçe ve Gürcücede “Baş” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Deyimler)	61

Tablo 3.32. En Az Bir Kelimesi Ortak Olan ve Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler.....	65
Tablo 3.33. Şekil Bakımından Farklı, Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler.....	68
Tablo 3.34. Şekil Bakımından Aynı, Anlam Bakımından Farklı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler.....	69
Tablo 3.35. En Az Bir Kelimesi Ortak Olan ve Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler.....	71
Tablo 3.36. Şekil Bakımından Farklı, Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler.....	73
Tablo 3.37. Türkiye Türkçesi ve Gürcücede “Tepe” Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Deyimler) .	74
Tablo 3.38. En Az Bir Kelimesi Ortak Olan ve Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler.....	75
Tablo 3.39. Şekil Bakımından Farklı, Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler.....	75
Tablo 3.40. Şekil Bakımından Aynı, Anlam Bakımından Farklı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler.....	76
Tablo 3.41. Türkiye Türkçesi ve Gürcücede “Üst” Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Deyimler)	77
Tablo 3.42. En Az Bir Kelimesi Ortak Olan ve Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler.....	78
Tablo 3.43. Şekil Bakımından Farklı, Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler.....	78
Tablo 3.44. Şekil Bakımından Aynı, Anlam Bakımından Farklı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler.....	78
Tablo 3.45. Türkçe ve Gürcücede “Bel” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler)...	79
Tablo 3.46. Şekil Bakımından Farklı, Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler.....	80
Tablo 3.47. Şekil Bakımından Aynı, Anlam Bakımından Farklı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler.....	80

Tablo 3.48. Türkçe ve Gürcücede “Beyin” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Deyimler)	81
Tablo 3.49. En Az Bir Kelimesi Ortak Olan ve Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler.....	82
Tablo 3.50. Şekil Bakımından Farklı, Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler.....	82
Tablo 3.51. Şekil Bakımından Aynı, Anlam Bakımından Farklı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler.....	82
Tablo 3.52. Türkçe ve Gürcücede “Boğaz” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Deyimler)	84
Tablo 3.53. En Az Bir Kelimesi Ortak Olan ve Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler.....	84
Tablo 3.54. Şekil Bakımından Farklı, Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler.....	85
Tablo 3.55. Türkçe ve Gürcücede “Boyun” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Deyimler)	87
Tablo 3.56. En Az Bir Kelimesi Ortak Olan ve Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler.....	88
Tablo 3.57. Şekil Bakımından Farklı, Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler.....	88
Tablo 3.58. Şekil Bakımından Aynı, Anlam Bakımından Farklı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler.....	89
Tablo 3.59. Türkçe ve Gürcücede “Burun” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler	90
Tablo 3.60. En Az Bir Kelimesi Ortak Olan ve Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler.....	91
Tablo 3.61. Şekil Bakımından Farklı, Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler.....	92
Tablo 3.62. Şekil Bakımından Aynı, Anlam Bakımından Farklı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler.....	93
Tablo 3.63. Türkçe ve Gürcücede “Can” Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Deyimler)	94

Tablo 3.64. En Az Bir Kelimesi Ortak Olan ve Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler.....	96
Tablo 3.65. Şekil Bakımından Farklı, Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler.....	98
Tablo 3.66. Şekil Bakımından Farklı, Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler.....	100
Tablo 3.67. Türkçe ve Gürcücede “Çehre” Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler ..	102
Tablo 3.68. En Az Bir Kelimesi Ortak Olan ve Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler.....	102
Tablo 3.69. Türkçe ve Gürcücede “Çene” Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler ..	103
Tablo 3.70. En Az Bir Kelimesi Ortak Olan ve Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler.....	104
Tablo 3.71. Şekil Bakımından Farklı, Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler.....	104
Tablo 3.72. Türkçe ve Gürcücede “Damak” Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Deyimler)	106
Tablo 3.73. Şekil Bakımından Farklı, Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler.....	106
Tablo 3.74. Türkçe ve Gürcücede “Deri” Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Deyimler)	107
Tablo 3.75. En Az Bir Kelimesi Ortak Olan ve Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler.....	108
Tablo 3.76. Türkçe ve Gürcücede “Dil” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Deyimler)	109
Tablo 3.77. Şekil Bakımından Farklı, Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler.....	111
Tablo 3.78. Şekil Bakımından Aynı, Anlam Bakımından Farklı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler.....	112
Tablo 3.79. Şekil Bakımından Farklı ve Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler.....	113

Tablo**Sayfa**

Tablo 3.80. Türkçe ve Gürcücede “Diz” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Deyimler)	114
Tablo 3.81. En Az Bir Kelimesi Ortak Olan ve Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler.....	115
Tablo 3.82. Türkçe ve Gürcücede “Dudak” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Deyimler)	116
Tablo 3.83. Şekil Bakımından Farklı, Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler.....	116
Tablo 3.84. Şekil Bakımından Aynı, Anlam Bakımından Farklı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler.....	116
Tablo 3.85. Türkiye Türkçesi ve Gürcücede “El” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Deyimler)	117
Tablo 3.86. En Az Bir Kelimesi Ortak Olan ve Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler.....	123
Tablo 3.87. Şekil Bakımından Farklı, Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler.....	125
Tablo 3.88. Şekil Bakımından Aynı, Anlam Bakımından Farklı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler.....	128
Tablo 3.89. Türkiye Türkçesi ve Gürcücede “Etek” Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Deyimler)	130
Tablo 3.90. Şekil Bakımından Farklı, Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler.....	131
Tablo 3.91. Şekil Bakımından Farklı, Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler.....	132
Tablo 3.92. Türkiye Türkçesi ve Gürcücede “Göbek” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Deyimler)	133
Tablo 3.93. En Az Bir Kelimesi Ortak Olan ve Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler.....	133
Tablo 3.94. Şekil Bakımından Farklı, Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler.....	133

Tablo 3.95. Şekil Bakımından Aynı, Anlam Bakımından Farklı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler.....	134
Tablo 3.96. Türkiye Türkçesi ve Gürcücede “Göğüs” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Deyimler)	135
Tablo 3.97. Şekil Bakımından Farklı, Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler.....	135
Tablo 3.98. Türkiye Türkçesi ve Gürcücede “Gönül” Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Deyimler)	137
Tablo 3.99. En Az Bir Kelimesi Ortak Olan ve Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler.....	139
Tablo 3.100. Şekil Bakımından Farklı, Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler.....	141
Tablo 3.101. Şekil Bakımından Aynı, Anlam Bakımından Farklı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler.....	141
Tablo 3.102. Türkiye Türkçesi ve Gürcücede “Göz” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Deyimler)	143
Tablo 3.103. En Az Bir Kelimesi Ortak Olan ve Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler	149
Tablo 3.104. Şekil Bakımından Farklı, Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler.....	154
Tablo 3.105. Şekil Bakımından Aynı, Anlam Bakımından Farklı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler.....	155
Tablo 3.106. En Az Bir Kelimesi Ortak Olan ve Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler	157
Tablo 3.107. Şekil Bakımından Farklı, Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler.....	160
Tablo 3.108. En Az Bir Kelimesi Ortak Olan ve Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler	163
Tablo 3.109. Şekil Bakımından Farklı, Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler.....	163

Tablo**Sayfa**

Tablo 3.110. Türkiye Türkçesi ve Gürcücede “Kafa” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Deyimler)	164
Tablo 3.111. En Az Bir Kelimesi Ortak Olan ve Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler	166
Tablo 3.112. Şekil Bakımından Farklı, Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler.....	166
Tablo 3.113. Türkiye Türkçesi ve Gürcücede “Kalp” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Deyimler)	170
Tablo 3.114. En Az Bir Kelimesi Ortak Olan ve Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler	172
Tablo 3.115. Türkiye Türkçesi ve Gürcücede “Karın” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Deyimler)	173
Tablo 3.116. En Az Bir Kelimesi Ortak Olan ve Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler	174
Tablo 3.117. Şekil Bakımından Farklı, Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler.....	174
Tablo 3.118. Türkiye Türkçesi ve Gürcücede “Kelle” Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Deyimler)	175
Tablo 3.119. En Az Bir Kelimesi Ortak Olan ve Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler	176
Tablo 3.120. Şekil Bakımından Farklı, Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler.....	176
Tablo 3.121. Şekil Bakımından Aynı, Anlam Bakımından Farklı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler.....	176
Tablo 3.122. Türkiye Türkçesi ve Gürcücede “Kol” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Deyimler)	177
Tablo 3.123. Şekil Bakımından Farklı, Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler.....	178

Tablo 3.124. Türkiye Türkçesi ve Gürcücede “Kulak” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Deyimler).	180
Tablo 3.125. En Az Bir Kelimesi Ortak Olan ve Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler	183
Tablo 3.126. Şekil Bakımından Farklı, Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler	185
Tablo 3.127. Türkiye Türkçesi ve Gürcücede “Mide” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Deyimler)	186
Tablo 3.128. En Az Bir Kelimesi Ortak Olan ve Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler	186
Tablo 3.129. Şekil Bakımından Farklı, Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler	187
Tablo 3.130. Türkiye Türkçesi ve Gürcücede “Omuz” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Deyimler)	188
Tablo 3.131. En Az Bir Kelimesi Ortak Olan ve Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler	188
Tablo 3.132. Şekil Bakımından Farklı, Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler	189
Tablo 3.133. Şekil Bakımından Farklı, Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler	190
Tablo 3.134. Türkiye Türkçesi ve Gürcücede “Parmak” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Deyimler)	191
Tablo 3.135. En Az Bir Kelimesi Ortak Olan ve Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler	192
Tablo 3.136. Şekil Bakımından Farklı, Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler	192
Tablo 3.137. Şekil Bakımından Aynı, Anlam Bakımından Farklı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler	193
Tablo 3.138. Türkiye Türkçesi ve Gürcücede “Ruh” Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Deyimler)	194

Tablo**Sayfa**

Tablo 3.139. Şekil Bakımından Farklı, Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler.....	194
Tablo 3.140. Türkiye Türkçesi ve Gürcücede “Sırt” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Deyimler)	196
Tablo 3.141. En Az Bir Kelimesi Ortak Olan ve Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler	197
Tablo 3.142. Şekil Bakımından Farklı, Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler.....	197
Tablo 3.143. Türkiye Türkçesi ve Gürcücede “Surat” Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Deyimler)	199
Tablo 3.144. En Az Bir Kelimesi Ortak Olan ve Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler	199
Tablo 3.145. Şekil Bakımından Farklı, Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler.....	200
Tablo 3.146. Şekil Bakımından Farklı, Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler.....	201
Tablo 3.147. Türkiye Türkçesi ve Gürcücede “Yürek” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Deyimler)	202
Tablo 3.148. En Az Bir Kelimesi Ortak Olan ve Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler	206
Tablo 3.149. Şekil Bakımından Aynı, Anlam Bakımından Farklı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler.....	209
Tablo 3.150. Türkiye Türkçesi ve Gürcücede “Yüz” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Deyimler)	210
Tablo 3.151. En Az Bir Kelimesi Ortak Olan ve Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler	213
Tablo 3.152. Şekil Bakımından Farklı, Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler.....	214
Tablo 3.153. Türkiye Türkçesi ve Gürcücede “Zihin” Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Deyimler)	219

Tablo**Sayfa**

Tablo 3.154. En Az Bir Kelimesi Ortak Olan ve Anlam Bakımından Aynı Olan
Kısmî Eşdeğer Deyimler 220

Tablo 3.155. Şekil Bakımından Farklı, Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer
Deyimler..... 220

ŞEKİLLERİN LİSTESİ

Şekil	Sayfa
Şekil 3.1. “Ağız” organ adı ile kurulmuş deyimlerin grafiği	37
Şekil 3.2. “Akıl” Sözcüğü İle Kurulmuş Deyimlerin Grafiği	44
Şekil 3.3. “Alın” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerin Grafiği	46
Şekil 3.4. “Arka” Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimlerin Grafiği	48
Şekil 3.5. “Avuç” / “Avuç İçi” Sözcükleri ile Kurulmuş Deyimlerin Grafiği	50
Şekil 3.6. “Avurt” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerin Grafiği	52
Şekil 3.7. “Ayak” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerin Grafiği	57
Şekil 3.8. “Bacak” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerin Grafiği	59
Şekil 3.9. “Bağır” Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimlerin Grafiği	61
Şekil 3.10. “Baş” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerin Grafiği	70
Şekil 3.11. “Kendi” Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimlerin Grafiği	73
Şekil 3.12. “Tepe” Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimlerin Grafiği	76
Şekil 3.13. “Üst” Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimlerin Grafiği	79
Şekil 3.14. “Bel” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerin Grafiği	80
Şekil 3.15. “Beyin” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerin Grafiği	83
Şekil 3.16. “Boğaz” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerin grafiği	86
Şekil 3.17. “Boyun” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerin Grafiği	89
Şekil 3.18. “Burun” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerin Grafiği	93
Şekil 3.19. “Can” Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimlerin Grafiği	99
Şekil 3.20. “Ciğer” Organ Alı ile Kurulmuş Deyimlerin Grafiği	101
Şekil 3.21. “Çehre” Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimlerin Grafiği	103
Şekil 3.22. “Çene” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerin Grafiği	105
Şekil 3.23. “Damak” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerin Grafiği	107
Şekil 3.24. “Deri” Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimlerin Grafiği	108

Şekil	Sayfa
Şekil 3.25. “Dil” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerin Grafiği	112
Şekil 3.26. “Dirsek” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerin Grafiği	113
Şekil 3.27. “Diz” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerin Grafiği	115
Şekil 3.28. “Dudak” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerin Grafiği	117
Şekil 3.29. “El” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerin Grafiği.....	129
Şekil 3.30. “Etek” Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimlerin Grafiği	131
Şekil 3.31. “Gırtlak” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerin Grafiği.....	132
Şekil 3.32. “Göbek” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerin Grafiği	134
Şekil 3.33. “Göğüs” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerin Grafiği.....	136
Şekil 3.34. “Gönül” Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimlerin Grafiği	142
Şekil 3.35. “Göz” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerin Grafiği.....	155
Şekil 3.36. “İç” Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimlerin Grafiği	162
Şekil 3.37. “İşkembe” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerin Grafiği.....	163
Şekil 3.38. “Kafa” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerin Grafiği	169
Şekil 3.39. “Kalp” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerin Grafiği	173
Şekil 3.40. “Karın” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerin Grafiği	175
Şekil 3.41. “Kelle” Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimlerin Grafiği.....	177
Şekil 3.42. “Kol” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerin Grafiği	179
Şekil 3.43. “Kulak” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerin Grafiği	185
Şekil 3.44. “Mide” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerin Grafiği.....	187
Şekil 3.45. “Omuz” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerin Grafiği	189
Şekil 3.46. “Öd” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerin Grafiği	190
Şekil 3.47. “Parmak” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerin Grafiği	193
Şekil 3.48. “Ruh” Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimlerin Grafiği.....	195
Şekil 3.49. “Sırt” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerin Grafiği	198
Şekil 3.50. “Surat” Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimlerin Grafiği	201

Şekil	Sayfa
Şekil 3.51. “Yanak” Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimlerin Grafiği	202
Şekil 3.52. “Yürek” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerin Grafiği	209
Şekil 3.53. “Yüz” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerin Grafiği.....	218
Şekil 3.54. “Zihin” Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimlerin Grafiği.....	221

1. GİRİŞ

Dil, bir anda düşünemeyeceğimiz kadar çok yönlü, değişik açılardan bakınca başka nitelikleri beliren, kimi sınırlarını bugün de çözemediğimiz büyüklü bir varlıktır (Aksan, 1988, s. 11). Bir dilde anlatım gücünü arttırmak için kullanılan deyimlerin dilin ihtiyaçları doğrultusunda ortaya çıktıkları görülmektedir. Bu kalıplaşmış yapılar bir anlam bütünlüğü de yaratmaktadır. Bütün dillerde deyim yapılarına baş vurulduğu görülür. Kalıtsal olarak nesilden nesile devredilen deyim yapılarının çok çeşitli olduğu ve zamanla değişiklikler geçirdiği de anlaşılmaktadır (Sinan, 2008, s. 91).

Aynı coğrafyada bulunan farklı milletlerin birbirleriyle dil ve kültür bakımından etkileşimde bulunması doğaldır. Komşu milletler arasındaki etkileşim en çok dilde görülmektedir. Nitekim Altay dil ailesine mensup olan ve sondan eklemeli bir dil olan Türkçe ile İberya-Kafkas dilleri içinde en çok konuşulan bir Kartvel dili olan Gürcüce arasında dil ve kültür etkileşimi büyük oranda görülmektedir.

Türkçe ve Gürcüce ilişkileri çok eskilere dayanmaktadır. Tellioğlu, (2009, s. 33) Türkçe ve Gürcüce ilişkilerinin MÖ VIII. yüzyılın başlarına dayandığını, ilk Türk boyu kabul edilen Kimmerlerin bu dönemde Kafkasların güneyine inerek Gürcülerle temas hâlinde olduklarını söyler. Çiloğlu, Gürcülerin sosyo-kültürel anlamda komşu uygarlıklarla her zaman ilişki içinde olduklarını, çağdaş Gürcücede kullanılan sözcüklerde bu izlerin açık biçimde görüldüğünü, Gürcücedeki Türkçe ödünçlemelerin Türk toplumu ile olan ilişkilerin en önemli bir kanıtı olduğunu belirtir (Çiloğlu, 1993, s. 81). Sergi Cikia'ya göre ise tarihî süreçte diller arasında karşılıklı etkileşim söz konusudur. Alıntı kelimeler, kimi zaman kaynak dile göre değişerek geçtiği dilin kurallarına uyum sağlar. Zamanla alıntı kelimeleri dilden ayırmak imkânsız hâle gelir. Türk boyları ile Gürcülerin komşuluk, ticarî ve kültürel ilişkileri yüzyıllar boyu devam etmiştir. Bu ilişkiler her iki dilin zenginleşmesine olanak sağlanmıştır. Gürcüceye Türkçeden birçok kelime girmiştir. Türkçenin Gürcistan'da var olma yaşı hakkında kesin bir bilgi olmamakla birlikte bazı kaynaklarda Türkçenin 18. yüzyılda Gürcistan'da bilinip konuşulduğu ve öğretildiği hatta Türkçe öğretimine yönelik ders kitaplarının hazırlandığı bilgisi yer almaktadır (Cikia, 1954 : 187-206 :akt: Üstünyer ve Diasemidze).

Yüzyıllar boyunca birbirine komşu olan Türkiye ve Gürcistan her ne kadar farklı kültür ve dile sahip olsa da yakın komşuluk ilişkileri sebebiyle pek çok ortak unsuru

da barındırmaktadır. Kùltürler arası etkileşim en çok dilde görülür. Bu çalışmanın konusu, Türkçe ve Gürcücede organ adlarıyla kurulan deyimlerin karşılaştırmalı olarak incelenmesidir. Çalışmanın amacı ise farklı dil ailelerine mensup iki dilde organ adlarıyla kurulan deyimlerin benzer ve farklı yönlerini ortaya koymak, bu diller arasındaki etkileşimi tespit etmeye çalışmaktır.

Yakın komşu olmaları sebebiyle Türkçe ve Gürcücede ortak kelimelerin sayısı çoktur. Bu ortaklık deyimlerde de kendini gösterir. Nitekim her iki dilde anlam veya şekil bakımından tam ya da kısmî eşdeğer deyimler bulunmaktadır. Bu çalışma, iki farklı kültüre sahip olan toplumlar arasındaki ortak düşünce tarzının ortaya konulmasına katkı sağlayacak, Türkçe ve Gürcüce öğrenenlere yararlı bir kaynak olacaktır.

Çalışmamız Türkiye Türkçesi ve Gürcü yazı dillerinde bulunan organ adlarıyla kurulan deyimlerle sınırlıdır. Çalışmada göz, kulak, burun, baş, el, kalp vb. somut iç ve dış organ adlarıyla kurulan deyimlerin yanı sıra bu organ adlarıyla ilgili olan akıl, gönül, ruh gibi soyut kelimelerle kurulan deyimler de incelenmiştir. Türkiye Türkçesinde can, içi, kendi, tepe, üst, zihin gibi sözcüklerle kurulmuş deyimlerin Gürcücede kalp ya da yürek, baş, beyin gibi insan organ adlarıyla karşıladıkları için bu sözcüklerle kurulmuş deyimler de çalışmamıza dâhil edilmiştir. Her iki dilde ağızlarda yer alan deyimler çalışma kapsamı dışında tutulmuştur.

Türkçe ve Gürcücede organ adlarıyla kurulmuş ortak deyimler, bu dillerdeki deyim sözlüklerinden tespit edilmiştir. Türkçe deyimler için Ömer Asım Aksoy'un "Deyimler Sözlüğü" adlı kitabı ve Türk Dil Kurumunun internet sitesinde (tdk.gov.tr) yer alan "Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü" (TDK) esas alınmıştır. Gürcüce için ise T. Sakhokia'nın "Gürcüce Mecaz Kelime-Söyleyişler", A.Oniani'nın "Gürcüce Deyimler", E.Mamulia'nın "Türkçe-Gürcüce Özdeyişler Sözlüğü" ve İvane Cavakhişvili Tiflis Devlet Üniversitesi'ne bağlı internet sitesi (idioms.tsu.ge) esas alınmıştır.

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemi uygulanmıştır. Çalışma sırasında ortaya çıkan veriler, tarama, derleme ve karşılaştırma gibi tekniklerle elde edilen bilgilerden elde edilmiştir. Türkçe ve Gürcücedeki organ adları ile ilgili ortak deyimlerin tespit edilmesi için deyim sözlüklerinden tarama ve fişleme yöntemi uygulanmıştır.

Çalışmamız iki bölümden oluşturmaktadır. Birinci bölümünde, Deyimler ve Temel Özellikleri başlığı altında deyim kavramı, tanımı ve özellikleri verilmiş, Türkçede ve Gürcücede deyimlerle ilgili araştırmalar üzerinde durulmuş ve bu dillerdeki deyimlerin ortak özellikleri karşılaştırmalı olarak incelenmiştir.

İkinci bölümde insan organ adlarıyla ilgili Türkçe deyimler esas alınarak Türkiye Türkçesi ve Gürcücede organ adlarıyla ilgili 1300'den fazla ortak deyim ele alınmıştır. Deyimler, Tam Eşdeğer (şekil ve anlam bakımından aynı olan deyimler) ve Kısmî Eşdeğer Deyimler (en az bir kelimesi ortak olan deyimler, şekil bakımından farklı, anlam bakımından aynı olan deyimler, şekil bakımından aynı, anlam bakımından farklı olan deyimler) alfabetik olarak sınıflandırılmış ve tablo hâlinde verilmiştir.

Tablolarda, her iki dilde aynı anlama gelen deyimler için üç sütun yer almaktadır. İlk sütunda deyimlerin Türkiye Türkçesindeki biçimi, ikinci sütunda deyim Gürcücedeki karşılığı (orijinal hâli, transkripsiyonu ve Türkçe çevirisi) ve üçüncü sütunda deyimlerin anlamları verilmiştir. Şekil bakımından aynı ve anlam bakımından farklı olan deyimlerde ise dört sütun yer almaktadır. Bu deyimler şekilce aynı, anlam bakımından farklı oldukları için ilk iki sütunda Türkçedeki deyim ve anlamı; üçüncü ve dördüncü sütunlarda Gürcücedeki deyim ve anlamı verilmiştir. Böylece her iki dildeki deyimleri karşılaştırmalı olarak net bir şekilde görmek mümkündür. Ayrıca her bir organ için Tam Eşdeğer ve Kısmî Eşdeğer deyimler grafikler ve sayısal verilerle karşılaştırılmıştır.

Çalışmamızın İnceleme bölümünde Türkçe ve Gürcücede somut organ adları ve bu organ adlarıyla ilişkili olan akıl, gönül, ruh gibi soyut kelimelerle kurulmuş deyimler de incelenmiştir. Deyimler, Tam Eşdeğerli (şekil ve anlam bakımından aynı olan deyimler) ve Kısmî Eşdeğerli (en az bir kelimesi ortak olan ve anlam bakımından aynı olan deyimler, şekil bakımından farklı, anlam bakımından aynı olan deyimler, şekil bakımından aynı, anlam bakımından farklı olan deyimler) olarak karşılaştırmalı olarak verilmiş ve yorumlanmıştır.

Deyimlerin anlamları verilirken Ömer Asım Aksoy'un "Deyimler Sözlüğü" adlı kitabı esas alınmıştır. Ancak bu kitapta yer almayan deyimlerin anlamları verilirken Türk Dil Kurumunun resmî internet sayfasında yer alan "Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü"nden (TDK) yararlanılmıştır.

Türkçe deyimlerdeki birtakım organ adları, Gürcücedeki deyimlerde farklı organ adlarıyla karşılık bulmaktadır. Türkçedeki deyimlerde bacak, Gürcücedeki deyimlerde ayak; Türkçedeki deyimlerde çene, Gürcücedeki deyimlerde ağız ve dil; Türkçedeki deyimlerde damak, Gürcücedeki deyimlerde ağız; Türkçedeki deyimlerde dil, Gürcücedeki deyimlerde ağız ve çene; Türkçedeki deyimlerde göğüs, Gürcücedeki deyimlerde ağız, boğaz ve yürek; Türkçedeki deyimlerde kol, Gürcücedeki deyimlerde el; Türkçedeki deyimlerde yüz, Gürcücedeki deyimlerde ağız organ adlarıyla karşılanmaktadır. İncelemede bu husus da dikkate alınmıştır.

Bunun yanı sıra Türkçede can, iç, kendi, tepe, üst, zihin gibi birtakım soyut sözcüklerle kurulan deyimler, Gürcücede kalp, yürek, baş, beyin gibi somut insan organ adlarıyla karşılandıkları için incelemeye dâhil edilmiştir.

2. TÜRKİYE TÜRKÇESİNDE VE GÜRCÜCEDE DEYİM YAPILARI

Günümüzde deyimler, dil bilim çalışmaları çerçevesinde frazeoloji ya da idiomatik adı altında, dilde birden fazla unsurdan kurulu kalıplaşmış biçimleri inceleyen bir çalışma alanı olarak incelenmektedir (Aksan, 2015, s. 171). Deyim biliminin, bağımsız bir bilim dalı olarak ele alınmasında Charles Bally tarafından 19. yüzyılın ortalarında yayımlanan “Travité de Stylistique française” (Frans Stiliği Denemesi) adlı çalışma büyük bir katkı sağlamıştır. Dil bilimci, söz konusu çalışmada sözcük birleşmelerini deyim niteliği taşımayan ve deyim niteliği taşıyan yapılar olmak üzere ikiye ayırmıştır. Avrupa’da pek ilgi görmeyen bu çalışma, Sovyetler Birliği’nde deyim bilimi alanında yeni bir başlangıç olmuştur. Bally’nin görüşlerini paylaşan Potebja, Fortunatoff, Sachmatoff başta olmak üzere Polifanoff, Vinogradoff, Archangelsky ile Teliya gibi Sovyet dil bilimcileri bu alanda yoğunlaşmışlardır. Yapılan çalışmalar sonucunda deyim bilimi alanında yeni kuramlar ortaya konmuştur.

2.1. Türkçe Deyimler ve Temel Özellikleri

2.1.1. Türkçe Deyim Kavramı

Türk dil biliminde *tabir* ve *ıstılah* sözcüklerin karşılığı olarak sunulan deyim kavramı, ilk kez 1935 yılında Türk Dili Araştırma Kurumu tarafından yayımlanan “Osmanlıcadan Türkçeye Cep Kılavuzu” adlı kitapta yer almıştır. Vecihe Hatiboğlu, 1964 yılında yayımlanan “Kelime Grupları ve Kuralları” adlı makalesinde, “deyim” sözünün Türkçenin bulduğu güzel sözcüklerden biri olduğunu, daha önce kullanılan ‘tabir’ sözünün deyim için yeterli olmadığını çünkü tabirin bir tek sözcükten de olabildiğini, oysa deyimlerin en az iki sözcükten kurulduğunu söylemiştir (Hatiboğlu, 1964, s. 221). Deyim kavramı için Osmanlıca’da uzun süre *darbimesel* daha sonraları ise *ta’bir* ve *ıstılah* kelimeleri kullanılmıştır. Darbimesel daha çok atasözlerini karşılayan bir terimdi. 19.yüzyılın ikinci yarısından itibaren avama ait hikmetli sözlerin toplanması ile bu terimlerin kapsamı daraltılarak *ta’bir* kelimesi kullanılmıştır. Cumhuriyet döneminde ise *ta’bir* uzun süre kullanılmış ve daha sonra *deyim* kelimesi Türk Dili Araştırma Kurumu tarafından 1953 yılında İstanbul’da bastırılarak dağıtılan Osmanlıcadan Türkçeye Cep Kılavuzu’nda *tabir* kelimesinin karşılığı olarak teklif edilmiş ve zamanla tutmuştur” (Sinan, 2000, s. 6).

2.1.2. Türkiye Literatüründe Deyimin Tanımı ve Özellikleri

Aksoy, deymi “Çekici bir anlatım kılığı taşıyan ve çoğunun gerçek anlamından ayrı bir anlamı bulunan kalıplaşmış sözcük topluluklarıdır”, şeklinde açıklar (Aksoy, 2018, s. 49).

Gencan’a (1979, s. 527) göre her dilde, kuruluş anlamları, sözcüklerdeki düz anlamlarından az çok kaymış olan, kalıplaşmış birçok öbekler ve takımlar vardır. Anlamları ve yapıları kurallara bağlanamayan, açıklanması için derin incelemeler isteyen, yapısını değiştirmeden, çoğu kez başka dile çevrilemeyen bu kalıplaşmış takımlara, söz öbeklerine deyim adı verilir.

Hatiboğlu (1982, s. 194) deymi, “Anlatım gücünü artırmak için, az çok mantık dışına kayan, bazı sözcükleri değişmediği hâlde bazıları değişip çekimlere giren kalıplardır.” şeklinde açıklar.

Elçin, deymi şöyle tanımlamaktadır: “Deyimler (tabirler), asıl anlamlarından uzaklaşarak yeni kavramlar meydana getiren kalıplaşmış sözlerdir. İki veya daha çok kelimedden kurulu bir çeşit dil ifadesi alan bu sözler, duygu ve düşüncelerimizi, dikkat çekecek biçimde anlatan isim, sıfat, zarf, basit ve birleşik fiil görünümlü gramer unsurlarıdır.” (1986, s. 642).

Hengirmen (1995, s. 4) deymi, “Genellikle anlam dışında kullanılan, anlatımı daha güzel ve etkili yapan, toplum tarafından ortak olarak benimsenen kalıplaşmış sözlere deyim denir”, şeklinde tanımlar.

Püsküllüoğlu, deyimle ilgili olarak “Anlatıma akıcılık, çekicilik katan çoğunun gerçek anlamından ayrı bir anlamı bulunan, genellikle de birden çok sözcüklü dil ögesi, kalıplaşmış sözcük topluluğudur”, açıklamasını yapmıştır (1995, s. 7).

Aksakal’a (1995, s. 27) göre deyim, söyleyeni belli olmayan, en az iki kelimedden oluşmuş, gerçek manasını kaybetmiş ve başka bir anlamda kullanılan kalıplaşmış kelime grubudur.

Özdemir’e (1997, s. 5) göre deyimler, bir kavramı, bir düşüncüyü, bir olayı az sözle belirtmek ve daha etkili kılmak için başvurulmuş anlatım yollarından biridir.

Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü'nde (1988, s. 74) deyim, “Bir tür sözcüksel birim oluşturan anlambilim toplaması, genellikle öz anlamından az çok ayrı bir anlam içeren kalıplaşmış söz” şeklinde verilmiştir.

Sinan'a (2000, s. 290) göre deyim, gerçek anlamından az çok farklı bir anlam taşıyan, en az iki kelimedenden kurulmuş, çekici bir anlatıma sahip kalıplaşmış sözdür. Kelime topluluğu olarak tanımlanabilecek deyimler her dilde önemli yer tutarlar.

Aksan, deyimi şöyle tanımlar: “Belli bir kavramı, belli bir duygu ya da durumu dile getirmek için birden çok sözcüğün bir arada, seyrek olarak da tek bir sözcüğün yan anlamında kullanılmasıyla oluşan sözdür” (2015, s. 35).

Gramer Terimleri Sözlüğü'nde deyim: “Gerçek anlamından farklı bir anlam taşıyan ve çekici bir takım özelliğe sahip olan kelime veya kelime grubu” şeklinde tanımlamıştır. (2003, s. 66). Türkçe Sözlük'te ise deyim şöyle açıklanmaktadır: “Genellikle gerçek anlamından az çok ayrı, ilgi çekici bir anlam taşıyan kalıplaşmış söz öbeği, tabir” (2005, s. 517).

Parlatır deyimi, “En az iki söz varlığından oluşan ve gerçek anlamları dışında mecazî anlam ile pekiştirilmiş bulunan kalıplaşmış söz öbeği ya da deyiş” şeklinde tanımlamıştır (2008, s. 1).

Karaağaç'a (2013, s. 271-272) göre deyimler: “Bireysel ve nedenli olan söz dizimi biriminin genelleşip yaygınlaşarak nedenliliğini yitirmesiyle ortaya çıkan ve tek bir sözcük birimi gibi algılanan söz öbeğidir. Öteki kalıp sözler gibi, söz dizimi kaynaklı sözcük birimleridir.”

Görüldüğü gibi Türkiye'deki araştırmacıların deyim hakkındaki görüşleri büyük oranda birbirine yakındır. Türkiye'deki bilim adamlarının tanımlarından hareketle deyimleri, birden fazla kelimedenden oluşan, az çok mantık dışına kayan, gerçek anlamından az çok ayrı bir anlam taşıyan, çoğu kez başka dile çevrilmeyen kalıplaşmış (kolay kolay değişmeyen) sözcük grupları şeklinde tanımlayabiliriz.

Türkiye'deki çoğu dil bilimcinin deyimlerin özellikleri konusunda aynı görüşe sahip oldukları görülmüştür. Bu özellikler, deyimlerin kaç kelimedenden oluştuğu, bunların başka bir dilde çevirip çevrilemediği, kalıplaşma, anlatıma çekicilik katma vb. şeklinde sayılabilir.

Hatiboğlu, deyimlerin en az iki, en çok ise yedi sekiz kelime ile kurulduğunu söyledikten sonra şu açıklamayı yapmıştır: “Bir tek kelime deyim olamaz eğer bir kelimenin anlamı gerçek anlamından kaymışsa, o kelime mecaz anlamında kullanılıyor veya kelimenin anlamı çoğaltıyor demektir. Çünkü bir kelimenin pek çok gerçek veya mecaz anlamı olabilir. Deyimde ise bir tek kelimenin anlamı dışında kullanılması aranmaz, en az iki kelimenin birlikte kullanılmalarından doğan ortak anlam, gerçek anlam dışında hatta mantık dışındadır. Yoksa bir tek kelimenin mantık dışında kullanılması, çekici bir özellik yaratmaz, belki de anlam kaybolmasına sebep olur.” (1964, s. 222). Hatiboğlu'na göre deyim özellikleri şöyle sıralanabilir: deyimler, kalıplaşmış bir sözlerdir; deyimler, en az iki, en çok yedi sekiz kelime ile kurulmaktadır; deyimlerde çekimler ve zamirlerden kaynaklanan değişimler meydana gelir; deyimler aralarına bazı kelimeler girse bile deyim özelliğini yitirmez; deyimlerin çekim eki alması onların şekil bakımından temel özelliğidir; deyim bir kelimesi çekim eki aldığı anda deyimde bulunan fiil de çekime girebilir.

Aksoy, 1953 yılında yayımlanan bir çalışmada deyimlerin bir kelimedenden oluşabileceğini söylemiş ve ‘sözde’, ‘gözde’, ‘havadan’, ‘sudan’ vb. kelimeleri örnek vermiştir. Ancak 1984 yılında *Çağdaş Eleştiri* dergisinde yayımlanan “Tek Sözcüklü Deyim Var mı?” adlı makalesinde bu görüşünü değiştirerek deyim oluşumunda en az iki sözcüğün yan yana gelmesi gerektiğini belirtmiş ve deyimleri biçim bakımından, *sözcük öbeği durumundaki deyimler* ve *cümle hâlindeki deyimler* olmak üzere ikiye ayırmıştır.

Aksakal, deyimlerin özelliklerini şöyle sıralar: Deyimler yapı bakımından cümleye benzerler. Deyimlerde kelimeler mecaz anlamında kullanılır. Deyimler genelde mastar şeklindedir ancak fiil gibi çekimlenebilirler (1995, s. 27).

Deyimleri şekil ve mana bakımından iki başlıkta inceleyen Elçin’e (1986, s. 643) göre deyimlerin dil bilgisi bakımından özellikleri şunlardır: deyimlerin birçoğu mastar hâlinde; deyimler her zaman fiil kipleriyle kullanılır; deyimlerdeki bazı kelimeler isim ve fiil çekimlerine girerler; kalıplaşma sebebiyle fiil çekimine girmeyen az sayıda deyim mevcuttur; hiçbir fiil kipi taşımadıkları için cümle hâlinde bulunmayan deyimler mevcuttur; deyimlerin bazıları iyelik ekleri ile kururlar vb.

Sinan, deyimlerin özellikleri ile ilgili şu açıklamayı yapmıştır: “Deyimlerin en önemli özelliklerinden biri kalıplaşmadır. Kelimeler birbirleriyle ekli ya da eksiz

kalıplaşırlar. Masterla sonlanan deyimlerde kullanım esnasında farklı şekil, zaman ve şahıs eki alan deyim yapılarının yanında belli bir fiil çekimi ile kalıplaşmış deyimler de bulunmaktadır. Türkçedeki deyimler her ne kadar kalıplaşmış ifadeler ise de bazı deyimlerde kelime başında, ortasında veya sonunda birtakım kelimelerin kendisine yakın anlamda bir başka kelime yer değiştirdi görülür. Masterla biten kelimelerin değişik zaman ve şahıs ekleriyle kullanabildiği bilinen bir husustur. Deyimler gerçek anlamından az çok farklı bir anlamı taşır, en az iki kelimedenden kurulur ve çekici bir anlatıma sahiptirler” (2000, s. 142).

Sonuç olarak Türkiye’deki çalışmalardan hareketle deyimlerin özelliklerini şu şekilde sıralayabiliriz: *deyimler, en az iki kelimedenden oluşturmaktadır; deyimler, kalıplaşmış sözcük topluluklarıdır; deyimler, çekici bir anlatım özelliği taşımaktadırlar (anlatıma çekicilik katmaktadırlar); deyimler, gerçek anlamından az çok kaymış olan deyişlerdir (az çok mantık dışına kayan deyişlerdir); deyimler, çoğu kez başka dile çevrilemez.*

2.1.3. Türkiye’de Deyimler Üzerine Yapılan Çalışmalar

Türkiye’de deyimlerle ilgili araştırmalar, 1861 yılında, Şinasi’nin “Durub-ı Emsâl-i Osmaniyye” adlı çalışmasıyla başlamıştır. Atasözleri ile deyimler arasında bir ayrımın yapılmadığı bu sözlükte 300’den fazla deyim yer almıştır. Sonraki çalışma, Ahmet Mithat tarafından 1873 yılında yapılmıştır. Ahmet Mithat’ın “Durub-ı Emsâl-i Osmaniyye Hikemiyatının Ahkâmını Tasvir” adlı çalışması, Şinasi’nin eserindeki atasözleri ile deyimlerin hikâyeleştirmesi yoluyla ortaya konmuştur. 1885 yılında Ebuzziya Tevfik, Şinasi’nin çalışmasını geliştirmek amacıyla bazı eklemeler yaparak “Durub-ı Emsâl-i Osmaniye” adlı kitabın üçüncü baskısını yayımlamıştır. Tevfik’in bu çalışmasında da atasözleri ile deyimler birlikte yer almış fakat yazar bunların birbirinden farklı olduklarını, atasözleri ve deyimleri ayırmak gerektiğini belirtmiştir. Tekezade M. Sait, 1893 yılında “Durub-ı Emsâl-i Türkiye veya Atalar Sözü” adlı çalışmasını yayımlamıştır. Bu çalışmada atasözleriyle deyimler ayrılmadan alfabetik sıraya göre düzenlenmiştir. Şemseddin Sami’nin “Kamus-i Türkî” (1899) adlı eserinde atasözleri ve deyimlere yer verilmiştir.

“Büyük Türk Lügati” veya “Türk Lügati” olarak da adlandırılan bu sözlük, 1927-1945 yılları arasında dört cilt hâlinde Hüseyin Kazım Kadri tarafından derlenmiştir. 6200’den fazla kelime ihtiva eden sözlükte, ‘Darbimesel’ başlığı altında deyimler,

atasözleri ve bazı sözcük birimler verilmiştir. Sadi G. Kırımlı tarafından 1939 yılında hazırlanan “Atalar Sözü” isimli kitapta atasözleri ve deyimleri ayrı bölümlerde verilmiştir. Sözlükteki atasözlerin sayısı 2742, deyimlerin sayısı ise 2140’tır.

Mustafa Nihat Özön, 1943 yılında “Türkçe Tabirler Sözlüğü” adlı kitabını yayımlamıştır. Sözlükte deyimler daha ayrıntılı bir şekilde incelenmiş ve örneklerle açıklanmıştır. Özön, deyimlerin en az iki kelimededen oluştuğunu söylese de çalışmasında bir kelimededen oluşan deyimlere de yer vermiştir. 1952 yılında “Türk Ata Sözlüğü” adlı bir başka çalışma yapan Özön, atasözleriyle birlikte deyimleri de incelemiş ve Türkçedeki deyimlerin sayısını 2250’ye çıkarmıştır. Yazar, taradığı sözlüklerin ve örneklendirmede kullanıldığı eserlerin isimlerini de vermiştir.

“Türkçede Mecazlar Sözlüğü” adlı çalışma, 1949 yılında Mehmet Ali Ağakay tarafından yayımlanmıştır. Eserde deyimler anahtar kelimeler esas alınarak sınıflandırılmıştır.

Feridun Fazıl Tülbentçi tarafından 1963 yılında hazırlanan “Türk Atasözleri ve Deyimleri” adlı kitapta atasözleri ve deyimler ayırım yapılmadan alfabetik sıraya göre verilmiştir.

Ömer Asım Aksoy’un çalışmaları Türkiye’de deyim araştırmalarının gelişmesine büyük bir katkı sağlamıştır. Aksoy tarafından 1965 yılında üç cilt hâlinde yayımlanan “Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü” adlı eser, deyimlerle ilgili bugüne kadar neşredilen en ciddi yayındır (2008, s. 7). Sözlüğün birinci cildinde atasözleri, ikinci cildinde deyimler, üçüncü cildinde ise ortak dizin yer almaktadır. Aksoy, sözlüğün giriş kısmında, deyimlerin kapsamı ve sınırlarını, deyimlerin özelliklerini örneklerle ortaya koymuştur. İçerisinde 6309 civarında deyim bulunan sözlükte, deyimlerin başka dillere çevrilip çevrilemeyeceği konusu da ele alınmıştır.

Sonraki yıllarda Türkiye’de deyimler üzerine yapılan çalışmalar daha da artmış ve pek çok deyim sözlüğü hazırlanmıştır. Sözlük türündeki önemli çalışmalar şu şekilde sıralanabilir: Y.Z. Bahadırlı, “Türkçe Deyimler Sözlüğü” (1964); A. Doğanay, “Türkçe Deyimler Sözlüğü” (1971); E. K. Eyüboğlu, “On üçüncü Yüzyıldan Günümüze Kadar Şiirde ve Halk Dilinde Atasözleri ve Deyimler” (1975); A. H. Par, “Türkçede Deyimler Sözlüğü” (1981); M. Z. Pakalın, “Osmanlı Tarih Deyimler ve Terimleri Sözlüğü” (1983); H. F. Gözler, “Büyük Deyimler Sözlüğü” (1983); N. Kartal, “Türkçe Deyimler Sözlüğü” (1990); A. Püsküllüoğlu, “Türkçe Deyimler

Sözlüğü” (1995); H. Ünlü, M. Ünlü, “Deyimler Sözlüğü” (1995); E. Özdemir, “Açıklamalı-Örnekli Deyimler Sözlüğü” (1997); A. Bezirci, “Deyimlerimizin Sözlüğü” (1999); M. Saraçbaşı, İ. Minnetoğlu, “Örnekli ve Açıklamalı Türkçe Deyimler Sözlüğü” (2002); M. Yurtbaşı, “Sınıflandırılmış Deyimler Sözlüğü” (2012); H. Adıgüzel, “Açıklamalı-Örnekli Türkçe Deyimler Sözlüğü”(2016) vs.

Türkiye’de deyim konusunda sözlük çalışmalarının yanı sıra çeşitli makale, tez ve incelemeler de bulunmaktadır. Vecihe Hatipoğlu, “Kelime Grupları ve Kuralları” (1964) adlı makalesinde deyimler üzerine durmuştur. Hatipoğlu, makalesinde deyim kavramını, deyimlerin özelliklerini ve deyimleri oluşturan öğeleri incelemiştir. Ahmet Turan Sinan’a göre deyimlerin kaç kelimeden oluştuğunu ilk defa ciddi bir biçimde ele alan bilim insanı Vecihe Hatiboğlu’dur (2000, s. 11).

Şükrü Elçin tarafından 1981 yılında yayımlanan “Halk Edebiyatına Giriş” adlı kitapta deyimlere de yer verilmiştir. Kitapta deyim tanımı ve özellikleri üzerinde durulmuş, deyimlerin oluşum süreci, özellikleri, atasözlerinden, hikâye ile fıkralardan doğan deyimler, geleneklere dayanan deyimler örneklerle incelenmiştir.

Leyla Subaşı tarafından 1988 yılında hazırlanan “Dilbilim Açısından Deyim Kavramı ve Türkiye Türkçesinde Örneklerin İncelenmesi” adlı yüksek lisans tezinde, deyim ve deyim yapıları, deyimleşme ve deyimleşmenin yapısı, deyimlerde bildirim düzenlenmiş biçimi ve özellikleri, Türkçedeki deyimlerin sınıflandırılması, deyimleşme dereceleri açısından sınıflandırma vb. konular ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir. Subaşı (Uzun) “Deyimleşme ve Türkçede Deyimleşme Dereceleri” (1991) adlı makalesinde ise deyimlerde deyim aktarmaları, ad aktarmaları, alüzyon ve dereceleme açısından Türkçedeki deyimler gibi konuları ele almıştır.

Deyimler üzerine çalışan dil bilimcilerinden biri de Doğan Aksan’dır. Aksan, “Her Yönüyle Dil – Ana Çizgileriyle Dilbilim” (1982) adlı eserinin üçüncü cildinde deyimlere yer vermiştir. Aksan, bu kitabında deyim kavramı ve tanımı, deyimlerin oluşum süreci, Türkçe deyimlerin özellikleri vb. konulara değinmiştir. Aksan, “Türkçenin Söz Varlığı” (1996) adlı bir başka kitabında deyimlerin niteliklerini sözdizimi açısından ve anlambilimi açısından iki başlıkta incelemiş ve deyimleri sınıflandırmıştır.

Ahmet Turan Sinan, deyimler konusunda önemli çalışmalar yapmıştır. Sinan, 2000 yılında hazırladığı “Türkiye Türkçesinde Deyimler Üzerine Bir Dil İncelenmesi” adlı

doktora tezinde deyimleri ayrıntılı biçimde incelemiştir. Tez, deyim kavramı üzerine genel bilgiler, deyimlerde şekil ve söz dizimi özellikleri ve deyimlerde kavram özellikleri olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır. Bu bölümlerde, deyimler üzerine yapılmış çalışmalar, deyimlerin kaynakları, çeviri deyimler, deyimlerin anlam yapısı, deyimlerin şekil özellikleri gibi konular ele alınmıştır. Sinan daha sonraki yıllarda “Türkçenin Deyim Varlığı” (2001) adlı bir kitap, “Deyim Kavramı Üzerine Notlar” (2008), “Deyimlerin Yapısı Değişir Mi?” (2009) ve “Türk Atasözlerinde Geçen Deyimler” (2009) adlı üç makale yayımlamıştır.

Kuanyshbek Kenzhalin tarafından 2017 yılında yayımlanan “Türk Dünyasında Deyim Bilimi Çalışmaları” adlı makalede Türk dünyasında deyim biliminin gelişimi, dil bilimcilerin deyimle ilgili görüşleri ve deyimlerin ortak özellikleri gibi konular üzerinde durulmuştur.

Deyimler üzerinde yapılan incelemelerde organ adları ile kurulan deyimlere daha çok önem verildiği görülmüştür. Türkiye Türkçesindeki organ adları ile kurulan deyimler üzerine kitap ve makale boyutunda birçok çalışma bulunmaktadır. Necati Asım Uslu, göz kelimesi ile ilgili deyimler ve atasözlerini derleyerek “Türkçede Yalnız Göze Ait Deyimler ve Atasözleri” (1989) adlı kitabını yayımlamıştır.

Fatma Özkan ile Gülim Şadiyeva tarafından 2003 yılında yayımlanan “Somatik Deyimler” adlı makalede yürek, kalp, diz, göz, ciğer, burun, göğüs, yüz, kaş, arka, boyun gibi vücut organlarıyla kurulan deyimler üzerine durulmuştur.

“Türkçede Organ İsimleriyle Kurulan Deyimler” (Şahin, 2004) adlı kitapta Eski Türkçe, Karahanlı Türkçesi ve Harezmi Türkçesi metinlerinde geçen deyimler örneklerle incelenmiştir. Şahin, bu kitabında geçmişten bugüne değişmeden gelen deyimlere, anlam ya da kelime düzeyinde değişikliğe uğrayan deyimlere ve artık kullanılmayan deyimlere de yer vermiştir.

Levent Doğan, 2005 yılında yayımlanan “Türk Dilinde Organ Adları Üzerine Bir İnceleme – Ana ve Ara Temel Kelimeler” adlı makalesinde, ana ve ara temel organ adlarını içeren deyimler üzerinde durmuştur. Doğan, ana temel organ adları grubuna: ağız, ayak, baş/kafa/kelle, burun, dil, diş, el, göz, kulak, saç, kalp/yürek, yüz/çehre/beniz; ara temel organ adları grubuna ise boyun, diz, dudak, parmak ile sakal sözcüklerini almış ve onların Türk Lehçelerindeki karşılıklarını vermiştir.

Gürcü araştırmacı Nana Kaçarava tarafından Türk Dili dergisinde yayımlanan “Türkçede Göz ile Başlayan Deyimler” (2006) adlı makalede göz kelimesi ile kurulan deyimler incelemiştir. Kaçarava, deyimleri, sözcüklerin kendine özgü birleşimleri saymış, deyim biliminin akademik bir disiplin olarak ayrı bir bilim dalı olmadığını ifade etmiştir.

Nadir İlhan, “Atasözleri ve Deyimlerimizde Beden Kelimeleri ve Kavram Alanları” (2007) adlı makalesinde, ana ve ara temel vücut organları ile kurulan deyimlerin somutlaştırma yollarını ve yapı özelliklerini incelemiştir.

Süleyha Sarıtaş, 2012 yılında yayımlanan “Türk Kültüründe Yüzle İlgili Deyim ve Atasözleri Üzerine Bir Çalışma” adlı makalesinde, yazılı kaynaklarda yüz kelimesinin deyimlerde ve atasözlerindeki kullanışlarını değerlendirmiştir.

“Türkçede Göz Sözcüğünün Deyimler Aracılığıyla Kavramsallaştırması” adlı makale, 2016 yılında Melike Baş tarafından yayımlanmıştır. Makalede, göz sözcüğünün deyimler aracılığıyla nasıl kavramsallaştığı ayrıntılı bir incelenmiştir.

“Türkiye Türkçesinde Duyu Organlarıyla Kurulan Deyimler” (Çelik, 2017) adlı makalede Türkiye Türkçesinde duyu organlarıyla (burun, deri, dil, göz ve kulak) kurulan deyimler incelenmiştir. Deyimleri olumlu ve olumsuz özelliklerine göre sınıflandıran Çelik, hangi deyim olumlu ya da olumsuz anlamda kullanıldığını ve aynı duyu organının hangi durumlarda olumsuz hangi durumlarda olumlu anlamda kullanıldığını ayrıntılı bir şekilde ortaya koymuştur.

“İçinde El ve Ayak Organ İsimleri Geçen Deyimlerde Söz Dizimi” adlı makale, 2020 yılında Kübra Çolak tarafından yayımlanmıştır. Çolak, Türkiye Türkçesinde el ve ayak sözcüklerini içeren deyimlerin söz diziminde hangi kelime gruplarını oluşturduğunu (isim tamlaması, sıfat tamlaması, kısaltma grubu, yaklaşma grubu, birleşik fiil vb.) incelemiş ve anlamca olumsuzluk içeren ve kafiyeli şekillerde ortaya çıkan deyimlere de değinmiştir.

Türkçe ve Gürcücedeki deyimler üzerinde karşılaştırmalı çalışmalar da yapılmıştır. 2013 yılında Eter Mamulia ve Nana Kaçarava tarafından yayımlanan “Gürcüceye Girmiş Türkçe Alıntı Deyimler” adlı makalede, Türkçeden Gürcüceye geçen alıntı deyimler incelenmiştir.

Maia Kiknadze ile Mzia Tsetskhladze tarafından 2015 yılında yayımlanan “Türkçe Deyimlerin Tercüme Problemleri” adlı makalede, Türk ve Gürcü dillerinde tam eşdeğer deyimlerin çevrilmesindeki problemlere değinilmiş, konu ile ilgili örnekler verilerek çözüm yolları üzerinde durulmuştur.

2015 yılında Lile Tandilava ile Nana Tsetskhladze tarafından “Gürcüce-Türkçe Deyimlerin Varyantlara Göre Kültürel Dialoglar” adlı makale yayımlanmıştır. Makalede, anlam bakımından aynı fakat şekil bakımından farklı Türkçe-Gürcüce ortak deyimler örneklerle incelenmiştir.

Gül Mükerrerem Öztürk tarafından 2016 yılında yayımlanan “Gürcistan’da Türkçe-Gürcüce Deyimler Sözlüğü Üzerine Bir İnceleme” adlı makalede, Eter Mamulia’nın yaklaşık 2319 ortak deyim ihtiva eden “Türkçe-Gürcüce Deyimler Sözlüğü” (2006)’nın durumu ve eksiklikleri üzerinde durulmuştur.

“Türk ve Gürcü Deyim ve Atasözlerinin Karşılaştırılması” (Şahin, 2019) adlı yüksek lisans tezinde, Türkçe ve Gürcücedeki atasözleri ve deyimler derlenmiştir. Çalışmada, yaklaşık beş yüz atasözü ve deyim listelenmiş, deyim her iki dildeki tanımları ve özellikleri verilmiştir. Türkçe ve Gürcücedeki deyimler, Kelime Seçimi ve Anlam Bakımından Aynı Olan Deyimler, En Az Bir Kelimesi Ortak Olan ve Anlam Bakımından Aynı Olan Deyimler, Kelime Seçimi Bakımından Farklı ve Anlam Bakımından Aynı Olan Deyimler olarak üç ayrı tablo hâlinde verilmiştir. Bu çalışmanın sonucunda Türkçe ve Gürcücedeki benzer deyim ve atasözleri ortaya konmuştur.

Tamar Toloraia, “El Organ Adıyla Kurulmuş Türk ve Gürcü Deyimlerinde Eşdeğerlikler” (2020) adlı makalesinde E. Mamulia’nın “Türkçe-Gürcüce Deyimler Sözlüğü” ile TDK’nin Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü’nde yer alan ‘el’ organ adıyla oluşmuş deyimleri karşılaştırmalı olarak incelemiştir. Çalışmada, el organ adıyla kurulmuş Türkçe ve Gürcüce deyimlerde tam, kısmî ve sıfır eşdeğerlikler, kelime seçimi bakımından aynı ve anlam bakımından farklı olan deyimler ele alınmış, Türkçe ve Gürcücedeki ‘el’ somatik adıyla kurulmuş ortak deyimler incelenip sınıflandırılmıştır.

“Bazı Gürcü Deyimlerin Türkiye Türkçesindeki Karşılıkları Üzerine Bir İnceleme” adlı makale, Gül Mükerrerem Öztürk tarafından 2021 yılında yayımlanmıştır. Çalışmasında Öztürk, Türkçe ve Gürcücede duyguları ve düşünceleri ifade eden

deyimlerin hangi yapılarla kurulduğunu incelemiş, Türkçe ve Gürcücedeki deyimler arasındaki benzerlikleri ile farklılıkları gösteren örnekleri de ele almıştır.

Gül Mükerrerem Öztürk ile Gürcü araştırmacılar, Nana Tsetskladze ve Mzia Khakhutaişvili tarafından yayımlanan “Türkçeye Özgü Bazı Deyimlerin Gürcüceye Çeviri Sorunları (Ayakkabı ile İlgili Deyimler)” (2021) adlı makalede Türkçe ve Gürcücede ‘ayakkabı’ ile ilgili deyimlerde eşdeğerlikler ve farklılıklar incelenmiş ve Türkçe deyimlerin Gürcüceye çevrilmesinde karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri üzerinde durulmuştur.

Sonuç olarak Türkçe ve Gürcücede deyimlerin karşılaştırmalı olarak ele alındığı az sayıda bilimsel çalışmaların mevcut olduğu ve bu alanda daha fazla bilimsel araştırmaya ihtiyaç duyulduğunu söylemek mümkündür. Türkçe ve Gürcüce dil ilişkilerinin geliştirilmesinde, deyim konusunda yapılacak çalışmalar önemli bir katkı sağlayacaktır.

2.1.4. Gürcistan Literatüründe Deyimin Tanımı ve Özellikleri

Çalışmamızın bu bölümünde Gürcistan’da deyimler üzerine yapılan araştırmalar hakkında bilgi verilmiş, Gürcücede deyim kavramı, tanımı ve özellikleri ele alınmıştır.

Gürcücede deyim kavramı tartışmalı konulardan biridir ve deyim anlamında kullanılan sözcüklerin sayısı oldukça fazladır. Ayrıca Gürcü dil biliminde “idiom” (deyim) kelimesinin tek bir tanımı bulunmamaktadır. Dil bilimciler arasında deyim konusuna üç farklı yaklaşım mevcuttur. Bazıları dilin tüm özelliklerini ifade eden unsurların deyim olduğu; bazıları deyim bir anlatım biçimi olduğu; bazıları da deyimlerin kalıplaşmış sözcük olduğu görüşündedir.

A. Takaişvili’ye göre çeşitli kavramlar için bazen bir terim kullanılır, bazen de çok terimle aynı kavramlar aktarılabilir. Söz konusu durum “frazeoloji” kelimesi için de geçerlidir. Frazeoloji, bazen birebir “idiom” terimi karşılığında kullanılmakta bazen ise “idiom” anlamında kullanılmamaktadır. Nitekim Takaişvili, kimi zaman deyimleri frazeolojinin içinde kimi zaman da tam tersi frazeolojiyi deyimlerin içinde bulunduğunu açıklamaktadır. Takaişvili, frazeolojiyi *deyimler* ve *frazeolojik tamlamalar* olmak üzere ikiye ayırmıştır (Takaişvili, 1961, s. 12)

‘Deyim’ kavramı için Gürcücede kullanılan terimler şu şekilde sınıflandırılabilir: frazeolojik birimi; frazeolojik deyiş, frazeolojik davranış; frazeolojik kaynaşma; frazeolojik birlik; frazeolojik tamlama; mecazî kelime-deyiş; mecazî deyişler; kalıplaşmış deyişler; çözümlenmemiş kelimeler; sözcük bilimsel deyişler; deyim, idiom; mecazî deyimler; kalıplaşmış deyimler; deyimsel deyişler.

Al.Oniani’ye göre “deyim” kavramı Yunanca “idiom” sözcüğünden gelmektedir. Bu terim “özgünlük, hususiyet, özellik” anlamlarında kullanılmakta ve frazeolojinin sadece bir kısmını kapsamaktadır (Oniani, 1966, s. 5)

Gürcü Dilinin Açıklamalı Sözlüğü’nde “idiom” kavramı için şu açıklamalar bulunmaktadır: “İdiom-i” (Yun. idioma) – dil b. 1. Herhangi bir dilin özgün deyişi olan ve aynı zamanda başka bir dilinde birebir kelime kelimesine çevrilmeyen; 2. Esk. ağız (bölge ağzı) (Çikobava, 1950-1964, s. 599)

Bu açıklamalardan da anlaşıldığı üzere Gürcücede deyim karşılığında en çok ‘idiom’ kelimesinin kullanıldığını görülmektedir. Bundan başka *frazeoloji*, *mecazî kelime-deyişler*, *kalıplaşmış deyişler* gibi terimler de kullanılmaktadır.

Gürcü dilbilimciler arasında deyim tanımı ve özellikleri ile ilgili benzer ve farklı görüşler bulunmaktadır.

Al.Oniani, deymi şöyle tanımlar: “Deyimler, sözcük birleşim biçimi olan, çözülemeyen, sağlam sözcüksel birimlerdir ve onun anlamı onu oluşturan elemanların anlamlarından elde edilemez” (1954, s. 69-70). Oniani, deyim özelliklerini ise şu şekilde sıralamıştır: *çözülmeyen birimleri olan deyimlerde, sözcükler yerlerini değiştirmezler* (konuşma dilinde deyimler hâli hazırda kullanılmaktadır, böylece deyimlerdeki elemanlar yer değiştirmezler); *deyimler, iki ve fazla sözcükten oluşmaktadır* (bu sözcükler arasında ise dilbilgisel bağlantı vardır); *yapı bakımından deyimler ile sözcük birleşim biçimleri aynıdır, anlam bakımında ise farklılık göstermektedir; semantik olarak deyimler, sözcükler ile eş değerdir.* (1954, s. 69-70).

Oniani’nın deyim tanımını, A.Takaişvili yetersiz bulmuş ve bazı düzeltmeler yapmıştır. Takaişvili’ye göre, Oniani, deyim anlam işlevini belirtmemiştir oysa deyimlerin anlam işlevi çok önemlidir. Takaişvili, Oniani’nin yaptığı “Çözümlenemeyen ve sağlam aynı anlamı taşıyan sözcüklerdir, bu yüzden onlardan

birini seçip onu kullanılabiliriz. Deyimin anlamı onu oluşturan elemanların anlamlarından gelmektedir, bu sebeple “deyimin anlamı onu oluşturan elemanların anlamlarından elde edilemez” ifadesi yerine “deyimin anlamı onu teşkil eden elemanların anlamlarının toplamına eşit değildir” ifadesini kullanması gerektiğini söylemiştir (1961, s. 39-40). Takaişvili, deyimi şöyle açıklamıştır: “Deyimler, anlamlılık işlevi olan sözcüksel birleşim biçimi ve semantik bakımından çözülmeyen birimlerdir; ayrıca deyimin anlamı onu teşkil eden elemanların anlamlarının toplamına eşit değildir” (1961, s. 9). Yaptığı araştırmalar sonucunda Takaişvili, Gürcistan’da tanınmış dil bilimciler tarafından deyimlerle ilgili verilen: *(sözcük dizisinin değişmezliği; deyimleri teşkil eden sözcüklerin eş anlamlı sözcüklerle değiştirme imkânsızlığı; deyimlerin kısaltma ve uzatma imkânsızlığı* (deyimlerden sözcük çıkarılamaz ve deyimlerde sözcük eklenemez); *dil bilgisel ve sözcüksel biçimlerin korunması; dilbilgisel kategorilerin gizlenmesi* (dilbilgisel kategoriler arasında bağın olmaması) vb. özelliklerin Gürcücedeki deyimler için her zaman geçerli olmadığı tespitinde bulunmuştur. Takaişvili’ye göre Gürcü deyimlerinde sözcükler yer değiştirebilir; deyimlerden sözcükleri çıkartılabilir ve eklenebilir, ayrıca anlamlılık işlevi, deyimlerin en önemli özelliğidir. Dil bilimci, Gürcü deyimlerinin dört temel özelliğini şu şekilde vermiştir: *semantik birlik* (deyimler, semantik bakımından çözülemeyen ve kelimenin eş değer anlamını taşır); *deyimin anlamı onu oluşturan elemanların anlamlarının toplamına eşit değildir*; *anlamlılık işlevi deyimlerin en belirgin özelliğidir*; *deyim, sözcüksel biçim birimidir* (1961, s. 21-37).

Ş. Apridonidze’ye (1983, s. 64-73) göre deyimler, semantik bakımından çözülemeyen, dilbilgisi açısından sınırlı olan deyişlerdir. Deyimler en az bir kelimededen oluşmakta ve “deyim” karşılığında farklı terimler kullanılmaktadır. Deyimler için anlamlılık işlevi önemlidir fakat onu oluşturan asıl özellik değildir; deyimler için semantik bakımından çözümlenememesi ve dilbilgisi açısından sınırlı olması deyimi oluşturan özelliklerden biridir. Apridonidze, Takaişvili’den farklı olarak deyimlerin anlamlılık işlevinin en belirgin özellik olmadığını düşünmektedir. Dil bilimciye göre anlamlılık işlevi olan deyimler, zaman geçtikçe eskimekte ve kullanılmamaktadır. Yapı bakımından deyimlerin, en az bir kelimededen oluşabildiği görüşünde olan Apridonidze, bir deyimin kesinlikle eş anlamlısı olması gerektiğini, aksi hâlde onun deyim olarak kabul edilemeyeceğini; deyimlerdeki sözcük dizisinin

değiştirilemeyeceğini hem yapı hem anlam bakımından deyimlerin, çözülemeyen birimler olduğunu belirtmiştir (1983, s. 64-69).

E. Mamulia, deyimlerin özelliklerini şu şekilde sıralamıştır: *deyişlerde kalıplaşma; anlamlılık işlevi ve mecazilik; semantik birliği; cümlede bağımsız öge olarak bulunması; sözcük dizisinin değişmezliği* (1987, s. 5-7).

Yabancı Kelimelerin Açıklamalı Sözlüğü'nde (1898, s. 261) deyim için şu tanım yapılmıştır: “Deyim, bir dilin özgün ve çözülemeyen bir deyiş birimidir; onu oluşturan elemanların anlamlarının toplamına eşit değildir”.

İ.Kiknadze'ye (2001, s. 60) göre deyim, mecazî söyleyişlerin bir türüdür ve aynı zamanda bağımsız sözcük birleşim biçimidir. Deyimler, semantik olarak sözcüklerle eşdeğerdir; yapı bakımından deyimlerin bağımsız sözcük birleşim biçimlerinden bir farkı yoktur (2001, s. 59). Deyimin özellikleri ise şunlardır: *deyimler ve deyiş birimleri hem semantik bakımından hem yapı bakımından çözülemeyen birimlerdir; deymi oluşturan elemanların sözcüğe eşit mecazî anlamı vardır; deyimlerin kelime kelimesine çevirisi yapılamaz.*

L.Çkonja, deyimlerin iki ya da daha fazla kelimeden oluşan sabit ve çözülemez bir birimler olduğunu, fakat eklemeli dillerde bir kelimeden de deyim olabileceğini söylemiştir (2008, s. 114). Çkonja, deyimlerin özelliklerini: “deyimler, semantik ve yapı bakımından çözülemeyen birimlerdir; deyimleri oluşturan öğelerin anlamı, sözcüğe eş değerdir; deyimler, genelde iki ve fazla kelimeden oluşmaktadır fakat eklemeli dillerde tek kelimeden de oluşturulabilmektedir” şeklinde açıklamıştır (2007, s. 89).

İ.Kruaşvili'nin deymi şöyle tanımlar: “Deyimler, bir dildeki kalıplaşmış sözlerdir. Deyimler, birkaç sözcükten oluşur ve deyimlerin anlamı, onu teşkil eden kelimelerin anlamlarının toplamına eşit değildir. Deyimlerin mecazî anlamları vardır.” (2012, s. 31).

İ.Lobjanidze'ye (2012, s. 25) göre deyimler, birbirlerinden farklı bir veya fazla sözcükten oluşan, genel bir anlam taşıyan deyiş birimleridir. Ayrıca bu deyişler, belirli bir biçimsel ve söz dizimsel özgünlüğe sahiptirler. Lobjanidze, Gürcücedeki deyimlerin özelliklerini birincil ve ikincil özellikler olarak ikiye ayırır. Ona göre deyimlerin birincil özellikleri: sözcüksel biçimbirimler olmaları; deyimlerde

semantik birliğin olması; deyimın anlamının onu oluşturan elemanların anlamlarının toplamına eşit olmaması ve deyimlerin anlam işlevinin olmasıdır. Deyimlerin ikincil özellikleri ise: sözcük dizisinin değişmezliği; deyimleri teşkil eden sözcüklerin eş anlamlı sözcüklerle değiştirmenin imkânsızlığı; deyimlerin kısaltma ve uzatmanın imkânsızlığı ve dil bilgisel kategorilerinin gizlenmesidir (2012, s. 35-36).

T. Lomtadze, deymi şöyle tanımlar: “Deyimler (idiomalar) veya idiomatik deyişler, yapı bakımından bağımsız sözcük biçimlerle eşittirler; fakat bunlar anlam bakımından birbirinden farklıdır. Bundan dolayı deyimlerin genel bir anlamı vardır. Deyimler, sözcüklerle eş anlamlıdırlar ve bu, deyimlerin en belirgin özelliğidir.” (2014, s. 194).

Gürcistan’da deyimler üzerine yapılan çalışmalarda, deyimın tanımı ve özellikleriyle ilgili genel olarak deyimlerin özellikleri konusunda, deyimlerin çözümlenemeyen yapı oldukları, deymi oluşturan sözcüklerin anlamının onun teşkil eden elemanların anlamlarının toplamına eşit olmadığı, deyimlerin en az iki kelimededen oluştuğu, anlamlılık işlevinin deyimlerin en belirgin özelliği olduğu görüşleri yaygındır.

Dil bilimcilerin çoğu, Gürcü deyimlerinin en az iki kelimededen oluştuğu kanaatindedir ve deyimlerin özelliklerini birincil ve ikincil olarak ikiye ayırmaktadırlar. Deyimlerde semantik birliğin olması, deyimın anlamının onu oluşturan elemanların anlamlarının toplamına eşit olmaması, deyimlerde anlamlılık işlevinin olması, semantik ve yapı bakımından çözümlenememesi, deyimlerin sözcük biçim birimler olması deyimlerin birincil özellikleri; deyimlerde sözcük dizisinin değişmezliği, deyimlerin kalıplaşması, deyimleri kısaltma ve uzatmanın imkânsız olması, deyimlerin eş anlamlı sözcüklerle değiştirilebilmesi, dil bilgisel kategorilerin gizlenmesi gibi özellikleri ise ikincil deyim özellikleri olarak kabul edilmektedir.

2.1.5. Gürcistan’da Deyimler Üzerine Yapılan Çalışmalar

Gürcistan’da deyim üzerine yapılan çalışmalar XX. yüzyılın ortalarında başlanmaktadır. Bu dönemde Gürcistan Sovyetler Birliği’ne bağlı olan bir ülke olduğu için Sovyetler Birliği’nin yönetim şekli ülke siyaseti, ekonomisi, kültürü vb. Gürcistan bilim dünyasını da etkisi altına alıyordu. Bu dönemde Rus dilinde yapılan bilimsel araştırmaların çoğu genellikle sözlük bilimsel çalışmalar olarak karşımıza çıkmakta, deyim bilimi üzerine yapılan çalışmalar ise daha az görülmektedir. Gürcü dil bilimci Lobjanidze bu olayı şu şekilde yorumlamaktadır: “Bu dönemde yapılan

çalışmalar Rus dil biliminin etkisi altında olmakla beraber daha çok sözlük bilimsel değer taşımaktadır. Ayrıca Gürcü dil biliminin asıl amacı yabancı dil öğretiminin geliştirilmesi ve uygulanmasına yöneliktir.” (2012, s. 15). Bu dönemde yapılan çalışmaların Gürcü deyim biliminin gelişmesine ve Gürcüce ile yabancı dillerin karşılaştırmalı olarak incelenmesine büyük katkıları olmuştur.

Gürcistan’da ilk deyim bilimi çalışması, T. Sakhokia tarafından 1938 yılında hazırlanan “Kaplan Postlu Şövalyesindeki Mecazî İfadeler” adlı eserdir. Bir sonraki çalışma, A. Neiman’ın 1941 yılında kaleme aldığı “Bu İnsan mı? Adlı Eserde Gürcüce Deyimler ve Rusça Karşılıkları” adlı makalesidir. “Bu İnsan mı?” adlı eser ise ünlü Gürcü yazar İ. Çavçavadze’ye aittir. Neiman bu çalışmasında Gürcüce deyimlerin Rusça bire bir ya da yakın anlamlı karşılıklarını vermiş ve böylece deyimlerin başka dillere de çevrilebileceğini kanıtlamıştır. 1954 yılında Al. Oniani’nin hazırlanmış olduğu “Gürcüce-Svanca Deyimler Hakkında” adlı çalışma Gürcü deyim bilimine önemli katkı sağlamıştır.

T. Sakhokia tarafından 1950-1955 yıllarında üç cilt hâlinde yayımlanan ve leksikoloji alanında önemli bir yere sahip olan “Gürcüce Mecazî Kelime-Söyleyişler” adlı eser, aynı zamanda deyim konularını da içermektedir. Söz konusu çalışmada edebî dilden, ağızlardan ve günlük konuşma dilinden derlenen yedi bin civarında deyim yer almaktadır.

XX. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Gürcü dil biliminde deyim konuları daha çok önemsenemeye başlanmıştır. Deyim bilimi üzerine yapılan çalışmalarda deyimler genellikle başka dillerle karşılaştırmalı olarak ele alınmıştır.

Deyim bilimi konusunda yapılan ilk çalışma, N.Gamrekeli ve E.Mgaloblišvili’nin “Rusca-Gürcüce Deyim Bilimi” (1956) adlı eseridir. Hemen ardından L. Lezhava “Deyim İncelemeleri” adlı doktora tezini hazırlamıştır. 1953 yılında N.Gamrekeli tarafından hazırlanan “Almanca Deyimlerin ve Frazeeolojik Birimlerin Gürcüce-Rusça Karşılıkları”, 1956 yılında T.Mikadze tarafından hazırlanan “Fransız Deyimler ve Onların Gürcüce ve Rusça Karşılıkları”, Al.Kobaidze tarafından hazırlanan ve 1958 yılında yayımlanan “Rusça Deyimlerin Gürcüce Anlatım ve Öğretimindeki Etkileri Üzerine Bir İnceleme” adlı çalışmaları Gürcistan’da deyim biliminin gelişmesine önemli katkılarda bulunmuştur.

K. Kandelaki'nin 1955 yılında yayımladığı “İngilizce Deyimler ve Gürcüce Karşılıkları” adlı çalışması, İngilizcedeki deyimlerin ayrıntılı olarak incelemesi bakımından önemlidir. Söz konusu çalışmada akraba olmayan Gürcüce ve İngilizcedeki deyimler karşılaştırılmış, bu iki dilde tam eşdeğer deyimlerin sayısının çok az olduğu sonucuna varılmıştır.

T. Şavişvili 1960 yılında hazırladığı “Mecazî Kelime-Söyleyişlerinin Derlemesi” adlı kitabında hem Gürcü ağızlarında kullanılan hem de yabancı dillerden geçen deyimleri derlemiş, ayrıca deyimlerin yapısını incelemiştir.

A. Takaişvili tarafından 1961 yılında yapılan “Gürcü Deyim Bilimi Konuları” adlı makale, bu konuda ilk kapsamlı çalışmadır. Takaişvili çalışmasında o dönemdeki bilim adamları tarafından sunulan kuramları ele aldıktan sonra bu konuda kendi düşüncelerini aktarmış, söyleyiş dizimlemeleri, deyimlerin anlam bilimi ve dil bilgisiyle ilişkisi, sözlük bilimi ve biçim bilimi analizleri gibi konuları incelemiştir.

A. Çikobava'nın girişimi ile birçok Gürcü dil bilimci tarafından 1950-1964 yılları arasında sekiz cilt hâlinde neşredilen “Gürcü Dilinin Açıklamalı Sözlüğü” adlı çalışma bu konuda yapılmış önemli eserlerden biri olarak kabul edilmiştir. Kelimelerle beraber kalıplaşmış sözlere de yer verilen bu çalışmada kalıplaşmış sözler, deyim olarak adlandırılmış ve yaygın olan deyişlere, söz birleşmelerine, çeşitli kavramlara, selamlaşma, dua ve beddua gibi söz gruplarına da de yer verilmiştir.

Ş. Apridonidze tarafından 1986 yılında yayımlanan “Deyim ve Deyimsellik” adlı makalede çoğu zaman A. Takaişvili'den farklı görüşler sunulmuştur. Çalışmada eş anlamlılık, kelime dizisinin değişmezliği, dilbilgisel ve anlamsal tutarsızlığı, deyim tanımı ve özellikleri gibi konulara değinilmiştir.

Deyimin tanımı üzerine yapılan araştırmalar arasında 1988 yılında M. Ruseişvili tarafından yayımlanan “Deyim Nedir? (Deyim Tanımının Netleştirilmesi Üzerine)” adlı makale de ilgi çekicidir. M. Ruseişvili, çalışmasında deyim kavramı, tanımı ve özellikleri üzerine farklı görüşler sunmuştur.

Karşılaştırmalı deyim bilimi alanında İ. Lobjanidze'nin hazırladığı “Gürcü Dilinde Deyim Yapımı ve Anlam Bilimi (İngiliz, Yeni Yunan ve Rus Dillerinin Karşılaştırmalı Analizi)” (2012) adlı doktora tezinde farklı dil ailelerine mensup olan

dört dildeki deyimlerin karşılaştırılması yapılmıştır. Lobjanidze'nin bu çalışması Gürcü deyim bilimine büyük bir katkı sağlamıştır.

Sovyetler Birliği'nin dağılmasının ardından Türkiye ile Gürcistan arasında iyi komşuluk ilişkileri geliştirerek sınır kapılarını açılmıştır. Böylece 1990'lı yıllarından itibaren iki ülke arasındaki siyasî, kültürel ve edebî ilişkilerde yeni bir dönem başlamıştır. Zamanla Türkçe ve Gürcüce dil ilişkilerinin gelişmesiyle beraber dil bilimsel çalışmaların sayısı da artmıştır.

Gürcistan'da Türk dili ve deyim bilimi ile ilgili pek çok araştırma yapılmıştır. 1987 yılında E. Mamulia tarafından yayımlanan “Çağdaş Türk Edebî Dilinde Deyim ile Sözcük İlişkisi” adlı çalışmada, Türkiye Türkçesinde deyim kavramı, tanımı, özellikleri ve deyimlerin oluşum süreci ayrıntılı bir şekilde incelemiştir. Mamulia, Türk dilindeki deyimleri, eş anlamlı, çok anlamlı, zıt anlamlı ve eş sesli (sesteş) deyimler olarak sınıflandırmıştır. Söz konusu çalışmada Türkçe deyimlerdeki insanın ruh hâlini (sevinç, acı, üzüntü, mutluluk vb.) ifade etmek için kullanılan gönül, kalp ve yürek kelimeleriyle kurulan deyimler ele alınmış ve bunların diğer dillerde nasıl bir ifade edildiği gösterilmiştir.

L. Çlaidze'nin editörlüğünde 2001 yılında yayımlanan iki ciltlik “Türkçe-Gürcüce Sözlük”, deyim bilimi alanında çok büyük katkılar sunmuştur. Sözlüğün giriş kısmında dil bilgisi konuları ile yazım kuralları ve Türk dili tarihi hakkında da bilgiler verilmiştir. Sözlükte ayrıca kelimeler dışında deyimler, kalıplaşmış sözlere ve atasözlerine yer verilmiştir.

2006 yılında E. Mamulia tarafından yayımlanan “Türkçe-Gürcüce Deyimler Sözlüğü”nde Türkçe ve Gürcücedeki 2000 civarındaki deyim incelenmiştir. Mamulia, sözlükte incelediği deyimleri çeşitli sözlüklerden ve edebî eserlerden aldığını söylemiştir. Gürcistan'da Türkçe edebî eserlerin çevirileri yeteri kadar yapılmadığı için Türkçe cümlelerin Gürcüce tercümesi de Mamulia tarafından yapılmıştır (2006, s. 7). Sözlükte deyimler, Türk alfabesi sırasına göre düzenlenmiş; ayrıca mecaz anlam, alay, günlük kaba konuşma, hakaret, argo, teklifsiz konuşma, halk ağzı, şaka vb. konulara da yer verilmiştir. Sözlükte Türkçedeki deyimlerin kelime kelime Gürcüceye çevirisi yapılmış, daha sonra deyimler anlam bakımından incelenmiştir. Sözlükte ayrıca deyim türleri ile eş anlamlı deyimler de verilmiştir. Türkçe-Gürcüce Deyimler Sözlüğü'nde deyim tasnifi şu şekilde yapılmıştır:

1. „____”- სიტყვა-სიტყვითი თარგმანი (Sitkva-sitkviti targmani) - kelimesi kelimesine tercüme.
2. * - ფრაზეოლოგიური მნიშვნელობა (prazeologiuri mnişvneloba) - deyim anlamı.
3. ◇ - ფრაზეოლოგიური შესატყვისი ქართულში (prazeologiuri şesatkvisi kartulşı) – Gürcücede deyim karşılığı.
4. () - ფაკულტატური კომპონენტი (pakultaturi komponenti) – istemli kısım.
5. [] - ფრაზეოლოგიური ვარიანტი (prazeologiuri varianti) – deyim çeşidi.
6. ◇ „____” - თურქულსა და ქართულში კომპონენტური შემადგენლობით და მნიშვნელობით ერთნაირი ფრაზეოლოგიზმები (turkulsა da kartulşı komponenturi şemadgenlobit da mnişvnelobit ertnairi prazeologizmebi) - Türkçe ve Gürcücede yapı bileşimi ve anlamı aynı olan deyimler (2006, s. 11).

Mamulia, farklı dillere ait deyimlerdeki benzerliğin bazen ödünçlemelerden kaynaklandığı ancak genellikle deyimlerin evrensel olduğu görüşündedir. Söz konusu durum Türkçe ve Gürcücedeki deyimler için de geçerlidir. “Türkçe-Gürcüce Deyimler Sözlüğü”nde ele alınan ortak deyimlerin sayısının çok olduğu bilinmektedir. Organ adları ile kurulan deyimlerinin benzerlik oranının (tam ve kısmî eşdeğerlik) daha yüksek olduğu görülmektedir. Mamulia, insanoğlu bilincinin evrensel olduğu, bundan dolayı bazen deyimlerin birbirlerinden bağımsız bir şekilde oluşturuldukları kanaatindedir (2006, s. 9-10).

“Türkçe-Gürcüce Deyimler Sözlüğü” hakkında Gül Mükerrerem Öztürk şunları söylemiştir: “İlk defa Gürcistan’da yayımlanan bu sözlüğün elbette kusursuz olduğunu düşünmemiz imkânsızdır. Çünkü 2006 yılında basılan kitabın henüz Türkiye’de karşılıklı olarak Türk-Gürcü edebî ilişkilerin yeni gelişmeye başladığı dönemlerde ele alınması ve ayrı bir sözlük hâlinde ortaya konması kaynak bakımından bu eseri önemli kılmıştır. Çünkü 2006 yılına kadar sadece 2 ciltlik Türkçe-Gürcüce Sözlük basılmıştır. Bu sözlüğün içerisinde deyimler de yer almaktadır. Bundan dolayı deyimlerin tek bir kitap hâlinde ele alınması Türk dili ve Gürcü dilinin deyimlerini öğrenmek isteyenler için yardımcı olabilecek bir kitaptır. Bu sözlüğün daha da genişletilerek ileriki zamanlarda yayınlanmasının daha da güzel

olacağını düşünmekteyim. Çünkü Türkçede yer alan bazı deyimlerin bu sözlükte yer almadığını ve deyimlerin sadece belli bir kısmını ele alınarak yapıldığını görmekteyiz. Deyimlerin Türkçeye çevrilirken bazı noktalarda da eksiklikler görülmektedir. Elbette ki çeviri esnasında kaynak dildeki deyim hedef dile çevirirken de çevirmenin ele aldığı tarz, düşünce de buna yansıdığı için sözlüğün tekrar incelenerek baştan itibaren yapılmasının daha da güzel olacağını düşünüyorum” (2016, s. 331-332). “Türkçe-Gürcüce Deyimler Sözlüğü”, Gürcistan’da Türkoloji alanında deyimler üzerine yapılan en kapsamlı çalışma olarak kabul edilmektedir.

Türkiye’de organ adlarıyla kurulan deyimler üzerine N. Kaçarava tarafından “Türkçede ‘Baş’, ‘El’, ‘Göz’ Sözcük Birimlerin Türetme Olanakları” (2000); “Baş’ Sözcüğün Türetme Olanakları” (2002); “Deyimlerde ‘Baş’ Sözcüğü” (2003); “Türkçede ‘El’ Somatik Kelimesiyle Başlayan Deyimler” (2003); “Türkçede ‘Göz’ Somatik Kelimesiyle Başlayan Deyimler” (2005) adlı makaleleri vardır.

Kaçarava 2006 yılında hazırladığı “Türkçede Vücut Organları İfade Eden Kelimeler” adlı doktora tezinde Türk dilinde ‘baş’, ‘el’, ‘göz’ sözcük birimleri ile oluşan kelimeler ve deyimleri incelemiştir. Araştırmacı, bu çalışmasında somatizmleri, Türkçede kelime türetme yoluyla elde edilen kelimeleri araştırarak listelemiştir (2006, s. 4). Çalışma, “Türk Dilinde Kelime Türetme Yolları”, “Baş’, ‘El’, ‘Göz’ Sözcükleri ile Türetilen Kelimeler”, “Baş’, ‘El’, ‘Göz’ Somatik Kelimeleri ile Yapılan ve Bir Kelimeden Fazla Oluşan Deyimler” olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır. Çalışmada ‘baş’, ‘el’, ‘göz’ sözcükleri ile kurulan iyelik eki içeren ve iyelik eki içermeyen deyimler de ele alınmıştır. Kaçarava, çalışmasında deyimlerin oluşumunda daha çok kök fiillerin görüldüğünü, bu durumun deyimlerin ne kadar eski olduğunun bir göstergesi olduğunu tespit etmiştir (2006, s. 32).

Türkçe deyim bilimi üzerine yapılan çalışmalar arasında L. Çkonıa’nın çalışmaları önemli yer tutar. 2007 yılında yayımlanan “Türkçe Deyimler ve Gürcüce Karşılıkları” adlı çalışmasında Çkonıa, her iki dilde deyimleri, tanım ve özellikleri bakımından karşılaştırarak incelemiştir. Çkonıa, deyimleri motive edilmiş ve motive edilmemiş deyimler olarak sınıflandırmıştır. Ona göre “Motive edilmiş deyimlerde mantıksal, anlam bilimsel olarak amaç-sonuç ilişkilerinin bulunması, deyim anlaşılmamasını kolaylaştırmaktadır. Motive edilmemiş deyimlerde ise ana fikir

kavramı deyimi anlamamamızı zorlaştırmaktadır” (2007, s. 90). Çkonıa, motive edilmemiş deyimlerin daha çok bir olaya, tarihî bir gerçeğe vb. konulara dayandığı görüşündedir. O, bunu şöyle ifade eder: “Böyle durumlarda bir dilde söyleyişler önce gerçek anlamlarıyla günlük konuşmalarında yer almaktadır; zamanla gerçek anlamlarından uzaklaşan bu deyimler, mecazî anlamıyla kullanılmaya başlamıştır” (2007, s. 91-92).

Çkonıa, 2008 yılında hazırladığı “Akraba Olmayan Dillerde Deyim Çevirileri ve Evrensel Sorunları” adlı doktora tezinde çevirinin dil eğitiminde uygulamasında ne kadar önemli olduğunu belirtmiştir. Coknia bu çalışmasında deyimlerin atasözlerinin kısaltılmış hâliyle ortaya çıktıklarını ileri sürmüştür. Coknia, 2009 yılında yayımlanan “Organ Adları ile İlgili Evrensel Deyimler” adlı makalesinde, Gürcüce, Rusça, Türkçe ve İngilizcede organ adları ile ilgili deyimleri karşılaştırmış ve deyimlerinin evrenselliği üzerinde durmuştur. Ona göre insanların evrensel ve bireysel bilinç düşünceleri vardır; milletlerin birbirlerinden ne kadar farklı olsalar da ortak evrensel düşüncelere sahip oldukları bir gerçektir ve akraba olmayan dillerde ortak deyimlerin varlığı, bu evrenselliğin kanıtıdır (2009, s. 129). Farklı dil ailelerine mensup olan dillerde deyimlerin benzerliklerini, oluşumlarını ve ortak deyimleri tespit ederek evrensel deyimler içerisinde organ adları ile kurulan deyimleri inceleyen Çkonıa, bu makalesinde organ adları ile yapılan deyimleri, baş kelimesi içeren deyimler (göz, ağız, burun, dil, kulak vb.); el ve ayak kelimeleri içeren deyimler, iç organları içeren deyimler (kalp, mide vb.) olmak üzere üç gruba ayırmıştır (2009, s. 130).

Harun Çimke “Gürcüce ve Türkçede ‘Kalp’ ile İlgili Deyimler” (2015) adlı makalesinde, Türkçe ve Gürcücede ‘kalp’ ile ilgili deyimlerin ortak ve farklı özelliklerini incelemiştir. Çalışmada her iki dildeki deyimlerin özdeşliği, birbirine çevirebilmesi gibi anlam bilimsel konular ele alınmış, Türkçe ve Gürcücede ‘kalp’ ile ilgili deyimlerin karşılaştırmalı analizi yapılmış, farklı dil ailelerine mensup dillere ait ortak deyimlerin tam, kısmî ve sıfır eşdeğerlik özellikleri gruplar hâlinde sınıflandırılmış, aralarında tam ve kısmî eşdeğerlik olan deyimlerin daha kolay çevrilebildiği, sıfır eşdeğer deyimlerin ise anlam bütünlüğü dikkate alınarak çevrilebildiği ortaya konmuştur (2015, s. 548-551).

Sonuç olarak Gürcistan’da Türkoloji alanında, özellikle deyim bilimi alanında yapılan belli başlı çalışmalar bunlardır. Türkçe ve Grccenin edebî iilişkilerinin tam olarak ortaya konabilmesi için başka araştırmalar yapılmalıdır. Deyim bilimi alanında yapılacak araştırmalar gerek Türkçe ğrenen Gürcü ğrencilere gerekse de Gürcüce ğrenen Türk ğrencilere deyimlerin öğretilmesinde yardımcı birer kaynak olacaktır.

3. İNCELEME

3.1. “Ağız” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	Ağız (ağzını) açmak	Ağız açmak (პირის გახსნა - piris gaḥsna) (Mamulia, 2006: 25)	1.Konuşmaya başlamak, söz söylemek; 2.Onur kırıcı, ağır sözler söylemeye başlamak. (https://sozluk.gov.tr/)
2.	Ağız (ağzını) açmamak	Ağız açmamak (პირის არ გახსნა - piris ar gaḥsna) (Mamulia, 2006: 25)	Hiçbir şey söylememek. (Aksoy, 2018: 535)
3.	Ağız açtırmamak	Ağız açtırmamak (პირის არ გახსნევილება - piris ar gaḥsnevineba) (Oniani, 1966: 126)	Çok konuşarak başkalarının bir şeye söylemesine fırsat vermemek. (Aksoy, 2018: 535)
4.	Ağız ağıza kalmak	Ağız ağıza kalmak (პირისპირ დარჩენა - pirispir darçena) (Mamulia, 2006: 18)	Yüz yüze kalmak. (Aksoy, 2018: 535)
5.	Ağız değiştirmek	Ağız değiştirmek (პირის შეცვლა - piris ŧetsvla) (Mamulia, 2006: 26)	Eskiden söylediğinin tersini söylemeye başlamak (Aksoy, 2018: 536)
6.	Ağza kilit vurmak	Ağza kilit vurmak (პირზე კლიტის (ბოქლომის) დადება - pirze klišis (boklomis) dadeba) (Mamulia, 2006: 23)	Hiçbir şey söylememek, ya da söyletmemek (Aksoy, 2018: 538)
7.	Ağza koyacak bir şey	Ağza koyacak bir şey (პირში ჩასადები რამ- pirŧi çasadebi ram) (Mamulia, 2006: 19)	Doyurucu olmasa bile yiyecek nesne (Aksoy, 2018: 538)
8.	Ağzı açık kalmak	Ağzı açık kalmak (პირის ღია დარჩენა - piris ħhia darçena) (Mamulia, 2006: 19)	Şaşakalmak, şaşırıp kalmak (Aksoy, 2018: 539)
9.	Ağzı bir (hepsinin)	Bir ağız (olmak) (ერთი პირის ქონა - erti piris kona) (Oniani, 1966: 66)	Aynı şeyi söylemek üzere (hepsi) anlaşmış olmak. (Aksoy, 2018: 539)
10.	Ağzı bir karış açık kalmak	Ağzı bir karış açık kalmak (პირის ერთ მტკაველზე ღია დარჩენა - piris ert mtḱavelze ħia darçena) (Mamulia, 2006: 20)	Şaşakalmak, şaşırıp kalmak (Aksoy, 2018: 539)
11.	Ağzı burnu kırmak	Burnu ağzı kırmak (ცხვირ-პირის დამტვრევა- tŧhvir- piris damtvreva) (Lobjanidze, 2012: 81)	Aşırı bir biçimde döverek perişan duruma getirmek. (https://sozluk.gov.tr/)

Tablo 3.1. Türkçe ve Gürcücede “Ağız” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Deyimler)

12.	Ağzı burun birbirine karışmak	Ağzı burnu birbirine karışmak (ცხვირ-პირის ერთმანეთში არევა - tsḥvir-piris ertmanetṣi areva) (Mamulia, 2006: 20)	Yorgunluk, sarhoşluk, kavga, öfke gibi nedenlerle yüzün çizgileri değişik biçim almak. (Aksoy, 2018: 535)
13.	Ağzı gevşektir	1.Gevşek ağızlı (პირმოშვებული - pirmoṣvebuli) 2.Ağzı gevşemek (პირის მოშვება - piris moṣveba) (Mamulia, 2006: 20)	Sır saklamayan (Aksoy, 2018: 540)
14.	Ağzı oynamak	Ağzı oynamak (პირის ცმატუნი - piris tsmatsuni) (http://www.nplg.gov.ge/gwdict/index.php?a=term&d=30&t=11278)	Bir şeyler yemek. (https://sozluk.gov.tr/)
15.	Ağzı kulaklarına varmak (sevincinden)	Ağzı kulaklarına varmak (პირის ყურებამდე მოსვლა - piris qurebamde misvla) (Mamulia, 2006: 21)	Çok sevinmek (Aksoy, 2018: 540)
16.	Ağzı süt kokmak	Ağzı süt kokmak (პირზე რძის სუნის ასვლა- pirze rdzis sunis asvla) (Mamulia, 2006: 21)	Çok genç ve deneysiz olmak (Aksoy, 2018: 546)
17.	Ağzı yanmak	Ağzı yanmak (პირის დაწვა- piris dats'va) (Mamulia, 2006: 22)	Bir şeyden büyük zarar görmek (Aksoy, 2018: 547)
18.	Ağzına atacak değil	(onun) Ağzına atacak değil (იმის პირში ჩასაგდები არ არის - imis pirṣi ḥasagdebi ar aris) (Mamulia, 2006: 22)	Küçük düşürülecek biri olmamak. (Mamulia, 2006: 22)
19.	Ağzına bakmak	Ağzına bakmak (პირში ცქერა - pirṣi tschera) (Mamulia, 2006: 22)	Birinin söylediklerine inanıp uymak (Aksoy, 2018: 541)
20.	Ağzına bir şey koymamak	Ağzına bir şey koymamak (პირში არაფრის ჩადება - pirṣi arapris ḥadeba) (Sakhokia, 1979: 500)	Hiçbir şey yememek (Aksoy, 2018: 541)
21.	Ağzına (diline) kira istemek	Ağzına kira istemek (პირის ქირის მოთხოვნა - piris kiris moṭḥovna) (Mamulia, 2006: 23)	Söylemesi beklenen şeyi söylemekte nazlı davranmak (Aksoy, 2018: 542)
22.	Ağzında tükürmek	Ağzında tükürmek (პირში მოფურთხება/ჩაფურთხება- pirṣi mipurṭḥeba/ḥapurṭḥeba) (Oniani, 1966: 128)	Hakaret ederek uyarmak. (https://sozluk.gov.tr/)

Tablo 3.1. (devam) Türkçe ve Gürcücede “Ağız” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Deyimler)

23.	Ağzında dili yok	Ağzında dili yok (პირში ენის არ ქონა - pırşı enis ar kona) (Mamulia, 2006: 24)	Sessiz olmak, sesini çıkarmamak (Mamulia, 2006: 24)
24.	Ağzından bal akmak	Ağzından bal akmak (პირიდან თაფლის გადმოდენა - pıridan taplis gadmodena) (Mamulia, 2006: 24)	Çok tatlı konuşmak (Aksoy, 2018: 542)
25.	Ağzından çıkkanı (çıkan sözü) kulağı işitmemek (duymamak)	Ağzından çıkkanı kulağı işitmemek (მისი) პირიდან ამოსულის (მისი) ყურით არ მოსმენა - (misi) pıridan amosulis (misi) qurit ar mosmena) (Mamulia, 2006: 24)	Çok kızıp fena, ağır sözler söylemek (Aksoy, 2018: 542)
26.	Ağzından lokmasını almak	Ağzından lokmasını almak (პირიდან ლუკმის გამოცლა - pıridan lukmis gamotsla) (Mamulia, 2006: 25)	Birinin hakkı olan şey ondan olmak, boş bırakmak (https://sozluk.gov.tr/)
27.	Ağzından salya akmak	Ağzından salya akmak (პირიდან ნერწყვების ჩამოდენა - pıridan nerts'qvebis çamodena) (Mamulia, 2006: 25)	Çok istemek, imrenmek (Mamulia, 2006: 25)
28.	Ağzını açık bırakmak	Ağzını açık bırakmak (პირლიად დატოვება - pırğiad daṭoveba) (Mamulia, 2006: 25)	Şaşakalmak, şaşırtmak (Mamulia, 2006: 25)
29.	Ağzını açıp gözünü yummak	Ağzını açıp gözünü yummak (პირის დაღება, თვალების დახუჭვა - pıris dağeba, tvalebis dahuçva) (Mamulia, 2006: 25)	Öfke ile ağzına gelen bütün ağır sözleri söylemek (Aksoy, 2018: 543)
30.	Ağzını bağlamak	Ağzını bağlamak (პირის აკვრა- pıris akvra) (Oniani, 1966: 126)	Başvurulan yollarla bir konuda konuşmasını engellemek (Aksoy, 2018: 544)
31.	Ağzını bıçak açmamak	Ağzını bıçak açmamak (პირის დანიით არ გახსნა- pıris danit ar gahsna) (Mamulia, 2006: 25)	Üzüntüsünden söz söyleyecek durumda olmamak (Aksoy, 2018: 544)
32.	Ağzını burnunu dağıtmak	Ağzını burnunu dağıtmak (ცხვირ-პირის დამტვრევა/დანაყვა- tshvir-pıris damṭvrevva/danaqva)	Aşırı bir biçimde döverek perişan duruma getirmek. (https://sozluk.gov.tr/)
33.	Ağzını kapamak (birinin)	Ağzını kapamak (პირის მოკეტინება- pıris moḱetıneba) (Mamulia, 2006: 26)	Kendisine çıkar sağlayarak bir kimesyi susturmak (Aksoy, 2018: 544)

Tablo 3.1. (devam) Türkçe ve Gürcücede “Ağız” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Deyimler)

34.	Ağzını kapamak (kendi)	Ağzını kapamak (პირის მოკეტვა - pîris mokeṭva) (Mamulia, 2006: 26)	Susmayı yeğlemek (Aksoy, 2018: 544)
35.	Ağzını (sıkı) tutmak	Ağzını (sıkı) tutmak (პირის მაგრად მოკუმვა- pîris magrad mokumva) (Mamulia, 2006: 26)	1.Boşboğazlık etmemek. 2.Kötü sözler söylememek. 3.Bir konuda arzu edilmeyen düşüncelerin açığa çıkmasını susarak önlemek. (https://sozluk.gov.tr/)
36.	Ağzının içine bakmak	Ağzının içine bakmak (პირში ყურება - pîrşi qureba) (Mamulia, 2006: 27)	Birinin söylediklerini zevkle ve dikkatle dinlemek, bu sözlerle uymak (Aksoy, 2018: 545)
37.	Ağzının içine baktırmak	Ağzının içine baktırmak (პირში ყურებინება - pîrşi qurebineba) (Mamulia, 2006: 27)	Bakışlarını, kendi sözlerine uyarak iş yapmaya inandırmış olmak (Aksoy, 2018: 545)
38.	Ağzının tadını bilmek	Ağzının tadını bilmek (პირის გემოს ცოდნა- pîris gemos tsodna) (Mamulia, 2006: 27)	1.güzel, lezzetli yiyecekler seçmek 2.keyif verici şeyleri seçmede usta olmak (Aksoy, 2018: 546)
39.	Lafı (sözü) ağzında kalmak	Lafı ağzında kalmak (სიტყვის პირზე შერჩენა- sitqvis pîrze şerçena) (Mamulia, 2006: 215)	Konuşmasını bitirememek. (https://sozluk.gov.tr/)
40.	Lafı (lakırdıyı, sözü) ağzında tıkamak	Lafı (lakırdıyı, sözü) ağzında tıkamak (სიტყვის პირში ჩაჩრა- sitqvis pîrşi çaçra) (Mamulia, 2006: 217)	Biri sözünü bitirmeden başkası tepki göstererek verdiği cevapla onu susturmak. (Aksoy, 2018: 953)
41.	Lafı (lakırdıyı, sözü) ağzında gevelemek	Lafı (lakırdıyı, sözü) ağzında gevelemek (სიტყვის პირში ტრიალი- sitqvis pîrşi triali) (Mamulia, 2006: 217)	Açık konuşmayıp söyleyeceği şeyi bir türlü söylememek. (Aksoy, 2018: 953)
42.	Laf ağzından çıkarmak	Laf ağzından çıkarmak (პირიდან სიტყვის წამოცდენა- pîridan sitqvis ts'amotsdena) (Sakhokia, 1979: 583)	Söylemek istemediği şeyi nasılsa söyleyivermek. (Aksoy, 2018: 953)

Tablo 3.1. (devam) Türkçe ve Gürcücede “Ağız” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Deyimler)

Türkçe ve Gürcücede “Ağız” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerde Kısmî Eşdeğerlikler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	Ağız (söz) birliği etmek	1.Ağız bağlanmak (პირის შეკვრა - pîris şekvra) 2.Bir ağız olmak (ერთი პირის ქონა - erti pîris kona) 3.Bir ağızda durmak (ერთ პირზე დგომა - ert pîrze dgoma) (Mamulia, 2006: 18)	Aynı şey söylemeyi ya da yapmayı aralarında kararlaştırmak. (Aksoy, 2018: 535)
2.	Ağız yaymak	Ağız çevirmek (პირის მიბრუნება- pîris mibruneba) (Mamulia, 2006: 27)	Kesin ve dürüst konuşmaktan kaçınmak (Aksoy, 2018: 537)
3.	Ağza alınmayacak (alınmaz)	Ağzından çıkarılmaz (söz) (პირიდან არ ამოშვება - pîridan ar amoşveba) (Mamulia, 2006: 18)	Söylenmesi ayıp terbiye dışı (söz) (Aksoy, 2018: 538)
4.	Ağzı gevşektir	1.Ağzında hiçbir şey durmamak. (პირზე არაფრის დამაგრება - pîrze arapris damagreba) 2.Ağzı açılmak. (პირის მოხსნა - pîris moḥsna) (Mamulia, 2006: 20)	Sır saklamayan. (Aksoy, 2018: 540)
5.	Ağzı kenetlidir (kilitlidir)	1.Ağzı bağlanmak. (პირის აკვრა - pîris akvra) 2.Ağzına kilit vurmak. (პირზე კლიტის დადება- pîrze klitis dadeba) 3.Ağzında su birikmek. (პირში წყლის ჩაგუბება- pîrši ts' klis çagubeba) (Mamulia, 2006: 21)	1.Sır saklayan 2.Konuşamaz duruma getirilen (Aksoy, 2018: 540)
6.	Ağzı pek (sıkı)	Ağzını pek kapatmak (პირის მაგრად მოკუმვა- pîris magrad mokumva) (Mamulia, 2006: 21)	Sır saklayan (Aksoy, 2018: 546)
7.	Ağzı pis	Ağzından pislik çıkmak (მერალას ამოსვლა პირიდან- mqralas amosvla pîridan) (Oniani, 1966: 116)	Sövmeyi huy edinmiş olan (Aksoy, 2018: 546)
8.	Ağzı sulanmak	1.Ağız suyu gelmek (პირწყლის მოდგომა - pîrts' qlis modgoma) 2.Ağzına salya gelmek (პირზე ნერწყვის მოდგომა- pîrze nerts'qvis modgoma) (Mamulia, 2006: 21)	Çok beğenip imrenmek (Aksoy, 2018: 546)

Tablo 3.2. En Az Bir Kelimesi Ortak Olan ve Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

9.	Ağzı süt kokmak	Ağzında süt kurumamak. (პირზე რძის არ შემოშობა - pırze rdzis ar şeşroba) (Mamulia, 2006: 21)	Çok genç ve deneysiz olmak. (Aksoy, 2018: 546)
10.	Ağzına bir parmak bal çalmak	1. Ağzında bir parmak bal sürmek (პირში ერთი თითი თაფლის გამოსმა - pırši erti titi taplis gamosma) 2. Ağzına saman çalkalamak (პირში ჩაღის გამოვლება - pırši çalis gamovleba) (Mamulia, 2006: 22)	Bir kimseyi tatlı bir vaatle oyalamak (Aksoy, 2018: 541)
11.	Ağzına taş almak	1. Ağzına kurşun dökmek (პირში ტყვიის ჩადღება - pırši tqviis çaduğeba) 2. Ağzında su biriktirmek (პირში წყლის ჩაგუბება - pırši ts' qlis çagubeba) 3. Ağzına kilit vurmak (პირზე კლიტის დადება - pırze klitis dadeba) (Mamulia, 2006: 23)	Konuşmamak, susmak (Aksoy, 2018: 542)
12.	Ağzına tıkaç vurmak	Ağzına top vurmak (პირში ბურთის ჩაჩრა - pırši burtis çaçra) (Mamulia, 2006: 23)	Susturmak, sesini kestirmek (Oniani, 1966: 128)
13.	Ağzında bakla mı var?	Ağzında su mu biriktirdin? (პირში წყალი ჩაიგუბე?- pırši ts' qali çaigube?) (Mamulia, 2006: 24)	Neden susuyorsun? (Mamulia, 2006: 24)
14.	Ağzından bal akmak	Ağzından şeker çıkmak (პირიდან შაქრის ამოსვლა- pıridan şakris amosvla) (Mamulia, 2006: 24)	Çok tatlı konuşmak (Aksoy, 2018: 542)
15.	Ağzından söz (lâf, lâkırdı) dirhemle çıkmak	Ağzından söz gazla çıkartılmak (პირიდან სიტყვის გაზით ამოგლეჯა - pıridan sıtqvis gazit amogleca) (Mamulia, 2006: 24)	Çok az konuşmak (Aksoy, 2018: 543)
16.	Ağzını bozmak	Ağzını pisletmek (პირის ამყრალება - pıris amqraleba) (Mamulia, 2018: 25)	Küfretmek ve buna benzer sözler söylemek (Aksoy, 2018: 544)
17.	Ağzını burnunu Çarşamba çanağına (pazarına) çevirmek	Ağzını burnunu birleştirmek (ცხვირ-პირის გაერთიანება- tshvir- pıris gaertianeba)	Aşırı bir biçimde döverek perişan duruma getirmek. (https://sozluk.gov.tr/)
18.	Ağzını havaya (poyraza) açmak	Ağzında samanla kalmak (პირში ჩალაგამოვლებული დარჩენა- pırši çalagamovlebuli darçena) (Mamulia, 2006: 26)	Elindeki fırsatı kaçırdıktan sonra boş yere bir şeyler elde etmeyi ummak (Aksoy, 2018: 544)

Tablo 3.2. (devam) En Az Bir Kelimesi Ortak Olan ve Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

19.	Ağzını kiraya vermek	Ağzında su biriktirmek (პირში წყლის ჩაგუბება - pîrši ts' qlis çagubeba) (Mamulia, 2006: 26)	Bir şeye söylemek istememek. (Aksoy, 2018: 544)
20.	Ağzını öpeyim	Ağzına şeker (შენს პირს შაქარი - şens pîrs şakari) (Sakhokia, 1979: 754)	Ne güzel söyledin (Aksoy, 2018: 546)
21.	Ağzının suları akmak	Ağzından salya akmak (პირიდან ნერწყვის ჩამოდენა - pîridan ner ts' qvis çamodena) (Mamulia, 2006: 27)	Çok beğenip imrenmek (Aksoy, 2018: 545)
22.	Birbirinin ağzına tükürmek	Ağız bağlanmak (პირის შეკვრა- pîris şekvra) (Oniani, 1966: 127)	tkz. Bir sorunda, bir olayda sözleşmiş gibi ağız birliği yapmak. (https://sozluk.gov.tr/)

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	Ağıza sakız olmak	1.(birinin) Çenesine düşmek (ვისიძე ყბაში ჩავარდნა - vinmes qbaşı çavardna) 2.Halkın çenesine düşmek (ხალხის ყბაში ჩავარდნა - ħalĥis qbaşı çavardna) 3.Çene almak (ყბად აღება - qbad ağeba) (Mamulia, 2006: 19)	1.Herkes olağanüstü bir durumdan dolayı onu konuşmak. 2.Dedikodusuna konu olmak. (Aksoy, 2018: 537)
2.	Ağızdan ağıza dolaşmak (geçmek)	1.Dilden dile dolaşmak (ენიდან ენაზე სიარული - enidan enaze siaruli) 2.Adamdan adama geçmek (კაციდან კაცზე გადასვლა - ħatsidan ħatsze gadasvla) (Mamulia, 2006: 19)	1.Birisi ötekine, o da başkasına söyleyerek. 2.Bir söz herkes arasında söylenilmek. (Aksoy, 2018: 536)
3.	Ağızı açık ayran delisidir	1.Ayran yutan (დოღლაპია -doqla pia) 2.Her şeyde gözü kalmak (ყველაფერზე თვალის დარჩენა- qvelaperze tvalis darçena) (Mamulia, 2006: 19)	Salak salak dolaşan, gördüğü şeylere aptal aptal bakan. (Aksoy, 2018: 539)
4.	Ağızı ağzına kavuşmamak	1.Dudakları bir araya getirememek (ტუჩებისათვის თავის ვერ მოყრა - tuçebisatvis tavis ver moqra) 2.(sevinçten) Dokuzuncu gökte olmak (სიხარულისაგნ მეცხრე ცაზე ყოფნა- siĥarulisgan metsĥre tsaze qopna) (Mamulia, 2006: 19)	Aşırı sevinç içinde olmak. (Aksoy, 2018: 539)

Tablo 3.3. Şekil Bakımından Farklı, Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

5.	Ağzı bozuk	Pis dile sahip (ბინძური ენის პატრონი - bindzuri enis paṭroni) (Mamulia, 2006: 20)	Hep söven, sözleri küfürle dolu olan. (Aksoy, 2018: 539)
6.	Ağzı burnu birbirine karışmak	1.Yüz değişmek (სახის შეცვლა - saḥis ŧetsvla) 1.Yüz silinmek (სახის წაშლა- saḥis ts'aşla) (Mamulia, 2006: 20)	Yorgunluk, sarhoşluk, kavga, öfke gibi nedenlerle yüzün çizgileri değişik biçim almak. (Aksoy, 2018: 535)
7.	Ağzı burnu yerinde	Yüz şekli güzel olmak (ლამაზი სახის ნაკვეთების ქონა - lamazi saḥis nakvtebis kona) (Mamulia, 2006: 20)	Oldukça güzel. (Aksoy, 2018: 539)
8.	Ağzı dili yok	1.Dili içine düşmek (ენის ჩავარდნა - enis çavardna) 2.Dili damağında yapışmak (ენის სასაზე მიკვრა- enis sasaze miḱvra) 3.Sesini çıkarmamak (ხმის არ ამოღება - ḥmis ar amoḡeba) (Mamulia, 2006: 20)	Sessiz, hakkını aramaz (kişi) (Aksoy, 2018: 540)
9.	Ağzı kara	Dili kötü olmak (birinin) (ცუდი ენის ქონა - tsudi enis kona) (Mamulia, 2006: 21)	Hep kötü haberler veren. (Aksoy, 2018: 540)
10.	Ağzı var, dili yok	Dili olmamak (ენის არ ქონა - enis ar kona) (Sakhokia, 1979: 170)	Çok az konuşur, sessiz, kimseye karşılık vermez (Aksoy, 2018 :546)
11.	Ağzı yanmak	1.Boyun kırmak (კისრის მოტეხვა - ḱisris moṭeḫva) 2.Ayak kırmak (ფეხის მოტეხვა -peḥis moṭeḫva) 3.Ayak burkulmak (ფეხის გადაბრუნება-peḥis gadabruneba) (Mamulia, 2006: 22)	Bir şeyden büyük zarar görmek. (Aksoy, 2018: 547)
12.	Ağzına atacak değil	1.(onun) Çenesine atacak biri olmamak (იმის ებაში ჩასაგდება არ არის - (imis) qbaşı çasagdebi ar aris) 2.(onun) Dişine göre olmamak (იმის საკბილო არ არის - imis saḱbilo ar aris) (Mamulia, 2006: 22)	Küçük düşürülecek biri değil. (Mamulia, 2006: 22)
13.	Ağzına (önüne) bir kemik atmak	Kemik, kuş yemi atmak (ძვლის, საკენკის დაყრა- dzvlis, saḱenḱis daqra) (Mamulia, 2006: 22)	Aşağılık birini, küçük bir çıkar göstererek, susturmak. (Aksoy, 2018: 541)
14.	Ağzına düşmek	(onun) Çenesine düşmek (მის ებაში ჩავარდნა- mis qbaşı çavardna) (Mamulia, 2006: 22)	Dedikodu konusu olmak (https://sozluk.gov.tr/)

Tablo 3.3. (devam) Şekil Bakımından Farklı, Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

15.	Ağzına geleni söylemek	Diline gelen her şeyi söylemek (რაც ენაზე მოადგება, ყველაფრის თქმა - rats enaze moadgeba, qvelapris tkma) (Mamulia, 2006: 23)	Ağır ve kırıncı sözler söylemek (Aksoy, 2018: 541)
16.	Ağzına vur lokmasını al	Başına vursan, sesini çıkarmaz (თავში რომ ჩაართვა, ხმას არ ამოიღებს - tavş'i rom çartq'a, hmas ar amoiğ'eb's) (Mamulia, 2006: 23)	çok sessiz, sedasız. sesini çıkarmaz. (Mamulia, 2006: 23)
17.	Ağzında bakla ıslanmamak	Dil önden gitmek (ენის წინ გასწრება- enis ts' in gasts'reba) (Mamulia, 2006: 23)	Hiç sır saklayamamak. (Aksoy, 2018: 542)
18.	Ağzından baklayı çıkarmak	Dili önden gitmek (ენის წინ გასწრება - enis ts' in gasts'reba) (Mamulia, 2006: 24)	Sabrı tükenip o zamana kadar sakladığı şeyleri söylemek. (Aksoy, 2018: 612)
19.	Ağzından (lâf) kaçırmak	1.Dili önde gitmek (ენის წინ გასწრება- enis ts'in gasts' reba) 2.Dilinde hiçbir şey durmamak (ენაზე არაფრის დამაგრება- enaze arapris damagreba) (Mamulia, 2006: 25)	Söylemek istemediği şey farkında olmadan bildirivermek. (Aksoy, 2018: 543)
20.	Ağzını aramak (yoklamak)	Dişini yoklamak (კბილის მოსინჯვა - kbilis mosincva) (Mamulia, 2006: 25)	Bir kimseyi konuşturarak belli bir konu üzerindeki düşüncesini öğrenmeye çalışmak. (Aksoy, 2018: 543)
21.	Ağzını dağıtmak	1.Dili uzatmak (ენის წაგრძელება -enis ts'agrdzeleba) 2.Dil olmak (ენად ქცევა - enad ktseva) (Mamulia, 2006: 26)	Çok konuşmak, gevezelik. (Mamulia, 2006: 26)
22.	Ağzını kiraya vermek	Dili yutmak (ენის გადაყლაპვა- enis gadaqlapva) (Mamulia, 2006: 26)	Bir şeye söylemek istememek. (Aksoy, 2018: 544)
23.	Ağzının kaşığı olmamak (bir şeye, birinin)	1.Ona gelememek (მასთან ვერ მოსვლა- mastan ver mosvla) 2.Onun seviyesine gelememek (მის დონესთან ვერ მოსვლა- mis donestan ver mosvla) (Mamulia, 2006: 27)	Bir şey, bir kimsenin uğraşabileceği konulardan olmamak (Aksoy, 2018: 545)
24.	Ağzının (kalayını, otunu, ölçüsünü) payını vermek	Yerini vermek (belirlemek) (თავისი) ადგილის მიხენა - (tavisi) adgilis miçena) (Mamulia, 2006: 27)	Paylamak, sert sözlerle haddini bildirip susturmak. (Aksoy, 2018: 545)
25.	Ağzının perhizi yok	1.Dilinde hiçbir şey durmamak. (ენაზე არაფრის დამაგრება- enaze arapris damagreba) 2.Dili önde gitmek (ენის წინ გასწრება - enis ts'in gasts' reba) (Mamulia, 2006: 27)	Sakıncalarını düşünmeden her şey söyler. (Aksoy, 2018: 545)

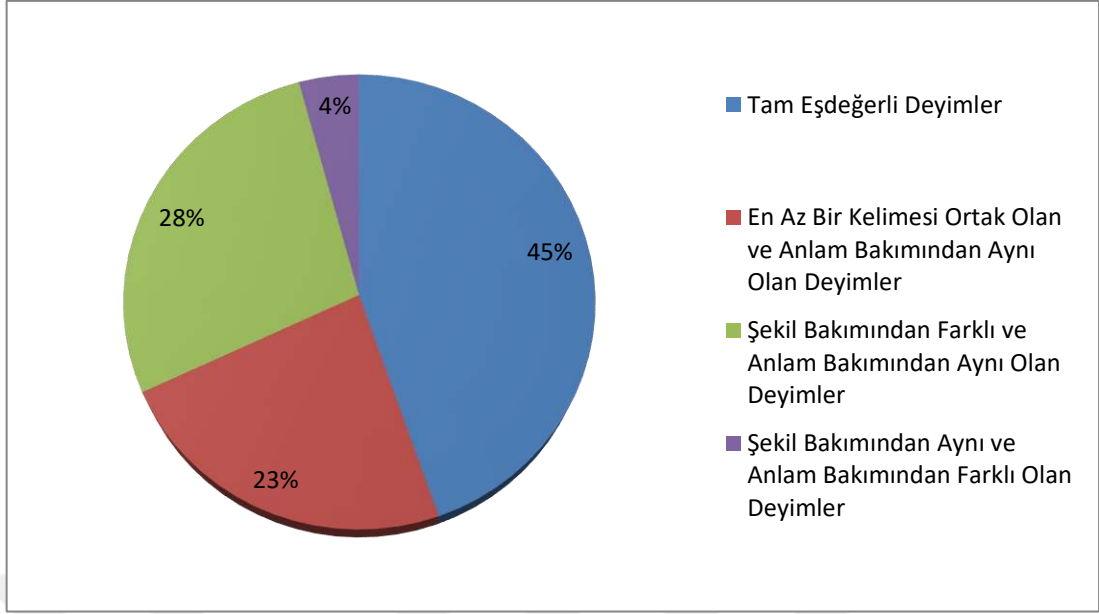
Tablo 3.3. (devam) Şekil Bakımından Farklı, Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

26.	Armuş piş ağızma düş!	Başkasının ellerine bakmak (სხვის ხელეგში ყურება- shvis halebši qureba) (Mamulia, 2006: 37-38)	Bir işe ekmek harcamaksızın onun kendiliğinden olmasını bekleyenlerin durumunu anlatan bir söz. (https://sozluk.gov.tr/)
-----	--------------------------	--	---

Tablo 3.3. (devam) Şekil Bakımından Farklı, Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Türkiye Türkçesinde Deyim Anlamı	Gürcüce Deyimler	Gürcücede Deyim Anlamı
1.	Ağız tadı	Bir topluluk içinde dirlik düzenlik, iyi geçinme. (Aksoy, 2018: 537)	Ağız tadı (პირის გემო - piris gemo)	1.Yemek (Oniani, 1966: 126) 2.Seçkin yemekleri sevmek; (Sakhokia, 1979: 493)
2.	Ağza atacak değil	Küçük düşürülecek biri değil (იმის) პირში ჩასაგდები არ არის - imis pirşi çasagdebi ar aris) (Mamulia, 2006: 22)	Ağza atılmaz (პირში არ ჩაშვება - pirşi ar çaşveba)	Lezzetsiz, iyi tadı olmayan. (Sakhokia, 1979: 499)
3.	Ağzı kara	Hep kötü haber veren. (Aksoy, 2018: 540)	Ağzı kara (პირშავი-pirşavi)	Suçlu, haksız, namussuz. (Sakhokia, 1979: 499)
4.	Ağzını poyraza (havaya) açmak	Elindeki fırsatı kaçırdıktan sonra boş yere bir şeyler elde etmeyi ummak. (Aksoy, 2018: 544)	Ağzının poyrazı açmak (პირის ქარის გაშლა - piris karis gaşla)	Sesini çıkarmak, konuşmaya başlamak. (Oniani, 1966: 127)

Tablo 3.4. Şekil Bakımından Aynı, Anlam Bakımından Farklı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

Şekil 3.1. “Ağız” organ adı ile kurulmuş deyimlerin grafiği

Türkiye Türkçesinde ve Gürcücede “ağız” organ adı ile kurulmuş toplam 94 adet deyim bulunmaktadır. Bu deyimlerin %45’i (42 adet) tam eşdeğerli, yani hem şekil hem anlam bakımından aynı olan deyimlerdir. En az bir kelimesi ortak olan deyimlerin oranı %23 (22 adet); şekil bakımından farklı, anlam bakımından aynı olan deyimlerin oranı %28 (26 adet); şekil bakımından aynı, anlam bakımından farklı olan deyimlerin oranı ise %4 (4 adet) olarak tespit edilmiştir.

Anlam bakımından Türkçe ve Gürcücede “ağız” organ adı ile kurulmuş deyimlerde en çok konuşmak ya da konuşmamak, şaşa kalmak, (bir şeyi) yemek/yememek anlamları ön plana çıkmaktadır. Ayrıca ortak olan deyimlerde sevinmek, tatlı ya da kötü konuşmak, dövmek anlamları da görülmektedir. Şekil bakımından farklı, anlam bakımından aynı olan deyimlerde Türkçe “ağız” sözcüğü içeren deyimlerin Gürcücede dil, çene ve yüz kelimelerini içeren deyimlere karşılık geldiği görülmüştür.

3.2. “Akıl” Sözcüğü İle Kurulmuş Deyimler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	Akıl hocası	Akıl hocası (ჰკუის მასწავლებელი- ჭკუის masts'avlebeli) (Sakhokia, 1979: 97)	1.Birine yol gösteren, akıl öğreten kimse. 2.Herkese akıl öğretmeye meraklı kimse. (Aksoy, 2018: 550)
2.	Akıl kutusu	Akıl kutusu (ჰკუის კოლოგი - ჭკუის koloji) (Mamulia, 2006:28)	Öyle tanınmadığı ya da görünmediği hâlde çok akıllı olan (Aksoy, 2018: 550)
3.	Akıl öğretmek	Akıl öğretmek (ჰკუის სწავლება - ჭკუის sts'avleba) (http://www.nplg.gov.ge/gwdict/index.php?a=srch&d=17&id_srch=37d7f293eb833787f56813a754387472&il=en&p=1)	Bir kimseye kendi eğilimine ya da çıkarına uygun bir davranış yolu göstermek (Aksoy, 2018: 551)
4.	Akıl vermek	Akıl vermek (dağıtmak) (ჰკუის დარიგება - ჭკუის darigeba) (http://www.nplg.gov.ge/gwdict/index.php?a=term&d=17&t=10182)	Bir kimseye kendi eğilimine ya da çıkarına uygun bir davranış yolu göstermek (Aksoy, 2018: 551)
5.	Akla yakın	Akla yakın (ჰკუისთან ახლოს - ჭკუისთან აჰლოს) (Mamulia, 2006: 28)	Akılın kabul edeceği (Aksoy, 2018: 551)
6.	Aklı başına gelmek	Aklı başına gelmek (ჰკუის თავში მოსვლა- ჭკუის თავში მოსვლა) (Mamulia, 2006: 28)	1. Bayginken ayılmak. Kendine gelmek. 2. Yanlış davranışlarının zararını görerek doğru yolun ne olduğunu anlamak (Aksoy, 2018: 552)
7.	Aklı başına	Aklı başında olmak (თავში ჰკუის ქონა- თავში ჰკუის კონა) (Mamulia, 2006: 29)	1.Davranışları akıllıca olan. 2.Doğru dürüst. (Aksoy, 2018: 552)
8.	Aklı başından gitmek	Aklı başından gitmek (თავიდან ჰკუის წასვლა- თავიდან ჰკუის წასვლა) (Mamulia, 2006: 29)	1. Bayılmak 2. Çok sevinçten ya da çok korkudan ne yapacağını şaşırarak (Aksoy, 2018: 552)

Tablo 3.5. Türkçe ve Gürcücede “Akıl” Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Deyimler)

9.	Aklı çıkmak	Aklından çıkmak (ჰკუიდან გადასვლა- ჭკუიდან gadasvla)	Kötü bir sonuç meydana gelecek diye çok korku geçirmek;deliye dönmek (Aksoy, 2018: 553)
10.	Aklı ermek	Aklı ermek (ჰკუის წვდომა- ჭკუის ts'vdoma)	Ne olduğunu anlayabilmek (Aksoy, 2018: 553)
11.	Aklı gözünde	Aklı gözünde (olmak) (ჰკუის თვალეზში ქონა - ჭკუის tvalebši kona) (Mamulia, 2006: 29)	Ancak gördüğüne inanan (Aksoy, 2018: 553)
12.	Aklı karışmak	Aklı karışmak (გონების არევა- gonebis areva) (Mamulia, 2006: 29)	Düşündüğü şeyler altüst olmak, ne yapacağını şaşırarak (Aksoy, 2018: 553)
13.	Aklı kıt (olmak)	Aklı kıt (olmak) (მოკლე ჰკუისა - mokle ჭკუისა; ჰკუასუსტი* - ჭკუასუსტი) (Mamulia, 2006: 29)	Akla uygun olmayan, ahmakça davranışlarda bulunmak. (https://sozluk.gov.tr/)
14.	Aklı yetmek	Aklı yetmek (ჰკუის ყოფნა- ჭკუის qopna)	Ne olduğunu anlayabilmek (Aksoy, 2018: 556)
15.	Aklına gelmek (gelmemek)	Aklına (başına) gelmek (gelmemek) (ჰკუაში (თავში) მოსვლა/არ მოსვლა- ჭკუაში (tavši) mosvla/ ar mosvla) (Mamulia, 2006: 30)	1.Hatırlamak (hatırlamamak) 2.Kafasında bir düşünce aşılacak (Aksoy, 2018: 554)
16.	Aklına koymak	Aklına (başına) koymak (გონებაში (თავში) ჩადება - gonebaši (tavši) çadeba) (Mamulia, 2006: 30)	1.Bir şeyi yapmaya kesin karar vermek. 2.Başkasına bir düşünce aşılacak. (Aksoy, 2018: 554)
17.	Aklında kalmak	Aklında kalmak (გონებაში ჩარჩენა- gonebaši çarçena)	Unutmamak. (Aksoy, 2018: 555)
18.	Aklından çıkmak (çıkılmamak)	Aklından çıkmak (გონებიდან ამოვარდნა -gonebidan amovardna) (Mamulia, 2006: 30)	Unutmamak (unutmamak) (Aksoy, 2018: 555)
19.	Aklından geçmek	Aklından geçmek (გონებაში გავლება- gonebaši gavleba)	Şöyle ya da böyle olabileceğini düşünmek. (Aksoy, 2018: 555)
20.	Aklından geçirmek	1.Aklından geçirmek (გონებაში გავლება -gonebaši gavleba) 2.Kalbinden geçirmek (გულში გავლება - gulši gavleba) (Mamulia, 2006: 30)	Bir şey yapmayı düşünmek, tasarlamak (Aksoy, 2018: 555)

Tablo 3.5. (devam) Türkçe ve Gürcücede “Akıl” Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Deyimler)

21.	Aklını başına toplamak (almak, devşirmek)	1. Aklını başına toplamak (თავში ჭკუის მოკრება - tavši čkuis mokreba) 2. Aklına gelmek (გონს მოსვლა- gons mosvla) 3. Kendine gelmek (აზრზე მოსვლა- azrze mosvla) (Mamulia, 2006: 30)	Daha önceki delice, çılgınca düşünceleri, davranışları bırakıp akıllıca bir yol tutmak (Aksoy, 2018: 555)
22.	Aklını kaybetmek	Aklını kaybetmek (ჭკუის დაკარგვა - čkuis dakargva) (Mamulia, 2006: 31)	Deli gibi olmak (Aksoy, 2018: 556)

Tablo 3.5. Türkçe ve Gürcücede “Akıl” Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Deyimler)

Türkçe ve Gürcücede “Akıl” Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimlerde Kısmî Eşdeğerlikler:

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	Akıl (aklı) almamak	Aklı varmamak (ჭკუის ვერ მიწვდენა- čkuis ver mits'vdena)	1. Bir şeyin olabileceğine hiç kimsenin inanmayacağını sanmak. (Aksoy, 2018: 594) 2. Kavrayamamak. (Aksoy, 2018: 552)
2.	Akıl etmek	Akıl kullanmak (ჭკუის ხმარება- čkuis hmareba)	Akıllıca bir iş yapmak, bir önlem almak. (Aksoy, 2018: 549)
3.	Akıllara durgunluk vermek (akılları durdurmak)	Aklı varamamak (გონების ვერ მიწვდენა- gonebis ver mits'vdena)	Bir şeyi, aklın alamayacağı ölçüde aşırı ya da şaşırtıcı olmak. (Aksoy, 2018: 550)
4.	Aklı basmak	Aklı varmak (გონების მიწვდენა- gonebis mits'vdena)	Kavramak, algılamak. (Aksoy, 2018: 552)
5.	Aklı başından bir karış yukarı	Aklısıyla küs olmak (ჭკუასთან მწყრალად ყოფნა - čkuastan mts'qralad kopna) (Mamulia, 2006: 28-29)	Aklına gelen şeyleri düşünmeden yapan (Aksoy, 2018: 552)
6.	Aklı başından gitmek	1. Aklını kaybetmek (ჭკუის დაკარგვა- čkuis dakargva) 2. Aklından geçmek (ჭკუიდან გადასვლა- čkuidan gadasvla) 3. Aklında (kendinde) olmamak (გონებაზე არ ყოფნა- gonebaze ar qopna) 4. Aklı sorulmaz olmak (ჭკუის არ მოკითხვა- čkuis ar mokithva)	1. Bayılmak. 2. Çok sevinçten ya da çok korkudan ne yapacağını şaşırmak. (Aksoy, 2018: 552)

Tablo 3.6. En Az Bir Kelimesi Ortak Olan ve Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

7.	Aklı durmak	1.Aklında (kendinde) olmamak (ჰკუაზე არ ყოფნა- ჭკუაზე არ ყოფნა) 2.Aklını kaybetmek (ჰკუის დაკარგვა- ჭკუის დაკარგვა) (Mamulia, 2006: 29)	Şaşırıp düşünemez olmaz (Aksoy, 2018: 553)
8.	Aklı yatmak	Aklında oturmak (ჰკუაში დაჯდომა- ჭკუაში დაჯდომა) (Mamulia, 2006: 30)	Uygun olduğu sonucuna varmak (Aksoy, 2018: 556)
9.	aklına düşmek (düşmemek)	Aklında oturmak (ჰკუაში დაჯდომა- ჭკუაში დაჯდომა) (Mamulia, 2006: 30)	1.Hatırlamak (hatırlamamak) 2.Kafasında bir düşünce doğmak (doğmamak) (Aksoy, 2018: 553)
10.	Aklına esmek	Aklına çakmak (გონებაში გაელვება - gonebaşı gaelveba) (Mamulia, 2006: 30)	Daha önce düşünmemiş olduğu bir şeyi birden yapmaya karar vermek (Aksoy, 2018: 554)
11.	Aklına sığmamak	Aklı varmamak (გონების ვერ მიწვდენა- gonebis ver mits'vdena)	1.Kavrayamamak. 2.Olabileceğine inanmamak. (Aksoy, 2018: 554)
12.	Aklına takılmak (aklı takılmak)	Aklında kurcalamak (გონებაში ჩახვევა- gonebaşı çahveva)	Bir şey, sürekli olarak kafasını yormakta olmak, zihni, çözmek istediği bir şeyle uğraşır olmak. (Aksoy, 2018: 554)
13.	Aklına turp sıkayım	1.Aklına ne diyebilirim ki? (შენი ჰკუისა რა ვთქვა - şeni çkuisa ra vtkva) 2. Vay, aklına! (ვაი, შენს ჰკუას!-vai, şens çkuas!) (Mamulia, 2006: 30)	Çok yanılıyorsun. Budalaca bir düşünce bu. (Aksoy, 2018: 554)
14.	Aklında tutmak	Aklında kalmak (გონებაში ჩარჩენა- gonebaşı çarçena)	Unutmamak. (Aksoy, 2018: 555)
15.	Aklını almak	Aklını yitirmek (ჰკუიდან გადაყვანა/შემლა- ჭკუიდან gadaqvana/ şeşla)	Güzelliği ile büyülemek. (Aksoy, 2018: 555)
16.	Aklını çalmak	Kendi aklına getirmek (თავის ჰკუაზე გადმოყვანა -tavis çkuaze gadmoqvana) (Mamulia, 2006: 31)	Düşüncesine etki yaparak onu istediği yola sürüklemek. (Aksoy, 2018: 555)

Tablo 3.6. (devam) En Az Bir Kelimesi Ortak Olan ve Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

17.	Aklını oynatmak	1.Aklından çıkmak (ჰკუიდან გადასვლა - ჭკუიდან gadasvla) 2.Aklını karışmak (გონების არევა -goneba areva) 3.Kendine (aklında) olmamak (თავის ჰკუაზე არ ყოფნა -tavis ჭკუაზე არ qopna) (Mamulia, 2006: 31)	Delirmek (Aksoy, 2018: 556)
18.	Aklını peynir ekmekle yemek	Aklını rüzgâra mı yolladın (verdin) ? (ჰკუა ქარს გაატანე? - ჭკუა kars gaatanē?) (Mamulia, 2006: 31)	Delice işler yapmak (Aksoy, 2016: 556)
19.	Aklının bir tahtası noksan	1.Aklı çıkık olmak (ჰკუა აქვს ნაღრძობი - ჭკუა akvs nağrdzobi) 2. Kafasında eksikleri olmak (თავში აკლია -tavši aklia) 3.Kafasından esmek (თავში ქროლა -tavši krola) (Mamulia, 2006: 31)	Akılsız davranan biri (Mamulia, 2006: 31)
20.	Aklının bir köşesinden geçmemek	Aklından geçmemek (გონებაში არ გავლება- gonebaši ar gavleba)	Bir konuyu hiç ama hiç düşünmemiş olmak. (Aksoy, 2018: 556)
21.	Aklınıza yanayım sizin	1.Aklına ne söylesem? (შენი ჰკუისაც რა ვთქვა? -şeni ჭკuisats ra vtkva) 2.Akıl dağıtılırken sen nerelerdeyidin? (ჰკუას რომ არიგებდნენ, სად იყავი? - ჭკუას rom arigebdnen, sad iqavi?) (Mamulia, 2006: 31)	Çok akılsız bir insansın, sana de demeli? (Mamulia, 2006: 31)

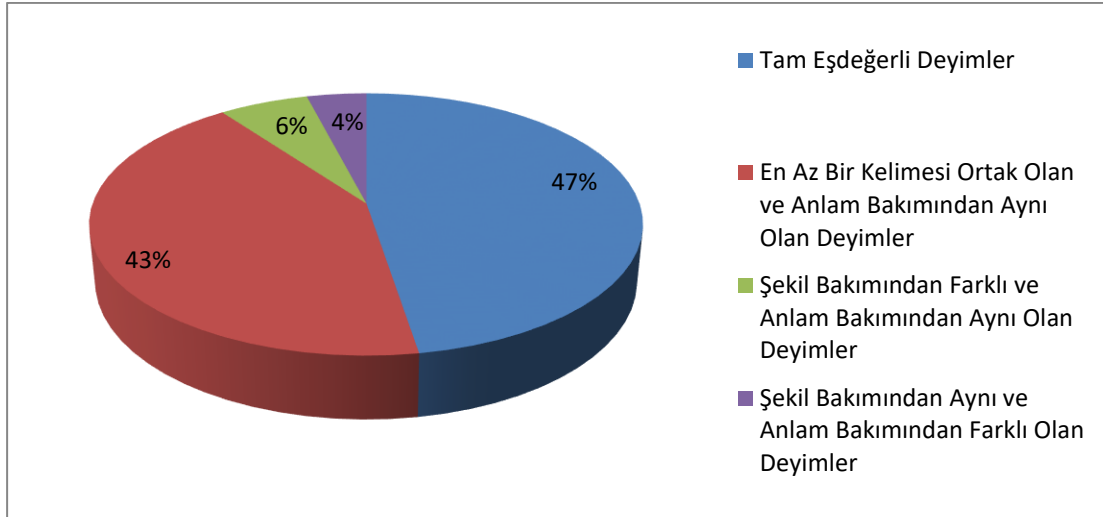
Tablo 3.6. (devam) En Az Bir Kelimesi Ortak Olan ve Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	Aklında kalmak	Kalbinde kalmak (გულში ჩარჩენა - gulşi çarçena) (Sakhokia, 1979: 123)	1.Hatırlamak 2.Unutamamak. (Aksoy, 2018: 549)
2.	Aklını başından almak	Başından beyni çıkartmak (თავიდან ტვინის გამოცლა- tavidan tvinis gamotsla)	Düşünemez, ne yaptığını bilmez duruma getirmek. (Aksoy, 2018: 555)
3.	Aklının köşesinden geçmemek	Kalbinden geçmemek (გულში არ გავლება- gulşi ar gavleba) (Oniani, 1966: 50)	Bir konuyu hiç ama hiç düşünmemiş olmak. (Aksoy, 2018: 556)

Tablo 3.7. Şekil Bakımından Farklı, Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Türkiye Türkçesinde Deyim Anlamı	Gürcüce Deyimler	Gürcüce Deyim Anlamı
1.	Akıl öğretmek	Bir kimseye kendi eğilimine ya da çıkarına uygun bir davranış yolu göstermek. (Aksoy, 2018: 551)	Akıl öğretmek (ჰკუის სწავლება- çkuis sts'avleba)	(alay) dövmek, ceza vermek. (Sakhokia, 1979: 897)
2.	Aklı başında olmamak	1.Bayılmış olmak. 2.Kafası çok yorulmuş olduğundan iyi düşünebilir durumda olmamak. (Aksoy, 2018: 552)	Aklı başında olmamak (თავში ჰკუის არ ქონა- tavşi çkuis ar kona)	Akılsız, düşüncesiz olmak.

Tablo 3.8. Şekil Bakımından Aynı, Anlam Bakımından Farklı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

Şekil 3.2. “Akıl” Sözcüğü İle Kurulmuş Deyimlerin Grafiği

Türkçe ve Gürcücede “akıl” sözcüğü ile kurulmuş toplam 48 adet deyim bulunmaktadır. Deyimlerin %45,83’ü (22 adet) tam eşdeğerli; %43,75’i (21 adet) en az bir kelimesi ortak olup anlam bakımından aynı olan; % 6,25’i (3 adet) şekil bakımından farklı, anlam bakımından aynı olan; % 4,17’si (2 adet) ise şekil bakımından aynı, anlam bakımından farklı olan deyimlerdir. “Akıl” sözcüğü ile kurulmuş deyimlerdeki anlamları şu şekilde sıralayabiliriz: birine yol göstermek; bayginken ayılmak, davranışları akılcıca olmak; ne olduğunu anlayabilmek, çok beğenmek; hatırlamak; kafasında bir düşünce aşmak; delirmek; şaşırıp düşünemez olmak; güzelliği ile büyülemek; unutmak/ unutmamak; kavramak, algılamak; bayılmak vs.

3.3. “Alın” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	Alnında (alnına) yazılmış olmak	Alnında yazılmış olmak (შუბლზე დაწერა -şublze dats'era) (Sakhokia, 1979: 766)	Yazgıyı, talihi bu türlü olmak; bu olayın başına gelmesini Tanrı’nın buyurmuş olduğuna inanmak. (Aksoy, 2018: 566)
2	Alnının teriyle	Alnının teriyle (თავისი შუბლის ოფლით - tavisi şublis oplit) (Mamulia, 2006: 33)	Çok emek vermek, çaba göstermek. (Mamulia, 2006: 33)

Tablo 3.9. Türkçe ve Gürcücede “Alın” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Deyimler)

Türkçe ve Gürcücede “Alın” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerde Kısmî Eşdeğerlikler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	Alın derisi değil, davul derisi	1. Alnı pek (olmak) (მაგარი შუბლის ქონა -magari şublis kona) 2. Alnındaki damarı bile kıpırdatmamak. (შუბლის ძარღვის არ შეტოვება -şublis dzarğvis ar şetokeba) (Mamulia, 2006: 32)	Öyle arsız ki yüzünde hiçbir utanma belirtisi görülmez (Aksoy, 2018: 562)
2.	Alın teri dökmek (boşanmak)	1. Alnından teri akarsu gibi akmak (შუბლიდან ოფლის ღვარად ჩამოსვლა- şublidan oplis ğvarad çamosvla) 2. Alnından teri sıkmak (შუბლიდან ოფლის ჩამოწურვა - şublidan oplis çamots'urva) (Mamulia, 2006: 32)	Yorucu emek (harcamak) (Aksoy, 2018: 562)
3.	Alnı açık, yüzü ak	Alnı ak (olmak) (შუბლნათელი -şublnateli) (Mamulia, 2006: 32)	Utandırılacak, gizli bir durum yok; tertemiz, dürüst bir insan (Aksoy, 2018: 566)

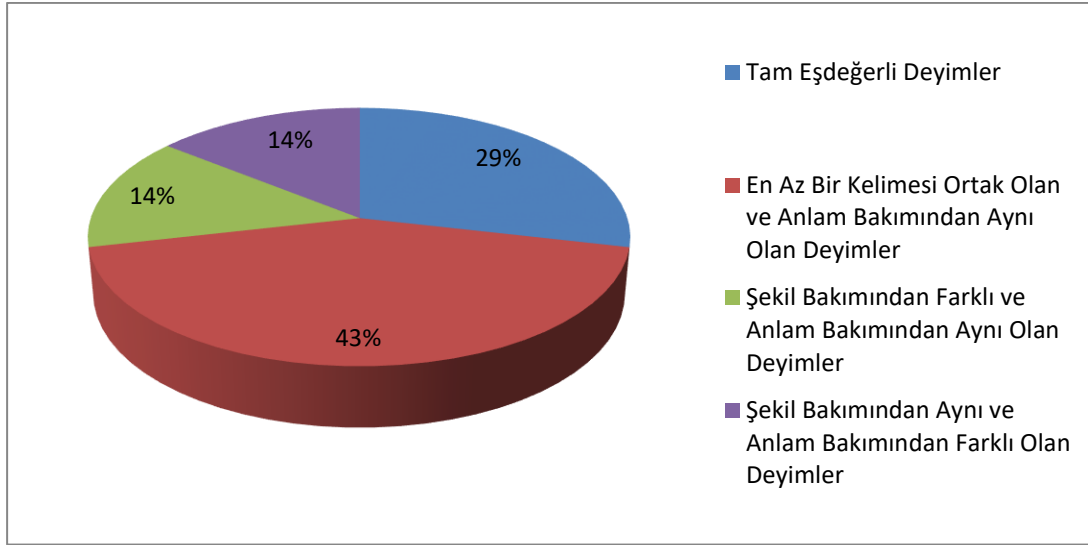
Tablo 3.10. En Az Bir Kelimesi Ortak Olan ve Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	Alnının kara yazısı	Kara günde doğmak (შავ დღეზე გაჩენა - şav dğze gaçena) (Sakhokia, 1979: 734)	Kötü talihi, kötü yazgısı. (Aksoy, 2018: 567)

Tablo 3.11. Şekil Bakımından Farklı, Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Türkiye Türkçesinde Deyim Anlamı	Gürcüce Deyimler	Gürcücede Deyim Anlamı
1.	Alnının damarı çatlamak	Başarmak için çok uğraşmak, çok sıkıntı çekmek. (Aksoy, 2018: 567)	Alnının damarı çatlamak (შუბლის ძარღვის გაწყვეტა- şublis dzarğvis gats'qveta)	Namusundan elini çekmek. (Mamulia, 2006: 33)

Tablo 3.12. Şekil Bakımından Aynı, Anlam Bakımından Farklı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

Şekil 3.3. “Alın” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerin Grafiği

Türkçe ve Gürcücede “alın” organ adı ile kurulmuş toplam 7 adet deyim bulunmaktadır. Tam eşdeğerli (şekil ve anlam bakımından aynı olan) deyimlerin oranı %29 (2 adet); en az bir kelimesi ortak olan ve anlam bakımından aynı olan deyimlerin oranı %43 (3 adet); şekil bakımından farklı, anlam bakımından aynı olan deyimlerin oranı % 14 (1 adet); şekil bakımından aynı, anlam bakımından farklı olan deyimlerin oranı ise %14 (1 adet) olarak tespit edilmiştir. Alın organ adıyla kurulan deyimler daha çok dürüstlük, arsızlık gibi insan özelliklerini ifade etmekle beraber emek anlamları da (alın teri, birini çok yormak, bir şeye emek vermek) taşımaktadır.

3.4. “Arka” Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	Arka (sırt) çevirmek	Arka (sırt) çevirmek (ზურგის შეცვლა- zurgis şektseva) (Mamulia, 2006: 37)	Daha önce yakınlık gösterdiği kişi ile artık ilgilenmemek, ona karşı yabancı durumu takınmak. (Aksoy, 2018: 581)
2.	Arkadan söylemek	Arkadan söylemek (ზურგს უკან საუბარი - zurgs uķan saubari) (Oniani, 1966: 72)	Kendisinin bulunmadığı yerde bir kimseyi değiştirmek. (Aksoy, 2018: 582)

Tablo 3.13. Türkçe ve Gürcücede “Arka” Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Deyimler)

3.	Arkadan vurmak	Arkadan vurmak (ზურგში ჩართვა - zurgsi cartqma) (Mamulia, 2006: 37)	Kendisinden kötülük gelmeyeceği sanılan kişi, bir kimseye gizlice kötülük yapmak. (Aksoy, 2018: 582)
4.	Arkası pek	Arkası pek (მაგარი ზურგის ქონა- magari zurgis kona) (Mamulia, 2006: 36)	Güçlü birine ya da sağlam bir şeye güvenen. (Aksoy, 2018: 583)
5.	arkasını vermek	arkasını vermek (ზურგის მიცემა- zurgis mitsema) (Mamulia, 2006: 37)	Desteklemek; yardım etmek. (https://sozluk.gov.tr/)

Tablo 3.13. (devam) Türkçe ve Gürcücede “Arka” Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Deyimler)

Türkçe ve Gürcücede “Arka” Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimlerde Kısmî Eşdeğerlikler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	Arka çıkmak	Arkasını pekiştirmek (güçlendirmek) (ზურგის გამაგრება - zurgis gamagreba) (Sakhokia, 1979: 213)	Birini başkalarına karşı korur durum almak. (Aksoy, 2018: 581)
2.	Arkası (sırtı) yere gelmemek (getirmemek)	(onun) arkası (sırtı) yere yapıştırmamak. (მისი) ზურგის მიწაზე ვერ გაკრობა - (misi) zurgis mits'aze ver gakroba) (Mamulia, 2006: 37)	Sağlam olan durumu sarsılmak; Yenilgiye uğramamak. (Aksoy, 2018: 583)
3.	Arkası yufka	Arkası (sırtı) olmamak (ზურგის არ ქონა- zurgis ar kona) (Sakhokia, 1979: 213)	Dayandığı, güvendiği kişi güçlü değil. (Aksoy, 2018: 583)

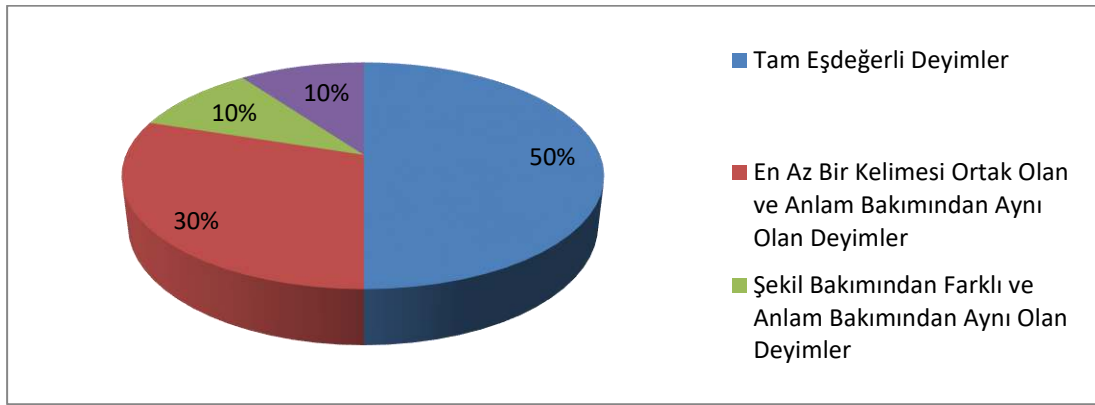
Tablo 3.14. En Az Bir Kelimesi Ortak Olan ve Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	Arka arkaya vermek	Omuz omuza vermek (მხარის მხარზე მიცემა- mħaris mħarze mitsema) (Mamulia, 2006: 36)	Dayanışmak, birbirine yardımcı ve destek olmak. (Aksoy, 2018: 581)

Tablo 3.15. Şekil Bakımından Farklı, Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Türkiye Türkçesinde Deyim Anlamı	Gürcüce Deyimler	Gürcücede Deyim Anlamı
1.	Arkasını (birine) vermek	Bir kimsenin koruyuculuğundan güç almak. (Aksoy, 2018: 583)	Arkasını (birine) vermek (ზურგის მცემს- zurgis mitsema)	Yardım etmek, kurtarmak. (Sakhokia, 1979: 213)

Tablo 3.16. Şekil Bakımından Aynı, Anlam Bakımından Farklı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

Şekil 3.4. “Arka” Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimlerin Grafiği

Türkçe ve Gürcücede “arka” sözcüğü ile kurulmuş toplam 10 adet deyim bulunmaktadır. “Sırt” anlamına gelen “arka” sözcüğüyle kurulan %50 (5 adet) tam eşdeğerli; %30 (3 adet) en az bir kelimesi ortak olan ve anlam bakımından aynı olan; %10 (1 adet) şekil bakımından farklı ve anlam bakımından aynı olan; %10 (1 adet) şekil bakımından aynı ve anlam bakımından farklı olan deyimler tespit edilmiştir. Arka kelimesiyle kurulan deyimlerde genellikle yardım etmek, desteklemek, dayanışma yapmak anlamları karşımıza çıkmaktadır.

3.5. “Avuç” / “Avuç İçi” Sözcükleri ile Kurulmuş Deyimler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	Avucuna (avucunun içine) almak	Avucuna (avucunun içine) almak (მუჭში მოქცევა - muçşi moksseva)	Bir kişiyi etki ve baskısı altına almak. (Aksoy, 2018: 595)
2.	Avuç içi kadar	Avuç içi kadar (ხელისგულის ოდენა - helisgulis odena) (Mamulia, 2006: 42)	Çok küçük, dar. (Aksoy, 2018: 595)
3.	Bir avuç	Bir avuç (ერთი მუჭა- erti muça) (Mamulia, 2006: 60)	1.Bir avuç dolduracak kadar. 2.Az sayıda (insan) (Aksoy, 2018: 642)

Tablo 3.17. Türkçe ve Gürcücede “Avuç”/”Avuç İçi” Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Deyimler)

Türkçe ve Gürcücede “Avuç” Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimlerde Kısmî Eşdeğerlikler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	Avucu kaşınmak	Avuç içi kaşınmak (ხელის გულის ქავილი - helis gulis kavili) (Sakhokia, 1979: 916)	1.(avucu kaşındığı için) eline bir yerden arpa geçeceğine inanmak. (Aksoy, 2018: 594) 2.Bir şeyin (en çok paranın) eline geçeceğine inanmak. (Sakhokia, 1979: 916)

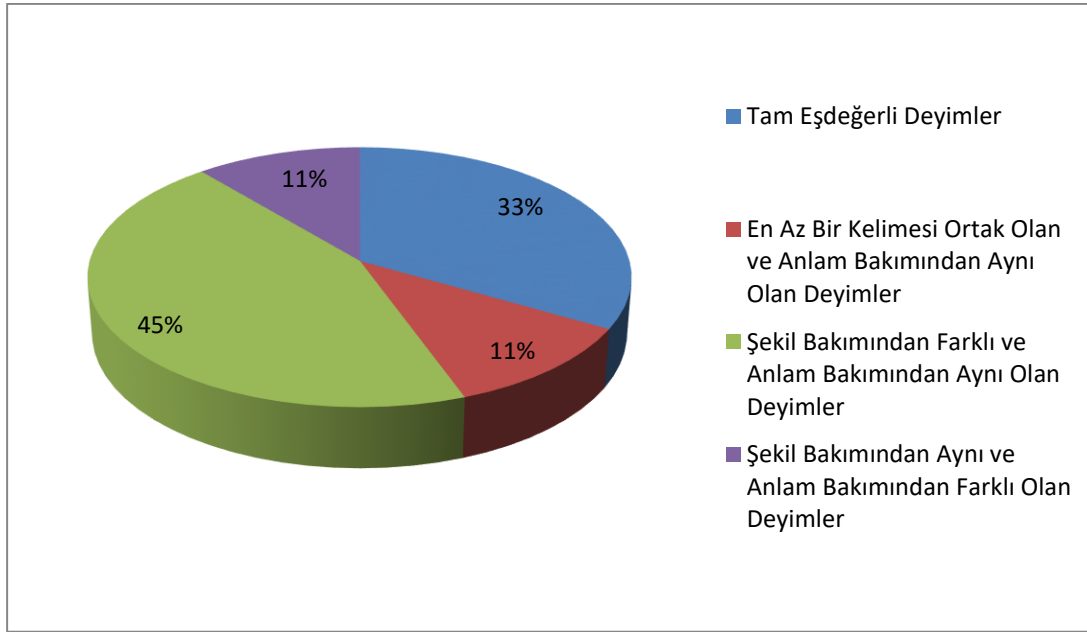
Tablo 3.18. En Az Bir Kelimesi Ortak Olan ve Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

	Gürcüce Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	Avuç (el) açmak	Elini uzatmak (ხელის გაშვება- helis gasvera) (Sakhokia, 1979: 915)	1.Başkasından para ister duruma düşmek 2.Dilenmek. (Aksoy, 2018: 595)
2.	Avucunu yalamak	(onun) Kaşığı küle düştü (კოვზის ნაცარში ჩავარდნა - kovzis natsarşi çavardna) (Mamulia, 2006: 42)	Umduğunu ele geçirmemek. (Aksoy, 2018: 594)
3.	Avucunun içi gibi bilmek	Kendi beş parmağı gibi bilmek (თავისი ხუთი თითივით ცოდნა- tavisi ħuti titivit tsona) (Mamulia, 2006: 42)	Bir yeri, bir şeyi çok iyi ve ayrıntılı olarak bilmek. (https://sozluk.gov.tr/)
4.	Bir avuç toprak olmak	Toprak olmak (მიწად ქცევა - mits'ad ktseva)	Ölmek. (https://sozluk.gov.tr/)

Tablo 3.19. Şekil Bakımından Farklı, Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Türkiye Türkçesinde Deyim Anlamı	Gürcüce Deyimler	Gürcüce Deyim Anlamı
1.	Avucunun içinde tutmak	Ona istediğini yaptıracak güçte olmak. (https://sozluk.gov.tr/)	Avucunun içinde tutmak (oturtmak) (ბელოს გულზე დასმა- helis gulze dasma) (mamulia, 2006: 42)	Büyük saygı ve özen göstermek; çok sevmek, övmek. (Sakhokia, 1979: 915)

Tablo 3.20. Şekil Bakımından Aynı, Anlam Bakımından Farklı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

Şekil 3.5. “Avuç” / “Avuç İçi” Sözcükleri ile Kurulmuş Deyimlerin Grafiği

Türkiye Türkçesi ve Gürcücede “avuç” ya da “avuç içi” sözcükleriyle kurulmuş toplam 9 adet deyim bulunmaktadır. Bu deyimlerin %34’ü (3 adet) tam eşdeğerli; % 22’si (1 adet) en az bir kelimesi ortak olan ve anlam bakımından aynı; % 33’ü (4 adet) şekil bakımından farklı ve anlam bakımından aynı; % 11’i (1 adet) ise şekil bakımından aynı, anlam bakımından farklı olan deyimlerdir. Bu deyimler genellikle birini etki ya da baskı altına almak anlamında veya çok küçük ya da az miktarı ifade etmek için kullanılmaktadır. Bazen Türkiye Türkçesindeki “avuç/ avuç içi” Gürcücede “el” organ adıyla karşılık bulmaktadır.

3.6. “Avurt” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimler

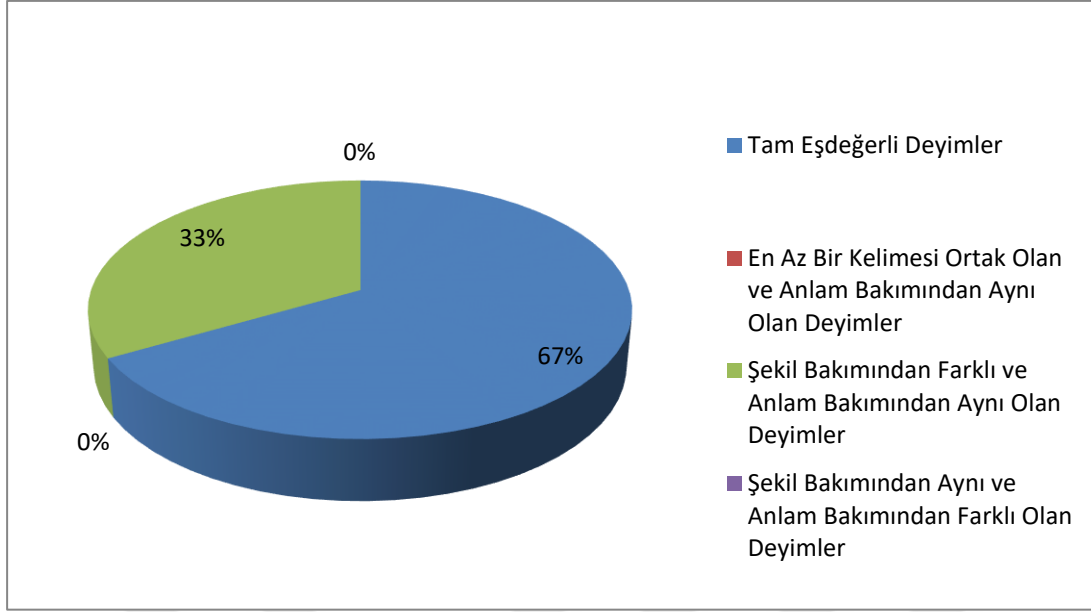
	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	Avurdu avurduna geçmek	Avurdu avurduna geçmek (ყბის ყბაში გასვლა - qbis qbaşı gasvla) (Sakhokia, 1979: 715)	Çok zayıfladığı yüzünden belli olmak. (Aksoy, 2018: 595)
2.	Avurdu avurduna çökmek	Avurdu avurduna çökmek (ყბის ყბაში ჩავარდნა - qbis qbaşı çavardna) (Mamulia, 2006: 43)	Çok zayıfladığı yüzünden belli olmak. (Aksoy, 2018: 595)

Tablo 3.21. Türkçe ve Gürcücede “Avurt” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Deyimler)

Türkçe ve Gürcücede “Avurt” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerde Kısmî Eşdeğerlikler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	Avurt satmak (şişirmek)	Başını göstermek (თავის წარმოჩენა - tavis ts'armoçena) (Mamulia, 2006: 43)	Yapamayacağı şeyleri yapabilirmiş gibi konuşmak. (Aksoy, 2018: 594)

Tablo 3.22. Şekil Bakımından Farklı, Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

Şekil 3.6. “Avurt” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerin Grafiği

Türkçe ve Gürcücede “avurt” organ adı ile kurulan toplam 3 adet deyim bulunmaktadır. Bu deyimlerin % 67’si (2 adet) tam eşdeğerli; %33’ü (1 adet) şekil bakımından farklı, anlam bakımından aynı olan deyimlerdir. Gürcücede “çene” organ adının kullanıldığı deyimlerde çok zayıfladığı belli olmak ve yapamayacağı şeyleri yapabilirmiş gibi konuşmak anlamları vardır.

3.7. “Ayak” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	Ayağa kaldırmak	Ayağa kaldırmak (ფეხზე წამოყენება- peḥze ts'amoqeneba) (Mamulia, 2006: 43)	Telaş ve heyecana düşürmek. (Aksoy, 2018: 595)
2.	Ayağa kalkmak	Ayağa kalkmak (ფეხზე წამოდგომა - peḥze ts'amodgoma) (Mamulia, 2006: 43)	1.Hasta iyi olmak; iyileşmek. 2.Saygı göstermek için oturma durumundan ayaküzeri durumuna geçmek. (Aksoy, 2018: 595)
3.	Ayağı basacak yer olmamak	Ayağı basacak yer olmamak (ფეხის დასადგმელი ადგილის არ არსებობა - peḥis dasadgmeli adgilis ar arseboba) (Mamulia, 2006: 43)	Çok karışık, dağınık olmak. Duracak, oturacak yer olmamak. (Aksoy, 2018: 600)
4.	Ayağı ile gelmek	(kendi) Ayağı ile gelmek (თავისი ფეხით მოსვლა- tavisi peḥit mosvla) (Mamulia, 2006: 43)	Kendi isteğiyle gelmek. (Aksoy, 2018: 596)
5.	(bir) Ayağı üzengide olmak	Bir ayağı üzengide olmak (ცალი ფეხის უზანგში ქონა -tsali peḥis uzangši kona) (Mamulia, 2006: 44)	Hemen yola çıkmak üzere olan. (Aksoy, 2018: 599)
6.	Ayağı (ayakları) yere değmemek (basmamak)	Ayağı (ayakları) yere değmemek (basmamak) (მიწაზე ფეხის არ დაკარება - mits'aze peḥis ar daḱareba) (Mamulia, 2006: 47)	Çok sevinmek, sevinçten hoplayıp zıplamak. (Aksoy, 2018: 600)
7.	Ayağına çabuk	Ayağına çabuk (olmak) (ფეხსწრაფი/ფეხმარდი - peḥsts'rapi/peḥmardi) (http://www.nplg.gov.ge/gwdict/index.php?a=term&d=46&t=226991)	Bir yere alışıldan daha az zamanda gidip gelen (Aksoy, 2018: 596)
8.	Ayağına çelme takmak	Ayağına çelme takmak (ფეხზე კვანტის გამოდება - peḥze kvantis gamodeba) (Mamulia, 2006: 44)	1.Biri yürürken ayakları arasına ayak uzatıp düşürmek. 2.mec. birinin işinde yükselmesine engel olmak. (https://sozluk.gov.tr/)
9.	Ayağına dolanmak (dolaşmak)	Ayağına dolanmak (ფეხებში დაბლანდვა- peḥebši dablandva) (http://idioms.tsu.ge/?p=5283)	İş yapmakta olan birine engel olmak. (Aksoy, 2018: 596)

Tablo 3.23. Türkçe ve Gürcücede “Ayak” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Deyimler)

10.	Ayağına düşmek	Ayağına düşmek (ფეხებში ჩავარდნა -peḥebši çavardna) (Mamulia, 2006: 44)	Çok yalvarmak. (https://sozluk.gov.tr/)
11.	Ayağını kaydırmak	Ayağını kaydırmak (ფეხის დაცდენა - peḥis datsdena) (Sakhokia, 1979: 655)	Bir yolunu bulup işinden uzaklaştırmak. (Aksoy, 2018: 598)
12.	Ayağını kesmek (bir yerden)	Ayağını kesmek (ფეხის ამოკვეთა - peḥis amoḱveta) (Mamulia, 2006: 43)	1.Bir yere gitmez olmak. 2.Başkasını bir yere artık uğramaz hâle getirmek. (Aksoy, 2018: 598)
13.	Ayağını atmamak (basmamak)	Ayağını atmamak (basmamak) (ფეხის არ დადგმა- peḥis ar dadgma) (Mamulia, 2006: 45)	Hiç gitmemek. (Aksoy, 2018: 600)
14.	Ayağını kaydırmak	Ayağını kaydırmak (ფეხის დაცურება - peḥis datsureba) (Sakhokia, 1979: 655)	Bir yolunu bulup biri işinden veya görevinden uzaklaştırmak. (Aksoy, 2018: 598)
15.	Ayağının altına almak	Ayağının altına almak (ფეხქვეშ ამოდება- peḥkveṣ amodeba) (Mamulia, 2006: 45)	Çiğnercesine dövmek. (Aksoy, 2018: 598)
16.	Ayağının bağıni çözmek	Ayağının bağıni çözmek (ფეხის კვანძის გახსნა- peḥis ḱvandzis gaḥsna) (Mamulia, 2006: 45)	1.Birisinin özgür davranmasını engelleyen ilişkilere son vermek. (Aksoy, 2018: 598) 2.sıkıntılı bir durumdan kurtulmak. (https://sozluk.gov.tr/)
17.	Ayağının türabı olmak	Ayağının türabı (olmak) (ფეხის მტვერი- peḥis mṭveri) (Sakhokia, 1979: 657)	Biri ötekine köle gibi hizmet eder, her emrini yerine getirir durumda olmak.
18.	Ayak basmak	Ayak basmak (ფეხის დადგმა - peḥis dadgma) (Mamulia, 2006: 46)	1.Bir yere varmak. (Aksoy, 2018: 600) 2.Girmek, gelmek, uğramak. (https://sozluk.gov.tr/)
19.	Ayak sürümek	Ayak sürümek (ფეხის თრევა- peḥis treva) (Mamulia, 2006: 47)	1.Verilen işi yapmama yolları aramak. 2.Gönderilen yere isteği ile gitmemek, gitmeyi geciktirmek. (Aksoy, 2018: 602)
20.	Ayak uydurmak	Ayak uydurmak (ფეხის აწყობა - peḥis ats'qoba) (Mamulia, 2006: 45)	Kendi gidiş ve davranışını başkasınınkine benzetmek. (Aksoy, 2018: 502)
21.	Bir ayağı bir yerde olmak	Bir ayağı bir yerde olmak (ერთი ფეხის ოქ ქონა- erti peḥis ik kona)	O yere sık sık gitmek. (Aksoy, 2018: 642)

Tablo 3.23. (devam) Türkçe ve Gürcücede “Ayak” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Deyimler)

Türkçe ve Gürcücede “Ayak” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerde Kısmî Eşdeğerlikler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	Ayağa kalkmak	Ayakta durmak /Ayakları üzerinde durmak. (ფეხზე დგომა -pehze dgoma) (Sakhokia, 1979: 651)	1.Ayakları üzerinde durmak. 2.Harekete geçmek. 3.İsyan etmek. 4.Mec. telaşlanmak, telaşa kapılmak, heyecanlanmak. (https://sozluk.gov.tr/)
2.	Ayak diremek	Ayakları hareket etmemek (ფეხის არ მოცვლა- pehis ar motsvla) (Mamulia, 2018: 45)	Bir düşüncüyü, bir davranışı sonuna kadar sürdürmek, kendi tutumundan şaşmamak. (https://sozluk.gov.tr/)
3.	Ayağı uğurlu	Ayağı iyi olan adam (biri) (კარგი ფეხის (მქონე) კაცი- kargi pehis katsi) (Sakhokia, 1979: 303)	Geldiği yere iyilikler getirdiğine inanılan (kişi) (Aksoy, 2018: 599)
4.	Ayağına karpuz kabuğu koymak	Ayağını takmak (ფეხის გამოდება- pehis gamodeba) (Mamulia, 2006: 44)	Bir yolunu bulup işinden uzaklaştırmak. (Aksoy, 2018: 598)
5.	Ayağının pabucu olmamak	Onun ayak tozuna bile değmemek (მისი ფეხის მტვრადაც არ ღირს - misi pehis mtvradats ar ğirs) (Mamulia, 2006: 46)	Diğeri kendisinden pek aşağı olmak. (Aksoy, 2018: 598)
6.	Ayağının pabucunu başına giymek	Ayakkabısını başına giymek (მისი) ფეხსაცმლის თავზე დახურვა- (misi) pehsatsmlis tavze dahurva) (Mamulia, 2006: 46)	Değersiz bir kimseye üstün değer vermek. (Aksoy, 2018: 598)
7.	Ayaklar altına almak	Ayaklarına asmak (ფეხებზე დაკიდება - pehebze dakideba) (Mamulia, 2006: 46)	Önem verilecek şeyleri hiçe saymak, çığnemek. (Aksoy, 2018: 601)
8.	Ayakları geri geri gitmek	Ayakları geride kalmak (ფეხების უკან დარჩენა - pehebis ukān darçena) (Mamulia, 2006: 46)	Bir yere istemeye istemeye gitmek. (Aksoy, 2018: 601)
9.	Ayaklarının (ayağının) ucuna basmak	Ayaklarının (ayağının) ucunda yürümek (ფეხის წვერებზე სიარული - pehis ts'verebze siaruli) (Mamulia, 2006: 47)	Çok yavaş, sessiz, gürültü yapmaya özen göstererek yürümek. (https://sozluk.gov.tr/)
10.	Bir ayağı çukurda olmak	Bir ayağı mezarında olmak (ერთი ფეხის სამარეში ქონა- erti pehis samareşi kona) (Oniani, 1966: 67)	1.Yaşayacak çok az zamanı kalmış olmak. 2.Çok yaşlanmış olmak. (https://sozluk.gov.tr/)

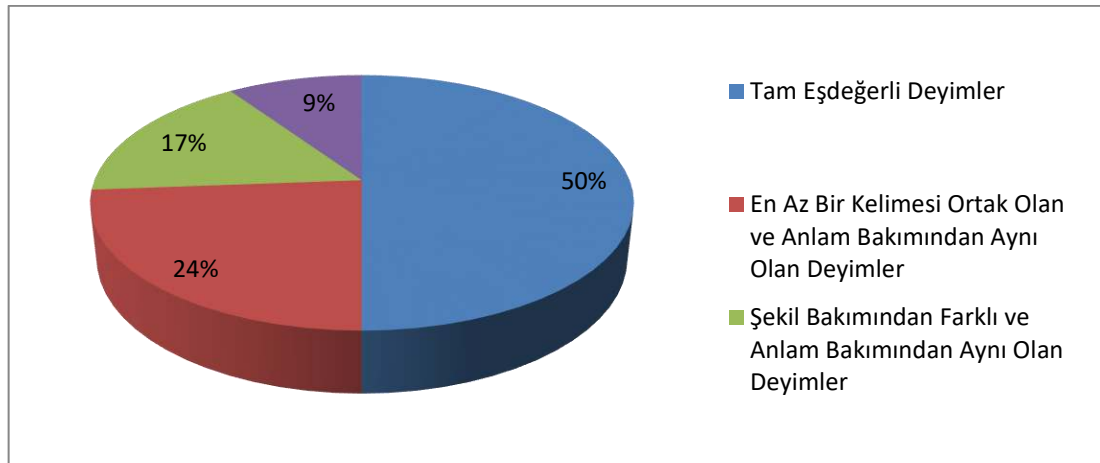
Tablo 3.24. En Az Bir Kelimesi Ortak Olan ve Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	Ayağı (yolu) düşmek	Yolunu o tarafta düşmek. (გზის იქეთ ქონა - gzis iket kona) (Mamulia, 2006: 43)	O yerden geçmesi gerekme. (https://sozluk.gov.tr/)
2.	Ayağı (ayakları) suya ermek	Aklına gelmek; aklı başına gelmek. (გონზე მოსვლა - gonze mosvla) (Mamulia, 2006: 43)	Bir gerçeği anlayarak aklı başına gelmek. (https://sozluk.gov.tr/)
3.	Ayağına bağ olmak	Kendi elleriyle engel olmak. (ხელის შეშლა - helis şeşla) (Mamulia, 2008: 44)	Bulunduğu yerden ayrılmasına ya da yaptığı işi bırakmasına engel olmak, özgürce iş yapmasına engel olan durumda bulunmamak. (Aksoy, 2018: 596)
4.	Ayağına sıcak su mu (şerbet mi) dökelim?	Hangi rüzgâr attı seni buraya? (რომელმა ქარმა გადმოგადო? - romelma karma gadmogagdo?) (Mamulia, 2006: 44)	Çoktandır gelmiyordun; nasıl oldu da geldin? Teşekkürümüzü nasıl belirteceğimizi bilemiyoruz. (Aksoy, 2018: 597)
5.	Ayağının tozuyla	Suluk almadan (სულის მოუთქმელად- sulis moutkmelad) (Mamulia, 2006: 46)	Yoldan gelir gelmez, dinlenmeden. (Aksoy, 2018: 598)
6.	Ayak kütüphanesi	Canlı ansiklopedi (ცოცხალი ენციკლოპედია - tsotshhali entsiklopedia) (Mamulia, 2006: 46)	Çok şey okumuş ve öğrenmiş olan, sorulan her şeye cevap verebilen bilgin. (Aksoy, 2018: 601)
7.	Dört ayak üstüne düşmek	Sudan kuru çıkmak (წყლიდან მშრალად ამოსვლა- ts'qlidan mşralad amosvla) (Mamulia, 2006: 99)	Tehlikeli bir durumdan hiç zarar görmeden kurtulmak. (Aksoy, 2018: 732)

Tablo 3.25. Şekil Bakımından Farklı, Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Türkiye Türkçesinde Deyim Anlamı	Gürcüce Deyimler	Gürcüce Deyim Anlamı
1.	Ayağına bağ olmak	Bulunduğu yerden ayrılmasına ya da yaptığı işi bırakmasına engel olmak, özgürce iş yapmasına engel olan durumda bulunmak. (Aksoy, 2018: 596)	Ayağında bağ takmak (bağlanmak) (ფეხზე ბაწროს გამობმა -pehze bats'ris gamobma) (Sakhokia, 1979: 652)	Çok yürümek, dolaşmak.
2.	Ayağına ip takmak	Bir kimseyi çekiştirmek. (Aksoy, 2018: 596)	Ayağına ip takmak (ფეხზე ბაწროს გამობმა- pehze bats'ris gamobma) (Sakhokia, 1979: 652)	Çok yürümek, dolaşmak.
3.	Ayağına kira istemek	Gelmeye nazlanmak, üşenmek. (https://sozluk.gov.tr/)	Ayağına kira istemek (ფეხის ქირის მოთხოვნა - Pehis kiris mothovna) (http://idioms.tsu.ge/?s=%E1%83%A4%E1%83%94%E1%83%AE%E1%83%98%E1%83%A1+%E1%83%A5%E1%83%98%E1%83%A0%E1%83%90%E1%83%A1)	Bir işi halledilmesi için karşılık istemek.
4.	Ayak basmak	1.Bir yere varmak, ulaşmak. 2.Girmek, gelmek, uğramak. 3.Mesleğe girmek. 4.Bir yere bağlanmak. (https://sozluk.gov.tr/)	Ayak basmak (ფეხის დაბოჯება- pehis dabiceba)	1.Hakaret etmek 2.Ezmek, çiğnemek (Oniani, 1966: 153)

Tablo 3.26. Şekil Bakımından Aynı, Anlam Bakımından Farklı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

Şekil 3.7. “Ayak” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerin Grafiği

Türkçe ve Gürcücede “ayak” organ adı ile kurulmuş toplam 42 adet deyim mevcuttur. Bu deyimlerde tam eşdeğerli deyimlerin oranı %50 (21 adet); en az bir kelimesi ortak olan ve anlam bakımından aynı olan deyimlerin oranı % 24 (10 adet); şekil bakımından farklı, anlam bakımından aynı olan deyimlerin oranı %17 (7 adet); şekil bakımından aynı, anlam bakımından farklı olan deyimlerin oranı ise % 9 (4 adet)’dur.

“Ayak” organ adıyla kurulmuş deyimlerde en çok gelmek/gelmemek, gitmek/gitmek, çok yürümek (dolaşmak), harekete geçmek, çok sevinmek, telaş ve heyecana kapılmak vs. anlamlar görülmektedir. Türkçede “ayak” kelimesiyle kurulan deyimlerin Gürcücedeki karşılıklarında bazen “diz” sözcüğünün kullanıldığı görülmüştür.

3.8. “Bacak” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	Bacakları kopmak	Bacakları kopmak (ფეხების დაწყდომა-pehebis dats'qdoma) (Mamulia, 2006: 48)	Çok yorulmak. (https://sozluk.gov.tr/)

Tablo 3.27. Türkçe ve Gürcücede “Bacak” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Deyimler)

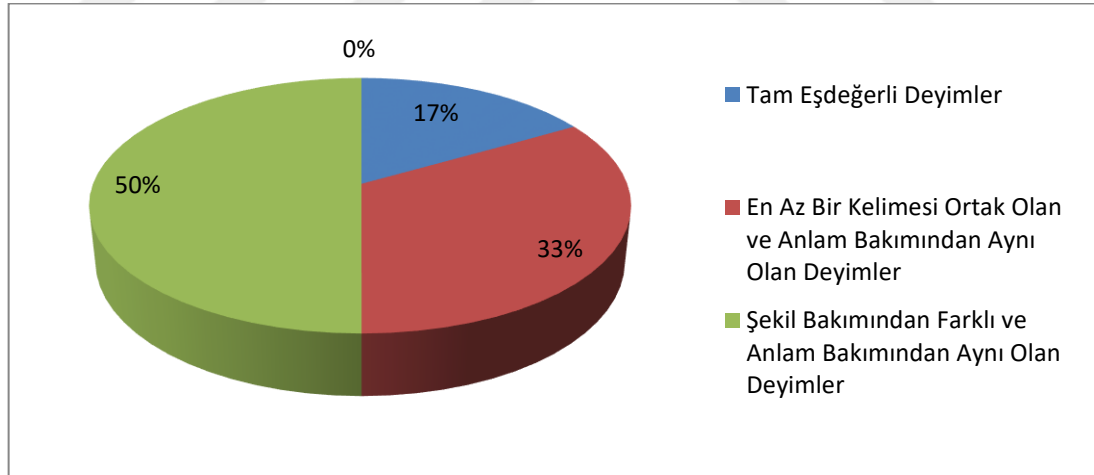
Türkçe ve Gürcücede “Bacak” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerde Kısmî Eşdeğerlikler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	Bacakları tutmaz olmak	1.Bacaklarını tabî olmamak. (ფეხების არ დამორჩილება-pehebis ar damorçileba) 2.Bacakları titremek. (ფეხების კანკალი-pehebis kankali) (Mamulia, 2006: 48)	Yürüyemeyecek duruma gelmek. (https://sozluk.gov.tr/)
2.	Şeytanın arka (art) bacağı	Şeytanın bacağı (olmak) (ეშმაკის ფეხი-eşmakis pehi) (Mamulia, 2006: 270)	1.Çok kurnaz ve afacan. (Aksoy, 2018: 1059) 2.Çok akıllı ve yaramaz (çocuk) (https://sozluk.gov.tr/)

Tablo 3.28. En Az Bir Kelimesi Ortak Olan ve Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

Tablo 3.29. Şekil Bakımından Farklı, Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	Bacak kadar	Avuç içi kadar (ხელისგულისოდენა- helisgulisodena) (Mamulia, 2006: 43)	Ufacık. (https://sozluk.gov.tr/) Küçük (çocuk) (Aksoy, 2018: 610)
2.	Bacaklarını uzatmak	1.Yan tarafta uzanmak (გვერდზე წამოწოლა- gverdze ts'amots'ola) (Sakhokia, 1979: 92) 2.Omuz kalçada uzanmak (მხარ-თეძოზე წამოწოლა - mħar- tedzoze ts'amots'ola) (Sakhokia, 1979: 445)	Hiçbir şey yapmadan, hiçbir şeyle ilgilenmeden oturmak, tembel tembel zaman öldürmek. (https://sozluk.gov.tr/)
3.	Şeytanın bacağı (ayağını) kırmak	Şeytana tükürmek (ეშმაკზე მიფურთხება - eşmakze mipurtheba) (Mamulia, 2006: 270)	1.Herhangi bir sebeple yapılmayan bir işe başlamak veya gidilmeyen bir yere gitmek. 2.uğursuzluğu, şanssızlığı, aksilliği yenmek (https://sozluk.gov.tr/)

Şekil 3.8. “Bacak” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerin Grafiği

Türkçe ve Gürcücede “bacak” organ adı ile kurulmuş toplam 6 adet deyim bulunmaktadır. Bu deyimlerin %17’si (1 adet) tam eşdeğerli; %33’ü (2 adet) en az bir kelimesi ortak olan ve anlam bakımından aynı olan, %50’si (3 adet) şekil bakımından farklı, anlam bakımından aynı olan deyimlerdir. Bu deyimler daha çok yürümek, çok yorulmak, tembel olmak, akıllı olmak, ufacık olmak anlamlarını ifade

etmektedir. Türkçede “bacak” kelimesinin kullanıldığı deyimlerin Gürcücedeki karşılıklarında “yan, omuz ve avuç içi” sözcüklerinin kullanıldığı görülmüştür.

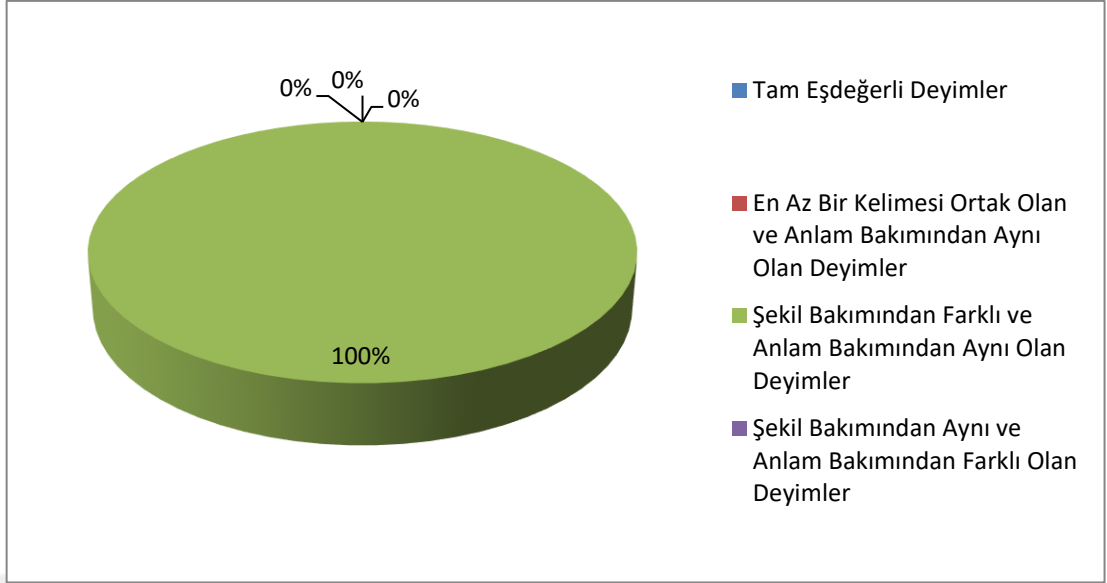
3.9. “Bağır” Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimler

Türkçede “bağır” kelimesiyle kurulan deyimlerin Gürcücedeki karşılıklarında “kalp”, “yürek” kelimeleri kullanılmaktadır. Bu sebeple “bağır” kelimesi incelemeye dâhil edilmiştir.

Türkçe ve Gürcücede “Bağır” Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimlerde Kısmî Eşdeğerlikler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	Bağrı yanmak	Yüreği yanmak (გულის დაწვა-gulis dats'va) (Mamulia, 1966: 48)	Çok dert, acı, sıkıntı çekmek. (Aksoy, 2018: 611)
2.	Bağrına basmak	Kalbine basmak (გულში ჩაკვრა- gulşi çakvra)	1.Kucaklamak. 2.-den biriyle ilgilenerek onu koruyup kayırmak, yetiştirmek. (https://sozluk.gov.tr/)
3.	Bağrına taş basmak	Kalbinin içine defnetmek (გულში ჩამარხვა- gulşi çamarhva) (Oniani, 1966: 52)	Sesini çıkarmaksızın her türlü acıya katlanmak. (https://sozluk.gov.tr/)
4.	Bağrını delmek	Kalbini çentmek (გულის დასერვა- gulis daserva) (Mamulia, 2006: 49)	İçine işlemek, çok dokunmak, çok dertlenmesine yol açmak. (Aksoy, 2018: 611)
5.	Bağrını ezmek	Yüreğini yanmak (გულის დათუთვა- gulis datutkva) (Oniani, 1966: 41)	Üzülmek, dertlenmek. (https://sozluk.gov.tr/)

Tablo 3.30. Şekil Bakımından Farklı, Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

Şekil 3.9. “Bağır” Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimlerin Grafiği

Türkçe ve Gürcücede “bağır” sözcüğü ile kurulan toplam 5 adet deyim bulunmaktadır. Bu deyimlerin hepsi şekil bakımından farklı, anlam bakımından aynı olan deyimlerdir. Gürcücede “kalp, kürek” anlamına gelen “bağır” sözcüğü ile kurulan deyimlerde genellikle çok dert, acı, sıkıntı çekmek; içine dokunmak, üzülmek, dertlenmek; kucaklamak anlamları görülmektedir.

3.10. “Baş” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimler

Bu başlık altında “Baş” organ adı ile kurulmuş deyimlerin yanı sıra “Kendi”, “Üst” ve “Tepe” sözcükleri ile kurulmuş deyimlere de yer verilmiştir. Çünkü Türkçedeki “Kendi”, “Üst” ve “Tepe” sözcükleri, Gürcücede bazen “Baş” anlamına gelmektedir.

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	Baş ağrısı	Baş ağrısı (თავის ტკივილი- tavis tkivili)	Uğraştırıcı, rahatsız edici konu. (Aksoy, 2018: 616)
2.	Baş ağrıtmak	Baş ağrıtmak (თავის ატკივება- tavis atkiveba) (Mamulia, 2006: 54)	Çok konuşarak birini rahatsız etmek. (Aksoy, 2018: 616)
3.	Baş alamamak	Baş alamamak (თავის ვერ აღება- tavis ver ağeba) (Mamulia, 2006: 55)	İçinde bulunduğu uğraştırıcı durumdan yakasını kurtaramamak. (Aksoy, 2018: 616)

Tablo 3.31. Türkçe ve Gürcücede “Baş” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Deyimler)

4.	Baş beyin kalmamak	Baş beyin kalmamak (თავის, ტვინის არ შერჩენა -tavis, tvinis ar şerçena) (Mamulia, 2006: 51)	1.Gürültüsünden ya da çok konuşanı dinleme zorunluluğu dolayısıyla kafası pek yorulup rahatsız olmak. 2.Sıkıntılı durumlara çare araya araya düşünme gücünü yitirmek. (Aksoy, 2018: 617)
5.	Baş döndürücü	Baş döndürücü (თავბრუდამხვევი- tavbrudamhvevi)	Çok hızlı, izlenmesi olanaksız denebilecek ve insanı şaşırtacak bir hızla. (Aksoy, 2018: 617)
6.	Baş edememek	Baş edememek (თავის ვერ გართმევა- tavis ver gartmeva) (Mamulia, 2006: 55)	Bir kimseyi yola getirmeye, ya da bir şeyi başarmaya gücü yetmemek. (Aksoy, 2018: 617)
7.	Baş eğmek	Baş eğmek (თავის მოხრა- tavis moħra) (Oniani, 1966: 82)	Güçlünün buyruğuna uymayı kabul etmek. (Aksoy, 2018: 618)
8.	Baş göstermek	Baş göstermek (თავის გამოჩენა -tavis gamoçena) (Mamulia, 2018: 51)	Belirmek, ortaya çıkma. (Aksoy, 2018: 618)
9.	Baş kaldırmak	Baş kaldırmak (თავის აწევა- tavis ats'eva) (Mamulia, 2006: 55)	Buyruğa, yönetime karşı gelmek, ayaklanmak. (Aksoy, 2018: 627)
10.	Baş kaldırmamak	Baş kaldırmamak (თავის არ აღება -tavis ar ağeba) (Mamulia, 2006: 55)	Durup dinlemeden çalışmak. (Aksoy, 2018: 627)
11.	Baş kıç belli değil	Baş kıç belli değil (თავის და ბოლოს არ გამოჩენა -tavis da bolos ar gamoçena) (Mamulia, 2006: 51)	Sözü edilen toplulukta kimlerin yönetici, kimlerin yönetilen olduğu anlaşılmayacak kadar düzensizlik var. (Aksoy, 2018: 627)
12.	Baş koymak	Baş koymak (თავის დადება -tavis dadeba) (Oniani, 1966: 80)	Bir amaca varmak için ölümü göze almak. (Aksoy, 2018: 627)
13.	Baş sallamak	Baş sallamak (თავის დაქნევა-tavis dakneva) (Mamulia, 2006: 56)	Karşısındakinin sözlerini onaylar davranışlarda bulunmak. (Aksoy, 2018: 628)

Tablo 3.31. (devam) Türkçe ve Gürcücede “Baş” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Deyimler)

14.	Başa geçmek	Başa geçmek (თავში მოქცევა -tavši muktseva) (Mamulia, 2006: 51)	1.Bir kişi, en üstün yeri almak. 2.Bir konu önemce ilk sıraya geçmek. (Aksoy, 2018: 616)
15.	Başa gelmek	Başa gelmek (თავს დატყდომა- tavs datqdoma) (Mamulia, 2006: 53)	Kötü bir duruma uğramak. (Aksoy, 2018: 616)
16.	Başı ağrımak	Başı ağrımak (თავის ატკივება-tavis atkiveba) (Oniani, 1966: 78)	Bir işten dolayı sorumlu durumuna düşmek. (Aksoy, 2018: 618)
17.	Başı dönmek	Başı dönmek (თავბრუს დახვევა-tavbrus dahveva) (Oniani, 1966: 73)	1.Çevresi dönüyor, kayıyor duygusu içinde dengesini yitirir gibi olmak. 2.Çok hareketli, yorucu durum karşısında düşünme gücü dağılarak olup bitenleri kavrayamayacak duruma düşmek. (Aksoy, 2018: 619)
18.	Başına çıkmak	Başına çıkmak (თავს გასვლა- tavs gasvla) (Mamulia, 2006: 53)	Şımarıklık edip istediğini yaptırmaya çalışmak. (Mamulia, 2018: 1072)
19.	Başına dolamak (sarmak, yıkmak)	Başına dolamak (თავს მოხვევა- tavs mohveva) (Mamulia, 2006: 53)	Kendisine, uğraşıp duracağı bir iş yamamak, zor bir işi onun üzerine bırakıp gitmek. (Aksoy, 2018: 621)
20.	Başına karalar bağlamak	Başına karalar bağlamak (თავის შეხვევა შავით - tavis şehveva şavit) (Sakhokia, 1979: 238)	Kederlenmek, yas tutmak. (Aksoy, 2018: 621)
21.	Başına vurmak	Başında vurulmuş olmak (თავში დარტყმული/დაკრული-tavši dartqmuli/dakruli) (Sakhokia, 1979: 245-246)	Hasta, ya da ne yaptığını bilmez duruma getirmek. (Aksoy, 2018: 622)
22.	başında durmak	başında durmak (თავზე დადგომა- tavze dadgoma) (Oniani, 1966: 74)	Bir işinin iyi yapılmasını sağlamak için yapılırken orada bulunup denetlemek. (Aksoy, 2018: 622)

Tablo 3.31. (devam) Türkçe ve Gürcücede “Baş” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Deyimler)

23.	Başından atmak (savmak)	Başından atmak (თავიდან მოშორება- tavidan moşoreba) (Mamulia, 2006: 54)	1.İstekte bulunan kimseyi bir bahane ile yanından uzaklaştırmak. 2.Zor bir işi yapmamanın ya da başkasına yüklemenin yolunu bulmak. (Aksoy, 2018: 622)
24.	Başından geçmek	Başından geçmek (თავს გადახდომა- tavs gadaḥdoma) (Oniani, 1966: 73)	Vaktiyle böyle bir durumla karşılaşmış olmak. (Aksoy, 2018: 532)
25.	Başını ağrıtmak	Başını ağrıtmak (თავის ატკივება- tavis atḱiveba) (Mamulia, 2006: 54)	1.Bir yığın gereksiz sözlerle bir kimseyi sıkıp yormak. 2.Bir iş, bir kimseyi rahatsız edip uğraştırmak. (Aksoy, 2018: 623)
26.	Başını alamamak	Başını alamamak (თავის ვერ აყვანა- tavis ver aqvana) (Mamulia, 2006: 55)	Uğraşmayı gerektiren işlerden bir türlü kurtulamamak. (Aksoy, 2018: 623)
27.	Başını kaşımaya vakti olmamak	Başını kaşımaya vakti olmamak (თავის მოსაფხანო დროის არ ქონა- tavis mosaphani drois ar kona) (Mamulia, 2006: 55)	Elindeki işleri yapılması gereken zamanda yetiştiremeyecek ve arada en küçük başka bir iş yapamayacak kadar sıkışık durumda bulunmak. (Aksoy, 2018: 624)
28.	Başını kurtarmak	Başını kurtarmak (თავის დახსნა/გადარჩენა- tavis dahsna/gadarḱena) (Mamulia, 2006: 56)	1.Canını korumak. 2.Geçimini sağlayacak bir duruma gelmek. (https://sozluk.gov.tr/)
29.	Başını sokmak (bir yere)	Başını sokmak (თავის შევრგობა- tavis şergoba) (Mamulia, 2006: 56)	Yeterli olmasa da barınabilecek bir yer yerleşmek. (Aksoy, 2018: 625)
30.	başını vermek	Başını vermek (თავის შეწირვა- tavis şets'irva) (Mamulia, 2006: 56)	1.Ülküsünü gerçekleştirmeye çalıştığı için öldürmek. (Aksoy, 2018: 625) 2.Kendini feda etmek (https://sozluk.gov.tr/)
31.	Baştan aşağı	Baştan aşağı (თავიდან ბოლომდე- tavidan bolomde) (Mamulia, 2006: 57)	Tamamiyle, hepsi, baştan sona kadar. (Aksoy, 2018: 628)

Tablo 3.31. (devam) Türkçe ve Gürcücede “Baş” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Deyimler)

32.	Baştan aşmak	Baştan aşmak (თავზე გადასვლა- tavze gadasvla) (Mamulia, 2006: 57)	Bunaltılacak kadar çok olmak. (Aksoy, 2018: 628)
33.	Baştan ayağa	Baştan ayağa (თავიდან ფეხებამდე- tavidan pehebamde) (Sakhokia, 1979: 226)	Tamamıyla, hepsi, baştan sona kadar. (Aksoy, 2018: 628)
34.	Dünya başına yıkılmak	Dünya başına yıkılmak (ქვეყნის თავზე ჩამოქცევა- kveqnis tavze çamoktseva) (Mamulia, 2006: 101)	Büyük bir yıkıma uğrayıp bütün umutlarını ve mutluluğunu yitirmek. (Aksoy, 2018: 738)

Tablo 3.31. (devam) Türkçe ve Gürcücede “Baş” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Deyimler)

Türkçe ve Gürcücede “Baş” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerde Kısmî Eşdeğerlikler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	Ağrımayan başını ağrıya sokmak (Dertsiz başını derde sokmak)	Ağrımayan başını ağrıtmak (აუტკივარი თავის ატკივება- atkivari tavis atkiveba) (Sakhokia, 1979: 31)	Hiç gereği yokken, sıkıntılı, güç bir işe girişmek. (Aksoy, 2018: 621)
2.	Baş aşağı gitmek	Baş aşağı durmak (altüst olmak) (თავდაცირა დადგომა- tavadqira dadgoma) (Mamulia, 2006: 51)	Durmadan kötüleşmek. (Aksoy, 2018: 616)
3.	Baş belâsı	Baş ağrısı (თავის ტკივილი- tavis tkivili)	Bir kimseye musallat olup sıkıntı veren ve bir türlü uzaklaştırılmayan kişi ya da şey. (Aksoy, 2018: 617)
4.	Baş elde iken	Baş omuzlarında olmak (თავზე მხრების ქონა- tavze mħrebis kona) (Oniani, 1966: 77)	Sağ iken, ölmeden. (Aksoy, 2018: 618)
5.	Başa çıkarmak	Başında oturtmak (თავზე დასმა- tavze dasma) (Mamulia, 2006: 53)	Bir kişiyi şımartmak, çok yüz vermek. (Aksoy, 2018: 615)
6.	Başa çıkmak	Baş etmek (თავის გართმევა- tavis gartmeva) (Mamulia, 2006: 51)	Gücü yetmemek, gücünün daha üstün olduğunu göstermek. (Aksoy, 2018: 615)

Tablo 3.32. En Az Bir Kelimesi Ortak Olan ve Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

7.	Başı göğə ermək (değmek)	Başı yüksek tutmak (თავის მაღლა დაჭერა- tavis mağla daçera) (Mamulia, 2006: 52)	Uğraşa uğraşa layık olmadığı şeyi elde ettiğinden çok sevinip böbürlenmek. (Aksoy, 2018: 619)
8.	Başı kazan olmak	Başı şişmek (თავის გასივება- tavis gasiveba) (Mamulia, 2006: 52)	1.Çok ve gürültülü şeyler dinlemekten rahatsız olmak. 2.Zihni yorulmak. (Aksoy, 2018: 898)
9.	Başı taşa, taşı başa vurmak	Başı taşa vurmak (თავში ქვის ხლა- tavşi kvis hla) (Oniani, 1966: 77)	Her türlü çareye başvurarak yapılması güç bir işi başarmaya çalışmak. (Aksoy, 2018: 626)
10.	Başı yastık yüzü görmemek	Başı yastığa koymamak (თავის ბალიშზე არ დადება- tavis balişze ar dadeba) (Mamulia, 2006: 51)	Yatağa yatıp uyumamış olmak. (Aksoy, 2018: 626)
11.	Başına bir hâl gelmek	Başına şımşek çarpmak (თავზე მების დატყდომა- tavze mehis datqdoma) (Oniani, 1966: 112)	Kötü bir duruma uğramak. (Aksoy, 2018: 620)
12.	Başına buyruk	Kendi başına söyleyen/ kendine buyruk (თავისნათქვამა- tavisnatkvama) (Sakhokia, 1979: 236)	Kimseden izin almaksızın dilediğini yapan kimse. (Aksoy, 2018: 620)
13.	Başına çıkarmak	Başında oturtmak (თავზე დასმა- tavze dasma) (Mamulia, 2006: 53)	Şımartmak, çok yüz vermek. (https://sozluk.gov.tr/)
14.	Başına dert açmak	Ağrımayan başını ağrıtmak. (აუტკივარი თავის ატკივება- auţkivari tavis atkiveba) (Oniani, 1966: 18)	Hiç gereği yokken sıkıntılı, güç bir işe girmek. (Aksoy, 2018: 621)
15.	Başına iş (dert) açmak	Başını ateşe atmak (თავის ცეცხლში ჩაგდება- tavis tsetşhşi çagdeba) (Oniani, 1966: 174)	İyi sonuç alacağını düşünerek, kendisini büyük sıkıntılara, üzüntülere düşüren bir işe girmek. (Aksoy, 2018: 621)
16.	Başına yıkmak	Başına gök yıkılmak. (თავზე ცის ჩამოქცევა- tavze tsis çamoktseva) (Oniani, 1966: 176)	Harap etmek, zor durumda bırakmak. (https://sozluk.gov.tr/)
17.	Başına vur ekmeğini elinden al	Başına vursan sesini çıkarmaz (თავში რომ ჩაართყა, ხმას არ ამოიღებს -tavşi rom çartqa, hmas ar amoiğebis) (Mamulia, 2006: 23)	Sessiz, zavallı, âciz, pısrık, miskin. (Aksoy, 2018: 622)

Tablo 3.32. (devam) En Az Bir Kelimesi Ortak Olan ve Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

18.	Başında (başını) beklemek	Başında durmak (თავზე დადგომა- tavze dadgoma) (Oniani, 1966: 74)	Hastanın ya da korunması gereken şeyin yanında durup gözetlemek. (Aksoy, 2018: 623)
19.	Başında değirmen çevirmek	Başını açmak (თავის ახლა- tavis ahlā) (Mamulia, 2006: 54)	Çok gürültü yaparak, çok söyleyerek bir kimsenin başını döndürmek, bir kimseyi rahatsız etmek. (Aksoy, 2018: 522)
20.	Başında kavak yeli esmek	Başında esmek (თავში ქროლა- tavši krola) (Mamulia, 2006: 54)	1.Bir genç, yükümlülük duygusundan uzak, zevk ve eğlence peşinde koşmak. 2.Gerçekleşmeyecek şeyler düşünerek vakit geçirmek. (Aksoy, 2018: 622)
21.	Başında sıcak sular dökülmek	(Başında) soğuk su dökülmek (თავზე ცივი წყლის გადასხმა- (tavze) tsivi ts'qlis gadashma) (Mamulia, 2006: 54)	Çok utandırıcı ya da sıkıntı verici bir durum karşısında vücudunu sıcak bir ter basmak. (Aksoy, 2018: 623)
22.	Başını ateşlere yakmak	Başını ateşe atmak (თავის ცეცხლში ჩაგდება tavis tsesthlshi çagdeba) (Mamulia, 2006: 55)	Başına büyük bir dert açmak. (https://sozluk.gov.tr/)
23.	Başını koltuğunun altına almak	1.Başını feda etmek (თავის გაწირვა- tavis gats'irva) 2.Başını adamak (თავის გადადება- tavis gadadeba) (Mamulia, 2006: 56)	Ölümü göze alarak bir işe girmek. (Aksoy, 2018: 919)
24.	Başını taştan taş vurmak	Başını taş vurmak (თავის ქვაზე ხლა- tavis kvaze hla) (Mamulia, 2006: 56)	Fırsatı bir daha ele geçiremeyeceği ya da çaresiz kaldığı için çok üzülüp dövünmek. (Aksoy, 2018: 625)
25.	Başının etini yemek (birinin)	Yalvayarak (birinin) başını yemek (თავის მოჭმა ხვეწნით- tavis moçma hvets'nit) (Sakhokia, 1979: 227)	Bir kimseden sürekli olarak ve rahatsız edercesine bir şey istemek. (Aksoy, 2018: 625)
26.	Başta kara gitmek	Başını belâya sokmak (kendi) (თავის ბიჯათში ჩაგდება- tavis hipatši çagdeba) (http://idioms.tsu.ge/?p=5612)	Sonunu düşünmeyerek tehlikeye, felâkete doğru gitmek. (Aksoy, 2018: 628)

Tablo 3.32. (devam) En Az Bir Kelimesi Ortak Olan ve Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	Baş başa kalmak	Ağız ağıza kalmak (პირისპირ დარჩენა- pirispir darçena) (Mamulia, 2006: 18)	Bir şey konuşmak için yalnız kalmak isteyen kişilerin yanlarından başkaları gidip ikisi kalmak. (Aksoy, 2018: 617)
2.	Baş başa vermek	1.Omuz vermek (მხრის მიცემა- mħris mitsema) 2.Omuzunda durmak (მხარში ამოდგომა- mħarši amodgoma) 3.Yanında durmak (გვერდში ამოდგომა- gvedši amodgoma) (Mamulia, 2006: 50)	Birbirlerinin düşüncesinden yararlanmak üzere birkaç kişi toplanıp bir konuyu görüşmek. (Aksoy, 2018: 617)
3.	Başı derde girmek	Kötü (kara) güne düşmek (ცუდ (შავ) დღეში ჩავარდნა - tsud (şav) dğeşi çavardna) (http://idioms.tsu.ge/?p=5628)	Daha önce güçlüğünü düşünemediği ya da isteği dışında olarak sıkıcı, üzücü bir işle uğraşma zorunda kalmak. (Aksoy, 2018: 619)
4.	Başı dertte olmak	Kötü (kara) günde olmak. (ცუდ (შავ) დღეში ყოფნა - tsud (şav) dğeşi qopna) (http://idioms.tsu.ge/?p=5628)	Çok sıkıntılı bir durum içinde olmak. (Aksoy, 2018: 619)
5.	Başı nâra yanmak	Kendini ateşe atmak (თავის ცეცხლში ჩაგდება - tavis tsetshlşi çagdeba) (Mamulia, 2006: 52)	Birinin yüzünden büyük zarara uğramak. (Aksoy, 2018: 590)
6.	Başı yerine gelmek	Aklı yerine gelmek (გონს მოსვლა- gons mosvla) (Mamulia, 2006: 52)	Kafası dinlenmiş, zihin yorgunluğu geçmiş olmak. (Aksoy, 2018: 627)
7.	Başı yukarda	Burnu yukarda (ცხვირის მაღლა აწევა- tsħviris mağla ats'eva) (Mamulia, 2006: 52)	Kibirli, kendini beğenmiş, burnu havada. (https://sozluk.gov.tr/)
8.	Başı yumuşak	Kısa çit (დაბალი ღობე- dabali ğobe) (Mamulia, 2006: 52)	Uysal, söze yatar olan, inatçı olmayan. (Aksoy, 2018: 627)
9.	Başına çorap örtmek	1.Tuzak kurmak (მახის დაგება- maħis dageba) 2.Mezarı kazmak (სამარის გათხრა- samaris gathra) (Mamulia, 2006: 53)	Birini felâket sürüklemek için, belli etmeksizin plan hazırlamak. (Aksoy, 2018: 620)
10.	Başına devlet kuşu konmak	Bahtı gülmek (ბედის გაღიმება- bedis gağimeba) (Mamulia, 2006: 53)	Beklemediği büyük bir nimete kavuşmak. (Aksoy, 2018: 621)

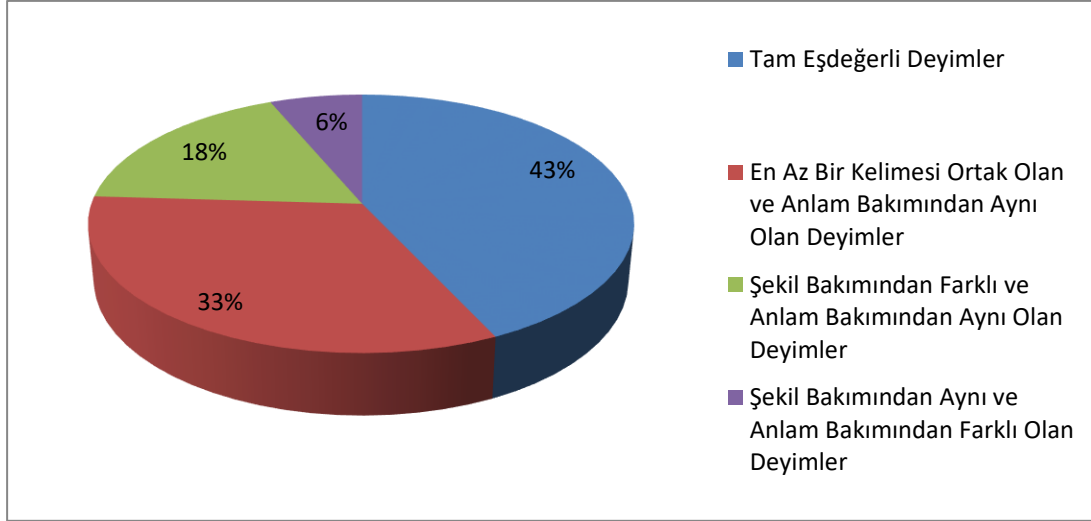
Tablo 3.33. Şekil Bakımından Farklı, Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

11.	Başını alıp gitmek	Kendi yoluna gitmek (თავის გზაზე წასვლა- tavis gzaze ts'asvla) (Sakhokia, 1979: 230)	Kimseye danışmadan ve nereye gideceğini kimseye bildirmeden çevresindekilerle ilgisini kesip bulunduğu yerden uzaklaşmak. (Aksoy, 2018: 623)
12.	Başını istemek	Kanı istemek (მისი) სისხლის ნდომება- misi sishlis ndomeba) (Mamulia, 2006: 55)	Öldürmesini istemek. (https://sozluk.gov.tr/)
13.	Başını belâya sokmak (birinin)	Ateşe atmak (birini) (ცეცხლში ჩაგდება- tsetshlshi çagdeba) (Oniani, 1966: 174)	Durup dururken onu ağır sonuçlar ve sorumluluklar doğuran bir durum içine itmek. (Aksoy, 2018: 624)
14.	Başını derde sokmak (kendi)	Ateşe düşürmek (kendini) (ცეცხლში ჩავარდნა- tsetshlshi çavardna) (Oniani, 1966: 175)	Pek gerekli değilken yorucu, sıkıcı, üzücü bir işe girişmek. (Aksoy, 2018: 624)

Tablo 3.33. (devam) Şekil Bakımından Farklı, Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Türkiye Türkçesinde Deyim Anlamı	Gürcüce Deyimler	Gürcüce Deyim Anlamı
1.	Baş aşağı	Başı aşağıya dönük olarak. (Aksoy, 2018: 616)	Baş aşağı (თავდახრილი- tavadhrili)	Azaltılmış, utandırılmış, eziyet çeken, rezil olan biri. (Sakhokia, 1979: 218)
2.	Başı önünde	1.Sağına soluna bakmayan, uslu, terbiyeli. 2.Utangaç. (Aksoy, 2018: 626)	Başı önünde (თავაწეული- tavats'euli)	1.Ümitli olmak. 2.Cesur yürekli 3.Kibirli 4.Varlıklı (Sakhokia, 1979: 216)
3.	Başı sıkılmak	Bir güçlük karşısında kalmak. (Aksoy, 2018: 626)	Başı sıkılmak (başı götürmek) (თავის მობეზრება/თავის წაღება- tavis mobezreba/tavis ts'ağeba)	Başkaları rahatsız etmek (çok konuşarak vb.) (Oniani, 1966: 83)
4.	Başı taşa değmek	Sert bir karşılık, yenilemeyen bir durum kendisine ders olmak. (Aksoy, 2018: 626)	Başı taşa değmek (თავის ქვაზე ხლა- tavis kvaze hla)	1.Her şey yapmak. 2.İstedikini yapmak. 3.Başını göstermek. (Oniani, 1966: 77)
5.	Başını yemek	Ölmesine ya da büyük bir zarar görmesine yol açmak. (Aksoy, 2018: 626)	Başını yemek (თავის წაჭმა- tavis ts'a çma)	1.Rahatsız etmek. 2.Başı sıkılmak 3.Başı götürmek 4.Kalbi sulanmak. (Oniani, 1966: 83)

Tablo 3.34. Şekil Bakımından Aynı, Anlam Bakımından Farklı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

Şekil 3.10. “Baş” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerin Grafiği

Türkçe ve Gürcücede “Baş” organ adı ile kurulmuş toplam 79 adet ortak deyim bulunmaktadır. Bu deyimlerin %43’ü (34 adet) tam eşdeğerli; %33’ü (26 adet) en az bir kelimesi ortak olan ve anlam bakımından aynı; %18’i (14 adet) şekil bakımından farklı, anlam bakımından aynı; %6’sı (5 adet) ise şekil bakımından aynı, anlam bakımından farklı olan deyimlerdir.

“Baş” organ adıyla kurulmuş deyimlerin anlamlarını şöyle sıralayabiliriz: birinden ya da bir şeyden rahatsız olmak; birini rahatsız etmek; belirmek, ortaya çıkmak; uğraştırıcı (konu ya da durum); kederlenmek, yas tutmak; kurtulmak/kurtulamamak; canını korumak; kendini feda etmek; büyük bir yıkıma uğramak; birini şımartmak, çok yüz vermek; gücü yetmek/yetmemek; dinlenmeden çalışmak vs.

3.11. “Kendi” Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimler

Türkçede “kendi” dönüşlülük zamiriyle kurulan deyimlerin Gürcücedeki karşılıklarında bazen “baş” bazen “akıl” sözcükleri kullanıldığı için “kendi” sözcüğü incelemeye dâhil edilmiştir.

Türkiye Türkçesi ve Gürcücede “Kendi” Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimlerde Kısmî Eşdeğerlikler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	kendi başına	Kendi başına soran (biri) (თავისთავის კითხულობა-tavistavis kitḥuli) (Sakhokia, 1979: 232)	1.Kimseye sormadan. 2.Başkasının yardımı ve ortaklığı olmaksızın. (Aksoy, 2018: 920)
2.	Kendi içine çekilmek	Kendi başına kapatmak (თავის თავში ჩაკეტვა-tavis tavši çakeṭva)	Başkasıyla ilişki kurmamak, yalnız başına kalmak, inzivaya çekilmek. (https://sozluk.gov.tr/)
3.	Kendi kendine	Kendi başına soran (biri) (თავისთავის კითხულობა-tavistavis kitḥuli) (Sakhokia, 1979: 232)	1.Kimseye sormadan. 2.Başkasının yardımı ve ortaklığı olmaksızın. (Aksoy, 2018: 920)
4.	Kendi kendini didiklemek	Kendi başını yemek (თავის თავის ჭამა-tavis tavisi çama)	Kendi kendini harap etmek, üzme. (https://sozluk.gov.tr/)
5.	Kendi kendini yemek (kendini yemek)	Kendi başını yemek (თავის თავის ჭამა-tavis tavisi çama)	Açığa vurmadan içten içe üzümek. (https://sozluk.gov.tr/)
6.	Kendinde olmamak	Aklında olmamak (გონზე არ ყოფნა- gonze ar qopna)	Bilinci, akli yerinde olmamak. (https://sozluk.gov.tr/)
7.	Kendinden geçmek	Aklından geçmek (ჭკუიდან გადასვლა-çkuidan gadasvla)	1.Bilinci işlemez olmak, kendini kaybetmek, bayılmak. 2.Bir şey karşısında coşkuya kapılmak, duygulanmak. 3.Uykuya dalmak, uyuyakalmak. (https://sozluk.gov.tr/)
8.	Kendine gelmek	Aklına gelmek (გონზე მოსვლა-gonze mosvla) (Mamulia, 2006: 198)	1.Ayılmak. 2.Aklı başına gelmek. (https://sozluk.gov.tr/)
9.	Kendine yedirememek	Kendi başına yedirememek (თავის თავისთვის ვერ ჭმევს/მორევა- tavisi tavistvis ver çmeva/moreva) (Mamulia, 2006: 198)	1.Başkasının kendisine yaptığı işi, onur kırıcı sayarak tepki ile karşılamak. 2.Kendisinin başkasına yapması söz konusu olan işi, kişiliği için onur kırıcı saydığından yapmamak. (https://sozluk.gov.tr/)
10.	Kendini alamamak	Başını tutamamak (თავის ვერ შეკავება-tavis ver şekaveba) (Mamulia, 2006: 198)	İstemeyerek bir işi yapma durumuna gelmek. (https://sozluk.gov.tr/)
11.	Kendini ateşe atmak	Başını ateşe atmak (თავის ცეცხლში ჩადება- tavis tsetḥlṣi çagdeba) (Mamulia, 2006: 199)	Bile bile tehlikeli bir işe girişmek. (https://sozluk.gov.tr/)

Tablo 3.35. En Az Bir Kelimesi Ortak Olan ve Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

12.	Kendini bırakmak	Başını bırakmak (თავის მიშვება- tavis mişveba) (Mamulia, 2006: 199)	1.Kendine özen göstermemek. 2.Çevre ile ilgisini keserek yalnız bir konuyla uğraşmak. 3.Gevşek, rahat bir biçimde kalmak. (https://sozluk.gov.tr/)
13.	Kendini bilmek	Kendi başını bilmek (თავის თავის ცნობა-tavis tsnoba)	1.Aklı ve muhakemesi yerinde olmak. 2.Baliğ olmak. 3.Ağırbaşlı olmak. 4.Kendinin ve çevresinin bilincine varmak. 5.Durum ve onuruna yakışacak biçimde davranmak. (https://sozluk.gov.tr/)
14.	Kendini bir şey sanmak	Kendi başını bir şey sanmak (თავის თავი რაღაც ჰგონია-tavis tavi rağac hgonia) (Mamulia, 2006: 199)	Kendini olduğundan çok değerli görmek. (https://sozluk.gov.tr/)
15.	Kendini bulmak	Kendi başını bulmak (საკუთარი თავის პოვნა- sakutari tavis povna) (Mamulia, 2006: 199)	1.Durumunu düzeltmek. 2.Kişiliğini kazanmak. 3.Kendine gelmek. (Aksoy, 2018: 923)
16.	Kendini dev aynasında görmek	Kendi başını büyütücü aynasında görmek (თავის თავის გამადიდებელ სარკეში ყურება-tavis tavis gamadidebel sarkēši qureba) (Mamulia, 2006: 199)	1.Kendisini çok büyük bir adam sanmak. (Aksoy, 2018: 923) 2.Kendini olduğundan çok üstün görmek. (https://sozluk.gov.tr/)
17.	Kendini ele vermek	Başını vermek (თავის გაცემა-tavis gatsema) (Mamulia, 2006: 200)	Yaptığı bir davranış veya söylediği bir sözle kendi suçunu ortaya çıkarmak. (https://sozluk.gov.tr/)
18.	Kendini fasulye gibi nimetten saymak	Başını getirmek (თავის მოტანა-tavis moṭana) (Mamulia, 2006: 200)	tkz. kendini çok önemli biri gibi görmek. (https://sozluk.gov.tr/)
19.	Kendini göstermek	Başını göstermek (თავის გამოჩენა-tavis gamoçena) (Mamulia, 2006: 200)	Beğenilecek niteliklerini ortaya koymak, sergilemek. (Aksoy, 2018: 923)
20.	Kendini kaybetmek	Aklını kaybetmek (გონების დაკარგვა-gonebis dakargva) (Mamulia, 2006: 200)	1.Bayılmak. 2.Aşırı duygulanma dolayısıyla çevrede olup bitenin farkına varamamak. (https://sozluk.gov.tr/) 3.Öfkesinden ne yaptığını bilememek. (Aksoy, 2018: 924)

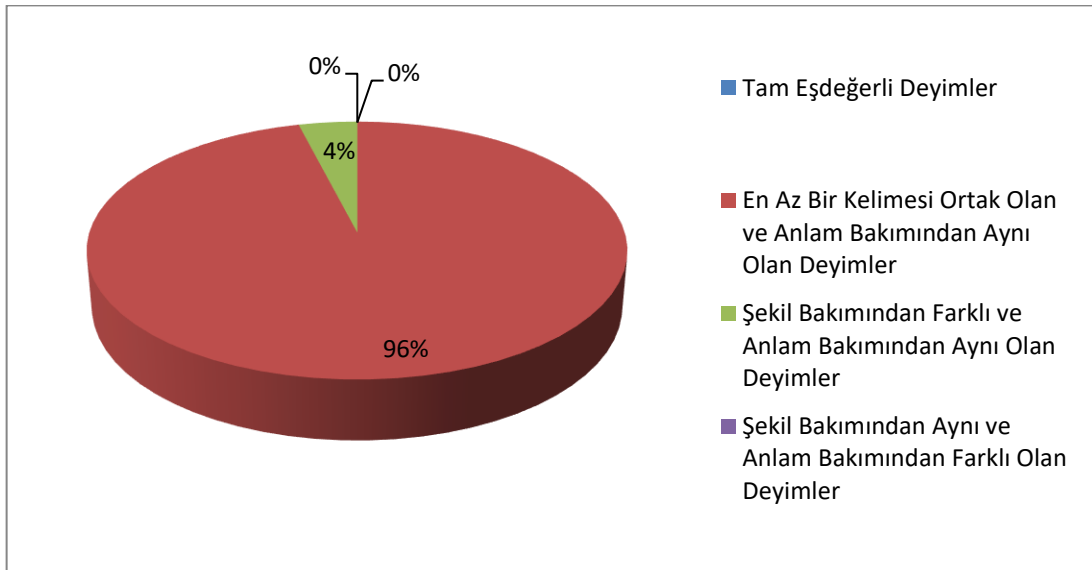
Tablo 3.35. (devam) En Az Bir Kelimesi Ortak Olan ve Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

21.	Kendini sıkmak	Kendi başını zorlamak (თავისათვის ძალის დატანება-tavisatvis dzalis dataneba) (Mamulia, 2006: 200)	Kendini zorlamak, çaba göstermek. (https://sozluk.gov.tr/)
22.	Kendini toplamak	Aklını toplamak (გონების მოკრება- gonebis mokreba) (Mamulia, 2006: 200)	1.İlgileneceği konu üzerinde dikkatini yoğunlaştırmak. 2.Durumunu düzeltmek. (Aksoy, 2018: 924)
23.	Kendini tutamamak	Başını tutamamak (თავის ვერ შეკავება- tavis ver şekaveba) (Mamulia, 2006: 200)	1.Bir durum karşısında sessiz ve heyecansız kalmamak. 2.Kendine hâkim olamamak. (https://sozluk.gov.tr/)
24.	Kendini vermek	Başını vermek (თავის გადადება-tavis gadadeba) (Mamulia, 2006: 201)	Bütün gücünü bir şey yapmaya adanmak. (Aksoy, 2018: 924)

Tablo 3.35. (devam) En Az Bir Kelimesi Ortak Olan ve Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	Kendini dirhem dirhem satmak	Kendi başına paha biçmek (თავის თავის დაფასება- tavis dapaseba) (Mamulia, 2006: 199)	1.Çok nazlı davranmak, ağırdan almak. 2.Özelliklerini azar azar ortaya çıkarmak. (https://sozluk.gov.tr/)

Tablo 3.36. Şekil Bakımından Farklı, Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

Şekil 3.11. “Kendi” Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimlerin Grafiği

Türkçe ve Gürcücede “kendi” kelimesiyle ilgili toplam 25 adet ortak deyim bulunmaktadır. Bu deyimlerin %96’sı (24 adet) en az bir kelimesi ortak olan ve anlam bakımından aynı olan deyimlerdir. Bunlardan yalnızca 1 adedi (%4) şekil bakımından farklı, anlam bakımından aynı olan deyimdir. Bu tür deyimlerde daha çok kendi kendini harap etmek; kimseye sormadan, başkasının yardımı ve ortaklığı olmaksızın; bilinci, akli yerinde olmak; bayılmak, ayılmak; öfkesinden ne yaptığını bilememek vb. anlamlar vardır.

3.12. “Tepe” Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimler

Türkiye Türkçesinde “tepe” sözcüğü ile kurulan deyimlerin Gürcücedeki karşılıklarında “baş” organ adı kullanıldığı için “tepe” sözcüğü incelemeye alınmıştır.

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	(birinin) Tepesine binmek	(birinin) Başına binmek (თავზე დაჯდომა- tavze dacadoma) (Sakhokia, 1979: 220)	Genellikle kendinden daha güçsüz kimseleri ezmek, kötü davranmak. (https://sozluk.gov.tr/)
2.	(birinin) Tepesine çıkmak	(birinin) Başına çıkmak (თავს გასვლა- tavs gasvla) (Mamulia, 2006: 275)	Şımarıklık edip istediğini yaptırmaya çalışmak. (Aksoy, 2018: 1072)
3.	(birinin) Tepesine dikilmek	(birinin) Başına dikilmek (თავზე დადგომა- tavze dadgoma) (Oniani, 1966: 74)	Başına dikilmek. (https://sozluk.gov.tr/)
4.	Tepesinde kaynar sular dökülmek	Tepesinde kaynar sular dökülmek (კინკრიხოზე ცხელი წყლის დასხმა- kinkrihoze tsheli ts'qlis dashma) (Mamulia, 2006: 275)	Üzücü bir durumun sıkıntısından ter içinde kalmak. (Aksoy, 2018: 1072)

Tablo 3.37. Türkiye Türkçesi ve Gürcücede “Tepe” Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Deyimler)

Türkiye Türkçesi ve Gürcücede “Tepe” Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimlerde Kısmî Eşdeğerlikler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	Tepeden tırnağa (kadar)	Tepeden tabana (kadar) (თხემით ტერფამდე- tşemit tşerpamde) (Sakhokia, 1979: 283)	(İnsan ve hayvanlar için) Bütün vücudu, her yanı. (Aksoy, 2018: 1071)
2.	Tepeden tırnağa süzmek	Baştan ayaklarına kadar bakmak (თავიდან ფეხებამდე დათვალიერება- tavidan pşebamde şetvaliereba) (Sakhokia, 1979: 226)	Herhangi bir sebeple birine dikkatlice bakmak. (https://sozluk.gov.tr/)
3.	Tepesi (beyni) atmak	Başını (beyni) kaynatmak (თავის (ტვინის) ადუღება- tavis (tvinis) aduşeba) (Oniani, 1966: 146)	Birdenbire çok öfkelenmek. (https://sozluk.gov.tr/)

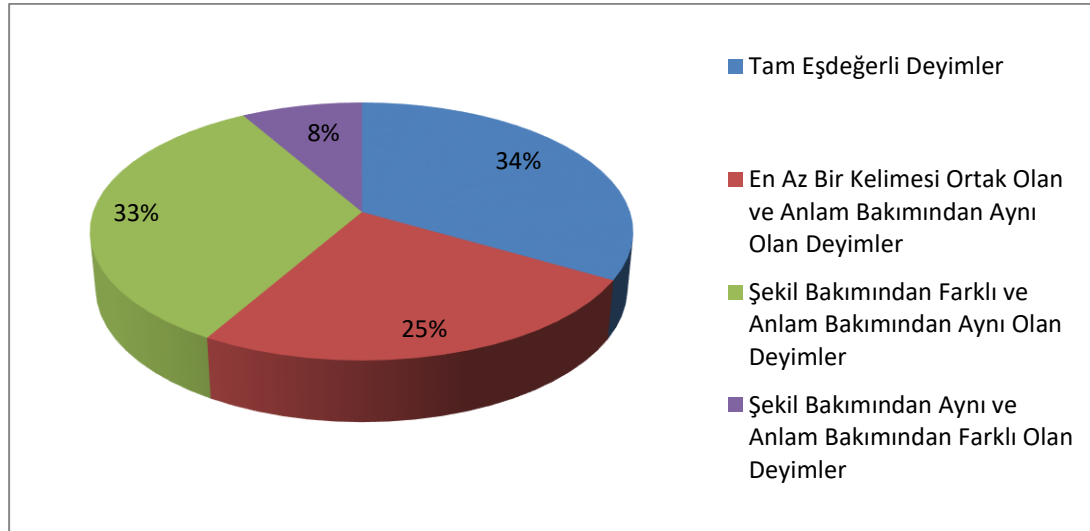
Tablo 3.38. En Az Bir Kelimesi Ortak Olan ve Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	Cinleri (cin) tepesine çıkmak (binmek)	Kan başına sıçramak (çıkmaq) (სისხლის თავში ავარდნა- sishlis tavşı avardna) (Oniani, 1966: 137)	Çok kızmak. (https://sozluk.gov.tr/)
2.	(birine) Tepeden bakmak	Burnu yukarıya doğru kaldırmak (ცხვირის მაღლა აწევა- tşhviris mağla ats'eva) (Mamulia, 2006: 275)	Kendini karşısındakinden üstün görmek. (Aksoy, 2018: 1071)
3.	Tepesi atmak	Kan beynine çıkmak (sıçramak) (სისხლის ტვინში ავარდნა- sishlis tvinşı avardna) (Oniani, 1966: 137)	Birdenbire öfkeye kapılmak, öfkelenmek. (https://sozluk.gov.tr/)
4.	Tepesinin tası atmak	Sinirleri altüst olmak (ნერვების აშლა- nervebis aşla) (Mamulia, 2006: 262)	Birdenbire çok sinirlenmek. (https://sozluk.gov.tr/)

Tablo 3.39. Şekil Bakımından Farklı, Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

Tablo 3.40. Şekil Bakımından Aynı, Anlam Bakımından Farklı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Türkiye Türkçesinde Deyim Anlamı	Gürcüce Deyimler	Gürcüce Deyim Anlamı
1.	Tepesinde değirmen çevirmek	1.Üst kattakiler çok gürültü yaparak alt kattakileri rahatsız etmek. 2.Bir kimsenin yaptığını durmadan başına kakmak ya da durmadan bir şey yapmasını istemek. (Aksoy, 2018: 1071)	Başında değirmen çevirmek (თავზე წისქვილის ბრუნვა- tavze ts'iskvilis brunva)	Kendini çok zor bir durumda bırakmak, kendini tehlikeye atmak. (Sakhokia, 1979: 225)

Şekil 3.12. “Tepe” Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimlerin Grafiği

Türkçe ve Gürcücede toplam 12 adet ortak deyim bulunmaktadır. Bu deyimlerin %34’ü (4 adet) tam eşdeğerli, %25’ü (3 adet) en az bir kelimesi ortak olan ve anlam bakımından aynı olan, %33’ü (4 adet) şekil bakımından farklı, anlam bakımından aynı olan, %8’i (1 adet) ise şekil bakımından aynı, anlam bakımından farklı olan deyimlerdir. Bu deyimlerin anlamları şunlardır: kötü davranmak; kendinden daha güçsüz kimseleri ezmek, dikkatlice bakmak; birdenbire çok öfkelenmek; kendini tehlikeye atmak vb.

3.13. “Üst” Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimler

Türkiye Türkçesinde “üst” sözcüğü ile kurulan deyimlerin Gürcücedeki karşılıklarında bazen “baş” kelimesi kullanılmaktadır. Bu sebeple “üst” kelimesiyle kurulan deyimler incelemeye dâhil edilmiştir.

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	Üstün olmak (gelmek)	Başında olmak (თავში ყოფნა/მოქცევა- tavši qopna/moktseva)	1.Benzerlerinden daha yüksek düzeyde olmak. 2.Bir kimseden veya bir şeyden daha yüksek, daha değerli olmak. (https://sozluk.gov.tr/)
2.	Üstünde durmak	Başında durmak (თავზე დადგომა-tavze dadgoma) (Oniani, 1966: 74)	Bir işe önem vermek, bir işle yakından ve sürekli ilgilenmek. (Aksoy, 2018: 1089)
3.	Üstünden atmak	Başından atmak (savmak) (თავიდან გადაგდება- tavidan gadagdeba) (Mamulia, 2006: 285)	1.Bir şeyi ödev olarak kabul etmemek. 2.Bir şeyin kendi üzerinde bıraktığı etkiyi kaldırmak. (https://sozluk.gov.tr/)
4.	Üstüne almak (alınmak)	(kendi) Başına almak (alınmak) (თავის თავზე აღება/მიღება- tavis tavze ağeba/ miğeba) (Mamulia, 2006: 285)	1.Bir davranışın kendisine karşı olduğunu sanarak tedirgin olmak, alınmak. 2.Bir işi kendisi yapmayı kabul etmek, yapmaya söz vermek. (Aksoy, 2018: 1090)
5.	Üstüne gelmek	Başına gelmek (თავზე წამოდგომა- tavze ts'amodgoma) (Mamulia, 2006: 285)	Bir kişi, bir şeyin yapılması ya da konuşulması sırasında gelmek. (Aksoy, 2018: 1091)
6.	Üstüne titremek	Başına titremek (თავზე დაკანკალება- tavze dakankaleba) (Mamulia, 2006: 286)	Bir şeye veya kimseye sevgi, saygı, özen göstermek. (https://sozluk.gov.tr/)
7.	(birinin) Üstüne atmak	(birinin) Başından atmak (თავიდან გადაგდება- tavidan gadagdeba) (Mamulia, 2006: 285)	Bir suçu, suçsuz olan bir kişinin işlediğini söylemek. (Aksoy, 2018: 1090)
8.	(birinin) Üstüne yıkılmak	(birinin) Başına yıkılmak (თავზე დამბობა- tavze damḥoba) (Oniani, 1966: 176)	Yamanmak. (https://sozluk.gov.tr/)

Tablo 3.41. Türkiye Türkçesi ve Gürcücede “Üst” Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Deyimler)

Türkiye Türkçesi ve Gürcücede “Üst” Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimlerde Kısmî Eşdeğerlikler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	Üste çıkmak	Başını kurtarmak (თავის დაძვრენა- tavis dadzvrena) (Mamulia, 2006: 285)	Suçlu olduğu hâlde suçsuz durumuna gelmeyi ve suçlu olduğunu söyleyenleri suçlamayı başarmak. (Aksoy, 2018: 1088)
2.	Üstüne düşmek	Başına dolamak (თავზე შემოვლება- tavze şemovleba) (Oniani, 1966: 87)	Bir kimseyle veya bir şeyle çok ilgilenmek. (https://sozluk.gov.tr/)
3.	(birinin) Üstüne kalmak	(birinin) Başına (boyuna, omuzlarına) basmak (თავზე დაწოლა- tavze dats'ola) (Mamulia, 2006: 286)	Güçlükler birinin omuzlarına yüklenmek. (https://sozluk.gov.tr/)
4.	(birinin) Üstüne yıkmak	(birinin) Başından atmak (თავიდან გადაგდება- tavidan gadagdeba)	1.Kendisinde sorumlu olduğu bir işin ağırlığını başkalarına yüklemek. 2.Kendi suçunu başkasına yüklemek. (https://sozluk.gov.tr/)

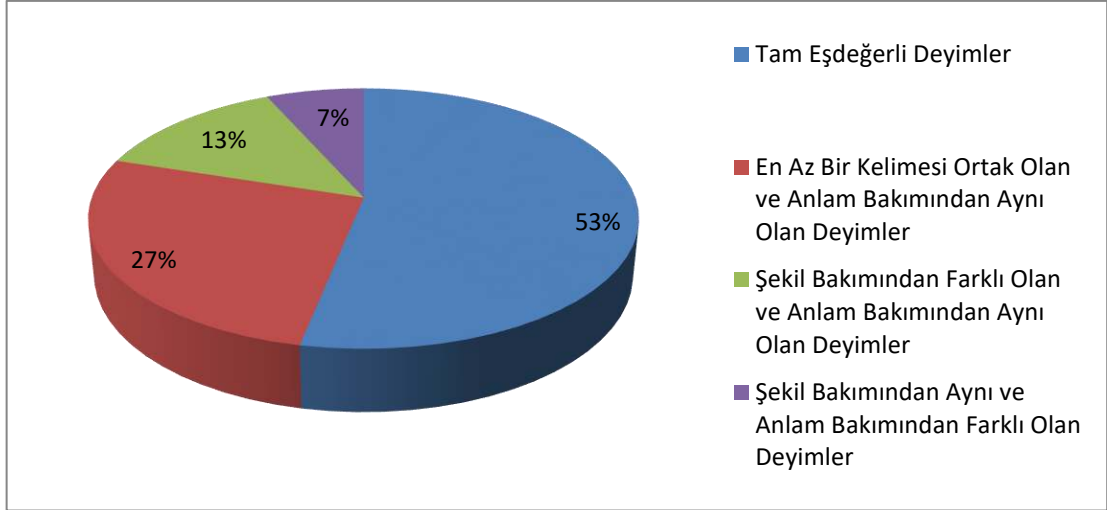
Tablo 3.42. En Az Bir Kelimesi Ortak Olan ve Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	Üstünden akmak	Yüzünde yazılmak (საზეზე დაწერა- saşeze dats'era) (Mamulia, 2006: 285)	Bir durum çok belli olmak. (https://sozluk.gov.tr/)
2.	Üstünden başından akmak	Yüzünde yazılmak (საზეზე დაწერა- saşeze dats'era) (Mamulia, 2006: 285)	Durumu belirgin bir biçimde anlaşılacak. (https://sozluk.gov.tr/)

Tablo 3.43. Şekil Bakımından Farklı, Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Türkiye Türkçesinde Deyim Anlamı	Gürcüce Deyimler	Gürcüce Deyim Anlamı
1.	(birinin veya bir şeyin) Üstüne yüklenmek	1.Saldırmak. 2.mec. Israr etmek. (https://sozluk.gov.tr/)	(kendi) başına almak (თავის თავზე აღება- tavis tavze aġeba)	1.Sorumluluğu almak. 2.Suçu üstlenmek.

Tablo 3.44. Şekil Bakımından Aynı, Anlam Bakımından Farklı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

Şekil 3.13. “Üst” Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimlerin Grafiği

Türkçe ve Gürcücede “üst” kelimesiyle ilgili olarak 15 adet ortak deyim bulunmaktadır. Bu deyimlerin %53’ü (8 adet) tam eşdeğerli; %27’si (4 adet) en az bir kelimesi ortak ve anlam bakımından aynı, %13’ü (2 adet) şekil bakımından farklı, anlam bakımından aynı; %7’si (1 adet) şekil bakımından aynı, anlam bakımından farklı olan deyimdir. Deyimlerin anlamlarını ise şu şekilde sıralayabiliriz: önem vermek, sürekli ilgilenmek; tedirgin olmak, alınmak; kendisi yapmayı kabul etmek; sevgi, saygı göstermek; yamanmak; kendi suçunu başkasına yüklemek; bir durum çok belli olmak vb.

3.14. “Bel” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	Beli bükülmek	Beli bükülmek (წელი მოხრა- ts'elši moħra) (Sakhokia, 1979: 859)	1.Yaşlılık dolayısıyla beli öne doğru eğilmek. 2.Üzüntü yüzünden ruhça bir çöküntüye uğramak. (Aksoy, 2018: 631)
2.	Belini bükme (bir durum birinin)	Beli bükülmek (წელი მოხრა- ts'elši moħra) (Mamulia, 2006: 57)	Büyük üzüntü içinde bırakmak ve bir şey yapamaz duruma getirmek. (Aksoy, 2018: 632)
3.	Belini doğrultmak (kendisinin, başkasının)	Belini doğrultmak (წელი გამართვა- ts'elši gamartva) (Mamulia, 2006: 57)	Bozulmuş olan işini yoluna koyarak paraca güçlendirmek (başkasını güçlendirmek) (Aksoy, 2018: 632)
4.	Belini kırmak	Belini kırmak (წელი გატეხვა - ts'elši gapeħva) (Mamulia, 2006: 57)	1.Birini bir şeye yapamayacak kadar hırpalamak. 2.Bir işin, yapılması en güç bölümünü yapmak. (Aksoy, 2018: 532)

Tablo 3.45. Türkçe ve Gürcücede “Bel” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Kısımî Eşdeğer Deyimler)

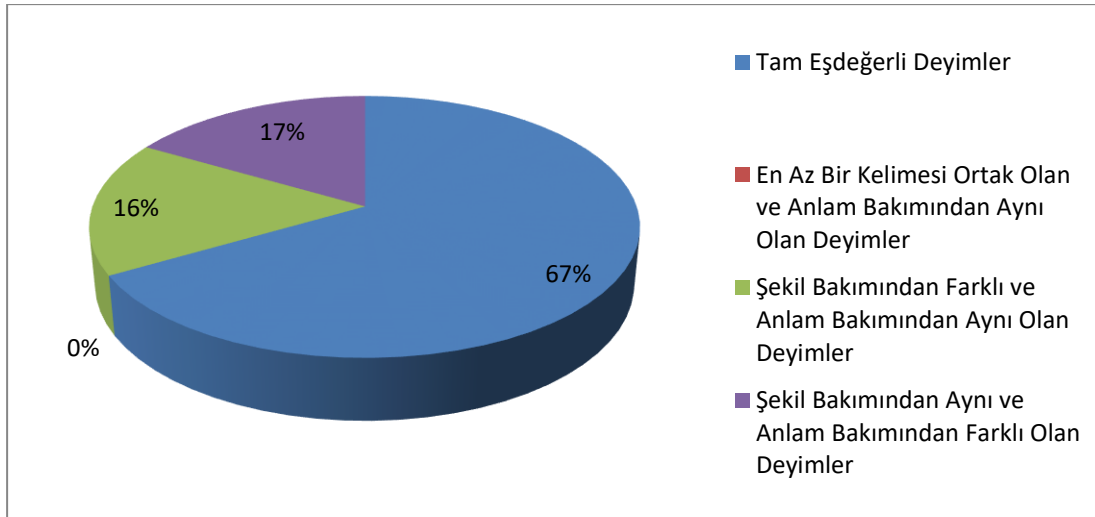
Türkçe ve Gürcücede “Bel” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerde Kısmî Eşdeğerlikler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	Belinden gelmek (birinin)	Karnından gelmek (იმის) მუცლიდან გამოსვლა- (imis) mutslidan gamosvla)	Biri onun çocuğu olarak dünyaya gelmek. (Aksoy, 2018: 632)

Tablo 3.46. Şekil Bakımından Farklı, Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Türkiye Türkçesinde Deyim Anlamı	Gürcüce Deyimler	Gürcüce Deyim Anlamı
1.	Beli açılmak	1. Ağır bir şey kaldırmaktan beli incinmek. 2. Çişini tutamayacak bir beden sakatlığı bulunmak. (Aksoy, 2018: 631)	Beli açılmak (წელში გამლა/გახსნა- ts'elşi gaşla/gaḥsna)	Güçlendirmek, kuvvetini artırmak. (Oniani, 1966: 181)

Tablo 3.47. Şekil Bakımından Aynı, Anlam Bakımından Farklı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

Şekil 3.14. “Bel” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerin Grafiği

Türkçe ve Gürcücede “bel “organ adı ile kurulmuş toplam 6 adet ortak deyim bulunmaktadır. Deyimlerin %67’si (4 adet) tam eşdeğerli, %16’sı (1 adet) şekil bakımından farklı, anlam bakımından aynı, %17’si (1 adet) şekil bakımından aynı, anlam bakımından farklı olan deyimlerdir.

3.15. “Beyin” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	Beyin yıkamak	Beyin yıkamak (ტვინის გამორეცხვა- tvinis gamoretshva)	Kişiyi kendi görüş ve düşüncelerinden ayırıp başka bir görüş ve düşüncüyü benimser duruma getirmek. (Aksoy, 2018: 637)
2.	Beyni bulanmak	Beyni bulanmak (ტვინის ამღვრევა- tvinis amgvreva) (Mamulia, 2006: 58)	1.Sersemlemek, rahat düşünemez olmak. 2.Bir işin oluş biçiminden kötü bir şey sezinleyerek kuşkulanıp huzuru kaçmak. (Aksoy, 2018: 637)
3.	Beynine girmek	Beynine girmek (ტვინში შესვლა- tvinshi shsvla) (Mamulia, 2006: 58)	1.Bir düşünce, kişinin aklına uygun gelmek. 2.Belletilen bir şeyi öğrenmek, ezberlemek. 3.Bir kişiyi bir şeyi yapmaya kandırmak. (Aksoy, 2018: 637)
4.	Beynine kan sıçramak	Beynine kan sıçramak (ტვინში სისხლის ავარდნა- - tvinshi sishlis avardna) (Oniani, 1966: 137)	Çok sinirlenmek, hiddetlenmek, kontrolü yitirmek. (https://sozluk.gov.tr/)
5.	Beynini dağıtmak	Beynini dağıtmak (ტვინის გასხმევინება/მისხმევინება- tvinis gaslmhevineba/ mishmhevineba) (http://www.nplg.gov.ge/gwdict/index.php?a=term&d=17&t=22814)	Öldürmek. (https://sozluk.gov.tr/)
6.	Beynini kemirmek	Beynini kemirmek (ტვინის ღრღნა- tvinis grgna) (Mamulia, 2006: 59)	Rahatsızlık vermek, huzurunu kaçırmak. (https://sozluk.gov.tr/)

Tablo 3.48. Türkçe ve Gürcücede “Beyin” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Deyimler)

Türkçe ve Gürcücede “Beyin” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerde Kısmî Eşdeğerlikler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	Beyni atmak	Beyni kaynamak (ტვინის ადუღება- tvinis aduğeba) (Oniani, 146)	Birdenbire çok öfkelenmek. (Aksoy, 2018: 1071)
2.	Beyni karıncalanmak	Beyni uyuşmak/afallamak (ტვინის გამოლაყება- tvinis gamolaqeba) (Oniani, 1966: 146)	Zihin yorgunluğundan düşünemez olmak. (https://sozluk.gov.tr/)
3.	Beyni sulamak	Beyni uyuşmak/afallamak (ტვინის გამოლაყება- tvinis gamolaqeba) (Mamulia, 2006: 58)	Düzgün düşünemez olmak, bunamaya başlamak. (Aksoy, 2018: 637)
4.	Beyni sıçramak	Beyni çıkarmak (ტვინის გამოცლა- tvinis gamotsla)	Aklı başından gitmek. (https://sozluk.gov.tr/)

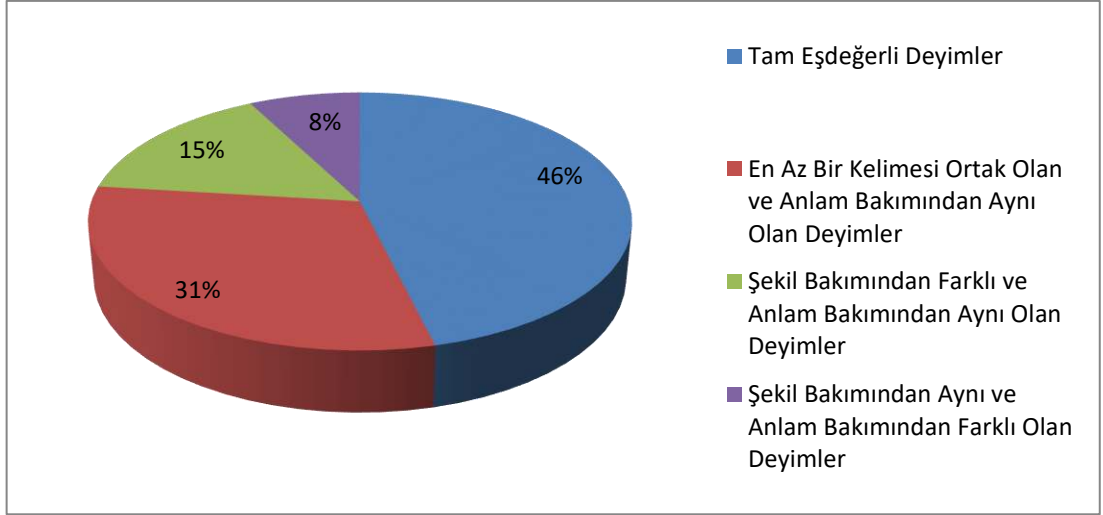
Tablo 3.49. En Az Bir Kelimesi Ortak Olan ve Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	Beyninde şimşekler çakmak	Aklına şimşekler çakmak (გონებაში გაელვება- gonebaşi gaelveba) (Mamulia, 2006: 30)	Zihninde birden bir düşünce doğmak. (https://sozluk.gov.tr/)
2.	Beyninde vurmak	Başında vurulmuş olmak (თავში დარტყმული/დაკრული tavşi dartqmuli/dakruli) (Sakhokia, 1979: 245)	İçki etkisiyle ne yaptığını bilemez duruma gelmek. (https://sozluk.gov.tr/)

Tablo 3.50. Şekil Bakımından Farklı, Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Türkiye Türkçesinde Deyim Anlamı	Gürcüce Deyimler	Gürcüce Deyim Anlamı
1.	beyni kaynamak	Aşırı sıcaktan sersellemek, bunalmak. (https://sozluk.gov.tr/)	Beyni kaynamak (ტვინის ადუღება- tvinis aduğeba)	Öfkelenmek, sinirlenmek. (Oniani, 1966: 146)

Tablo 3.51. Şekil Bakımından Aynı, Anlam Bakımından Farklı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

Şekil 3.15. “Beyin” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerin Grafiği

Türkçede ve Gürcücede “beyin” organ adı ile kurulmuş 13 adet ortak deyim bulunmaktadır. Bu deyimlerin %46’sı (6 adet) tam eşdeğerli, %31’i (4 adet) en az bir kelimesi ortak olan ve anlam bakımından aynı, %15’i (2 adet) şekil bakımından farklı, anlam bakımından aynı, %8’i (1 adet) ise şekil bakımından aynı, anlam bakımından farklı olan deyimlerdir. “Beyin” organ adı ile kurulmuş deyimlerde daha çok zihninde birden bir düşünce doğmak, zihin yorgunluğundan düşünemez olmak, kuşkulanıp huzuru kaçmak anlamları vardır.

3.16. “Boğaz” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	Boğazı kurumak	Boğazı kurumak (ყელის გაშრობა- qeliş gaşroba) (Oniani, 1966: 163)	Çok susamak. (https://sozluk.gov.tr/)
2.	Boğazına kadar	Boğazına kadar (ყელამდე სავსე- qelamde) (Sakhokia, 1979: 716)	Pek çok, gereğinden fazla, aşırı ölçüde. (https://sozluk.gov.tr/)
3.	Boğazına dizilmek	Boğazına dizilmek (ყელში გაჩხერა- qelşi gaçhera) (Sakhokia, 1979: 717)	Bir kimse yediği bir şeyi ya iştahsızlığı ya da bir yakınının çok sevdiği yemek olması ve onun yiyemediğine üzülməsi yüzünden rahat rahat ve lezzetini alarak yutamamak. (Aksoy, 2018: 653)
4.	Boğazına durmak	Boğazına durmak (ყელზე დადგომა- qelze dadgoma) (Sakhokia, 1979: 717)	Yediği şeyi yutamamak, yediği şey boğazında kalıp daha ileri geçememek. (Aksoy, 2018: 653)
5.	Boğazına sarılmak	Boğazına sarılmak (ყელში წაწვდომა- qelşi ts'ats'vdoma) (Sakhokia, 1979: 720)	Boğmak ister gibi kavgaya girişmek. (Aksoy, 2018: 653)
6.	Boğazından geçmemek	Boğazından geçmemek (ყელში არ ჩასვლა- qelşi ar çasvla) (Sakhokia, 1979: 719)	Bir kimse yediği bir şeyi ya da iştahsızlığı ya da bir yakınının çok sevdiği yemek olması ve onun yiyemediğine üzülməsi yüzünden rahat rahat ve lezzetini alarak yutamamak. (Aksoy, 2018: 653)

Tablo 3.52. Türkçe ve Gürcücede “Boğaz” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Deyimler)

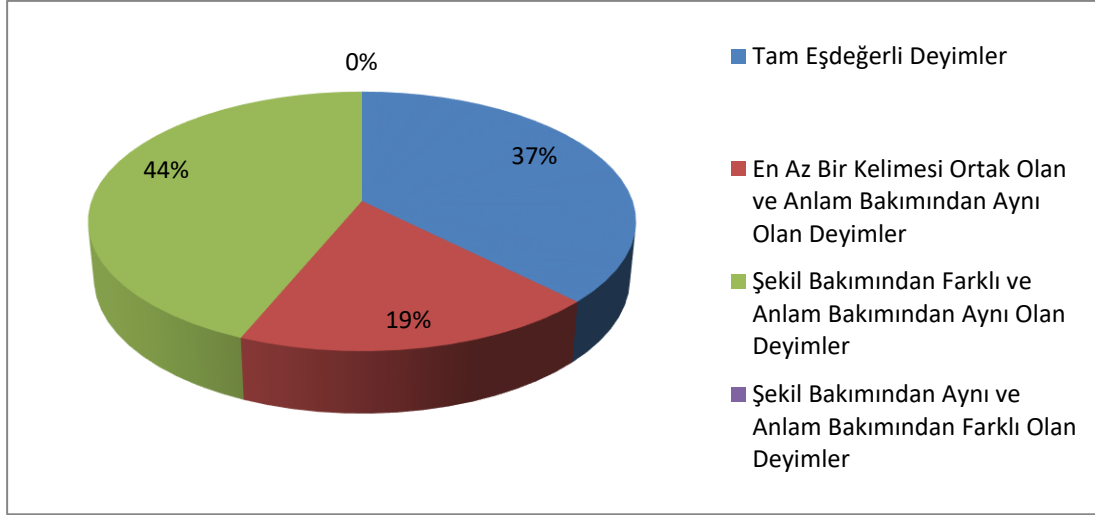
Türkçe ve Gürcücede “Boğaz” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerde Kısmî Eşdeğerlikler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	Boğaz boğaza gelmek	Birbirlerinin boğazına saldırmak. (ერთმანეთის ყელში წვდომა- ertmanetis qelşi ts'vdoma) (Mamulia, 2006: 63)	Birbirini boğmak istercesine kavga etmek. (Aksoy, 2018: 652)
2.	Boğazına indirmek	Boğazından çıkmak (ყელში ამოსვლა- qelşi amosvla) (Sakhokia, 1979: 718)	Fazla ve gelişigüzel yemek. (https://sozluk.gov.tr/)
3.	Boğazını sıkmak	Boğazı iple bağlanmak (ყელში თოვის წაჭერა- qelşi tokis ts'açera) (Oniani, 1966: 97)	Bunaltmak, sıkıntı vermek. (https://sozluk.gov.tr/)

Tablo 3.53. En Az Bir Kelimesi Ortak Olan ve Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	Boğaz derdi	(Bir) lokma etmek (ლუკმაპური- lukmapuri) (Sakhokia, 1979: 363)	1.Yaşamak için kazanç sağlama kaygısı. 2.Yemek pişirme, hazırlanma sıkıntıları. (Aksoy, 2018: 652)
2.	Boğaz tokluğuna çalışmak	Karnını tapmak (მუცლის გაღმერთება- mutslis gağmerteba) (Sakhokia, 1979: 433)	Ayrıca para almadan, sadece karnını doyurma karşılığı olarak çalışmak. (Aksoy, 2018: 654)
3.	Boğazı açılmak	1.İştahı açılmak (მადის გახსნა- madis gahsna) 2.İştahı uyandırmak (მადის გაღვიძება- madis gağvidzeba) (Oniani, 1979: 45)	İştahı açılmak. (https://sozluk.gov.tr/)
4.	Boğazı işlemek	Ağzı oynatmak (პირის ცმაცუნო- piris tsmatsuni) (http://www.nplg.gov.ge/gwdict/index.php?a=term&d=30&t=11278)	Durmadan bir şeyler yemek. (Aksoy, 2018: 653)
5.	Boğazına düşmek	Mide kölesi (კუჭის მონა - kuçis mona)	Yemeyi içmeyi çok seven, güzel yiyecekler arayan (kişi). (Aksoy, 2018: 653)
6.	Boğazını doyurmak	Karın doyurmak (მუცლის ამოყორვა- mutslis amoqorva) (Sakhokia, 1979: 433)	Karın doyurmak. (https://sozluk.gov.tr/)
7.	Boğazını sevmek	Ağız tadı bilmek (პირის გემოს ცოდნა- piris gemos tsodna) (Sakhokia, 1979: 493)	Yiyip içmeye düşkün olmak. (https://sozluk.gov.tr/)

Tablo 3.54. Şekil Bakımından Farklı, Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

Şekil 3.16. “Boğaz” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerin grafiği

Türkçe ve Gürcücede “boğaz” organ adı ile kurulmuş 16 adet ortak deyim mevcuttur. Bu deyimlerin %37’si (6 adet) tam eşdeğerli, %19’u (3 adet) en az bir kelimesi ortak olan ve anlam bakımından aynı, %44’ü (7 adet) şekil bakımından farklı, anlam bakımından aynı olan deyimlerdir.

3.17. “Boyun” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	Boynu eğri (birine karşı)	Boynu eğri (olmak) (ქედმოხრილი- kedmoħrili) (Mamulia, 2006: 65)	Herhangi bir nedenle, kendisini o kimsenin istediğini yapmaya borçlu sayan. (Aksoy, 2018: 660)
2.	Boyun eğmek	Boyun eğmek (კისრის მოხრა/მოდრეკა- ķisris moħra/modreķa) (Oniani, 1966: 104)	Güçlünün buyruğuna uymayı kabul etmek. (Aksoy, 2018: 661)
3.	Boyuna almak	Boyuna almak (კისერზე აღება- ķiserze aģeba) (Mamulia, 65)	Bir şey borç veya ödev olarak üzerine almak. (https://sozluk.gov.tr/)
4.	Boynunda kalmak	Boynunda kalmak (კისერზე დარჩენა- ķiserze darķena) (Sakhokia, 1979: 336)	Birine iletilmesi kendisinden rica edilen söz iletmediği ya da birine ödenecek parayı ödemediği için üzerinde bir borç kalmak. (Aksoy, 2018: 660)
5.	Boynunu bükmek	Boynunu bükmek (კისრის მოდრეკა- ķisris modreķa) (Oniani, 1966: 104)	1.Acındırıcı, çaresiz bir durumda kalmak. 2.Bir durum, bir işi ister istemez kabul etmek. (https://sozluk.gov.tr/)
6.	Boynunun borcu	Boynunda borç (koymak) (კისერზე ვალად დადება- ķiserze valad dadeba) (Sakhokia, 1979: 336)	Yapılması gerekli olan görev. (Aksoy, 2018: 660)

Tablo 3.55. Türkçe ve Gürcücede “Boyun” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Deyimler)

Türkçe ve Gürcücede “Boyun” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerde Kısmî Eşdeğerlikler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	Boynu armut sapına dönmek	Boynu incelmek (კისრის გაწვრილება- k̑isris gats'vrileba) (Mamulia, 2006: 65)	Çok zayıflayıp boynu incelmek. (Aksoy, 2018: 659)
2.	Boyun olmak	Boynuna almak (კისრად აღება- k̑israd aḡeba) (Oniani, 1966: 104)	Kefil olmak. (https://sozluk.gov.tr/)
3.	Günahı (vebali) boynuna	(onun) günahı boynunda olmak (იმის ცოდვის მის კისერზე ყოფნა - (imis) tsodvis mis k̑iserze qopna)	‘ben karışmam, sorumluluk sana veya ona düşer’ anlamında kullanılan bir söz. (https://sozluk.gov.tr/)

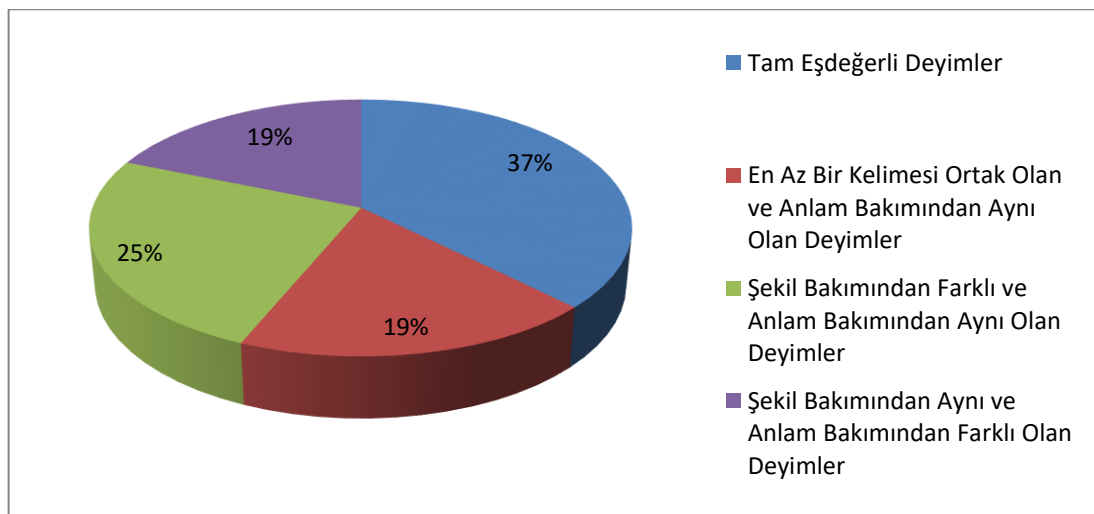
Tablo 3.56. En Az Bir Kelimesi Ortak Olan ve Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	Boyunu aşmak (bir şey, birinin)	Gücünü aşmak (მის ძალებს აღებატება- mis dzalebs aḡemateba)	Kişinin gücünün, yeteneğinin, yetkisinin üstünde olmak. (https://sozluk.gov.tr/)
2.	Boynu bükük	Beli bükük (olmak) (წელმოტეხილი- ts'elmoteḡili) (Sakhokia, 1979: 857)	Kimsesiz, üzgün, acınacak ve yardım bekler durumda. (Aksoy, 2018: 660)
3.	Boynunu vurmak	Başını kesmek (თავის წაცლა-tavis ts'atsla)	Başını keserek öldürmek. (Aksoy, 2018: 660)
4.	Kadere boyun eğmek	Kadere tabî olmak (ბედს დამორჩილება- beds damorçileba)	Yazgısını, talihini kabul etmek. (https://sozluk.gov.tr/)

Tablo 3.57. Şekil Bakımından Farklı, Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

	Türkiye Türkçesinde Deyimleri	Türkiye Türkçesinde Deyim Anlamı	Gürcüce Deyimler	Gürcüce Deyim Anlamı
1.	Boyun kesmek	Birisine karşı saygı ve bağlılık gösterisi olarak başını öne eğmek. (Aksoy, 2018: 661)	Boyun kesmek (კისრის მოჭრა- kisorsis moçra)	1.Utandırmak (შერცხვენა- şertshvena) 2.Başına çamur dökmek (თავზე ლაფის დასხმა- tavze lapis dashma) 3.Başını kesmek (თავის მოჭრა- tavis moçra)
2.	Boyun kırmak	Saygı duyulan bir kimse karşısında, ayaktaiken başı öne bükme. (https://sozluk.gov.tr/)	Boyun kırmak (კისრის მოტეხვა- kisorsis motehva)	1.Yenmek (დამარცხება- damartsheba) 2.Yok etmek (განადგურება- ganadgureba) 3.Zapt etmek (დამორჩილება- damorçileba) (Oniani, 1966: 104)
3.	Günahı (günahı vebali) boynuna	‘ben karışmam, sorumluluk sana veya ona düşer’ anlamında kullanılan bir söz. (https://sozluk.gov.tr/)	Günahı boynuna (almak) (ცოდვის კისერზე აღება- tsodvis kiserze aģeba)	Kötü bir iş yapmak, suç işlemek. (Sakhokia, 1979: 812)

Tablo 3.58. Şekil Bakımından Aynı, Anlam Bakımından Farklı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

Şekil 3.17. “Boyun” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerin Grafiği

Türkçe ve Gürcücede “boyun” organ adı ile kurulmuş toplam 16 adet ortak deyim bulunmaktadır. Tam eşdeğerli deyimlerin oranı %37 (6 adet), en az bir kelimesi ortak olan ve anlam bakımından aynı olan deyimlerin oranı %19 (3 adet), şekil bakımından farklı, anlam bakımından aynı olan deyimlerin oranı %25 (4 adet), şekil bakımından aynı, anlam bakımından farklı olan deyimlerin oranı ise %19 (3 adet)’dur. “Boyun” organ adı ile kurulmuş deyimlerde, bir şeyi borç veya ödev olarak üzerine almak; birinin karşısında borçlu kalmak, güçlünün buyruğunda uymayı kabul etmek; kimsesiz, üzgün, acınacak ve yardım bekler durumda olmak; başını keserek öldürmek; keyifli olmak; çok zayıflayıp boynu incelmek gibi anlamlar mevcuttur.

3.18. “Burun” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	Anasından emdiği sütü burnundan getirmek	Anasından emdiği sütü burnundan getirmek (დედის რძის ცხვირიდან ამოდნა- dedis rdzis tshviridan amodena) (Mamulia, 2006: 34-35)	Birine bir iş yaptırırken çok sıkıntı çekmek. (https://sozluk.gov.tr/)
2.	Burun bükmek	Burun bükmek (ცხვირის აბზუება- tshviris abzueba) (Mamulia, 2006: 67)	Beğenmemek, önem vermemek. (https://sozluk.gov.tr/)
3.	Burun kıvrırmak	Burun kıvrırmak (ცხვირის აბზუება- tshviris abzueba) (Mamulia, 2006: 67)	Beğenmeyip küçümsemek. (Aksoy, 2018: 667) Önem vermemek. (https://sozluk.gov.tr/)
4.	Burnunu çekmek	Burnunu çekmek (ცხვირის გაწევა- tshviris (ganze) gats'eva) (Mamulia, 2006: 67)	Umduğu şeyi ele geçiremediğinden ağlamaklı olmak. (Aksoy, 2018: 666)
5.	Burnunu (her şeye) sokmak	Burnunu sokmak (ცხვირის ჩაყოფა- tshviris chaqopa) (Mamulia, 2006: 67)	Kendisini ilgilendirmeyen işe karışmak. (Aksoy, 2018: 667)
6.	Burnundan ötesini (ilerisini) görmemek	Burnundan ötesini görmemek (თავისი ცხვირის იქეთ არ გახედვა- tavisis tshviris iket ar gahedva) (Mamulia, 2006: 67)	Dar düşünceli olmak. (https://sozluk.gov.tr/)

Tablo 3.59. Türkçe ve Gürcücede “Burun” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler)

Türkçe ve Gürcücede “Burun” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerde Kısmî Eşdeğerlikler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	Burun buruna gelmek	(birisiyle) Burun burunda durmak (ცხვირში დგომა ვისთანმე- tshvirši dgoma vistanme) (Sakhokia, 1979: 823)	1.İki ayrı yönden gelirlerken birbirlerine çok yakınlaşmak. (Aksoy, 2018: 667) 2.Beklenmedik bir anda karşılaşmak, birbirlerine çok yaklaşmak. 3.Karşısında hissetmek. (https://sozluk.gov.tr/)
2.	Burun şişirmek	Burun dikmek (ცხვირის აფშეკა- tshviris apşeka) (Sakhokia, 1979: 821)	Kibirlenmek. (https://sozluk.gov.tr/)
3.	Burnu büyümek	Burnu dikmek (ცხვირის აზზეკა- tshviris abzeka) (Sakhokia, 1979: 821)	Büyükleme, kibirlenmek. (Aksoy, 2018: 665)
4.	Burnu havada (olmak)	Burnu yukarıya kaldırmak (ცხვირის მაღლა აწევა- tshviris mağla ats'eva) (Mamulia, 2006: 66)	Herkese yukarıdan bakar, kibirli (olmak). (Aksoy, 2018: 665)
5.	Burnu Kaf dağında (olmak)	Burnu yukarıya kaldırmak (ცხვირის მაღლა აწევა- tshviris mağla ats'eva) (Mamulia, 2006: 66)	Çok kibirli, herkese çok yukarıdan bakar (olmak). (Aksoy, 2018: 665)
6.	Burnundan (fitil fitil) gelmek	Burnundan sirke gelmek (ცხვირიდან ძმრად ამოდენა- tshviridan dzmrad amodena) (Mamulia, 2006: 66)	Elde ettiği güzel şey, arkasından gelen üzüntüler dolayısıyla kendisine zehir olmak. (Aksoy, 2018: 665)
7.	Burnundan getirmek	Burnundan çıkartmak (ცხვირში ამოდენა- tshvirši amodena) (Oniani, 1966: 177)	1.Huzurunu bozmak, sıkıntıya sokmak. 2.Pişman etmek için uğraşmak. (https://sozluk.gov.tr/)
8.	Burnunun dibinde (birinin)	Burnunun önünde (ცხვირწინ- tshvirts'in) (Sakhokia, 1979: 823)	Çok yakında. (Aksoy, 2018: 666)
9.	Burnunun yeli harman savuruyor	Burnunu yukarıya kaldırmak. (ცხვირის მაღლა აწევა- tshviris mağla ats'eva) (Mamulia, 2006: 67)	1.Çok böbürleniyor, büyükleniyor. 2.Çok öfkelenmiş. (Aksoy, 2018: 666)

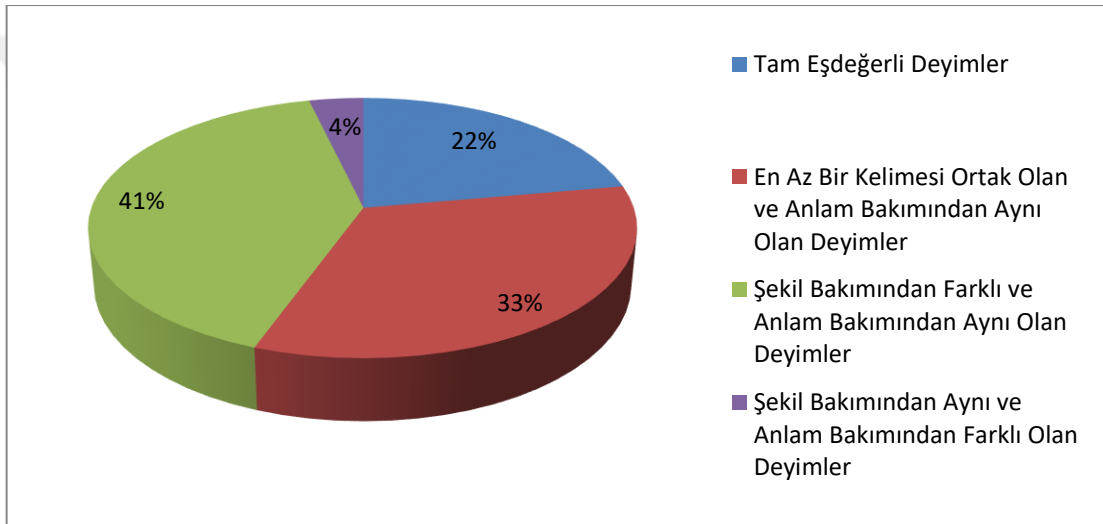
Tablo 3.60. En Az Bir Kelimesi Ortak Olan ve Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	Burnu bile kanamadan	Kan dökmeden (სისხლის დაუღვრელად- sishlis dauğvrelad) (Mamulia, 2006: 66)	Büyük bir kazadan yarasız beresiz kurtulmak. (Aksoy, 2018: 665)
2.	Burnuna girmek	Canına girmek (სულში ჩაძვრენა- sulşi çadzvrēna) (Oniani, 1966: 145)	Birine pek sokulmak. (Aksoy, 2018: 665)
3.	Burnunda (gözünde) tütmek (biri, bir şey)	Gözün önünde durmak (თვალწინ დგომა- tvalts'in dgoma) (Mamulia, 2006: 66)	Çok özler, çok arar, çok ister olmak. (Aksoy, 2018: 666)
4.	Burnundan ayrılmamak	Yanından ayrılmamak (გვერდიდან არ მოშორება- gverdidan ar moşoreba)	Yanından gitmemek, uzaklaşmamak. (https://sozluk.gov.tr/)
5.	Burnundan kıl aldurmamak	1.Kılını bile düşürememek. (ბეწვის ვერ ჩამოგდება- betsvi ver çamogdeba) 2.Parmağı bile dokunamamak. (თითის ვერ დაკარება- titis ver dakareba) (Mamulia, 2006: 67) 3.Başında sinek bile oturtmamak. (თავზე ბუზის არ დასმა-tavze buzis ar dasma) (Sakhokia, 1979: 221)	Davranışlarına karşı hiç söz söyletmemek, en küçük bir eleştiriye ya da itiraza sinirlenip köpürecek kadar huysuz olmak. (Aksoy, 2018: 665)
6.	Burnundan solumak	Ağzından ateş püskürtmek (პირიდან ცეცხლის ფრქვევა- piridan tsetshlis prkveva) (Mamulia, 2006: 66)	Çok öfkelenip sinirlenmiş olmak. (Aksoy, 2018: 665)
7.	Burnundan (gagasından) yakalamak (birini)	Ensesine el tutmak (ქეზში ხელის წაღება- keçōši helis ts'avleba) (http://www.nplg.gov.ge/gwdict/index.php?a=list&d=17&t=dict&w1=%E1%83%A5&w2=%E1%83%94&w3=%E1%83%A9)	Kaçmak bulamayacağı, kıpırdamayacağı duruma getirmek. (Aksoy, 2018: 665)
8.	Burnunu kırmak	Belini kırmak (წელში გატეხვა- ts'elši gatehva) (Onianni, 1966: 181)	Büyüklenen kimseyi sert eylemlerle hırpalayarak artık büyüklenemez duruma getirmek. (Aksoy, 2018: 666)
9.	Burnunu sıksan canı çıkar	Yanlarını sayılmak (გვერდების დათვლა- gverdebis datvla) (Sakhokia, 1979: 92)	Çok zayıf ve güçsüz kimseler için kullanılan söz. (https://sozluk.gov.tr/)
10.	Burnunun ucunu görmemek	Gözlerinden bakmamak (თვალეზში ვერ ყურება- tvalebši ver qureba) (Mamulia, 2006: 67)	1.Dikkatsizlik, sarhoşluk gibi nedenlerle çok yakında olan şeyi, ayak bastığı yeri görememek. 2.Bilgisizliği, deneyimsizliği dolayısıyla, az sonra meydana geleceği açık olan durumu görememek. (Aksoy, 2018: 666)
11.	Ölümlü burun buruna gelmek	Ölüme gözlerinin içine bakmak (სიკვდილისათვის თვალეზში ჩახედვა-sikvdilisatvis tvalebši çahēdva) (Mamulia, 2006: 240)	Ölümlü sonuçlanabilecek çok büyük bir tehlike ile karşılaşmak. (https://sozluk.gov.tr/)

Tablo 3.61. Şekil Bakımından Farklı, Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Türkiye Türkçesinde Deyim Anlamı	Gürcüce Deyimler	Gürcüce Deyim Anlamı
1.	Burnu düşmek	Burnuna koklanamayacak kadar pis bir koku gelmek, böyle bir kokudan burnu görev yapamaz olmak. (Aksoy, 2018: 665)	Burnu düşmek (ცხვირის ჩამოშვება-tshviris çamoşveba)	1.Üzölmek (დაღონება-dağoneba) 2.Sıkılmak (მოწყენა-motskena) (Oniani, 1966: 178)

Tablo 3.62. Şekil Bakımından Aynı, Anlam Bakımından Farklı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

Şekil 3.18. “Burun” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerin Grafiği

Türkçe ve Gürcücede “burun” organ adı ile kurulmuş ortak olan deyimlerin sayısı 27’dir. Bu deyimlerden tam eşdeğerli olanların oranı %22 (6 adet), en az bir kelimesi ortak olan ve anlam bakımından aynı olan deyimlerin oranı %33 (9 adet), şekil bakımından farklı, anlam bakımından aynı olan deyimlerin oranı %4 (1 adet)’tür. Anlam bakımından oldukça geniş olan “Burun” organ adı ile kurulmuş deyimlerin anlamlarını şu şekilde sıralayabiliriz: beğenmemek, önem vermemek, küçümsemek; kibirlenmek, herkese yukarıdan bakmak; huzurunu bozmak, sıkıntıya sokmak; beklenmedik bir anda karşılaşmak; karşısında hissetmek; çok öfkelenmek; birine pek sokulmak; çok özlemek, çok ister olmak; yanından gitmemek, uzaklaşmamak vs.

3.19. “Can” Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimler

Soyut bir kelime olan can sözcüğü, organ adlarıyla ilişkili olduğu için incelememize dâhil edilmiştir.

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	Can çekişmek	Can çekişmek (სულთაბრძოლა- sultabrdzola) (Sakhokia, 1979: 593)	Ölmek üzere bulunmak. (Aksoy, 2018: 671)
2.	Can düşmanı	Can düşmanı (სულის მტერი-sulis mteri) (Sakhokia, 1979: 599)	Aşırı düşmanlık güden kimse. (https://sozluk.gov.tr/)
3.	Can gelmek (bir şeye)	Can gelmek (მოსულიერება-mosuliereba) (Mamulia, 2006: 71)	Canlanmak, güçlenmek. (https://sozluk.gov.tr/)
4.	Can kalmamak	Can kalmamak (სულის არ შერჩენა-sulis ar şerçena) (Mamulia, 2006: 72)	Gücü tükenmek, bitkin bir duruma gelmek. (Aksoy, 2018: 676)
5.	Can olmak	Can (olmak) (სული- sulis) (Sakhokia, 1979: 594)	Sevimli, hoş görünmek. (https://sozluk.gov.tr/)
6.	Can vermek	Can vermek (სულის მიცემა-sulis mitsema) (Sakhokia, 1979: 598)	1.Ölmek. 2.Bir şeyi, hayatını onun uğruna feda edecek kadar çok istemek. 3.Güçlendirmek ya da yaşar duruma getirmek. (Aksoy, 2018: 678)
7.	Can yoldaşı	Can yoldaşı (სულიერი მეგობარი- sulieri megobari) (Mamulia, 2006: 69)	Yalnız kalmamak için birlikte yaşanılan kimse. (Aksoy, 2018: 678)
8.	Canı acımak	Canı acımak (სულის გამწარება- sulis gamts'areba) (Mamulia, 2006: 69)	1.Çarpma, vurma vb. sonucu acı duymak. 2.Üzülmek, rahatsız olmak. (https://sozluk.gov.tr/)
9.	Canı boğazına (ağzına) gelmek	Canı boğazına gelmek (სულის ყელში ამოსვლა- sulis qelşi amosvla) (Mamulia, 2006: 70)	1.Çok tehlikeli bir durum karşısında, ölecekmiş gibi bir korku geçirmek. (Aksoy, 2018: 672) 2.Aşırı duygulanmak, çok heyecanlanmak. (https://sozluk.gov.tr/)
10.	Canı burnuna gelmek	Canı burnuna gelmek (სულის ცხვირში ამოსვლა- sulis tshvirşi amosvla) (Mamulia, 2006: 70)	Çektiği sıkıntıya artık dayanamaz olmak, çok bunalmak. (Aksoy, 2018: 672)

Tablo 3.63. Türkçe ve Gürcücede “Can” Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Deyimler)

11.	Canı çekmek (gönlü çekmek)	Canı (gönlü) çekmek (სულის (გული) გაწევა- sulis (guli) gats'eva) (Mamulia, 2006: 70)	İstek duymak. (Aksoy, 2018: 673)
12.	Canı çıkmak	Canı çıkmak (სულის ამოხდა-sulis amohda) (Mamulia, 2006: 71)	1.Ölmek 2.Yaptığı zor bir işten dolayı çok yorulmak, bitkin hâle gelmek (Aksoy, 2018: 673) 3.Çok yıpranmak 4.Zarar etmek (https://sozluk.gov.tr/)
13.	Canı gitmek	Canı gitmek (სულის წასვლა- sulis ts'asvla) (Mamulia, 2006: 71)	1.Üzerine titrediği şeye bir zarar gelecek kaygısını çekmek. (Aksoy, 2018: 673) 2.Özen gösterilen, çok sevilen bir şeye zarar gelecek diye kaygılanmak (https://sozluk.gov.tr/)
14.	Canı pek	Canı pek (ძლიერი სულისა- dzlieri sulisa) (Mamulia, 2006: 72)	Acılara karşı dayanıklı. (Aksoy, 2018: 675)
15.	Canı sıkılmak	Canı sıkılmak (სულის შეწუხება- sulis sets'uḥeba) (Mamulia, 2006: 72)	1.Yapacak işi olmadığından içinde bir sıkıntı duymak. 2.Bir olaya üzülme. 3.Bir kimseye öfkelenmek. (Aksoy, 2018: 676)
16.	Canı tez (tez canlı)	Canı tez (tez canlı) (სულსწრაფი/სულწასული- sults rsapi /sults'asuli) (Sakhokia, 1979: 603)	Bir işin çarçabuk yapılmasını ister yaradılıştaki olan, sabırsız, ıvencen. (Aksoy, 2018: 676)
17.	Canından bezmek (bıkmak, usanmak)	Canından bezmek (bıkmak, usanmak) (სულს შეწუხება- sulis sets'uḥeba)	Çektiği sıkıntı yüzünden artık yaşamayı istemeyecek duruma gelme. (Aksoy, 2018: 674)
18.	Canını acıtmak (birinin)	Canını acıtmak (birinin) (სულის გამწარება- sulis gamts'areba) (Mamulia, 2006: 69)	Birinin vücudunu acıtacak bir şey yapmak. (Aksoy, 2018: 674)
19.	Canını almak	Canını (teslim) almak (დმერთი მის სულს მიიბარებს- ḡmerti mis suls miibarebs) (Mamulia, 2006: 74)	(Tanrı) öldürmek. (Aksoy, 2018: 674)
20.	Canını burnundan getirmek	Canını burnundan getirmek (სულის ცხვირში ამოყვანა- sulis tshvirshi amokvana) (Mamulia, 2006: 74)	Çok yormak, fazla çalıştırmak. (https://sozluk.gov.tr/)
21.	Canını cehenneme göndermek (yollamak)	Canını cehenneme göndermek (მისი) სულის ჯოჯობეთში გასტუმრება- (misi) sulis cocohetsi gastumreba) (Mamulia, 2006: 74)	Öldürmek. (https://sozluk.gov.tr/)

Tablo 3.63. (devam) Türkçe ve Gürcücede “Can” Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimlerde
Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Deyimler)

22.	Canını çıkarmak	Canını çıkarmak (სულის ამოძრობა- sulis amodzroba) (Oniani, 1966: 141)	Bir kimseyi ya da bir şeyi “canı 96ıkmak” eylemlerine uğratmak. (Aksoy, 2018: 675)
23.	Canını sıkmak	Canını sıkmak (სულის შეწუხება/შეხუთვა - sulis şets’uheba/ şeşutva) (Mamulia, 2006: 75)	Bir kimse, bir şeye, bir olay, kendisine sıkıntı, üzüntü vermek, neşesini kaçırmak, keyfini bozmak. (Aksoy, 2018: 675)
24.	Canını vermek	Canını vermek (სულის მიცემა- sulis mitsema) (Mamulia, 2006: 75)	1.Bir şey uğrunda en değerli varlığını feda etmeye, hatta ölmeye hazır olmak. (Aksoy, 2018: 675) 2.Kendini feda etmek 3.Hiçbir şey esirgememek 4.Bir şeye çok düşkün olmak, çok sevmek. (https://sozluk.gov.tr/)
25.	Canla başla	(tüm) Can ve kalple (მთელი) სულითა და გულით- (mteli) sulita da gulit) (Mamulia, 2006: 75)	1.Hiçbir özveriden kaçınmayarak, bütün yorgunluklara katlanarak, var gücü ile. (Aksoy, 2018: 677)

Tablo 3.63. (devam) Türkçe ve Gürcücede “Can” Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Deyimler)

Türkçe ve Gürcücede “Can” Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimlerde Kısmî Eşdeğerlikler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	Can atmak	Canına kıymak (სულის გამეტება- sulis gameţeba) (Mamulia, 2006: 68)	Bir şeye erişmeyi pek çok istemek. (Aksoy, 2018: 671)
2.	Can baş üstüne	(tüm) Can ve kalple yapmak (მთელი) სულით და გულით გაკეთება- (mteli) sulita da gulit gaketeba) (Oniani, 1966: 140)	‘İstenilen şeyin büyük bir memnunlukla yapılacağını’ anlatan bir söz. (https://sozluk.gov.tr/)
3.	Can başına sıçramak	Can ayak tırnaklarına kaçmak (სულის ფეხის ფრჩხილებში გაპარვა- sulis pehis prçhilebşi gaparva) (Sakhokia, 1979: 601)	Çok korkmak. (https://sozluk.gov.tr/)
4.	Can bulmak	Can içine girmek (სულის ჩადგომა-sulis çadgma) (Oniani, 1966: 144)	Dirilmek, canlamak. (https://sozluk.gov.tr/)
5.	Cancığer olmak	Can ve kalp olmak (სული და გული- suli da guli) (Oniani, 1966: 140)	Birbiriyle çok yakınlık arkadaş olmak. (https://sozluk.gov.tr/)
6.	Can feda (kurban)	Can vermek (სულის მიცემა- sulis mitsema) (Sakhokia, 1979: 598)	Çok beğendiğim bu kişi, şey ya da davranış uğruna kendimi feda etsem değer. (Aksoy, 2018: 677)

Tablo 3.64. En Az Bir Kelimesi Ortak Olan ve Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

7.	(bin) Can ile	Can ve kalple (სულითა და გულით- sulita da guli) (Oniani, 1966: 140)	Çok isteyerek, gönülden. (https://sozluk.gov.tr/)
8.	Can yakmak	Canı çıkartmak (სულის ამოძრობა- sulis amodzroba) (Oniani, 1966: 141)	1.Zulmetmek, eziyet etmek, acıtmak. 2.Bir kimseyi büyük zarara sokmak. (Aksoy, 2018: 678)
9.	Candan geçmek	Canı çıkmak (სულის ამოხდომა- sulis amohdoma) (Oniani, 1966: 142)	Ölmek. (Aksoy, 2018: 671)
10.	Canı gibi sevmek	(tüm) Can ve kalple sevmek (მთელი) სულითა და გულით შეყვარება- (mteli) sulita da guli shqvaraba) (Oniani, 1966: 140)	Çok güçlü bir sevgiyle bağlanmak. (https://sozluk.gov.tr/)
11.	Canı ile uğraşmak	Canı ile savaşmak (სულთან ბრძოლა- sultan brdzola) (Mamulia, 2006: 73)	1.Ağır hasta olmak, ölüm döşğinde can çekişmek. 2.Büyük sıkıntıya düşmek. (https://sozluk.gov.tr/)
12.	Canı istemek	Canı gitmek (სულის წასვლა- sulis ts'asvla) (Oniani, 1966: 140)	Heves duymak. (https://sozluk.gov.tr/)
13.	Canım ciğerim	Canım ve kalbim (ჩემო) სულო და გულო- (chemo) sulo da gulo) (Oniani, 1966: 140)	'çok sevdiğim' anlamında kullanılan bir söz. (https://sozluk.gov.tr/)
14.	Canımın içi!	Can ve kalp (olmak) (სული და გული- suli da guli) (Oniani, 1966: 140)	Canım kadar çok sevdiğim! (Aksoy, 2018: 673)
15.	Canına geçmek (işlemek veya kâr etmek)	Kalbine geçmek (გულზე მოქმედება/მოხვედრა- gulze mokmedeba/mohvedra) (Mamulia, 2006: 73)	Çok etkilemek. (https://sozluk.gov.tr/)
16.	Canına kıymak	Canını çıkarmak (სულის ამოხდა- sulis amohda) (Oniani, 1966: 141)	1.Acımadan öldürmek. (Aksoy, 2018: 674) 2.Kendini öldürmek. 3.Gücünden fazla iş görecektir aşırı derecede kendini yormak. (https://sozluk.gov.tr/)
17.	Canını yakmak	Canını acıtmak (სულის გამწარება- sulis gamts'areba) (Mamulia, 2006: 75)	1.Canını acıtmak 2.Bir zarara uğratmak. (Aksoy, 2018: 675) 3.Acı verecek bir biçimde cezalandırmak. 4.Bir kimseyi, çok sıkıntı ve zarara sokmak. (https://sozluk.gov.tr/)

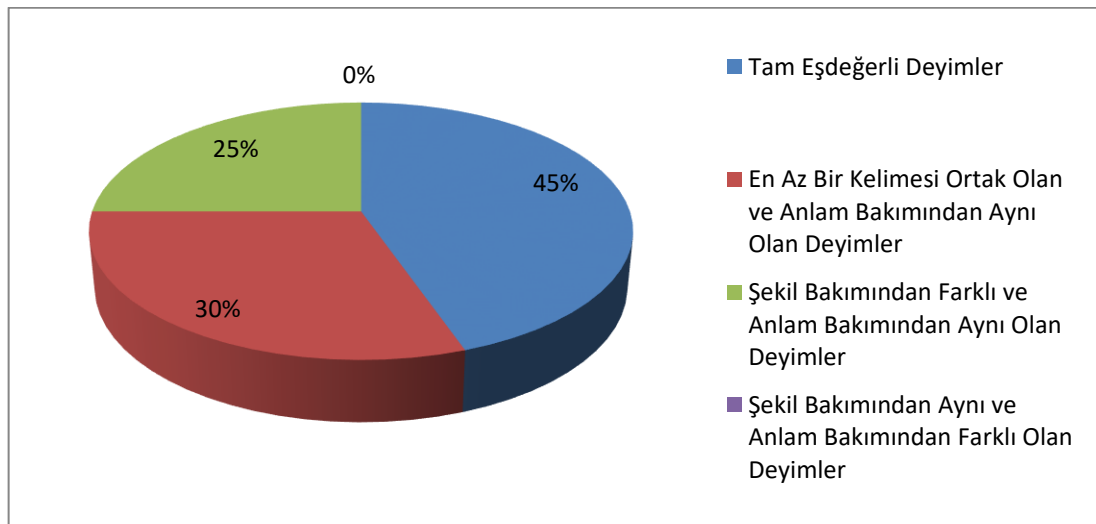
Tablo 3.64. (devam) En Az Bir Kelimesi Ortak Olan ve Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	Can borcunu ödemek	Ölüm borcunu ödemek (სიკვდილის ბეგარის გადახდა- siqvdilis begaris gadaxda) (Mamulia, 2006: 68)	Ölmek. (https://sozluk.gov.tr/)
2.	Can damarına basmak	(birinin) Kalbindeki istekleri bilmek (ვინმეს) გულის წადილის მიხვედრა- vinmes) gulis ts'adilis miḥveda) (Mamulia, 2006: 69)	Bir işin en önemli noktası üzerinde durmak. (Aksoy, 2018: 671)
3.	Can dayanmamak (bir şeye)	Kalp dayanmamak (გულის ვერ გაძლება- gulis ver gadzleba)	Bir acıyı, bir sıkıntıyı, bir isteği yenme gücü kalmamak. (Aksoy, 2018: 671)
4.	Can evinden vurmak	Kalbinin içinden yaralanmak (გულის სიღრმეში ჭრილობის მიყენება- gulis siḡrmeṣi ḡrilobis miqeneba) (Mamulia, 2006: 69)	1.Bir kimseyi yaşama olanağı kalmayacak biçimde kötülük yapmak. 2.Bir kimseye en çok önem verdiği ya da en çok duyarlık gösterdiği yönden saldırmak. (Aksoy, 2018: 672)
5.	Can kulağıyla dinlemek	Kalp kulağıyla dinlemek (გულისყურით მოსმენა- gulisqurit mosmena) (Mamulia, 2006: 69)	Büyük bir dikkatle, iyi kavramaya çalışarak dinlemek. (Aksoy, 2018: 677)
6.	Can pahasına	Yaşam pahasına (სიცოცხლის ფასად- sitsotsḡlis pasad) (Mamulia, 2006: 69)	Ölüm göze alınarak, can tehlikeye atılarak. (Aksoy, 2018: 677)
7.	Canı canına (içine) sığmamak	Kalbi yerine (içine) sığmamak (გულის საგულეში არ დატევა- gulis saguleṣi ar daṭeva) (Mamulia, 2006: 72)	Sabırsızlık göstermek, tahammül etmemek. (https://sozluk.gov.tr/)
8.	Canı ile oynamak	Ölüm ile oynamak (სიკვდილთან თამაში- siqvdiltan tamaṣi) (Mamulia, 2006: 72)	Tehlikeli işlerle uğraşmak. (https://sozluk.gov.tr/)
9.	Canı yanmak	Yüreği yanmak (გულის დაწვა- gulis dats'va) (Mamulia, 2006: 72)	1.Bir yeri acımak. 2.Bir zarara uğramak. (Aksoy, 2018: 676) 3.Çok acı duymak. 4.Acı bir deneme geçirmek. 5.Bir işte zarar görmek. (https://sozluk.gov.tr/)

Tablo 3.65. Şekil Bakımından Farklı, Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

10.	Canı yerine gelmek	Kalbi yerine gelmek (გულის საგულეში ჩადგომა- gulis sagules çadgoma) (Mamulia, 2006: 72)	1.Üzüntüyü ve acıyı atıp rahatlaşmak, yorgunluğu geçip dinlenmiş olmak. (Aksoy, 2018: 676) 2.Sağlığını, gücünü kazanmak. (https://sozluk.gov.tr/)
11.	Canına acımamak	Kendini (başını) acımamak (საკუთარი) თავის არ შეებრალება- tavis ar şebraleba)	Kendini düşünmeden, kendine bakmadan yaşamak. (https://sozluk.gov.tr/)
12.	Canına değmek	Kalbine işlemek (გულს ეამა- Guls eama)	Kendisinin yararına yapılan işten pek hoşlanmak. (Aksoy, 2018: 673)
13.	Canına susamak (birinin)	Kanına susamak (birinin) (მისი)სისხლის წყურვილი- (misi) sishlis ts'qurvili) (Oniani, 1966: 136)	Birini öldürmeye istemek. (https://sozluk.gov.tr/)
14.	Canını sokakta (pazarda) bulmak	Başımdan (kendimden) sıkılmadım ki (თავი კი არ მომბეზრებია- tavi ki ar mombezrebia) (Mamulia, 2006: 73)	‘Sağlığı korumak gerektiği’ anlatan bir söz. (https://sozluk.gov.tr/)

Tablo 3.65. (devam) Şekil Bakımından Farklı, Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

Şekil 3.19. “Can” Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimlerin Grafiği

Türkçe ce Gürcücede “can” sözcüğü ile kurulmuş ortak deyimlerin sayısı toplam 56’dır. Bunların %45’i (25 adet) tam eşdeğerli, %30’u (17 adet) en az bir kelimesi

ortak ve anlam bakımından aynı olan, %25'i (14 adet) şekil bakımından farklı, anlam bakımından aynı olan deyimlerdir. Gürcüce deyimlerde “Can” sözcüğü, hem “can” hem “gönül, kalp, yürek” anlamında kullanılmaktadır. “Can” sözcüğü ile kurulmuş deyimlerin anlamlarından bazıları şunlardır: sevimli, hoş görünmek; canlanmak, güçlenmek; ölmek üzere olmak; ölmek, öldürmek; üzülmek, rahatsız olmak; aşırı duygulanmak, çok heyecanlanmak; istek duymak; çok yıpranmak; kendini feda etmek; çok korkmak; heves duymak; çok etkilemek; tehlikeli işlerle uğraşmak vs.

3.20. “Ciğer” Organ Alı ile Kurulmuş Deyimler

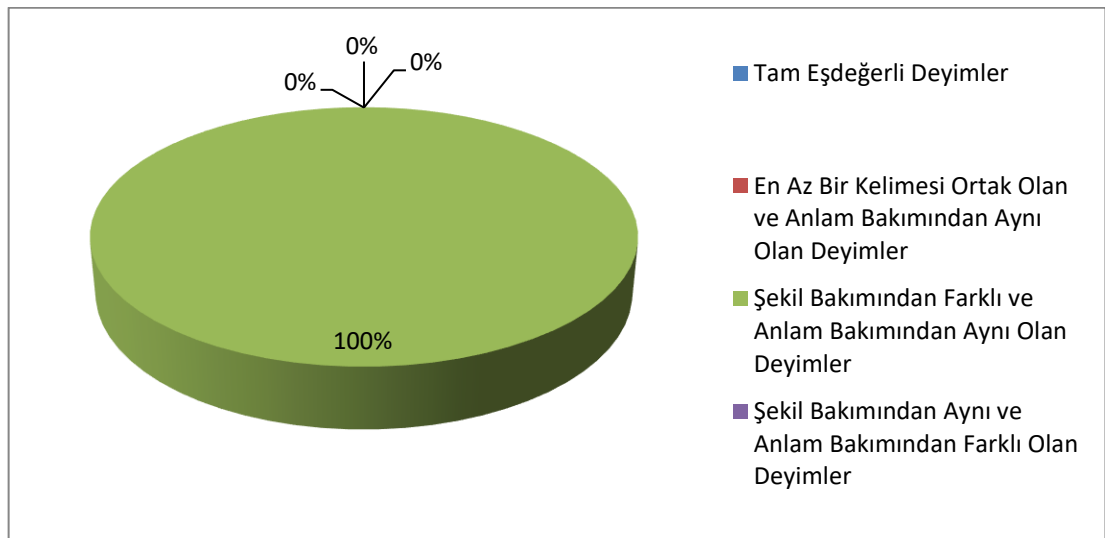
Türkçe ve Gürcücede “Ciğer” Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimlerde Kısmî Eşdeğerlikler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	Ciğeri beş (on) para etmez	Onun değeri bir kuruştur (კაპიკია მისი ფასი- kápikia misi pasi) (Mamulia, 2006: 77)	İşe yaramaz bir kişi olmak. (Aksoy, 2018: 681)
2.	Ciğeri dağlanmak	Kalbi dağlanmak (გულის დათუტკვა- gulis datutkva) (Oniani, 1966: 41)	Büyük bir acıya yanmak (Aksoy, 2018: 682)
3.	Ciğeri kebab olmak	Kalbi yakmak (გულის დადაგვა-gulis dadagva) (Oniani, 1966: 41)	Büyük bir acıya yanmak. (Aksoy, 2018: 682)
4.	Ciğeri parçalanmak (parça parça olmak)	Kalbi parçalanmak (გულის დაფლეთვა- gulis dapletva) (Mamulia, 2006: 77)	Birinin üzücü durumuna pek çok acımak. (Aksoy, 2018: 1131)
5.	Ciğeri (yüreği) sızlamak	Yüreği kısılmak (გულის შეკუმშვა- gulis şekumşva) (Oniani, 1966: 47)	Derin bir acıma duygusuyla üzülmek. (Aksoy, 2018: 682)
6.	Ciğeri yanmak	Yüreği yanmak (გულის დაწვა- gulis dats'va) (Oniani, 1966: 42)	Büyük bir acıya uğramak. (Aksoy, 2018: 682)
7.	Ciğerimin köşesi	Canımın parçası (ჩემი სულის ნაწილი- çemi sulis nats'ili) (Mamulia, 2006: 78)	1.Çok sevgili çocuğum. 2.Sevgilim. (Aksoy, 2018: 682)
8.	Ciğerine geçmek	Kalbine geçmek (გულზე მოხვედრა- gulze mohvedra) (Mamulia, 2006: 78)	Söz, davranış, bir kimseye çok dokunmak, bir durumun acısını derinden duymak. (Aksoy, 2018: 870)

Tablo 3.66. Şekil Bakımından Farklı, Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

9.	Ciğerine işlemek	Kalbine işlemek (გულზე მოხვედრა/მოქმედება- gulze mohvedra/mokmedeba) (Mamulia, 2006: 78)	Söz, davranış, bir kimseye çok dokunmak, bir durumun acısını derinden duymak. (Aksoy, 2018: 870)
10.	Ciğerini delmek	Kalbini çentmek (გულის დასერვა- gulis daserva) (Mamulia, 2008: 78)	Acıklı bir durum, kişiyi dayanılmaz bir üzüntü içinde bırakmak. (Aksoy, 2018: 682)
11.	Ciğerini (kalbinin içini) okumak (birinin)	1.Kalbin içindekini okumak (birinin). (სხვისი გულის ნადების წაკითხვა- shvisi gulis nadebis ts'akithva) 2.Canın içine varmak (სულში ჩაწვდომა- sulši çats'vdoma) (Mamulia, 2006: 74)	Bir kimsenin ne düşündüğünü pek iyi bilmek. (Aksoy, 2018: 682)
12.	Ciğerini sökmek (birinin)	Kalbini sökmek (გულის დაგლეჯა- gulis dagleca) (Mamulia, 2006: 77)	Bir kimseyi çok büyük zararlara uğratmak, yaşayamaz duruma düşürmek. (Aksoy, 2018: 682)
13.	Ciğerini yakmak (birinin)	Kalbini yakmak (birinin) (გულის დაწვა- gulis dats'va) (Mamulia, 2006: 78)	Birini büyük bir acı içine atmak. (Aksoy, 2018: 682)
14.	Ciğerinin içini bilmek (birinin)	Kalbinin içini bilmek (birinin) (გულის ნადების ცოდნა- gulis nadebis tsodna) (Oniani, 1966: 45)	Çok yakından tanımak, her türlü düşüncesini bilmek. (https://sozluk.gov.tr/)

Tablo 3.66. (devam) Şekil Bakımından Farklı, Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

Şekil 3.20. “Ciğer” Organ Alı ile Kurulmuş Deyimlerin Grafiği

Türkçe ve Gürcücede “ciğer” organ adı ile kurulmuş olan toplam 14 adet deyim bulunmaktadır. Bu deyimlerin tamamı şekil bakımından farklı, anlam bakımından aynı olan deyimlerdir. “Ciğer” sözcüğü ile kurulan tam eşdeğerli, en az bir kelimesi ortak olan ve anlam bakımından aynı olan, şekil bakımından aynı, anlam bakımından farklı olan deyimler bulunmamaktadır. Türkiye Türkçesinde “ciğer” sözcüğüyle kurulan deyimlerin Gürcücedeki karşılıklarında genellikle “gönül, kalp, yürek” nadiren de “can” kelimesi kullanılmaktadır. Bu deyimlerde daha çok derin bir acıma duygusuyla üzülmek; büyük bir acıyla yanmak, bir kişiyi çok büyük zararlara uğratmak; birini büyük bir acı içine atmak, birinin ne düşündüğünü pek iyi bilmek vs. anlamlar karşımıza çıkmaktadır.

3.21. “Çehre” Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimler

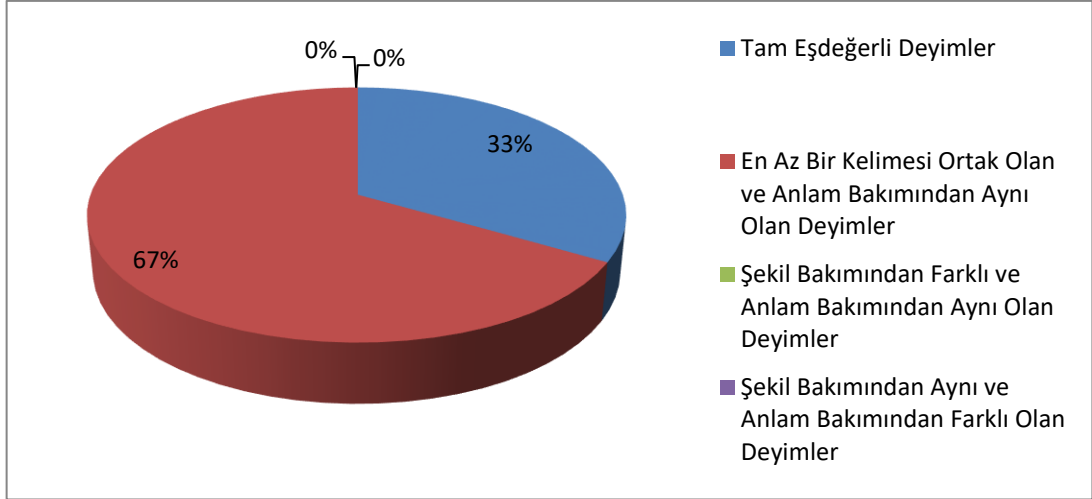
	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	Çehresi bozulmak	Çehresi bozulmak (სახის წახდომი- sahis ts'ahdoma) (Mamulia, 2006: 304)	Yüzü düşmek. (https://sozluk.gov.tr/)

Tablo 3.67. Türkçe ve Gürcücede “Çehre” Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler)

Türkçe ve Gürcücede “Çehre” Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimlerde Kısmî Eşdeğerlikler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	Çehre almak	Yüz değiştirmek (სახის შეცვლა- sahis şetsvla) (Mamulia, 2006: 266)	Tavır takınmak. (https://sozluk.gov.tr/)
2.	Çehre etmek	Yüz somurtmak (სახის დაბღვერა- sahis dabğvera)	Surat etmek (https://sozluk.gov.tr/)

Tablo 3.68. En Az Bir Kelimesi Ortak Olan ve Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

Şekil 3.21. “Çehre” Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimlerin Grafiği

Türkçe ve Gürcücede “çehre” sözcüğü ile kurulmuş toplam 3 adet deyim bulunmaktadır. Bunlardan 1 adedi tam eşdeğerli, 2 adedi ise en az bir kelimesi ortak olan ve anlam bakımından aynı olan deyimlerdir.

3.22. “Çene” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	Çene yormak	Çene yormak (ყბის დაღლა qbis dağla) (Mamulia, 2006: 83)	Boşuna söyleyip durmak. (Aksoy, 2018: 692)
2.	Çenesi açılmak	Çenesi açılmak (ყბის მოღება- qbis moğeba) (Mamulia, 2006: 82)	Durmadan konuşmak, gevezelik etmek. (https://sozluk.gov.tr/)
3.	Çenesi durmamak	Çenesi durmamak (მისი) ყბის არ გაჩერება- (misi) qbis ar gacereba) (Mamulia, 2006: 82)	Durmadan konuşmak. (Aksoy, 2018: 691)
4.	Çenesi düşük	Çenesi düşük (ყბად დაცემული- qbad datsemuli) (Mamulia, 2006: 82)	Çok ve gereksiz şeyler konuşan, susma bilmeyen. (Aksoy, 2018: 691)
5.	Çenesi düşmek	Çeneleri düşmek (ყბების ჩამოცვენა- qbebis çamotsvena) (Sakhokia, 1979: 716)	Yerli yersiz konuşup gevezelik etmek. (https://sozluk.gov.tr/)
6.	Çenesini açmak	Çene açmak (ყბის მოღება- qbis moğeba) (Mamulia, 2006: 82)	1.Çok konuşmasına sebep olmak. 2.Çok konuşmak, gevezelik etmek. (https://sozluk.gov.tr/)

Tablo 3.69. Türkçe ve Gürcücede “Çene” Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

Türkçe ve Gürcücede “Çene” Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimlerde Kısmî Eşdeğerlikler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	Çene çalmak	Çene durmamak (ყბის არ გაჩერება- qbis ar gaçereba) (Mamulia, 2006: 82)	Arkadaşlarıyla şundan bundan konuşup vakit geçirmek. (Aksoy, 2018: 691)
2.	Çene kavafı	Çenesi açık (ყბაღია- qbağia) (Sakhokia, 1979: 716)	Geveze, boşboğaz. (https://sozluk.gov.tr/)
3.	Çenesine vurmak	Çeneleri çıkartmak (ყბების ამოგდებინება-qbebis amogdebineba) (Sakhokia, 1979: 716)	Aşırı derecede konuşmak, gevezelik etmek. (https://sozluk.gov.tr/)

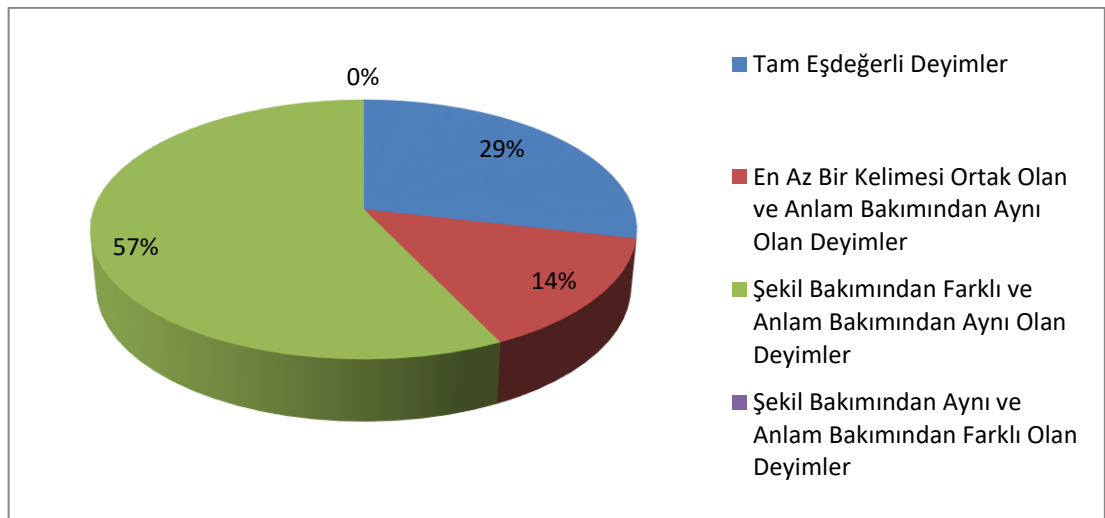
Tablo 3.70. En Az Bir Kelimesi Ortak Olan ve Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	Çene patlatmak	Dilini yıpranmak (ენის გაცვდომა- enis gatsvdoma) (Mamulia, 2006: 93)	Karşı tarafa anlatabilmek veya kabul etmesini sağlamak için bir konu üzerinde uzun uzun konuşmak. (https://sozluk.gov.tr/)
2.	Çene yarışına girmek	(birbirinin) ağzına düşmek (ერთმანეთს) პირში ჩავარდნა- ertmanets) pırşı çavardna) (Sakhokia, 1979: 501)	Birbirinin sözünü keserek susmamacasına konuşmak. (https://sozluk.gov.tr/)
3.	Çenen kopsun!	Dilin kopsun! (ენა ჩაგიწყდეს!-ena çagits'qdes!)	Şom ağızlı kişilere; konuşamaz, söyleyemez ol! anlamında, susturmak için söyleyen bir söz. (https://sozluk.gov.tr/)
4.	Çenen tutulsun! (kırılsın)	Dilin kurusun! (ენა გაგებმეს!-ena gagihmes!) (Sakhokia, 1979: 170)	Şom ağızlı kişilere; konuşamaz, söyleyemez ol! anlamında, susturmak için söyleyen bir söz. (https://sozluk.gov.tr/)
5.	Çenesini açtırmak (birinin)	Ağzını açtırmak (birinin) (პირის გაღებინება ვინმესათვის- piris gağebineba vinmestvis) (Oniani, 1966: 126)	Söz fırsatı vermek. (https://sozluk.gov.tr/)

Tablo 3.71. Şekil Bakımından Farklı, Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

6.	Çenesini bağlanmak	Ağzını bağlanmak (პირის აკვრა- pîris akvra) (Oniani, 1966: 126)	Ölen bir kimsenin çenesi altından geçirilen tülbendi başının üstünde düğümlemek. (https://sozluk.gov.tr/)
7.	Çenesini bıçak açmamak	Ağzını bıçak açmamak (დანა პირს არ უხსნის- dana pîrs ar uhsnis) (Mamulia, 2006: 25)	Sıkıntı yüzünden konuşamamak. (https://sozluk.gov.tr/)
8.	Çenesini dağıtmak	Ağzını burnunu dağıtmak (ცხვირ-პირის დამტვრევა/დანაცვა - tshvir- pîris damt'vrevva/danaqva)	İyice dövmek. (https://sozluk.gov.tr/)
9.	Çenesini kapatmak	Ağzını kapatmak (პირის მოკეტებდა- pîris moķetineba) (Mamulia, 2006: 25)	Susturmak. (https://sozluk.gov.tr/)
10.	Çenesini kesmek	Dilini kesmek (birinin) (ენის მოჭრა (ვინმესათვის)- enis moçra vinmestvis) (Sakhokia, 1979: 175)	1. Artık konuşturmamak, susturmak. 2. Susturmak. (https://sozluk.gov.tr/)
11.	Çenesini tutmak	Ağzını tutmak (პირის მოკუმვა- pîris moķumva) (Mamulia, 2006: 26)	Ağzını tutmak. (https://sozluk.gov.tr/)
12.	Çenesinin bağı çözülmek	Dilinin bağı çözülmek (ენის ახსნა-enis ahsna) (Sakhokia, 1979: 174)	Gevezelik etmek, yerli yersiz, sürekli konuşmak. (https://sozluk.gov.tr/)

Tablo 3.71. (devam) Şekil Bakımından Farklı, Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

Şekil 3.22. “Çene” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerin Grafiği

Türkçe ve Gürcücede “çene” organ adı ile kurulmuş 21 adet deyim bulunmaktadır. Bu deyimlerin %29’u (6 adet) tam eşdeğerli, %14’ü (3 adet) en az bir kelimesi ortak olan ve anlam bakımından aynı olan, %57’si (12 adet) şekil bakımından farklı, anlam bakımından aynı olan deyimlerdir. “Çene” organ adı ile kurulmuş deyimlerde çoğu zaman, boşuna konuşmak; gevezelik etmek, durmadan konuşmak; boşboğazlık etmek anlamları görülmektedir.

3.23. “Damak” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimler

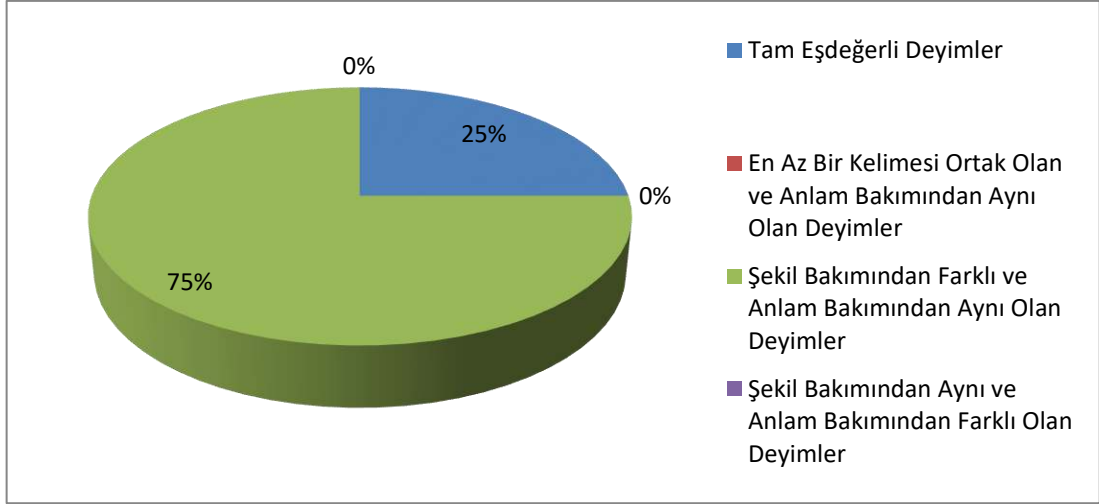
	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	Dil damağına yapışmak	Dil damağına yapışmak (ენის სისახე მიჯრობა- enis sasaze mikroba) (Mamulia, 2006: 93)	Susuzluktan azğı kurumak, çok susamak. (https://sozluk.gov.tr/)

Tablo 3.72. Türkçe ve Gürcücede “Damak” Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Deyimler)

Türkçe ve Gürcücede “Damak” Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimlerde Kısmî Eşdeğerlikler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	Damak tadı	Ağız tadı (პირის გემო- piris gemo) (Sakhokia, 1979: 493)	Yiyeceklerden alınan lezzet. (https://sozluk.gov.tr/)
2.	Dil damağı kurumak	Ağzı kurumak (პირის გაშრობა- piris gaşroba) (Mamulia, 2006: 93)	Susuzluktan ağzı kurumak, çok susamak. (https://sozluk.gov.tr/) ruh
3.	Tadı damağında kalmak	Tadı ağzında kalmak (პირში გემოს დარჩენა- pirşi gemos darçena) (Sakhokia, 1979: 500)	1.Yenen bir şeyin tadını unutamamak. 2.Hoşa giden, zevk alınan bir şey unutamamak. (https://sozluk.gov.tr/)

Tablo 3.73. Şekil Bakımından Farklı, Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

Şekil 3.23. “Damak” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerin Grafiği

Türkçe ve Gürcücede “damak” organ adı ile kurulmuş 4 adet ortak deyim bulunmaktadır. Bu deyimlerin 3 adedi şekil bakımından farklı, anlam bakımından aynı, 1 adedi ise tam eşdeğerlidir. Türkçede “damak” organ adı ile kurulmuş deyimlerinin Gürcüce karşılıklarında “ağız” sözcüğünün kullanıldığı görülmektedir. Bu deyimlerde çok susamak, yenen bir şeyin tadını unutmamak, ağzı kurumak, yiyeceklerden alınan lezzet vb. anlamlar vardır.

3.24. “Deri” Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimler

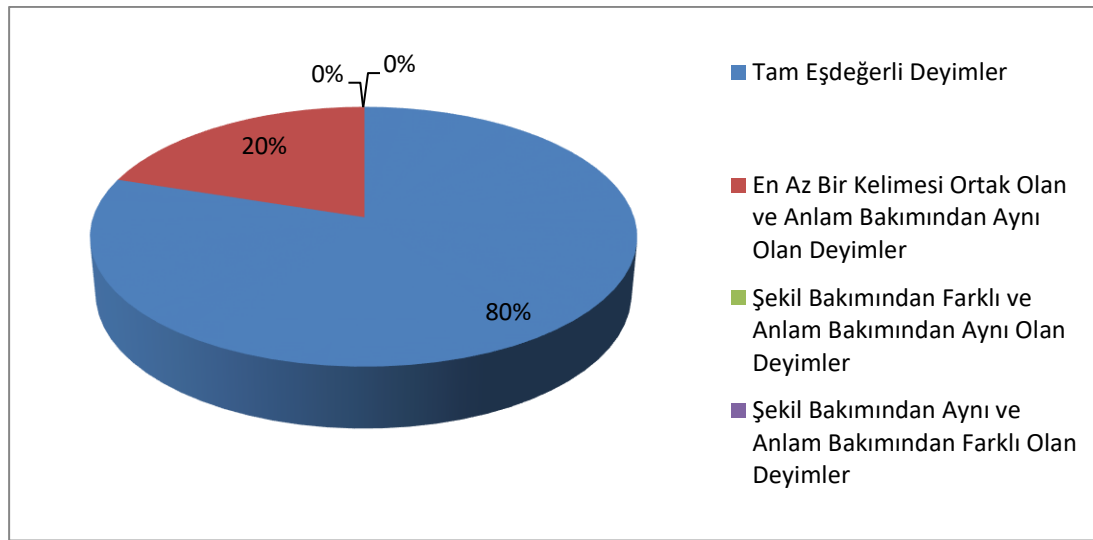
	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	Bir deri bir kemik kalmak	Deri ve kemik kalmak (ძვალი და ტყავის დარჩენა- dzvali da tqavis darçena) (Mamulia, 2006: 90)	Çok zayıf olmak. (https://sozluk.gov.tr/)
2.	Derisi kemiklere yapışmak	Derisi kemiklere yapışmak (ძვალებზე ტყავის გადაკვრა- dzvalze tqavis gadakvra)	Çok zayıflamak. (https://sozluk.gov.tr/)
3.	Derisine sığmamak	Derisine sığmamak (თავის) ტყავში ვერ ჩატევს- (tavis) tqavši ver çateva) (Mamulia, 2006: 90)	Çok böbürlenmek. (Aksoy, 2018: 714)
4.	Derisini yüzmek	Derisini yüzmek/soymak (ტყავის გაძრობა- tqavis gadzroba) (Mamulia, 2006: 90)	1.Derisini soymak, sıyırmak. 2.İşkence ederek öldürmek. 3.mec. birinin bütün varlığını elinden almak. (https://sozluk.gov.tr/)

Tablo 3.74. Türkçe ve Gürcücede “Deri” Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Deyimler)

Türkçe ve Gürcücede “Deri” Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimlerde Kısmî Eşdeğerlikler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	Eşek derisi gibi	1.Manda derisi gibi (კამეჩის ტყავიანი- kameçis tqaviani) 2.Kalın derisi olan (სქელკანიანი- skelkaniani)	1.Derisi çok kalın. 2.mec. duygusu az, duygusuz. (https://sozluk.gov.tr/)

Tablo 3.75. En Az Bir Kelimesi Ortak Olan ve Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

Şekil 3.24. “Deri” Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimlerin Grafiği

Türkçe ve Gürcücede “deri” sözcüğü ile kurulmuş 5 adet ortak deyim bulunmaktadır. Bu deyimlerin %80’i (4 adet) tam eşdeğerli, %20’si (1 adet) ise en az bir kelimesi ortak olan ve anlam bakımından aynı olan deyimlerdir. “Deri” sözcüğü ile kurulmuş deyimler, genellikle birinin çok zayıf olmasını ifade etmek için kullanılır.

3.25. “Dil” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	Dil dökmek	Dil dökmek (ენად დაღვრა- enad dağvra) (Mamulia, 2006: 91)	İnandırmak ya da yaranmak için karşısındakinin hoşlanacağı şeyler söyleyip durmak. (Aksoy, 2018: 719)
2.	Dil çıkarmak (birinin)	Dil çıkarmak (ენის გამოყოფა-enis gamoqopa) (Sakhokia, 1979: 174)	Alay etmek. (Aksoy, 2018: 719)
3.	Dilden dile dolaşmak	Dilden dile dolaşmak (geçmek) (ენიდან ენაზე გადასვლა- enidan enaze gadasvla) (Mamulia, 2006: 19)	Bir haber herkesin ağzından işitilmek, herkesçe konuşulmak. (Aksoy, 2018: 719)
4.	Dile kolay	Dile kolay (söylemek) (ენა ადვილად იტყვის- ena advilad itqvis) (Sakhokia, 1979: 170)	Anlatılması kolay, ama yapılması ya da katlanılması çok zor. (Aksoy, 2018: 719)
5.	Dili açılmak	Dili açılmak (ენის გახსნა-enis gahsna) (Mamulia, 2006: 92)	Konuşmaya başlamak. (Aksoy, 2018: 720)
6.	Dili alışmak	Dili alışmak (ენის მიჩვევა- enis miçveva)	Çok kullandığı bir söze alışmak. (https://sozluk.gov.tr/)
7.	Dili durmak	Dili durmak (ენის გაჩერება- enis gaçereba)	Susmak, dedikodu etmemek. (https://sozluk.gov.tr/)
8.	Dili durmamak	Dili durmamak (ენის არ გაჩერება-enas ar gaçereba)	1.Sürekli konuşmak. 2.Söylenmeyecek şeyleri de söylemek. (https://sozluk.gov.tr/)
9.	Dili çözülmek	Dili çözülmek (ენის გახსნა- enis gahsna) (Mamulia, 2006: 93)	Konuşmayan veya susan kişi konuşmaya başlamak. (https://sozluk.gov.tr/)
10.	Dili damağına yapışmak	Dili damağına yapışmak (ენის სასაზე მიკრობა- enis sasaze mikroba) (Mamulia, 2006: 93)	Çok konuşmaktan ya da susuzluktan ağzı kurumak. (Aksoy, 2018: 720)
11.	Dili döndüğü kadar	Dili döndüğü kadar (ენის მობრუნება- enis mobruneba) (Oniani, 1966: 64)	Anlatma gücünün elverdiği kadar. (Aksoy, 2018: 720)
12.	Dili kurusun!	Dili kurusun! (ენა გაგიბმეს!- ena gagihmes!) (Sakhokia, 1979: 170)	‘söz söyleyemez olsun!’ anlamında kullanılan bir ilenme sözü. (https://sozluk.gov.tr/)
13.	Dili tutulmak	Dili tutulmak (ენის ჩავარდნა- enis çavardna) (Mamulia, 2006: 93)	Korku, heyecan gibi nedenlerle söz söyleyemez olmak. (Aksoy, 2018: 722)
14.	Dili uzun	Uzun dilli (ენაგრძელი - enagrdzeli) (Mamulia, 2006: 93)	Şunu, bunu incitcek sözler söyleyen. (Aksoy, 2018: 723)

Tablo 3.76. Türkçe ve Gürcücede “Dil” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Deyimler)

15.	Dili uzamak	Dili uzamak (ენის წაგრძელება- enis ts'agrdzeleba) (Oniani, 1966: 65)	Haddini bilmeden konuşmak. (https://sozluk.gov.tr/)
16.	Dili uzatmak (birine)	Dili uzatmak (ენის წაგრძელება- enis ts'agrdzeleba) (Mamulia, 2006: 95)	Durumuna göre yapmaması gerekirken saygısızca sözleriyle bir kimseyi kötülemek. (Aksoy, 2018: 723)
17.	Dili yanmak	Dili yanmak (ენის დაწვა- enis dats'va) (Oniani, 1966: 62)	1.Üzüntü ve eziyet çekmek, zarara uğramak. 2.Bıkmak, nefret etmek. (https://sozluk.gov.tr/)
18.	Dilin kemiği yok	Dilin kemiği yok (ენის ძვალი არ აქვს - enas dzvali ar akvs)	‘İnsan doğru veya yanlış her şeyi söyleyebilir’ anlamında kullanılan bir söz. (https://sozluk.gov.tr/)
19.	Dilinde dolamak	Dilinde dolamak (ენაზე დახვევა-enaze daḥveva) (Mamulia, 2006: 94)	1.Aynı şeyi sık sık her yerde söylemek. 2.Bir kimseyi her yerde kötüleyip durmak. (Aksoy, 2018: 721)
20.	Dilinden anlamak	Dilinden anlamak (იმის) ენის გაგება- (imis) enis gageba)	1.Bir canlının çıkardığı seslerden veya onun davranışlarından ne anlatmak istediğini anlamak. 2.mec. söz konusu olan şeyin özellikliğini anlamak. (https://sozluk.gov.tr/)
21.	Dilinden kurtulamamak	Dilinden kurtulamamak (მისი) ენისგან ვერ გადარჩენა- (misi) enisgan ver gadarçena) (Mamulia, 2006: 94)	O kişinin sürekli olarak sitemlerine, eleştirilerine, iğnelemelerine, sataşmalarına uğramak. (Aksoy, 2018: 721)
22.	Dilini kesmek (kendisinin, başkasının)	Dilini kesmek (ენის მოჭრა- enis moçra) (Sakhokia, 1979: 175)	Susmak. (Aksoy, 2018: 622)
23.	Dilini mi yuttun?	Dilini mi yuttun? (ენა გადაყლაპე?-ena gadaqlape?) (Mamulia, 2006: 94)	Neden susuyorsun? (Aksoy, 2018: 621)
24.	Dilini tutmak	Dilini tutmak (ენის დაკავება- enis daḥaveba) (Mamulia, 2006: 95)	Sonunu düşünmeden, rastgele söz söylemekten sakınmak. (Aksoy, 2018: 722)
25.	Dilini tutmamak	Dilini tutmamak (ენის ვერ დაკავება-enis ver daḥaveba) (Mamulia, 2006: 95)	Sonunu düşünmeden gelişigüzel konuşmak. (https://sozluk.gov.tr/)
26.	Dilinin ucunda olmak	Dilinin ucunda olmak (durmak) (ენის წვერზე დგომა- enis ts'verde dgoma) (Mamulia, 2006: 95)	Bir sözcüğü ansıyıp söyleyebilecek gibi olduğu hâlde bir türlü çıkaramamak. (Aksoy, 2018: 722)
27.	Tatlı dilli	Tatlı dilli (ტკბილი ენისა- tkbili enisa) (Mamulia, 2006: 273)	Güzel, kandırıcı, gönül alıcı konuşan, tatlı sözü. (https://sozluk.gov.tr/)

Tablo 3.76. (devam) Türkçe ve Gürcücede “Dil” Organ Adı ile Kurulmuş
Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı
Olan Deyimler)

Türkçe ve Gürcücede “Dil” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerde Kısmî Eşdeğerlikler

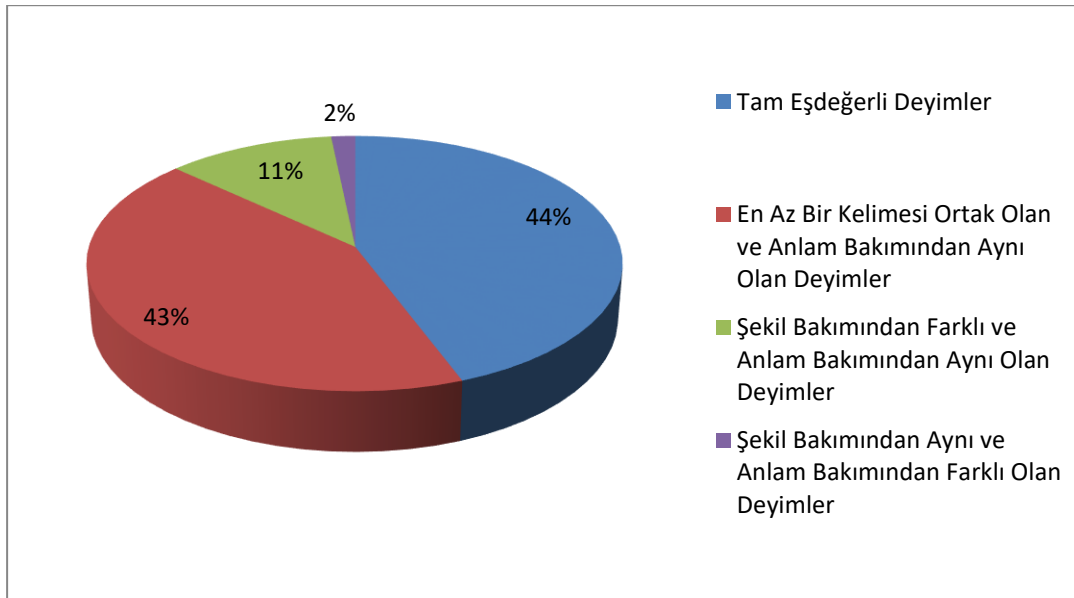
En Az Bir Kelimesi Ortak Olan ve Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	Dile düşmek	Çenesine düşmek (ყბაში ჩავარდნა- qbaşı çavardna) (Mamulia, 2006: 92)	1.Uygunsuz davranışı yüzünden çevrede onun için kötü şeyler söylemek. (Aksoy, 2018: 719) 2.Hakkında dedikodu yapılmak. (https://sozluk.gov.tr/)
2.	Dile vermek	Ağzını açmak (პირის მოღება- piris moğeba) (Mamulia, 2006: 25)	1.Gizli kalması gereken şeyi herkese duyurmak. (Aksoy, 2018: 720) 2.Gizli gereken bir şeyi açığa vurmak,duyurmak, yaymak. (https://sozluk.gov.tr/)
3.	Dili damağı kurumak	Ağzı kurumak (პირის გაშრობა- piris gaşroba) (Mamulia, 2006: 93)	Çok konuşmaktan ya da susuzluktan ağzı kurumak. (Aksoy, 2018: 720)
4.	Diline kira istemek	Ağzına kira istemek (პირის ქირის მოთხოვნა- piris kiris mothovna) (Mamulia, 2006: 721)	Söylemesi beklenen şeyi söylemekte nazlı davranmak (Aksoy, 2018: 542)
5.	Dilini değıdirmemek	Ağzını değıdirmemek (პირის არ დაკარება- piris ar dakareba)	Hiç yemek veya içmemek. (https://sozluk.gov.tr/)
6.	Dilinin altındaki baklayı çıkarmak	Kesenin ağzını açmak (გუდის პირის მოხსნა- gudis piris mohsna) (Oniani, 1966: 27)	Gizli tutulması gereken bir şey söylemek. (https://sozluk.gov.tr/)
7.	Dilinin ucuyla	Tek çene ile (ცალი ყბით/ცალყბად-tsali qbit /tsalqbad) (Mamulia, 2006: 95)	İçten, yürekten olmayarak, laf olsun diye. (https://sozluk.gov.tr/)

Tablo 3.77. Şekil Bakımından Farklı, Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Türkiye Türkçesinde Deyim Anlamı	Gürcüce Deyimler	Gürcüce Deyim Anlamı
1.	Dili dönmek	1.Yanlışsız söylememek. (Aksoy, 2018: 721) 2.Bir sözü doğru, düzgün söylemeyi becerememek. 3.amacını iyi anlatamamak. (https://sozluk.gov.tr/)	Dili dönmek (ენის არ მობრუნება/ მოტრიალება enis ar mobruneba/motrialeba)	2.Yalan söylemek için dili varamamak. 2.Kötüye iyi diyememek. (Sakhokia, 1979: 170)

Tablo 3.78. Şekil Bakımından Aynı, Anlam Bakımından Farklı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

Şekil 3.25. “Dil” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerin Grafiği

Türkçe ve Gürcücede “dil” organ adı ile kurulmuş toplam 61 adet ortak deyim bulunmaktadır. Bu deyimlerin %44’ü (27 adet) tam eşdeğerli, %43’ü (26 adet) en az bir kelimesi ortak olan ve anlam bakımından aynı olan, %11’i (7 adet) şekil bakımından farklı, anlam bakımından aynı olan, %2 (1 adet) ise şekil bakımından aynı, anlam bakımından farklı olan deyimlerdir. “Dil” organ adı ile kurulmuş deyimlerin anlamlarını şu şekilde sıralayabiliriz: konuşmak/ konuşurmak; konuşmamak, susmak/ konuşurmamak, susturmak; konuşmaya başlamak; söz söyleyemez olmak; çok, bol konuşmak; tatlı, kötü konuşmak; haddini bilmeden, saygısızca konuşmak; üzüntü ve eziyet çekmek; zarara uğramak vs. Bazen Türkiye

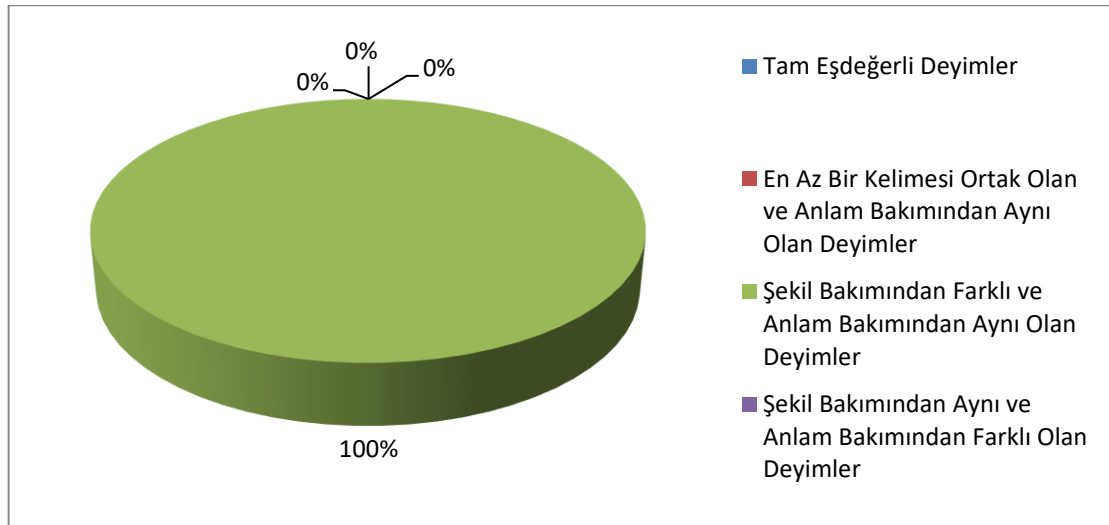
Türkçesindeki “Dil” inan organ adı ile kurulmuş deyimlerinin, Gürcücedeki karşılıklarında, bazen “ağız”, bazen de “çene” organ adları kullanılmaktadır.

3.26. “Dirsek” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimler

Türkçe ve Gürcücede “Dirsek” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerde Kısmî Eşdeğerlikler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	Dirsek çevirmek (birine)	Sırtını çevirmek (ზურგის შებრუნება/შექცევა-zurgis şebruneba/şektseva) (Mamulia, 2006: 96)	Daha önce işbirliği yaptığı kişiyi uzaklaştıracak davranışlarda bulunmak. (Aksoy, 2018: 725)
2.	Dirsek çürütmek	Başını (kendini) adamak (vermek) (თავის მოძღვნა-tavis midzğvna)	1.Okuyup öğrenmek için yıllarca çalışmak. (Aksoy, 2018: 725) 2.Öğrenimde veya meslekte uzun yıllar geçirmek, emek vermek. (https://sozluk.gov.tr/)
3.	Dirsek teması	Omzunun yanına getirmek (მხარში ამოყენება-mhārši amoqeneba) (Sakhokia, 1979: 446)	Birbiriyle birleşme isteğini gösteren yaklaşma girişimi. (Aksoy, 2018: 725)

Tablo 3.79. Şekil Bakımından Farklı ve Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

Şekil 3.26. “Dirsek” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerin Grafiği

Türkçe ve Gürcücede “dirsek” organ adı ile kurulmuş 3 adet deyim bulunmaktadır. Bu deyimlerin hepsi şekil bakımından farklı, anlam bakımından aynı olan deyimlerdir. Türkçede “dirsek” organ adıyla kurulan deyimlerin Gürcücedeki karşılıklarında, “sırt, baş ve omuz” organ adları kullanılmaktadır.

3.27. “Diz” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimler

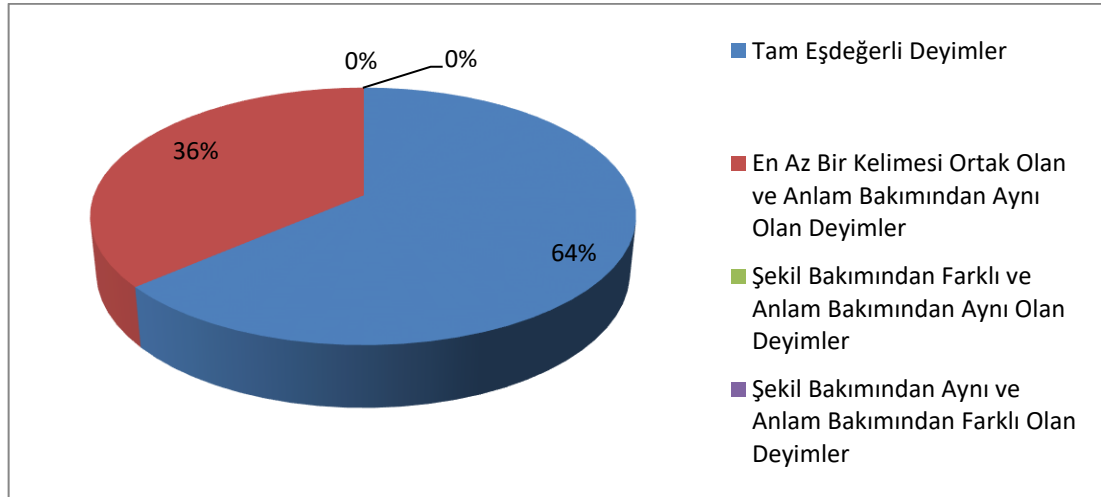
	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	Diz çökmek	Diz çökmek (მუხლის მოყრა- muhlis moqra) (Mamulia, 2006: 97)	1.Dizlerini yere koyarak oturmak. 2.Güçlünün buyruğunu kabul etme durumuna gelmek. (Aksoy, 2018: 727)
2.	Dizini dövmek	Dizini dövmek (მუხლებზე ცემა- muhlebze tsema) (Mamulia, 2006: 97)	Çok pişman olmak. (Aksoy, 2018: 728)
3.	Dizinin dibinde	Dizinin dibinde (olmak) (მუხლის ძირას ყოფნა- muhlis dziras qopna) (Sakhokia, 1979: 436)	Hiç ayrılmayarak yanında. (Aksoy, 2018: 728)
4.	Dizleri kesilmek	Dizleri kesilmek (მუხლების მოკვეთა- muhlebis mokveta) (Mamulia, 2006: 97)	1.Dizlerinde güç kalmadığından yürürken çabuk yorulmak. (Aksoy, 2018: 728) 2.Dizlerinde derman, güç kalmamak. (https://sozluk.gov.tr/)
5.	Dizlerine kara su inmek	Dizine su inmek (მუხლში წყლის ჩადგომა- muhlshi ts'qlis çadgoma) (Mamulia, 2006: 44)	Beklemekten veya yorgunluktan güçsüz kalmak. (https://sozluk.gov.tr/)
6.	Dizleri tutamamak	Dizleri tutamamak (მუხლი აღარ ერჩის- muhli aġar erçis) (Sakhokia, 1979: 435)	Dizlerinde derman, güç kalmamak. (https://sozluk.gov.tr/)
7.	Dizleri titremek	Dizleri titremek (მუხლების კანკალი- muhlebis kankali)	Çok korkmak, şokta olmak. (https://sozluk.gov.tr/)

Tablo 3.80. Türkçe ve Gürcücede “Diz” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Deyimler)

Türkçe ve Gürcücede “Diz” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerde Kısmî Eşdeğerlikler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	Dize gelmek	Diz bükmek (მუხლის მოდრეკა- muhlis modreka) (Sakhokia, 1979: 436)	Güçlünün buyruğuna kabul etme durumuna gelmek. (Aksoy, 2018: 727)
2.	Dize getirmek	Dizi çöktürmek (მუხლზე დახოქება - muhlze daçokeba) (Mamulia, 2006: 97)	Önce kendisine karşı duranı yenerek buyruğuna uyacak duruma getirmek. (Aksoy, 2018: 727)
3.	Dizinin bağı çözülmek	Dizleri kesilmek (მუხლების მოჭრა- muhlebis moçra) (Oniani, 1966: 116)	Korkudan ayakta durma gücü kalmamak. (Aksoy, 2018: 728)
4.	Dizlerine kapanmak (birinin)	Dizlerine düşmek (birinin) (მუხლებში ჩავარდნა-muhlebsi çavardna) (Mamulia, 2006: 97)	Bir şey dilemek için çok küçülerek yalvarmak. (Aksoy, 2018: 728)

Tablo 3.81. En Az Bir Kelimesi Ortak Olan ve Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

Şekil 3.27. “Diz” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerin Grafiği

Türkçe ve Gürcücede “diz” organ adı ile kurulmuş toplam 11 adet deyim bulunmaktadır. Bu deyimlerin %64’ü (7 adet) tam eşdeğerli, %36’sı (4 adet) ise en az bir kelimesi ortak olan ve anlam bakımından aynı olan deyimlerdir. “Diz” organ adı ile kurulmuş deyimlerde, güçlünün buyruğunu kabul etme durumuna gelmek;

yaşlanmak; dizlerinde derman kalmamaktan yürüyememek; çok pişman olmak; çok korkmak; bir şey dilemek için yalvarmak gibi anlamları görülmektedir.

3.28. “Dudak” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	Dudak bükmek	Dudak bükmek (ტუჩების აბზუება/აპრუტვა- tuçebis abzueba/aprutts'va) (Mamulia, 2006: 100)	Beğenmemek, umursamamak. (Aksoy, 2018: 733)

Tablo 3.82. Türkçe ve Gürcücede “Dudak” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Deyimler)

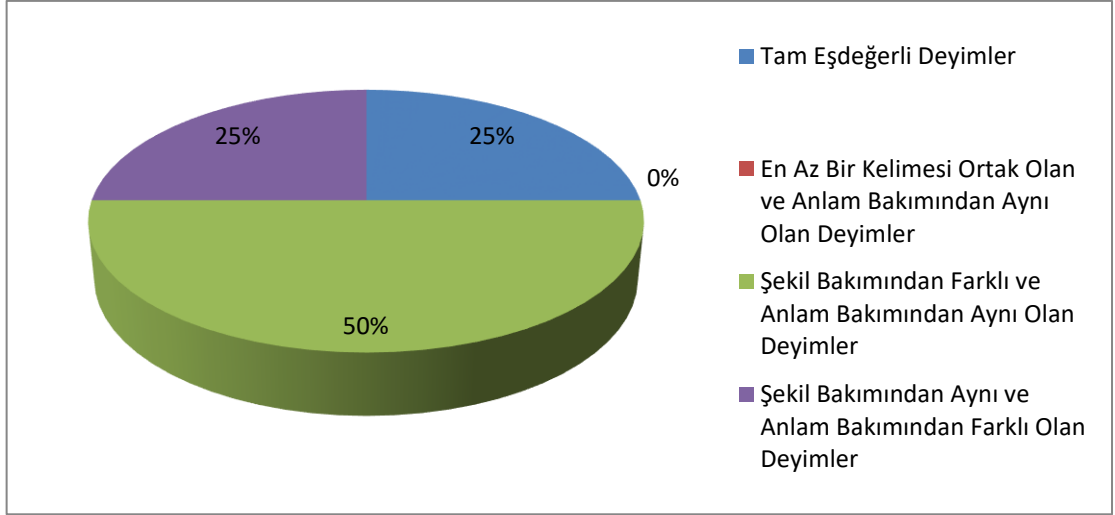
Türkçe ve Gürcücede “Dudak” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerde Kısmî Eşdeğerlikler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	Bir dudağı yerde, bir dudağı gökte	Şeytanın meşalesi (ეშმაკის მაშხალა- eşmakis maşhala) (Mamulia, 2006: 61)	Masallardaki Arap gibi korkunç ve çirkin. (Aksoy, 2018: 646)
2.	Dudak sarkıtmak	Kulakları sarkıtmak (ეღრების ჩამოყრა- qurebis çamoqra) (Mamulia, 2006: 100)	Hoşnutsuluğu, üzüntüsünü yüz çizgileriyle belli etmek, surat asmak, somurtmak. (Aksoy, 2018: 734)

Tablo 3.83. Şekil Bakımından Farklı, Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Türkiye Türkçesinde Deyim Anlamı	Gürcüce Deyimler	Gürcüce Deyim Anlamı
1.	Dudak ısırarak	1.Ayıp ya da tehlikeli bir duruma şaşmak. 2.Dudağını ısırarak birine sus işareti. (Aksoy, 2018: 733) 3.Hayran kalmak. 4.Hayretle, şaşkınlığa düşmek. (https://sozluk.gov.tr/)	Dudak ısırarak (ტუჩზე კბენა- tuçze kbena)	1.Gülmekten kendini tutmak. 2.Ağızından kaçırdığı sözler için pişman olmak. (Sakhokia, 1979: 616)

Tablo 3.84. Şekil Bakımından Aynı, Anlam Bakımından Farklı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

Şekil 3.28. “Dudak” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerin Grafiği

Türkçe ve Gürcücede “dudak” organ adı ile kurulmuş 4 adet ortak deyim bulunmaktadır. Bunlardan 1 adedi tam eşdeğerli, 2 adedi şekil bakımından farklı, anlam bakımından aynı, 1 adedi de şekil bakımından aynı, anlam bakımından farklı olan deyimlerdir. Bu deyimlerde beğenmemek; umursamamak, surat asmak vs. anlamlar bulunmaktadır.

3.29. “El” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	Ana baba eline bakmak	Ana baba eline (ellerine) bakmak (დედ-მამისათვის ხელებში ცქერა- ded-mamisaṭvis ḫeleḃṣi tkera) (Mamulia, 2006: 34)	Kendisinin kazancı olmadığından ana ve babanın vereceği para ile geçinir olmak. (Aksoy, 2018: 572)
2.	(bir işe) Dört elle sarılmak (yapışmak)	Dört elle sarılmak (ოთხი ხელით მოჭიდება- oṭḫi ḫeliṭ moḫideba) (Mamulia, 2006: 100)	Bir işe büyük bir özen ve önem vererek girişmek. (https://sozluk.gov.tr/)
3.	Dünyadan el çekmek	Dünyadan el çekmek (ამქვეყნიდან ხელის აღება- amḱveknidan ḫelis aḡeba) (Mamulia, 2006: 101)	Hiçbir şeye ilgi duymaz, kimse ile görüşmez, toplumla ilgilenmez olmak. (Aksoy, 2018: 738)
4.	El açmak	El açmak (ხელის გაშლა- ḫelis gaṣla) (Mamulia, 2006: 104)	1.Dilenmek 2.Başkasının yardımını isteyecek durumda olmak. (https://sozluk.gov.tr/)

Tablo 3.85. Türkiye Türkçesi ve Gürcücede “El” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Deyimler)

5.	El atmak	El atmak (ხელის წაკვრა- helis ts'akvra) (http://www.nplg.gov.ge/gwdict/index.php?a=term&d=28&t=20334)	1.Birisinin işine karışmak, müdahale etmek. 2.Bir işe girişmek, teşebbüs etmek. 3.Sarkıntılık etmek. 4.Yardım etmek, ilgilemek. (https://sozluk.gov.tr/)
6.	El değmemiş	El değmemiş (ხელშეუხებელი- helşeuşebeli) (Mamulia, 2006: 104)	Hiç dokunmamış, kullanılmamış. (Aksoy, 2018: 750)
7.	El ele	El ele (ხელიხელჩაკიდებული- helihelçakidebuli) (Sakhokia, 1979: 925)	Birbirlerinin elini tutmuş olarak, işbirliği yaparak. (Aksoy, 2018: 753)
8.	El ele vermek	El ele vermek (ხელის ხელზე მიცემა- helis helze mistsema) (Mamulia, 2006: 105)	1.İşbirliği yapmak, güçlerini birleştirmek. (Aksoy, 2018: 753) 2.El tutuşmak. 3.mec. birlikte davranmak, bir konuda birleşmek. (https://sozluk.gov.tr/)
9.	El kaldırmak	El kaldırmak (ხელის აწევა/აღმართვა- helis ats'eva/ağmartva) (Mamulia, 2006: 115)	1.Oy verdiğini ya da söz istediğini elini kaldırarak belirtmek. 2.Kendisinden büyüğe eliyle vurma girişiminde bulunmak. (Aksoy, 2018: 763)
10.	El katmak (bir işe)	El katmak (ხელის შეშველება- helis şeşveleba) (Mamulia, 2006: 115)	1.Bir işe karışmak, müdahale etmek. 2.Bir işin yapılmasına yardım etmek. (https://sozluk.gov.tr/)
11.	El kiri	El kiri (ხელის ჭუჭყი- helis çuçqi) (Mamulia, 2006: 105)	Elde kalmayan, kolayca vazgeçebilen şey, para. (Aksoy, 2018: 763)
12.	El sürmemek	El sürmemek (ხელის არ დაკარება- helis ar dakareba) (Mamulia, 2006: 116)	1.Dokunmamak, değmemek. 2.Bir işi yspmamak, ilgilenmemek. (https://sozluk.gov.tr/)
13.	El uzatmak	El uzatmak (ხელის გაწვდენა- helis gats'vdena) (Mamulia, 2006: 116)	1.Dokunmaya, almaya kalkışmak. 2.Yardım etmek. (Aksoy, 2018: 765)
14.	El vermek	El vermek (ხელის გაწოდება- helis gats'odeba) (Mamulia, 2006: 116)	Yardım etmek. (https://sozluk.gov.tr/)

Tablo 3.85. (devam) Türkiye Türkçesi ve Gürcücede “El” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Deyimler)

15.	Elde etmek	Elde etmek (ხელში ჩაგდება- ხელსი წაგდება) (Oniani, 1966: 193)	1. Bir şeye herhangi bir yolla sahip olmak. 2. Yansız ya da başkasına bağlı olan bir kimsenin kendinden yana olmasını sağlamak. (Aksoy, 2018: 750) 3. Bir kimseyi kendi hizmetine veya kendinden yana çekmek. (https://sozluk.gov.tr/)
16.	Elde kalmak	Elde kalmak (ხელში დარჩენა- ხელსი დარჩენა) (Mamulia, 2006: 111)	Bir mal, isteklisi bulunmadığından satılmayıp durmak. (Aksoy, 2018: 750)
17.	Elde (elinde) olmak (olmamak)	Elde (elinde) olmak (olmamak) (ხელთ ყოლა/არ ყოლა- ხელთ ყოლა/არ ყოლა) (Sakhokia, 1979: 910)	1. İsteyince o işi yapabilmek. 2. Bakımı, gözetimi altında olmak. 3. Egemenliği altında, yetkisinde olmak. (https://sozluk.gov.tr/)
18.	Elde tutmak	Elde tutmak (ხელში დაჭერა- ხელსი დაჭერა) (Mamulia, 2006: 105)	Sahibi olsun olmasın, bir malı mülkiyeti altında bulundurmak, zilyet olmak. (https://sozluk.gov.tr/)
19.	Elden ele dolaşmak (gezmek)	Elden ele dolaşmak (ხელიდან ხელში გადასვლა- ხელიდან ხელსი გადასვლა) (Mamulia, 2006: 106)	İyi nitelikleri dolayısıyla çok ilgi görmek, çok beğenilmek. (https://sozluk.gov.tr/)
20.	Elden ele geçmek	Elden ele geçmek (ხელიდან ხელში გადასვლა- ხელიდან ხელსი გადასვლა) (Sakhokia, 1979: 912)	Birçok sahip değiştirmek. (Aksoy, 2018: 751)
21.	Elden kaçmak	Elden kaçmak (ხელიდან დასხლტომა- ხელიდან დასხლტომა) (Mamulia, 2006: 112)	1. Sahip olmamak. 2. Değerlendirememek. (https://sozluk.gov.tr/)
22.	Ele alınmaz	Ele alınmaz (ხელში არ აღება- ხელსი არ აღება) (Mamulia, 2006: 106)	Çok kötü, berbat. (Aksoy, 2018: 752)
23.	Ele almak	Ele almak (ხელში აღება- ხელსი აღება) (Mamulia, 2006: 106)	1. Bir şey üzerinde çalışmaya başlamak. 2. Bir konuyu görmüşmek. 3. Bir konuyu incelemek, araştırmak. 4. Herhangi bir şeyi iş edinmek. (https://sozluk.gov.tr/)
24.	Ele (eline) geçirmek	Ele (eline) geçirmek (ხელში ჩაგდება- ხელსი წაგდება) (Mamulia, 2006: 113)	1. Kaçmakta olan kişiyi yakalamak. 2. Pek kolay bulunmayan bir şeyi edinmek. (Aksoy, 2018: 752) 3. Sahibi olmak. (https://sozluk.gov.tr/)

Tablo 3.85. (devam) Türkiye Türkçesi ve Gürcücede “El” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Deyimler)

25.	Ele (eline) geçmek	Ele (eline) geçmek (ხელში ჩავარდნა- helşi çavardna) (Mamulia, 2006: 113)	1.Yakalanmak. 2.Elde edilmek. (Aksoy, 2018: 752)
26.	Ele vermek	Ele vermek (ხელში მიცემა- helşi mitsema) (Mamulia, 2006: 114)	1.Suçlu bir kimseyi haber verip yakalatmak, ihbar etmek. 2.Hehangi kötü bir şeye yapanın yaptığı herkese bildirmek. 3.Ortaya Çıkmak. (https://sozluk.gov.tr/)
27.	Eli açık	Eli açık (ხელგაშლილი- helgaşlili) (Mamulia, 2006: 106)	Çok para harcayan, cömert. (Aksoy, 2018: 754)
28.	Eli ayağı bağlı olmak	Eli ayağı bağlı olmak (ხელფეხშეკრული- helpehşekruli) (Mamulia, 2006: 107)	Yapması gereken işi, engeller yüzünden yapamaz durumda olmak. (Aksoy, 2018: 757)
29.	Eli ayağı buz kesilmek	Eli ayağı buz kesilmek (ხელ-ფეხის გაყინვა- hel-pehis gaqinva) (Mamulia, 2006: 107)	1.Ansızın aldığı bir habere üzülererek iş yapamayacak bir durgunluk içine girmek. (Aksoy, 2018: 755) 2.Gücsüz, dermansız kalmak. (https://sozluk.gov.tr/)
30.	Eli ayağı titremek	Eli ayağı titremek (ხელ-ფეხის კანკალი- hel-pehis kankali) (Mamulia, 2006: 108)	Korku, sinir vb. sebeplerle heyecanlanmak. (https://sozluk.gov.tr/)
31.	Eli ayağı tutmak	Eli ayağı tutmak (ხელ-ფეხის დამორჩილება- hel-pehis damorçileba) (Mamulia, 2006: 108)	1.İş yapacak gücü bulunmak. (Aksoy, 2018: 755) 2.Beden gücü yerinde olmak. (https://sozluk.gov.tr/)
32.	Eli ayağı tutmamak	Eli ayağı tutmamak (ხელ-ფეხის ვერ დამორჩილება- hel-pehis ver damorçileba) (Mamulia, 2006: 108)	Gücsüz, dermansız kalmak. (https://sozluk.gov.tr/)
33.	Eli boş olmak	Eli boş olmak (ხელცარიელი ყოფნა- heltsarieli qopna) (Sakhokia, 1979: 930)	1.O sırada işi olmayan. (Aksoy, 2018: 755)
34.	Eli boş dönmek	Eli boş dönmek (ხელცარიელი დაბრუნება- heltarieli dabruneba) (Sakhokia, 1979: 930)	Umduğunu elde edemedi dönmek. (Aksoy, 2018: 755)
35.	Eli boş gelmek	Eli boş gelmek (ხელცარიელი მოსვლა- heltsarieli mosvla) (Sakhokia, 1979: 930)	1.Armağansız gelmek. 2.Umulan şeyi getirmeden gelmek. (https://sozluk.gov.tr/)
36.	Eli cebine (cüzdanına veya kesesine) gitmemek (varmamak)	Eli cebine gitmemek (ჯიბზე ხელის არ გაკვრა- cibeze helis ar gakvra) (Mamulia, 2006: 114)	Çok cimri olmak. (https://sozluk.gov.tr/)

Tablo 3.85. (devam) Türkiye Türkçesi ve Gürcücede “El” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Deyimler)

37.	eli çabuk	Eli çabuk (olmak) (სწრაფი ხელის ქონა- sts'rap'i helis kona) (Mamulia, 2006: 108)	Çabuk iş yapan. (Aksoy, 2018: 755)
38.	Eli dar (darda)	Eli dar (ხელმოკლე- helmokle) (Sakhokia, 1979: 925)	Para sıkıntısı içinde olan. (Aksoy, 2018: 756)
39.	Eli değmemek	Eli değmemek (ხელის არ დაკარება- helis ar dakareba)	Bir işi yapmaya vakit bulamamak. (Aksoy, 2018: 756)
40.	Eli ermek	Eli ermek (ხელის მიწვდომა- helis mits'vdoma) (Sakhokia, 1979: 919)	1. Yapabilmek, ulaşabilmek. 2. Bir işi Yapmak için zaman bulabilmek. (https://sozluk.gov.tr)
41.	Eli ermemek	Eli ermemek (ხელის არ მიწვდომა- helis ar mits'vdoma) (Sakhokia, 1979: 919)	1. Bir işi yapmaya vakit bulamamak. 2. Uzakta olduğundan yetişmemek. (Aksoy, 2018: 756)
42.	Eli genişlemek	Eli genişlemek (ხელების გაშლა- helebis gaşla) (Mamulia, 2006: 114)	Bolca paraya kavuşmak. (Aksoy, 2014: 756)
43.	Eli hafif	Eli hafif (olmak) (მსუბუქი ხელის ქონა- msubuki helis kona) (Mamulia, 2006: 109)	Acıtmadan iğne yapan, diş çeken. (Aksoy, 2018: 756)
44.	Eli olmak (bir işte)	Eli olmak (მისი ხელის გარევა- misi helis gareva) (Mamulia, 2006: 110)	Karışmış olmak, gizli bir ilgisi bulunmak. (https://sozluk.gov.tr/)
45.	Eli uzun	Eli uzun (გრძელი ხელების პატრონი- grdzeli helebis patroni) (Mamulia, 2006: 110)	1. Fırsat buldukça öteberi aşırın. (Aksoy, 2018: 761) 2. Hırsız (kimse). (https://sozluk.gov.tr/)
46.	Eli yatkın	Eli yatkın (გაწაფული ხელისა- gats'apuli helisa) (Mamulia, 2006: 110)	Eli o işi yapmaya alışık olan. (Aksoy, 2018: 762)
47.	Elinde kalmak	Elinde kalmak (ხელში დარჩენა- helş'i darçena) (Mamulia, 2006: 111)	1. Bir şeyi satmak istediğini hâlde satamamak, elinden çıkarmayı başaramamak. (Aksoy, 2018: 757) 2. Birinin bakımında, yönetiminde olmak. 3. Bir şeye satılamayıp sahibinde kalmak. (https://sozluk.gov.tr/)
48.	elinden çıkmak	Elinden çıkmak (ხელიდან გამოსვლა- helidan gamosvla) (Sakhokia, 1979: 911)	Biri tarafından yapıldığı belli olmak. (https://sozluk.gov.tr/)

Tablo 3.85. (devam) Türkiye Türkçesi ve Gürcücede “El” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Deyimler)

49.	Elinden bir iş (şey) gelmemek	Elinden bir iş (şey) gelmemek (ხელიდან არაფრის გამოსვლა- ჰელიდან არაფრის გამოსვლა) (Mamulia, 2006: 111)	1. Bir şey yapma olanağını bulamamak. 2. Bir iş yapmayı bilmemek. (Aksoy, 2018: 758)
50.	Elinden düşürmemek	Elinden düşürmemek (ხელიდან არ დაგდება- ჰელიდან არ დაგდება) (Mamulia, 2006: 111)	Sürekli olarak elinde tutup kullanmak. (Aksoy, 2018: 758)
51.	Elinden gelmek	Elinden gelmek (ხელიდან გამოსვლა- ჰელიდან გამოსვლა) (Sakhokia, 1979: 911)	Yapabilmek. (Aksoy, 2018: 758)
52.	Elinden her iş gelmek	Elinden her iş gelmek (ხელიდან ყველაფრის გამოსვლა- ჰელიდან qvelapris (qvelanairi sakme) გამოსვლა) (Mamulia, 2006: 111)	Her işi yapabilir, çok becerikli, yetenekli, mahir olmak. (https://sozluk.gov.tr/)
53.	Eline almak	Eline almak (ხელში ალება- ჰელში აგება) (Mamulia, 2006: 112)	1. Bir işin veya yerin yönetimini üstlenmek. 2. Biş işi kendi yapmaya başlamak. (https://sozluk.gov.tr/)
54.	Eline bakmak (birinin)	Eline bakmak (ხელში ცქერა- ჰელში tschera) (Mamulia, 2006: 112)	1. Bir kimsenin yardımıyla geçinebilir durumda olmak. (Aksoy, 2018: 759) 2. Biri 'ne getirdi' diye gözlemek. (https://sozluk.gov.tr/)
55.	Eline düşmek	Eline düşmek (ხელში ჩავარდნა- ჰელში çavardna) (Mamulia, 2006: 113)	1. Egemenliği, buyruğa altına girmek. 2. Yakalanmak. (https://sozluk.gov.tr/)
56.	Elini cebine atmak	Elini cebine atmak (ჯიბზე ხელის გაკვრა- ციბზე ჰელის გაკვრა) (Mamulia, 2006: 114)	Para çıkarmaya davranmak. (Aksoy, 2018: 760)
57.	Elini kana bulamak (bulaştırmak)	Elini kana bulamak (ხელის სისხლში გასვრა- ჰელის სისხლში გასვრა) (Mamulia, 2006: 115)	Birini yaralamak ya da öldürmek. (Aksoy, 2018: 760)
58.	Dizginleri (dizginlerini) ele almak	Dizginleri (dizginlerini) ele almak (სადავეების ხელში ალება- sadaveebis ჰელში აგება) (Mamulia, 2006: 97)	İş kendisi yönetmeye başlamak. (Aksoy, 2018: 727)

Tablo 3.85. (devam) Türkiye Türkçesi ve Gürcücede “El” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Deyimler)

Türkiye Türkçesi ve Gürcücede “El” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerde Kısmî Eşdeğerlikler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	El (elini) çekmek	El almak (ხელის ალება- helis aġeba) (Oniani, 1966: 188)	Yapmakta olduġu bir iŖi artık yapmama durumuna geçmek. (Aksoy, 2018: 749)
2.	El el üstünde oturmak	Eli kalbinde oturmak (გულხელდაკრევილი ჯდომა - gulġeldakrepili cdoma) (Mamulia, 2006: 104)	Herhangi bir iŖ yapmadan boş oturmak. (https://sozluk.gov.tr/)
3.	El etek çekmek (bir Ŗeyden)	Etekleri çekmek (კალთების ჩამობერტყვა- kaltebis çamobertqva) (Sakhokia, 1979: 309)	O Ŗeyle artık uğraŖamaz olmak. (Aksoy, 2018: 753)
4.	El vurmamak	El sürmemek (dokunmamak) (ხელის არ ხლება/დაკარება- helis ar ġleba/ ar daġareba) (Mamulia, 2006: 116)	Bir iŖi yapmaya yanaŖmamak ve baŖlamamak. (https://sozluk.gov.tr/)
5.	Elde avuçta bir Ŗey kalmamak	Elde bir Ŗey kalmamak (ხელში არაფრის შერჩენა- ġelŖi arapris Ŗerçena) (Mamulia, 2006: 105)	Parasını, malını hacayıp bitirmiş olmak. (Aksoy, 2018: 750)
6.	Elden ayaktan düşmek	Eli ayaġı kesilmek (ხელ-ფეხის წართმევა- ġel-peġis ts'artmeva) (Mamulia, 2006: 105)	YaŖlılık ya da hastalık nedeniyle iŖ yapamaz, yürüyemez olmak. (Aksoy, 2018: 750)
7.	Elden çıkarmak	Elden bırakmak (ხელიდან გაშვება- ġelidan gaŖveba) (Mamulia, 2006: 106)	1. Bir Ŗeyin sahipliġini başkasına geçirmek, satmak. 2. Yitirmek. (https://sozluk.gov.tr/)
8.	Ele avuca sığmamak	Ele sığmamak (ხელში არ გაჩერება/გაკავება- ġelŖi ar gaçereba/gakaveba) (Mamulia, 2006: 106)	Söz dinlememek, kural tanımamak, Ŗımarıkça ve taŖkınca davranışlarda bulunmak. (Aksoy, 2018: 752)
9.	Eli ayaġı olmak (birinin)	Saġ elini olmak (მარჯვენა ხელად ყოფნა- marcena ġelad qopna) (Mamulia, 2006: 107)	Yardımcısı olmak, her iŖine yarar olmak. (https://sozluk.gov.tr/)
10.	Eli (eline) aġır	Eli yavaŖ (olmak) (ნელი ხელის პატრონი - neli ġelis paṭroni) (Mamulia, 2006: 107)	YavaŖ iŖ yapan, çabuk iŖ yapamayan, yapamayan. (Aksoy, 2018: 754)

Tablo 3.86. En Az Bir Kelimesi Ortak Olan ve Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî EŖdeġer Deyimler

11.	Eli (eline) ağır	Eli acı (olmak) (მწარე ხელის პატრონი- mts'are helis patrni) (http://www.nplg.gov.ge/gwdict/index.php?a=srch&d=46&id_srch=3298034b032cfaf00b94de562c9fae9b&il=en&p=1&visualtheme=gw_brand)	İnsana vurunca çok acıtan. (Aksoy, 2018: 754)
12.	Eli armut devşirmek	Eli ayağı bağlanmak (ხელფეხშეკრული- helpeḥşekruli) (Mamulia, 2006: 107)	Birisini bir iş yaparken öbürü boş durmak. (https://sozluk.gov.tr/)
13.	Eli boş çıkmak	Eli boş kalmak (ხელცარიელი დარჩენა- heltsarieli darçena) (Mamulia, 2006: 108)	Umdüğünü alamamak, başarısızlığa uğramak. (https://sozluk.gov.tr/)
14.	Eli cebine varmamak	Eli cebine vurmamak (ჯიბზე ხელის არ გაკვრა- cibeze helis ar gavr)	Para harcamaya kıymamak. (Aksoy, 2018: 755)
15.	Eli yatmak	Eli alıştırmak (ხელის გაწაფვა- helis gats'apva)	Eli bir işi yapabilecek alışıklık kazanmak, bir işi yapacak el becerisi bulunmak. (Aksoy, 2018: 762)
16.	Elini ayağını kesmek	Ayağını kesmek (ფეხის ამოკვეთა- peḥis amokveta) (Mamulia, 2006: 114)	1.Uğramaz olmak. 2.Uğraşmamak, ilgilenmemek. 3.O şeyle ilgisini kesmek. (https://sozluk.gov.tr/)
17.	Elini işe yatmak	Elini işe alıştırmak/çalıştırmak (ხელის მიჩვევა/გაწაფვა- helis miçveva/gats'apva) (Mamulia, 2006: 109)	Eli bir işi yapabilecek alışıklık kazanmak, bir işi yapacak el becerisi bulunmak. (Aksoy, 2018: 762)
18.	Eli kolunu bağlamak (birinin)	Elini ayağını bağlamak (ხელ-ფეხის შეკვრა- hel-peḥis şekvra) (Mamulia, 2006: 115)	Bir şey yapamayacak duruma getirmek. (https://sozluk.gov.tr/)
19.	Elini kolunu bağlı olmak (kalmak)	Elini ayağını bağlı olmak (kalmak) (ხელფეხშეკრული ყოფნა- helpeḥşekruli qopna) (Mamulia, 2006: 115)	Yapması gereken işi, engeller yüzünden yapamaz durumda olmak. (Aksoy, 2018: 757)
20.	Elinden hiçbir şey kurtulmamak	Elinden her iş gelmek (ხელიდან ყველაფრის (ყველანაირი საქმე) გამოსვლა- helidan qvelapris (qvelanairi sakme) gamosvla) (Mamulia, 2006: 111)	Çok hünerli, her şeyi becerebilir olmak. (Aksoy, 2018: 758)
21.	Elinden kan çıkmak	Elini kana bulanmak (ხელის სისხლში გასვრა- helis sishlşı gasvra) (Mamulia, 2006: 115)	Cinayet işlemek. (https://sozluk.gov.tr/)

Tablo 3.86. (devam) En Az Bir Kelimesi Ortak Olan ve Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

22.	Eline ayağına düşmek	Ayağına düşmek (ფეხებში ჩავარდნა-pehebsi çavardna) (Mamulia, 2006: 112)	1.Ayaklarına kapanıp bir dilekte bulunmak. (Aksoy, 2018: 759) 2.Birine çok yalvarmak. (https://sozluk.gov.tr/)
23.	Eline ayağına sarılmak (kapanmak)	Elini ayağını öpmek (ხელ-ფეხის დაკოცვნა- hel-pehis dakotsvna) (Mamulia, 2006: 113)	Birine çok yalvarmak. (https://sozluk.gov.tr/)
24.	Eline eteğine doğru	Elleri temiz olan (biri) (სუფთა ხელების ქონა- supta helebis kona) (Mamulia, 2006: 113)	Her türlü kötülükten uzak olan, dürüst. (https://sozluk.gov.tr/)
25.	Eline kalmak (birinin)	Eline düşmek (birinin) (იმის) ხელში ჩავარდნა- (imis) helşi çavardna) (Mamulia, 2006: 113)	Ondan başka yardım edeni olmamak, yalnız ona muhtaç olmak. (https://sozluk.gov.tr/)
26.	Eline su dökemez (birinin)	Ellerini yalamak (birinin) (ხელების ალოკვა- helebis alokva) (Mamulia, 2006: 114)	‘değerce ondan çok geride’ anlamında kullanılan bir söz. (https://sozluk.gov.tr/)
27.	Elini çabuk tutmak	Elini çabuk kıyıdanmak (ხელის სწრაფად განძრევა- helis sts'rapad gandzreva)	Çabuk yapmaya çalışmak. (Aksoy, 2018: 760)
28.	Elini kolunu sallaya sallaya gelmek	Eli boş dönmek (ხელცარიელი დაბრუნება- heltsarieli dabruneba) (Mamulia, 2006: 115)	Elinde, getirmesi beklenen şey olmadığı hâlde ya da bitirmeye gittiği işten sonuç almaksızın gelmek. (Aksoy, 2018: 760)
29.	Elini sıcak sudan soğuk suya sokmamak	Elini kıpırdatmamak (ხელის არ განძრევა- helis ar gandzreva) (Mamulia, 2018: 115)	Hiçbir ev işine el sürmemek. (Aksoy, 2018: 760)
30.	Elini vicdanına koymak	Elini kalbine koymak (გულზე ხელის დადება- gulze helis dadeba) (Mamulia, 2006: 116)	Doğru, tarafsız, hakça söylemek. (Aksoy, 2018: 761)

Tablo 3.86. (devam) En Az Bir Kelimesi Ortak Olan ve Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	Bir eli yağda bir eli balma (olmak)	Onun mal mülkü kaynar ve dökülür მისი ქონება დუღს და გადმოდის- misi koneba duḡs da gadmodis) (Mamulia, 2006: 61)	Varlık ve bolluk içinde (olmak). (https://sozluk.gov.tr/)
2.	El kadar	Avuç içi kadar (ხელისგულისოდენა- ḥelisgulisodena)	Küçük, küçücük. (Aksoy, 2018: 762)
3.	El etek öpmek	Ayak öpmek (ფეხების დაკოცვნა- peḥebis daḡotsvna) (Sakhokia, 1979: 650)	1.Bir işi yaptırmak için çok yalvarmak. 2.Yaltaklanmak. (https://sozluk.gov.tr/)
4.	El üstünde tutmak (birini)	Avucun içinde oturtmak (ხელის გულზე დასმა- ḥelis gulze dasma) (Mamulia, 2006: 116)	Bir kimseye çok sevgi, saygı göstermek. (Aksoy, 2018: 765)
5.	Elden geçirmek	Gözden geçirmek (თვალის გადავლება- tvalis gadavleba) (Oniani, 1966: 92)	1.Sayısı çok şeyleri tek tek ele alıp ne durumda olduklarını yoklamak. 2.Bir şeyi inceleyip düzeltilecek yerlerini düzeltmek, onarmak. (Aksoy, 2018: 751)
6.	Eli bayraklı	Sürekli tetikte durmak (მუდამ ჩახმაზე დგომა - mudam çahmaḡze dgoma) (Mamulia, 2006: 108)	Şirret, edepsiz, kavgacı olarak tanınmış. (Aksoy, 2018: 755)
7.	Eli bol	Cebi dolu (kalın) olmak (სავსე (სქელი) ჯიბის ქონა- savse (skeli) cibis kona) (Mamulia, 2006: 108)	1.Elinde iş yapmaya yarayacak çok para ve eşya bulunan. 2.İş yaparken kullanılacak gereçleri esirgemeyen. (Aksoy, 2018: 755)
8.	Eli dursa ayağı durmaz	Onun duracağı yok (მისი გაჩერება არ არის- misi gaçereba ar aris) (Mamulia, 2006: 109)	Kıpırdak, hareketli (kimse) (https://sozluk.gov.tr/)
9.	Eli ekmek tutmak	Ekmek parası olmak (პურის ფულის ქონა- puris pulis kona) (Mamulia, 2006: 109)	Geçimini kazancıyla sağlayacak duruma gelmek. (Aksoy, 2018: 756)
10.	Eli işte, gözü oynaşta	Gözleri oraya buraya kaçmak (თვალების აქეთ-იქეთ გაქცევა- tvalebis aket-iket gaktseva) (Mamulia, 2006: 109)	İş yapar gibi görünüyor ama aklı başka yerde, havai. (Aksoy, 2018: 756)
11.	Eli kalem tutmak	Kalemi keskin olmak (კალამი უჭრის- ḡalami uḡris) (Mamulia, 2006: 109)	1.Yazı yazmayı bilmek. 2.Düşündüğünü güzel bir anlatımla yazmak. (https://sozluk.gov.tr/)

Tablo 3.87. Şekil Bakımından Farklı, Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

12.	Eli varmamak (gitmemek)	Kalbi varmamak (gitmemek) (გულის არ მისვლა- gulis ar misvla) (Mamulia, 2006: 110)	Yapmaya gönlü razı olmamak, kıyamamak. (Aksoy, 2018: 762)
13.	Elinden geleni yapmak	Kendine kıymak (თავის არ დაზოგვა- tavis ar dazogva) (Mamulia, 2006: 111)	Gücünün yettiği kadarını yapmak. (https://sozluk.gov.tr/)
14.	Elinden kurtulmak	Başını kurtarmak (თავის დახსნა- tavis dahsna) (Mamulia, 2006: 112)	Birinden kaçmayı başarmak. (https://sozluk.gov.tr/)
15.	Eline doğmak	Gözünün önünde büyümek (თვალინ გაზრდა- tvalts'in gazrda) (Mamulia, 2006: 111)	Yaşlı bir kimse, birini, çocukluğundan beri çok yakından tanımak. (https://sozluk.gov.tr/)
16.	Eline vur, ekmeğini (ağzından) al	Başına vursan, sesini çıkarmaz (თავში რომ ჩაართვა, ხმას არ ამოიღებს- tavši rom çartqa, hmas ar amoiğebis) (Mamulia, 2006: 114)	Uysal ve sessiz kimseler için kullanılır bir söz. (https://sozluk.gov.tr/)
17.	Elini ayağını gevşemek	Dizleri kesilmek (მუხლების წართმევა- muhlebis ts'artmeva) (Mamulia, 2006: 108)	Sıcaktan ya da korkudan hareket etme güzü azalmak. (Aksoy, 2018: 755)
18.	Elini kolunu sallaya sallaya gezmek	Dertsiz gezmek (უდარდელად სიარული- udardelad siaruli) (Mamulia, 2006: 115)	(Ortada görünmesi gereken kişi) Hiçbir engelle karşılaşmadan, hiç kimseden korkmadan serbestçe gezmek. (Aksoy, 2018: 760)
19.	Elle tutulur, gözle görülür	Göz önünde (olmak) (თვალინ- tvalts'in) (Sakhokia, 1979: 269)	Çok belirgin, çok açık. (Aksoy, 2018: 764)
20.	Ellerde gezmek	Avuç içinde gezdirmek (ხელის გულზე ტარება- helis gulze tareba) (Aksoy, 2006: 116)	Bir kimseye çok sevgi ve saygı gösterilmek. (Aksoy, 2018:763)

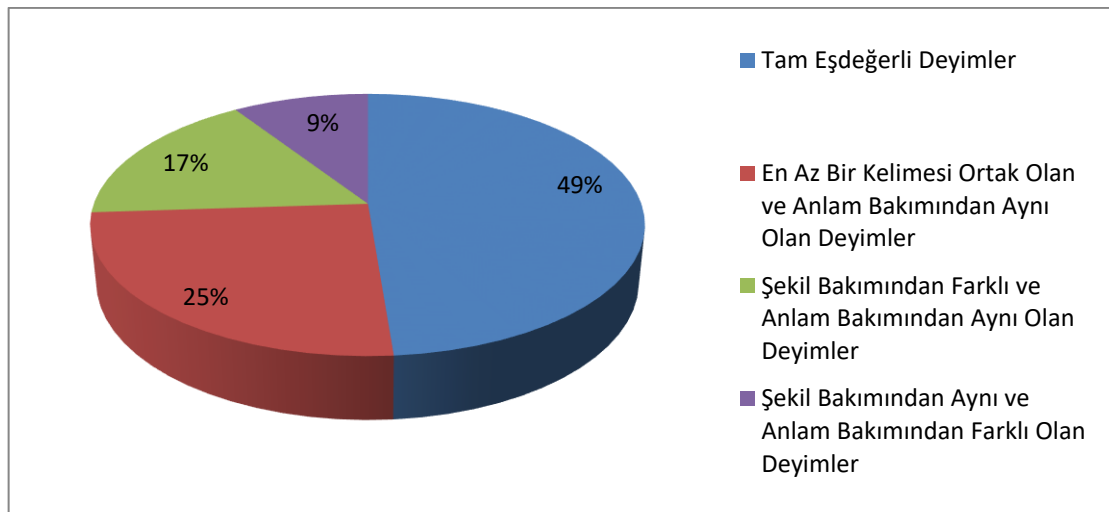
Tablo 3.87. (devam) Şekil Bakımından Farklı, Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Türkiye Türkçesinde Deyim Anlamı	Gürcüce Deyimler	Gürcüce Deyim Anlamı
1.	El almak	1.esk. tarikatlarda bir mürit, müridinden, başkalarına yol gösterme iznini almak. 2.Bir sanatı yapmak için ustanın iznini almak. 3.Kâğıt oyunlarında karşı tarafın oynadığı kâğıdın daha önemlisini oynayarak üstünlük sağlamak. (https://sozluk.gov.tr/)	El almak (ხელის აღება- helis aġeba)	Bir işi ya da birini bırakmak, vazgeçmek. (Oniani, 1966: 188)
2.	El bağlamak	Saygı göstermek için ellerini göbeği üstünde kavuşturup durmak. (Aksoy, 2018: 749)	El bağlamak (ხელის შეკვრა- helis ŧekvra)	Özgür davranışları engellemek, zor durumda olmak, yoksulluk çekmek, zorluk içinde bulunmak. (Sakhokia, 1979: 922)
3.	El değiştirmek	Sahip değiştirmek, bir kişiden başka kişiye geçmek. (Aksoy, 2018: 750)	El değiştirmek (ხელის მონაცვლეობა- helis monatsvleoba)	Birinden yardım almak; borç para almak. (Oniani, 1966: 191)
4.	El koymak	1.Bir yolsuzluğu ortaya çıkarmak, incelemek, vaziyet etmek. 2.Üstüne konmak. 3.Zorla almak. 4.İşi üzerine almak, sorumluluğu üstlenmek. 5.Yetkili organ bir malı veya bir kuruluşu kendi yönetimine almak. (https://sozluk.gov.tr/)	El koymak (ხელის დადება- helis dadeba)	1.Birini suçlamak. (Oniani, 1966: 190) 2.Kadını nişanlamak. 3.Suçu üzerine atmak. 4.Şifalanmak. 5.Papaz olarak seçilmek. 6.Haklarını başkasına devretmek. (Sakhokia, 1979: 916)
5.	El sıkmak	Selamlaşmak için bir kimsenin elini tutmak. (Aksoy, 2018: 764)	El sıkmak (ხელის მოჭერა- helis moċera)	Cimrilik, başkalarına hiçbir şey vermemek. (Sakhokia, 1979: 920)
6.	El yıkamak	O şeyle ilgisini kesmek, uğraşmaktan vazgeçmek. (Aksoy, 2018: 761)	El yıkamak (ხელის დაბანა- helis dabana)	1.Sorumluluğu üstlenmemek. 2.İşine karışmamak. 3.Uzakta durmak. (Oniani, 1966: 189)

Tablo 3.88. Şekil Bakımından Aynı, Anlam Bakımından Farklı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

7.	Elden çıkmak	1.Malı olmakta çıkmak, malı satılmak. 2.Kaybedilmek. (https://sozluk.gov.tr/)	Elden çıkmak (ხელიდან გამოსვლა- helidan gamosvla)	Bir işi yapabilmek, bilmek,becerebilmek. (Sakhokia, 1979: 911)
8.	Elden gitmek (bir şeyi)	Bir şeyi yitirilmiş olmak, o şeyden yoksun kalınmak. (Aksoy, 2018: 751)	Elden gitmek (ხელიდან წასვლა- helidan ts'asvla)	1.Mahvolmak, umutsuz bir duruma düşmek. 2.Doğru yoldan çıkmak, ahlakı kaybetmek. (Oniani, 1966: 188)
9.	Elinden iş çıkmamak	Çabuk iş görememek. (https://sozluk.gov.tr/)	Elinden iş çıkmamak (ხელიდან არაფრის გამოსვლა- helidan arapris gamosvla)	Beceriksiz, maharetsiz biri. (Mamulia, 2006: 112)
10.	Eline almak	1.Bir işin veya yerin yönetimini üstlenmek. 2.Bir işi kendi yapmaya başlamak. (https://sozluk.gov.tr/)	Eline almak (ხელთ გდება- helt gdeba)	Bir şeye zorla sahip olmak. (Oniani, 1966: 187)
11.	Eline düşmek	1.Birine muhtaç olmak. 2.Rastlamak, tesadüf etmek.	Eline düşmek (ხელში ჩავარდნა- helşi çavardna)	1.Çok istenilen bir şeyi edinmek. 2.Esir düşmek. (Oniani, 1966: 193) 3.Başkasının egemenliği altına girmek. 4.Kendi iradeyi kaybetmek. (Sakhokia, 1979: 930)

Tablo 3.88. (devam) Şekil Bakımından Aynı, Anlam Bakımından Farklı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

Şekil 3.29. “El” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerin Grafiği

Türkçe ve Gürcücede “el” organ adı ile kurulmuş toplam 119 adet deyim bulunmaktadır. Bu deyimlerin %49’u (58 adet) tam eşdeğerli, %25’i (30 adet) en az bir kelimesi ortak olan ve anlam bakımından aynı olan, %17’si (20 adet) şekil bakımından farklı, anlam bakımından aynı olan, %9’u (11 adet) ise şekil bakımından aynı, anlam bakımından farklı olan deyimlerdir. “El” organ adı ile kurulmuş deyimlerin anlamlarını şu şekilde sıralayabiliriz: yardım etmek, ilgilenmek; birisinin işine karışmak; hiç dokunmamak; işbirliği yapmak; bir işi yapmamak, ilgilenmemek; güçlerini birleştirmek; bir şeye herhangi bir yola sahip olmak; yakalanmak; güçsüz, dermansız kalmak; çabuk iş yapabilmek; boş oturmak; cinayet işlemek; bir kimseye çok sevgi ve saygı göstermek, birine çok yalvarmak vs.

3.30. “Etek” Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimler

Etek, bir organ adı değildir. Ancak Türkçede “etek” kelimesiyle kurulan deyimler Gürcücede bazen “ayak” organ adıyla karşılandığı için incelemeye dâhil edilmiştir.

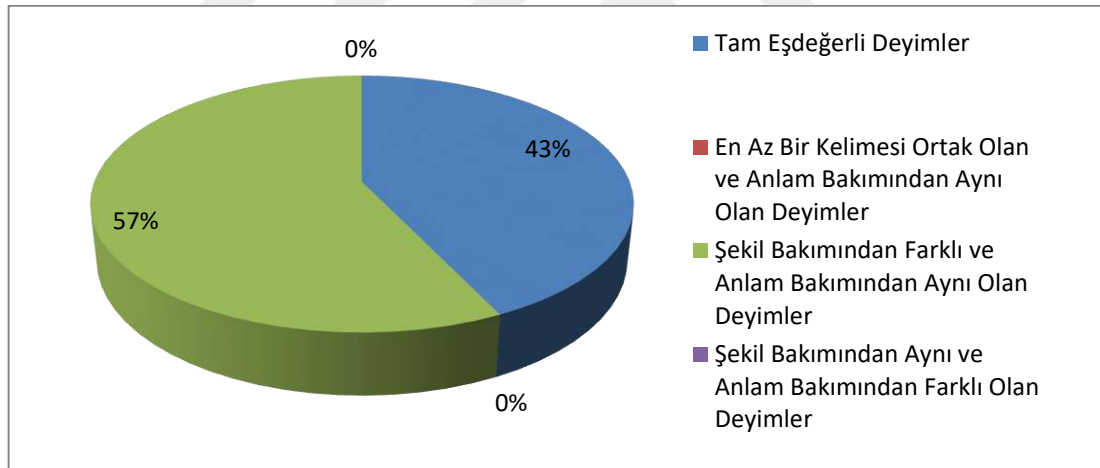
	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	Eteğine yapışmak	Eteğine yapışmak (კალთაზე მიკრება- kaltaze mikroba) (Mamulia, 2006: 119)	Güvendiği güçlü, zengin, sözü geçer bir kimseye bağlanıp onun yardımından ve koruyuculuğundan yararlanmaya çalışmak. (Aksoy, 2018: 772)
2.	Etek öpmek	Etekleri öpmek (კალთების დაკოცვნა- kaltebis dakotsvna) (Mamulia, 2006: 119)	1.(Eskiden) Büyük bir kimsenin katına çıkan kişi, saygı ve kulluk gösterisi olarak, eğilip o kimsenin eteğini öpme davranışında bulunmak. (Aksoy, 2018: 773) 2.Bir işi yaptırmak için çok yalvarmak. 3.Yaltaklanmak. (https://sozluk.gov.tr/)
3.	Etek silkmek	Etek silkmek (კალთის მიბერტყვა- kaltis mibertqva) (Sakhokia, 1979: 509)	1.El etek çekmek. 2.Çekilmek, artık karışmamak. (https://sozluk.gov.tr/)

Tablo 3.89. Türkiye Türkçesi ve Gürcücede “Etek” Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Deyimler)

Türkiye Türkçesi ve Gürcücede “Etek” Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimlerde Kısmî Eşdeğerlikler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	Eteğinden ayrılmamak	Başını bırakmamak (თავის არ დანებება- tavis ar danebeba) (Oniani, 1966: 80)	Peşini bırakmamak. (https://sozluk.gov.tr/)
2.	Eteğine düşmek	Ayaklarına düşmek (ფეხებში ჩავარდნა- peḥebşi çavardna) (Sakhokia, 1979: 650)	Yalvarıp yakarmak. (https://sozluk.gov.tr/)
3.	Etekleri tutuşmak	Alevler içinde olmak (ცეცხლის წაკიდება- tsetshlis ts'akideba) (Mamulia, 2006: 119)	Çok telaşlanmak. (Aksoy, 2018: 772)
4.	Etekleri zil çalmak	Ayakları yere basmamak (მიწაზე ფეხის არ დაკარება- mits'aze peḥis ar dakareba) (Mamulia, 2006: 119)	Büyük sevinç içinde bulunmak, çok sevinmek. (Aksoy, 2018: 772)

Tablo 3.90. Şekil Bakımından Farklı, Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

Şekil 3.30. “Etek” Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimlerin Grafiği

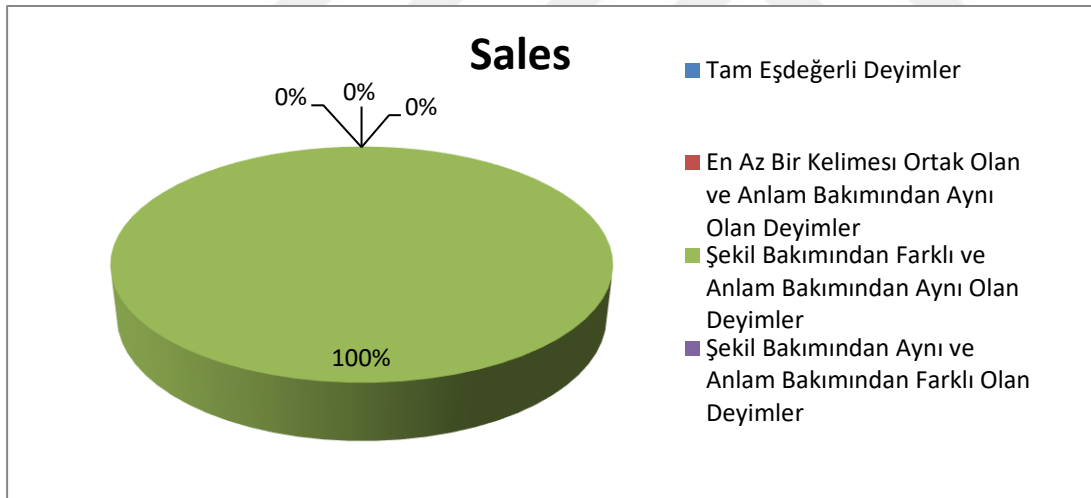
Türkçe ve Gürcücede “etek” sözcüğü ile ilgili 7 adet ortak deyim bulunmaktadır. Bu deyimlerin %43’ü (3 adet) tam eşdeğerli, %57’si (4 adet) şekil bakımından farklı, anlam bakımından aynı olan deyimlerdir. Türkiye Türkçesindeki “etek” sözcüğünün kullanıldığı deyimlerin Gürcücedeki karşılığında bazen “ayak” organ adı kullanılmıştır. Bu deyimlerde saygı ve kulluk göstermek için eteğini öpme davranışlarında bulunmak; yalvarıp yakarmak; çok telaşlanmak, çok sevinmek vs. anlamlar görülmektedir.

3.31. “Gırtlak” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimler

Türkiye Türkçesi ve Gürcücede “Gırtlak” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerde Kısmî Eşdeğerlikler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	Gırtlığına basmak	Boğazını bağlanmak (birinin) (ყელში წაჭერა- qelşi ts'açera) (Sakhokia, 1979: 720)	Birine bir şeye yaptırmak için büyük zor kullanmak. (Aksoy, 2018: 795)
2.	Gırtlığına kadar	Boğazına kadar (ყელამდე (სავსე) -qelamde (savse) (Sakhokia, 1979: 718)	Çok fazla. (https://sozluk.gov.tr/)
3.	Gırtlığına kadar borcu olmak (borç gırtlığına çıkmak)	Boğazına kadar borcu olmak (ყელამდე ვალეზში ყოფნა- qelamde valebşi qopna) (Sakhokia, 1979: 716)	Pek çok borcu olmak, borçtan nefes alamaz olmak. (Aksoy, 2018: 657)
4.	Gırtlak gırtlığa gelmek	Birbirlerinin boğazına saldırmak (ერთმანეთისათვის ყელში წვდომა-ertmanetisatvis qelşi ts'vdoma) (Mamulia, 2006: 63)	Kıyasıya dövmüşmek. (https://sozluk.gov.tr/)

Tablo 3.91. Şekil Bakımından Farklı, Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

Şekil 3.31. “Gırtlak” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerin Grafiği

Türkçe ve Gürcücede “gırtlak” organ adı ile kurulmuş 4 adet ortak deyim bulunmaktadır. Bu deyimlerin tamamı şekil bakımından farklı, anlam bakımından aynı olan deyimlerdir. Türkiye Türkçesindeki “gırtlak” organ adı ile kurulan deyimlerin Gürcücedeki karşılıklarında “boğaz” organ adı kullanılmaktadır. Bu deyimlerde en çok kıyasıya dövüşmek; pek çok borcu olmak vb. anlamları bulunmaktadır.

3.32. “Göbek” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	Göbeği beraber kesilmiş	Göbeği beraber kesilmiş (ჭიპლარის ერთად მოჭრა- çiplaris ertad moçra) (Mamulia, 2006: 129)	Ondan hiç ayrılmaz, her işini onunla birlikte yapar. (Aksoy, 2018: 796)
2.	Göbeği çatlamak	Göbeği çatlamak (ჭიპის გაწყვეტა- çipis gats' qveta) (Mamulia, 2006: 129)	Başarmak için çok uğraşmak, birçok güçlükleri yenme zorunda kalmak. (Aksoy, 2018: 796)

Tablo 3.92. Türkiye Türkçesi ve Gürcücede “Göbek” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Deyimler)

Türkiye Türkçesi ve Gürcücede “Göbek” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerde Kısmî Eşdeğerlikler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	Göbeği biriyle bağlı	Göbeği biriyle kesilmiş (ჭიპლარის ერთად მოჭრა - çiplaris ertad moçra) (Mamulia, 2006: 129)	Her zaman birlikte bulunan, birbirinden ayrılmayan kimseler için kullanılan bir söz. (https://sozluk.gov.tr/)

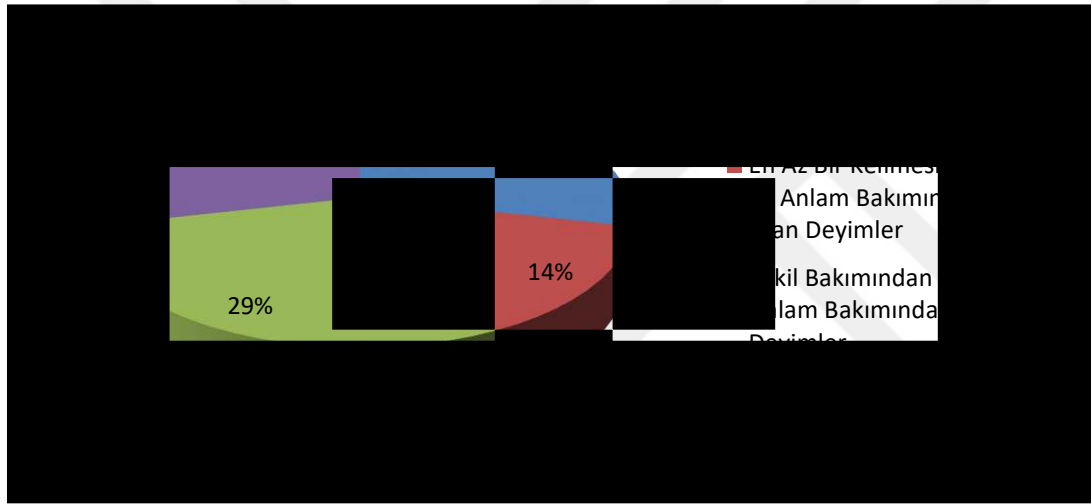
Tablo 3.93. En Az Bir Kelimesi Ortak Olan ve Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	Açlıktan göbeğine taş bağlamak	Açlıktan mide kurumak (შიმშილით კუჭის გახმობა-şimşilit kuçis gahmoba) (Sakhokia, 1979: 350)	Aç ve çaresiz durumda olmak. (Aksoy, 2018: 527)
2.	Kendi göbeğini kendi kesmek	Kendi başına çaresini bulmak (საკუთარი თავის შველა- sakutari tavist şvela)	Gereksinim duyduğu yardım, başkalarınca esergendiğinde işini kendi görmek. (https://sozluk.gov.tr/)

Tablo 3.94. Şekil Bakımından Farklı, Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Türkiye Türkçesinde Deyim Anlamı	Gürcüce Deyimler	Gürcüce Deyim Anlamı
1.	Göbeğini kesmek	Birini çok eskiden beri tanımak, bilmek. (https://sozluk.gov.tr/)	Göbeğini kesmek (biriyle) (ჭიპის მიჭრა- çipis miçra)	Ondan ayrılmaz olmak. (Mamulia, 2006: 129)
2.	Göbeği sokakta kelişmiş	Evde durmayıp hep sokaklarda gezen, sürtük. (Aksoy, 2018: 797)	Göbeği sokakta kesilmiş (ქუჩაში ჭიპმოჭრილი - kuçaşı çipmoçrili)	Kötü ahlâklı kadın (Mamulia, 2006: 129)

Tablo 3.95. Şekil Bakımından Aynı, Anlam Bakımından Farklı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

Şekil 3.32. “Göbek” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerin Grafiği

Türkçe ve Gürcücede “göbek” organ adı ile kurulmuş 7 adet ortak deyim bulunmaktadır. Bu deyimlerin %28’i (2 adet) tam eşdeğerli, %14’ü (1 adet) en az bir kelimesi ortak olan ve anlam bakımından aynı olan, %29’u (2 adet) şekil bakımından farklı, anlam bakımından aynı olan, %28’i (2 adet) ise şekil bakımından aynı, anlam bakımından farklı olan deyimlerdir. Türkçede “göbek” organ adının kullanıldığı deyimlerin Gürcücedeki karşılıklarında bazen olarak “mide” organ adı kullanılmaktadır. Bu deyimlerde birbirinden ayırmamak; aç ve çaresiz bir durumda olmak; her işi beraber yapmak; başarmak için çok uğraşmak gibi anlamlar vardır.

3.33. “Göğüs” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimler

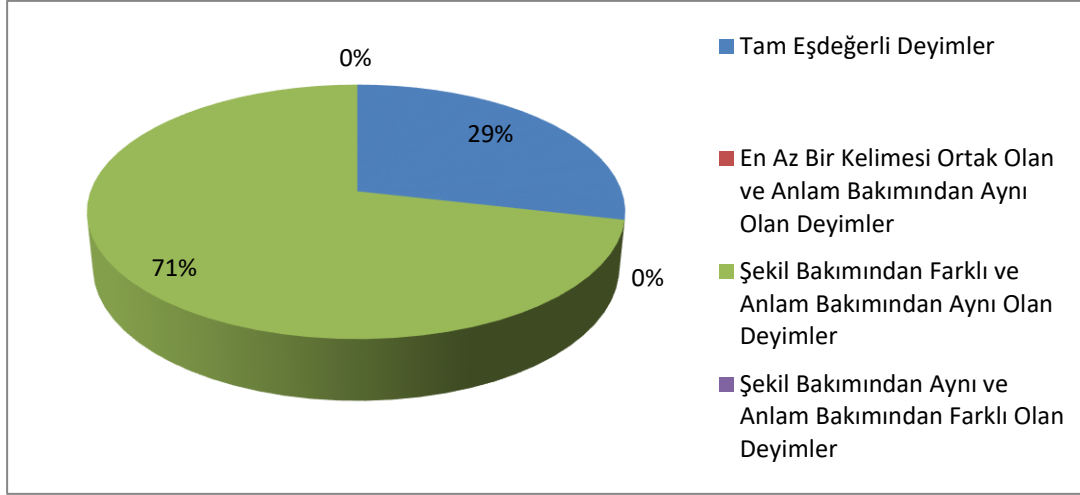
	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	Göğüs bağı açık	Göğüs bağı açık (olmak) (მკერდმოშიშვლებული ყოფნა -mkerdmoşışvlebuli qopna)	Özensiz bir kılıkta. (https://sozluk.gov.tr/)
2.	Göğüs germek	Göğüs germek (მკერდის მოღერება-mkerdis moğereba)	Bir güçlüğü karşı koymaya hazır olmak, karşı koyup dayanmak. (Aksoy, 2018: 798)

Tablo 3.96. Türkiye Türkçesi ve Gürcücede “Göğüs” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Deyimler)

Türkiye Türkçesi ve Gürcücede “Göğüs” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerde Kısmî Eşdeğerlikler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	Göğüs göğüse	Ağız ağıza (პირისპირ-pirispir) (Mamulia, 2006: 18)	Biri ötekinin karşısında. (Aksoy, 2018: 798)
2.	Göğüs vermek	Yüreği dayanmak (გულის გაძლება- gulis gadzleba) (Sakhokia, 1979: 112)	Eziyete, sıkıntıya katlanmak, tahammül etmek. (https://sozluk.gov.tr/)
3.	Göğsü kabarmak	Boğazı germek (ყელის მოღერება- qelis moğereba) (Sakhokia, 1979: 718)	Övünç duymak, kıvanmak, iftihar etmek. (https://sozluk.gov.tr/)
4.	Göğsü daralmak (sıkılmak)	Yüreği sıkılmak (გულის შეკუმშვა- gulis şekumşva) (Oniani, 1966: 47)	1.Güçlükte nefes almak. 2.mec. içi sıkılmak. (https://sozluk.gov.tr/)
5.	Göğsünü gere gere	Boğazı gererek (ყელმოღერებული- qelmoğerebuli) (Sakhokia, 1979: 719)	1.Kendine iyice güvenerek. 2.Övünerek. (Aksoy, 2018: 798)

Tablo 3.97. Şekil Bakımından Farklı, Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

Şekil 3.33. “Göğüs” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerin Grafiği

Türkçe ve Gürcücede “göğüs” organ adı ile kurulmuş 7 adet ortak deyim bulunmaktadır. Bu deyimlerin %29’u (2 adet) tam eşdeğerli, %71 (5 adet) şekil bakımından farklı, anlam bakımından aynı olan deyimlerdir. Türkçede “göğüs” sözcüğüyle kurulan deyimlerin Gürcücedeki karşılıklarında genellikle “yürek”, bazen de “ağız” ve “boğaz” sözcükleri kullanılmaktadır. “Göğüs” organ adı ile kurulmuş deyimlerde, bir güçlülüğe karşı koymaya hazır olmak; eziyete, sıkıntıya katlanmak; övünç duymak, kıvanmak; içi sıkılmak gibi anlamlar vardır.

3.34. “Gönül” Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimler

Soyut bir kelime olan “gönül”, kalp organ adı ile ilişkili olduğu için incelemeye dâhil edilmiştir.

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	Gönlü bol (gani)	Gönlü bol (გულუბვი- gulubvi) (http://www.nplg.gov.ge/gwdict/index.php?a=srch&d=17&id_srch=39cce148e4e98b28357b51495498ef48&il=en&p=1&visualtheme=gw_brand)	Cömert, varını vermekten çekinmeyen. (Aksoy, 2018: 799)
2.	gönlü büyük	gönlü büyük (დიდი გულის ქონა-didi gulis kona) (Oniani, 1966: 57)	Gururlu, onurlu. (Aksoy, 2018: 799)
3.	Gönlü düşmek	Gönlüne düşmek (გულში ჩავარდნა-gulşi çavardna) (Oniani, 1966: 52)	Âşık olmak. (https://sozluk.gov.tr/)
4.	Gönlü çekmek	Gönlü çekmek (გულის გაწევა- gulis gats'eva) (Mamulia, 2006: 131)	İstek duymak. (Aksoy, 2018: 800)
5.	Gönlü ile oynamak (birinin)	Gönlü ile oynamak (birinin) (მისი გულით თამაში - (misi) gulis tamaşı) (Mamulia, 2006: 131)	Birini sever görünüp avutmak. (Aksoy, 2018: 800)
6.	Gönlü istemek	Gönlü istemek (გულის წადილი- gulis ts'adili) (Oniani, 1966: 71)	Dilemek, kuvvetle içten arzulamak. (https://sozluk.gov.tr/)
7.	Gönlü kalmak	Gönlü kalmak (გულის დარჩენა- gulis darçena) (Mamulia, 2006: 131)	1.İsteyip de elde edemediği şeye karşı isteği sürmek, gözü kalmak. 2.Gücenmek. (Aksoy, 2018: 800)
8.	Gönlü zengin (olmak)	Gönlü zengin (მდიდარი გულის (პატრონი)- mdidari gulis (paṭroni) (Mamulia, 2006: 133)	Para ve malını imkânları ölçüsünde esirgmeden veren (kimse). (https://sozluk.gov.tr/)
9.	Gönlünden geçirmek (geçmek)	Gönlünden geçirmek (geçmek) (გულში გატარება/გავლება- gulşi gaṭareba/gavlenaba) (Mamulia, 2006: 133)	İçinden, bir şeyi yapmayı ya da bir şeyin olmasını istemek. (Aksoy, 2018: 800)
10.	Gönlüne doğmak	Gönlüne doğmak (მის გულში დაბადება- (mis) gulşi dabadeba) (Mamulia, 2006: 134)	İçine doğmak, sezmek, hissetmek. (https://sozluk.gov.tr/)

Tablo 3.98. Türkiye Türkçesi ve Gürcücede “Gönül” Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Deyimler)

11.	Gönlünü avlamak	Gönlünü avlamak (გულის მონადირება-gulis monadireba) (Mamulia, 2006: 134)	1.Birini kendine âşık olmak. (Aksoy, 2018: 801) 2.Huyunu suyunu yakından bilerek olumlu davranışta bulunmak, tavlama. (https://sozluk.gov.tr/)
12.	Gönlünü etmek (birinin)	Gönlünü etmek (გულის გაკეთება- gulis gaketeba) (Mamulia, 2006: 134)	Birini razı ve hoşnut etmek. (https://sozluk.gov.tr/)
13.	Gönlünü yaralamak	Gönlünü yaralamak (გულის დასერვა- gulis daserva) (Oniani, 1966: 41)	İncitmek, kırmak, üzme. (https://sozluk.gov.tr/)
14.	Gönlü kırmak	Gönlü kırmak (გულის გატეხვა-gulis gatehva) (Mamulia, 2006: 134)	Birini çok üzerek bir davranışta bulunmak, gücendirmek. (https://sozluk.gov.tr/)
15.	Gönül çekmek	Gönül çekmek (გულის გაწევა- gulis gats'eva) (Mamulia, 2006: 131)	Aşk, sevdâ içinde olmak. (Aksoy, 2018: 802)
16.	Gönül darlığı	Gönül darlığı (გულის შეწვრილება-gulis şets'vrileba) (Oniani, 1966: 48)	1.İç sıkıntısı. 2.Hoşgörmezlik. (Aksoy, 2018: 802)
17.	Gönül (eğlencesi) eğlendirmek	Gönül eğlendirmek (გულის გადაყოლება-gulis gadaqoleba) (Oniani, 1966: 37)	Geçici bir ilgi ve sevgi göstererek hoşça vakit geçirmek. (Aksoy, 2018: 802)
18.	Gönül (kalp) kırmak	Gönül kırmak (გულის გატეხვა-gulis gatehva) (Mamulia, 2006: 132)	Davranışıyla birini incitmek, üzüp gücendirmek. (Aksoy, 2018: 803)
19.	Gönül vermek	Gönül vermek (გულის მიცემა- gulis mitsema) (Mamulia, 2006: 134)	1.Sevmek, âşık olmak. 2.Bir şeyi sevmeye, istemeye veya yapmaya içten yönelmek, eğilmek, meylemek. 3.Düşkün olmak. (https://sozluk.gov.tr/)
20.	Gönül yakmak	Gönül yakmak (გულის დაწვა- gulis dats'va) (Oniani, 1966: 42)	1.İnsan aşırı derecede etkilemek, sarsmak, kendinden geçmesine yol açmak. 2.Aşk dolayısıyla iç yangına tutulmak. (https://sozluk.gov.tr/)
21.	Gönül yapmak	Gönül yapmak (გულის გამოკეთება-gulis gamoketeba) (Mamulia, 2006: 134)	Bir kimsenin gücencikliğini, ya da istemediği bir durumu uygun davranışlarla olumlu yola çevirmek. (Aksoy, 2018: 803)

Tablo 3.98. (devam) Türkiye Türkçesi ve Gürcücede “Gönül” Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Deyimler)

22.	Gönül yarası	Gönül yarası (გულის იარა- gulis iara) (Oniani, 1966: 43)	Kişiyi çok derin üzüntü içinde bırakan acı. (Aksoy, 2018: 804)
23.	Gönülden çıkarmak (çıkarmamak)	Gönülden çıkarmak (çıkarmamak) (გულიდან ამოღება/არ ამოღება- gulidan amoğeba/ar amoğeba) (Mamulia, 2006: 133)	Artık sevmez, anmaz olmak (olmamak), sevgisini sürdürmemek (sürdürmek). (Aksoy, 2018: 802)

Tablo 3.98. (devam) Türkiye Türkçesi ve Gürcücede “Gönül” Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Deyimler)

Türkiye Türkçesi ve Gürcücede “Gönül” Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimlerde Kısmî Eşdeğerlikler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	Gönlü olmamak (geçinmeye)	Gönlü çekmemek (გულის არ გაწევა-gulis ar gats'eva) (Oniani, 1966: 32)	Herhangi bir konuda istemesizliğini belli olmak. (https://sozluk.gov.tr/)
2.	Gönlü gözü açılmak	Gönlü açılmak (გულის გახსნა-gulis gahsna) (Mamulia, 2006: 131)	Neşelenmek, ferahlanmak. (https://sozluk.gov.tr/)
3.	Gönlü akmak	Gönlü çekmek (გულის გაწევა-gulis gats'eva) (Mamulia, 2006: 131)	(Birine, bir şeye karşı) Güçlü bir sevgi duymak. (Aksoy, 2018: 799)
4.	Gönlü çelinmek	Gönlü kaptırmak (გულის მოტაცება- gulis motatseba) (Mamulia, 2006: 134)	Âşık olmak, aşırı sevgiden kendisini kurtaramamak. (Aksoy, 2018: 800)
5.	Gönlü çökmek	Gönlü düşmek (გულის ჩავარდნა- gulis çavardna) (Mamulia, 2006: 131)	Yaşama gücü azalmak, ruhsal dengesi bozulmak. (https://sozluk.gov.tr/)
6.	Gönlü ilişmek (takılmak)	Gönlüne düşmek (გულში ჩავარდნა- gulşi çavardna) (Oniani, 1966: 52)	Birine karşı içinde sevgi ve duygusu uyanmak. (Aksoy, 2018: 800)
7.	Gönlü kanmak	Gönlü rahatlanmak (გულის დამშვიდება- gulis damşvideba) (Oniani, 1966: 42)	Bir işle ilgili kaygısı kalmamak, mutmain olmak, müsterih olmak. (https://sozluk.gov.tr/)
8.	Gönlü kara	Gönlü kötü (ბოროტი გულის კონა- boroti gulis kona) (Mamulia, 2006: 132)	Başkalarının iyi durumunda olmasını istemeyen. (Aksoy, 2018: 800)

Tablo 3.99. En Az Bir Kelimesi Ortak Olan ve Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

9.	Gönlü (içi) kararmak	Gönlü (kalbi) kırılmak (გულის გატყდომა- gulis gatqdoma) (Mamulia, 2006: 132)	Dünya zevklerine karşı isteği kalmamak, hiçbir şeyden tat alamaz olmak. (Aksoy, 2018: 800)
10.	Gönlü olmak	Gönlü çekmek (გულის გაწევა- gulis gats'eva) (Mamulia, 2006: 133)	Razı olmak. (Aksoy, 2018: 801)
11.	Gönlü razı olmamak	Gönlü çekmemek (გულის არ გაწევა- gulis ar gats'eva) (Oniani, 1966: 32)	İstememek. (https://sozluk.gov.tr/)
12.	Gönlünden kopmak	Gönlü ile vermek (გულით მიცემა-gulit mitsema) (Mamulia, 2006: 133)	Birine, temiz ve deri duygu içinde bir iyilik yapmayı, bir şey vermeyi kararlaştırmak. (Aksoy, 2018: 800)
13.	Gönlünü (hatırını) hoş etmek	Gönlünü sevindirmek (გულის გახარება-gulis gahareba) (Sakhokia, 1979: 106)	İstedğini yaparak sevindirme. (Aksoy, 2018: 801)
14.	Gönlü takılmak	Gönlüne düşmek (გულში ჩავარდნა- gulşi çavardna) (Oniani, 1966: 52)	1.Aşk ile sevmeye başlamak. 2.Bir şeye karşı çok ilgi duymak. (Aksoy, 2018: 801)
15.	Gönlünü kaptırmak	Gönlünü esir etmek (გულის დატყვევება- gulis datqveveba) (Mamulia, 2006: 134)	Aşık olmak, aşırı sevgiden kendisini kurtaramamak. (Aksoy, 2018: 803)
16.	Gönül almak	Gönlü kazanmak (გულის მოგება-gulis mogeba) (Oniani, 1966: 43)	1.Sevindirmek. 2.Kırılan bir kimseyi güzel bir davranışla hoşnut etmek. (https://sozluk.gov.tr/)
17.	Gönül avutmak	Gönül vermek (გულის მოცემა-gulis motsema) (Sakhokia, 1979: 106)	Hoşça vakit geçirmek. (https://sozluk.gov.tr/)
18.	gönül (hatır) almak	Gönlü kazanmak (გულის მოგება-gulis mogeba) (Oniani, 1966: 43)	Gücenmiş olsun olmasın bir kimseyi, güzel sözle, uygun davranışla, bir armağanla hoşnut etmek, sevindirmek. (Aksoy, 2018: 802)
19.	Gönül belâsı	Gönül acısı (გულის ტკივილი- gulis tkivili) (Oniani, 1966: 46)	Aşk yüzünden çekilen sıkıntı. (Aksoy, 2018: 802)
20.	Gönlünü okşamak	Gönlüne güller serpmek (გულზე ვარდის გადაფენა- gulze vardis gadapena) (Oniani, 1966: 28)	Güzel söz ya da davranışla birini sevindirmek. (Aksoy, 2018: 803)

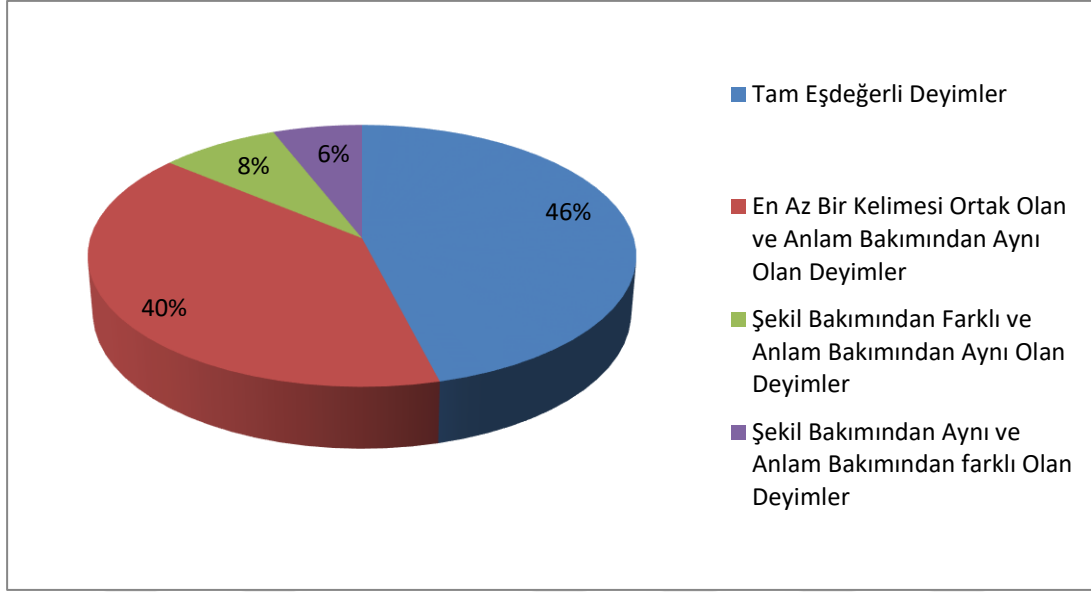
Tablo 3.99. (devam) En Az Bir Kelimesi Ortak Olan ve Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	Gönül alçaklığı	Baş alçaklığı (თავდაბლობა- tavmdabloba) (Sakhokia, 241)	Kendini olduğundan daha aşağı düzeyde sayma durumu. (Aksoy, 2018: 802)
2.	Gönül eri	Bıyıklı (olan biri) (ულვაშოსანი-ulvaşosani) (Sakhokia, 1979: 650)	Hoşgörülü, açık yürekli, kendisiyle iyi arkadaşlık kurabilen kişi. (Aksoy, 2018: 802)
3.	Gönül ferahlığı	Kalbi temiz (olmak) (სუფთა გული- sufta guli)	İç rahatlığı. (Aksoy, 2018: 803)
4.	Gönül gezdirmek	Göz gezdirmek (თვალის გადავლება- tvalis gadavleba) (Oniani, 1966: 92)	Hangisini seçeyim diye birçok şey üzerinde düşünmek. (Aksoy, 2018: 803)

Tablo 3.100. Şekil Bakımından Farklı, Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Türkiye Türkçesinde Deyim Anlamı	Gürcüce Deyimler	Gürcüce Deyim Anlamı
1.	Gönlü bulanmak	1.Kusacak gibi olmak. 2.mec. kuşkulanmak. (https://sozluk.gov.tr/)	Gönlü bulanmak (გულის ამღვრევა- gulis amğvrevva)	1.Kızmak. 2.Kötü bir ruh hâlinde olmak. (Oniani, 1966: 35)
2.	Gönül bağlamak	Severek bağlanmak, içten sevmek, âşık olmak. (https://sozluk.gov.tr/)	Gönül bağlamak (გულის დაბმა- gulis dabma)	Güzel bir şeyden ya da birinden göz ve akıl almamak. (Sakhokia, 1979: 112)
3.	Gönül koymak	Gücenmek, alınmak. (Aksoy, 2018: 803)	Gönül koymak (გულის დადება- gulis dadeba)	1.Bir işi içten yapmak veya birine içten davranmak. (Oniani, 1966: 41) 2.İstekli olmak, istemek. (Sakhokia, 1979: 112)

Tablo 3.101. Şekil Bakımından Aynı, Anlam Bakımından Farklı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

Şekil 3.34. “Gönül” Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimlerin Grafiği

Türkçe ve Gürcücede “gönül” sözcüğü ile kurulmuş 50 adet ortak deyim bulunmaktadır. Bu deyimlerin %46’sı (23 adet) tam eşdeğerli, %40’ı (20 adet) en az bir kelimesi ortak olan ve anlam bakımından aynı olan, %8’i (4 adet) şekil bakımından farklı, anlam bakımından aynı olan, %6’sı (3 adet) ise şekil bakımından aynı, anlam bakımından farklı olan deyimlerdir. “Gönül” sözcüğü ile kurulmuş deyimlerdeki anlamlarını şu şekilde sıralayabiliriz: sevmek, âşık olmak; dilemek; gücenmek; birini razı ve hoşnut etmek; neşelenmek, ferahlanmak; sezmek, hissetmek; birini kendine âşık olmak; ruhsal dengesi bozulmak; istememek; incitmek, kırmak, üzme vs.

3.35. “Göz” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	Alıcı gözüyle bakmak	Alıcı gözüyle bakmak (მუშტრის თვალით ყურება- muştris tvalit qureba) (Mamulia, 2006: 32)	İnceden inceye gözden geçirmek. (https://sozluk.gov.tr/)
2.	Dünya gözüne zindan olmak	Dünya gözüne zindan olmak (მის თვალში ქვეყნის საპყრობილედ გადაქცევა- mis tvalši kveqnis sapqrobiled gadaktseva) (Mamulia, 2006: 101)	Büyük bir karamsarlık ve umutsuzluk içine düşmek. (Aksoy, 2018: 739)
3.	Fena (kötü) gözle bakmak (Birine)	Fena (kötü) gözle bakmak (ცუდი თვალით ყურება- tsudi tvalit qureba) (Mamulia, 2006: 122)	Kötü niyetini anlatır biçimde bakmak. (https://sozluk.gov.tr/)
4.	Göz alıcı	Göz alıcı (თვალწარმატცი- tvalts'armtatsi) (Sakhokia, 1979: 269)	Göze çarpan, güzelliği dikkatli çeken, alımlı. (Aksoy, 2018: 807)
5.	Göz (gözü) değmek	Göz (gözü) değmek (თვალის ცემა- tvalis tsema) (Mamulia, 2006: 143)	Uğursuzluk, kötülük getirdiğine inanılan kıskanç ya da hayran bakışlar dolayısıyla fena bir duruma düşmek (düşürmek). (Aksoy, 2018: 807)
6.	Göz (gözleri) dikmek	Göz dikmek (თვალის დასობა- tvalis dasoba) (Mamulia, 2006: 142)	Bir şeyi her halde ele geçirmek istemek. (Aksoy, 2018: 808)
7.	Göz doyurmak	Göz doyurmak (თვალის გაძღობა- tvalis gadzğoba) (Mamulia, 2006: 148)	Bir şeye görünüşü ile umulduğundan çok etkilemek. (https://sozluk.gov.tr/)
8.	Göz etmek	Göz etmek (თვალის ჩაკვრა/ყოფა- tvalis çakvra/qopa) (Sakhokia, 1979: 264)	Gözle işaret etmek. (https://sozluk.gov.tr/)
9.	Göz gezdirmek	Göz gezdirmek (თვალის გადავლება-tvalis gadavleba) (Mamulia, 2006: 148)	1.Bir yazıyı derinlemesine incelemekten okumak. 2.Birçok şeylere incelemekten bakıp geçmek. (Aksoy, 2018: 810)
10.	Göz (gözünü) kırpmadan	Göz kırpmadan (თვალის დაუხამხამებლად- tvalis dauhamhamblad) (Mamulia, 2006: 137)	Hiç çekinmeden, duraksamadan, uzun düşünmeden. (Aksoy, 2018: 810; 821)

Tablo 3.102. Türkiye Türkçesi ve Gürcücede “Göz” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Deyimler)

11.	Göz kırmak	Göz kırmak (თვალის დახამხამება-tvalis dāḥamḥameba) (Sakhokia, 1979: 264)	1.Göz kapağını kapayıp açmak. 2.Başkasına söylediklerinin doğru olmadığını işaretle anlatmak için benimsediği kimseye bakarak gözünü kapayıp açmak. (Aksoy, 2018: 810-811)
12.	Göz kırmamak	Göz kırmamak (თვალის არ მოხუჭვა-tvalis ar moḥuḥva) (Oniani, 1966: 93)	Hiç uyumamak. (Aksoy, 2018: 811)
13.	Göz kulak olmak	Göz kulak olmak (თვალყურის დევნება-tvalquris devneba) (Mamulia, 2006: 137)	Gözetme, korumak, bakmak. (https://sozluk.gov.tr/)
14.	Göz yummak	Göz yummak (თვალის დახუჭვა-tvalis dāḥuḥva) (Mamulia, 2006: 138)	Kusurları hoşgörü ile karşılamak. (Aksoy, 2018: 824)
15.	Göz yummamak	Göz yummamak (თვალის არ დახუჭვა- tvalis ar dāḥuḥva) (Mamulia, 2006: 138)	1.Hoşgörü ile karşılamamak. 2.Hiç uyumamak. (Aksoy, 2018: 824)
16.	Gözden geçirmek	Gözden geçirmek (თვალის გადავლება-tvalis gadavleba) (Oniani, 1966: 92)	1.Okumak. 2.Niteliğini anlamak için her tarafına bakmak. 3.Durumu incelemek. (Aksoy, 2018: 808)
17.	Gözden kaçmak	Gözden kaçmak (თვალიდან გამოპარვა/ არ გამოპარვა-tvalidan gamoḥparva/ar gamoḥparva) (Mamulia, 2006: 138)	Bakılan şeyler arasında, o, (bir şey) görülmemiş olmak. (Aksoy, 2018: 808)
18.	Gözden (Gözünden) kaçmamak	Gözden (Gözünden) (hiçbir şey) kaçmamak (თვალიდან (არაფრის) არ გამოპარვა- tvalidan (arapris) ar gamoḥparva) (Mamulia, 2006: 146)	Görülmemek, farkına varılmamak. (Türkçe Sözlük, 2019: 978)
19.	Gözden uzaklaşmak	Gözden uzaklaşmak (თვალს მოშორება- tvals moḥoreba) (Mamulia, 2006: 138)	Görülmez olmak, ayrılıp başka yere gitmek. (Aksoy, 2018: 808)
20.	Gözde olmak	Göz (olmak) (თვალი- tvali) (Sakhokia, 1979: 256)	1.Beğenilen, sevilen, kayırılan kişi olmak. 2.Önemli bir kimsenin en çok beğendiği, ilgilendiği kadın olmak. (Aksoy, 2018: 808)
21.	Göze almak	Göze almak (მხედველობაში მიღება-mḥedvelobaḥi miḡeba) (Mamulia, 2006: 138)	Gelebilecek her türlü zararı ve tehlikeyi önceden kabul etmek. (https://sozluk.gov.tr/)

Tablo 3.102. (devam) Türkiye Türkçesi ve Gürcücede “Göz” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Deyimler)

22.	Göze batmak	Göze batmak (თვალში ჩასობა/გაჩხერა- tvalši çasoba/gaçħera) (Mamulia, 2006: 139)	1. Aşırı derecede görünür olmak. 2. Tedirgin etmek, uygunsuz veya yakışsız olmak. 3. Çekemezliğe yol açmak. (https://sozluk.gov.tr/)
23.	Göze çarpmak	Göze çarpmak (თვალში მოხვედრა-tvalši moħvedra) (Mamulia, 2006: 139)	Dikkati üzerine çekmek. (https://sozluk.gov.tr/)
24.	Göze diken olmak	Göze diken olmak (თვალში ეკლად ქცევა-tvalši eklad ktseva) (Mamulia, 2006: 139)	Göze batmak. (https://sozluk.gov.tr/)
25.	Göz (gözünü) dikmek	Göz dikmek (თვალის დადგმა- tvalis dadgma) (Mamulia, 2006: 148)	Bir şeyi ele geçirmek isteğine kapılmak. (https://sozluk.gov.tr/)
26.	Göze girmek	Göze girmek (თვალში მოსვლა- tvalši mosvla) (Mamulia, 2006: 139)	Davranışları ve yetenekleri sevgi ve güven kazanmak. (Aksoy, 2018: 809)
27.	Göze görünmemek	Göze görünmemek (თვალს არ დანახვა-tvals ar danaħva)	1. Ortaya çıkmamak, ortalıkta dolaşmamak, saklanmak. 2. Kendisi var olduğu hâlde göz onu görememek. 3. Değersiz olmak. (https://sozluk.gov.tr/)
28.	Göze göz, dişe diş	Göze göz, dişe diş (თვალი თვალისა წილ, კბილი კბილისა წილ-tvali tvalisa ts'il, kbili kbilisa ts'il) (Mamulia, 2006: 139)	Bir kötülüğü yapana, aynı kötülüğü yaparak öç alma yöntemi. (Aksoy, 2018: 809)
29.	Gözle (gözüyle) yemek	Gözle (gözüyle) yemek (თვალით შეჭმა- tvalit şecma) (Mamulia, 2006: 139)	1. Bir şeye çok istekle ve dik dik bakmak. 2. Göz değdirmek. (https://sozluk.gov.tr/)
30.	Gözleri dolmak (dolu dolu olmak)	Gözleri dolmak (თვალეზის ავსება-tvalebis avseba) (Mamulia, 2006: 140)	Üzülme ya da duygulanmadan gözleri yaşla dolmak. (Aksoy, 2018: 811)
31.	Gözleri (gözü) dönmek	Gözleri dönmek (თვალეზის გადატრიალება- tvalebis gadatřialeba) (Aksoy, 2018: 140)	Aşırı bir istek ya da çok öfkelenme dolayısıyla saldıracak durumda olmak. (Aksoy, 2018: 812)
32.	Gözleri (gözü) kapanmak	Gözleri kapanmak (თვალეზის დახუჭვა- tvalebis daħuçva) (Mamulia, 2006: 141)	1. Ölmek. 2. Çok uykusu gelmek. (https://sozluk.gov.tr/)
33.	Gözleri (gözü) kararmak	Gözleri (gözü) kararmak (თვალეზის ჩაბნელება/ჩაშავება-tvalebis çabneleba/çaşaveba) (Mamulia, 2006: 141)	1. Baş dönmesinden, aşıktan, aşırı yorgunluktan gözleri iyi göremez olmak. 2. Gözleri dönmek. (Aksoy, 2018: 812)

Tablo 3.102. (devam) Türkiye Türkçesi ve Gürcücede “Göz” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Deyimler)

34.	Gözlerine inanmamak	Gözlerine inanmamak (თვალებისთვის არ დაჯერება- tvalebistvis ar dacereba) (Mamulia, 2006: 142)	Gördüklerinin doğru olduğunu kabul edemeyecek kadar şaşırarak. (Aksoy, 2018: 812)
35.	Gözlerinin içi gülmek	Gözleri gülümsemek (თვალებით ღიმილი - tvalebit ğimili)	Çok sevinçli olduğu, yüzünden gözünden belli olmak. (Aksoy, 2018: 812)
36.	Gözleri parlamak	Gözleri parlamak (თვალების გაბრწყინება- tvalebis gabrts'qineba) (Mamulia, 2006: 141)	Yüzünde sevinç ve umut belirtileri görülmek. (Aksoy, 2018: 813)
37.	Gözleri sulanmak	Gözleri sulanmak (თვალების აწყლიანება- tvalebis ats' qlianebe)	Gözlerine yaş gelmek. (https://sozluk.gov.tr/)
38.	Gözleri yaşarmak	Gözleri yaşarmak (თვალების აცრემლიანება- tvalebis atsremlianeba)	1.Gözleri sulanmak. 2.mec. duygulanmak. (https://sozluk.gov.tr/)
39.	Gözü aç (Açgözlü)	Aç gözlü (თვალხარბი- tvalharbi) (Mamulia, 2006: 142)	Doyma bilmeyen; gerekenden çok yiyecek, mal elde etmek isteyen. (Aksoy, 2018: 814)
40.	Gözü açılmak	Gözü açılmak (თვალის ახელა- tvalis ahela) (Mamulia, 2006: 143)	Eskiden bilmediği, anlamadığı birçok şeyleri öğrenip işine gelenle gelmeyi ayırt eder duruma gelmek. (Aksoy, 2018: 814)
41.	Gözü arkada kalmak	Gözleri arkada kalmak (თვალების უკან დარჩენა- tvalebis ukan darçena) (Mamulia, 2006: 140)	Bırakılan bir şey veya kimse ile ilgili tedirginliği sürmek. (https://sozluk.gov.tr/)
42.	Gözü kapalı (olmak)	Gözü kapalı (olmak) (თვალდახშული- tvaldahşuli) (Sakhokia, 1979: 253)	Çevresinde olup bitenin farkına varmamak, ilgisiz kalmak. (https://sozluk.gov.tr/)
43.	Gözü bulanmak	Gözü bulanmak (თვალის ამღვრევა- tvalis amğvrev)	Bulanık görmeye başlamak. (https://sozluk.gov.tr/)
44.	Gözü dışarıda	Gözü dışarıda (თვალის გარეთ ქონა-tvalis garet kona) (Mamulia, 2006: 143)	1.Evine, işine pek bağlı olmayıp başka kadınlarla da ilişki kuran. 2.Çalıştığı yeri bırakıp başka yere geçmeyi kollayan. (Aksoy, 2018: 815)
45.	Gözü doymak	Gözü doymak (თვალის გაძღომა- tvalis gadzğoma) (Mamulia, 2006: 143)	Çok şey isteyen kimse, istediklerini bol bol elde ettiğinden artık daha çoğunu istemez olmak. (Aksoy, 2018: 815)

Tablo 3.102. (devam) Türkiye Türkçesi ve Gürcücede “Göz” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Deyimler)

46.	Gözü hiçbir şey görmemek (gözüne hiçbir şey görünmemek)	Gözleri hiçbir şey görmemek (თვალეზით ვეღარაფრის შემჩნევა-tvalebit veğarapris şemçneva) (Mamulia, 2006: 144)	1.Kendini çok önem verdiği bir işe bağlayıp başka hiçbir şeyle ilgilenmez olmak. 2.Bir kızgınlığın etkisiyle, sonucunun ne olacağını düşünmeden, en kötü şeyleri yapacak duruma gelmek. (Aksoy, 2018: 816)
47.	Gözü (gözüne) ilişmek	Gözü (gözüne) ilişmek (თვალში მოხვედრა- tvalşi moḥvedra) (Mamulia, 2006:146)	Birdenbire veya istemeden görmek. (https://sozluk.gov.tr/)
48.	Gözü kalmak	Gözü kalmak (თვალის დარჩენა- tvalis darçena) (Mamulia, 2006: 144)	1.Elde edemediği bir şeye karşı isteği sürmek. 2.Elde edemediği bir şeyi kıskanmak. (https://sozluk.gov.tr/)
49.	Gözü (gözleri) kaçmak	Gözü kaçmak (თვალის გაქცევა- tvalis gaktseva) (Mamulia, 2006: 144)	İstemeyerek bakıvermek. (https://sozluk.gov.tr/)
50.	Gözü keskin	Gözü keskin (olmak) (მჭრელი/მახვილი თვალის ქონა- mçreli/maḥvili tvalis kona) (Mamulia, 2006: 144)	1.Uzakları iyi gören. 2.Herkesin göremediği incelikleri görebilen. (Aksoy, 2018: 817)
51.	Gözü (gözünde) olmak (olmamak)	Gözü olmak (olmamak) (თვალის ქონა/დაჭერა-tvalis kona/daçera (არ ქონა/არ დაჭერა- ar kona/ar daçera) (Mamulia, 2006: 145)	Bir şeyi elde etme isteği taşımak (taşımamak). (Aksoy, 2018: 822)
52.	Gözü tutmak (tumamak)	Gözü tutmak (tutmamak) (თვალის დაჭერა/არ დაჭერა- tvalis daçera/ar daçera) (Sakhokia, 1979: 261)	1.Görünüşü, davranışı dolayısıyla bir kimseyi beğenmek (beğenmemek). 2.Görünüşü, durumu dolayısıyla bir şeyi beğenmek (beğenmemek) (Aksoy, 2018: 823)
53.	Gözü (birinin bir şeyin) üzerinde olmak	Gözü (birinin bir şeyin) üzerinde olmak (თვალის დაჭერა (ვინმეზე ან რამეზე)- tvalis daçera (vinmeze an rameze) (Sakhokia, 1979: 261)	Bir kimsenin ne yaptığına, bir şeyin ne durumda olduğuna sık sık bakarak kötü bir sonuca meydan vermemeye çalışmak. (Aksoy, 2018: 823)
54.	Gözünde büyümek	Gözünde büyümek (მის) თვალში გაზრდა-(mis) tvalşi gazrda) (Mamulia, 2006: 145)	Bir şey bir kimseye olduğundan büyük ya da güç görünmek. (Aksoy, 2018: 818)
55.	Gözünden düşmek	Gözünden düşmek (იმის) თვალში დაცემა-(imis) tvalşi datsema)	Daha önce kendisine değer verenlerin sevgi ve güvenini yitirmek. (Aksoy, 2018: 808)

Tablo 3.102. (devam) Türkiye Türkçesi ve Gürcücede “Göz” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Deyimler)

56.	...Gözüyle bakmak (birine, bir şeye)	Gözüyle bakmak (თვალით ყურება- tvalit qureba) (Oniani, 1966: 99)	Birini, bir şeyi ... saymak, ... yerine koymak. (Aksoy, 2018: 823)
57.	Gözüyle görmek	Gözüyle görmek (თვალით ნახვა- tvalit nahva) (Sakhokia, 1979: 257)	1.Kesin olarak görmüş olmak. (Aksoy, 2018: 823) 2.Bir olaya tanık olmak. (https://sozluk.gov.tr/)
58.	Gözün(ün) üstünde kaşın var dememek (birine)	Gözün(ün) üstünde kaşın (çatlamış) dememek (თვალზევით წარბი შეხრილი გაქვსო, არ ეტყვის- tvalzevit ts'arbi şehrlili gakvso, ar getqvis) (Sakhokia, 1979: 255)	Her davranışını hoş karşılamak ve alınmasında yol açacak hiçbir şey söylememek. (Aksoy, 2018: 821)
59.	Gözüne (gözünün içine) bakmak	Gözüne bakmak (თვალეში ცქერა- tvalebşi tskera) (Mamulia, 2006: 146)	1.Bir kimsenin üstüne titremek. 2.Buyruğunu yerine getirmeye hazır olmak. 3.Bir arzunun gerçekleşmesi için gözleriyle birine yalvarmak. (https://sozluk.gov.tr/)
60.	Gözüne girmek (birinin)	Gözüne girmek (ვინმეს თვალში შესვლა- vinmes tvalşi şesvla) (Oniani, 1966: 95)	Sevgi ve ilgisini kazanmak. (https://sozluk.gov.tr/)
61.	Gözüne hiçbir şey görünmemek	Gözüne hiçbir şey görünmemek (თვალში აღარაფრის მოსვლა- tvalşi ağarapris mosvla) (Mamulia, 2006: 146)	1.Kendi derdi dolayısıyla hiçbir şeye değer vermemek. (https://sozluk.gov.tr/) 2.Dünyadan bezerek her şeyden vazgeçmek. (Aksoy, 2018: 819)
62.	Gözünü açmak (kendisi ya da başkasının)	Gözünü açmak (თვალის ახელა/გახელა- tvalis ahela/gahela) (Oniani, 1966: 91-92)	1.Dikkatli olmak. 2.Uykudan uyanmak. 3.Birisine bilgiler vererek görüşünü genişletmek, bir kimseyi uyarmak. (Aksoy, 2018: 820)
63.	Gözünü ayırmamak (bir şeyden)	Gözünü ayırmamak (თვალის ვერ მოშორება- tvalis ver moşoreba) (Mamulia, 2006: 147)	Bir şeye sürekli olarak bakmaktan kendini alamamak. (https://sozluk.gov.tr/)
64.	Gözünü bağlamak (birinin)	Gözünü bağlamak (birinin) (ვისთვისმე) თვალის ახვევა- (vistvisme) tvalis ahveva) (Oniani, 1966: 91)	Doğruyu bulamaz, düşünemez duruma getirmek. (Aksoy, 2018: 820)
65.	Gözünü çıkarmak (birbirinin)	Gözünü çıkarmak (ერთმანეთისათვის) თვალების დათხრა- (birbirinin) (ertmanetisatvis tvalebis dathra)	Kıyasıya dövüşmek. (https://sozluk.gov.tr/)

Tablo 3.102. (devam) Türkiye Türkçesi ve Gürcücede “Göz” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Deyimler)

66.	Gözünü (gözlerini) kan bürümek	Gözünü kan bürümek (თვალების სისხლით დაფარვა- tvalebis sishlit daparva) (Mamulia, 2006: 148)	Adam öldürecek kadar öfkelenmek. (https://sozluk.gov.tr/)
67.	Gözünü kapamak	Gözünü kapamak (თვალის დახუჭვა- tvalis dahuçva) (Mamulia, 2006: 148)	1.Görmezlikten gelmek. 2.Ölmek. (Aksoy, 2018: 821)
68.	Gözünü yummak	Gözünü yummak (თვალის დახუჭვა- tvalis dahuçva) (Mamulia, 2006: 149)	1.Görmezlikten gelmek. 2.Gözünü kapamak. 3.Mec. ölmek. (https://sozluk.gov.tr/)
69.	Gözünün önünden geçmek	Gözünün önünden geçmek (თვალწინ ჩავლა-tvalts'in çavla) (Mamulia, 2006: 149)	Hatırlamak. (https://sozluk.gov.tr/)
70.	Gözünün önünden gitmemek	Gözünün önünden gitmemek (თვალიდან არ მოშორება-tvalidan ar moşoreba) (Mamulia, 2006: 149)	Hep görür gibi olup unutmamak. (Aksoy, 2018: 821)
71.	Gözyaşı dökmek	Gözyaşı dökmek (გრემლად დაღვრა- tsremlad dağvra) (Sakhokia, 1979: 818)	Ağlamak. (Aksoy, 2018: 824)
72.	İyi gözle bakmamak	İyi gözle bakmamak (კარგი თვალით არ ყურება-kargi tvalit ar qureba) (Mamulia, 2006: 173)	Hakkında iyi düşünmemek. (https://sozluk.gov.tr/)

Tablo 3.102. (devam) Türkiye Türkçesi ve Gürcücede “Göz” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Deyimler)

Türkiye Türkçesi ve Gürcücede “Göz” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerde Kısmî Eşdeğerlikler:

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	Bir gözünü kör, bir kulağını sağır etmek (Kendisinin)	Gözlerini kör etmek (kendisinin) (თვალების დაბრმავება-tvalebis dabrmaveba) (Mamulia, 2006: 63)	Kimi şeyleri görmemiş, kimi şeyleri duymamış gibi davranmak. (Aksoy, 2018: 647)
2.	Dört gözle beklemek (bakmak)	Dört gözü çıkarmak (ოთხი თვალის გამობმა-oth'i tvalis gamobma) (Mamulia, 2006: 100)	Çok isteyerek veya özleyerek bakmak. (https://sozluk.gov.tr/)
3.	Dünyaya gözlerini kapamak (yummak)	Gözlerini kapamak (თვალების დახუჭვა-tvalebis dahuçva) (Oniani, 1966: 92)	Ölmek. (Aksoy, 2018: 740)

Tablo 3.103. En Az Bir Kelimesi Ortak Olan ve Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

4.	Eğri gözle bakmak	Şüphe gözüyle bakmak (ეჭვის თვალით ყურება- eçvis tvalit qureba) (Mamulia, 2006: 103)	Kötü düşünce ile bakmak. (Aksoy, 2018: 743)
5.	Göz açıp kapayıncaya kadar	Göz kırpıncaya kadar (თვალის დახამხამებაში- tvalis dahamhamebaşi) (Mamulia, 2006: 135)	Çok kısa bir zamanda. (Aksoy, 2018: 806)
6.	Göz almak	Göz kesmek (თვალის მოჭრა- tvalis moçra) (Oniani, 1966: 93)	1.Göz kamaştırmak. (Aksoy, 2018: 807)
7.	Gözaltı etmek	Göz kulak olmak (თვალყურის დევნება- tvalquris devneba) (Oniani, 1966: 93)	Bir kimseyi, belli bir yerden ayrılmasına izin vermeyerek denetlemek. (Aksoy, 2018: 807)
8.	Göz atmak	Göz geçirmek (თვალის გადავლება- tvalis gadavleba) (Oniani, 1966: 92)	Kısa bir süre, fazla dikkat etmeden bakıvermek. (https://sozluk.gov.tr/)
9.	Göz boyamak	Göz bağlanmak (თვალის ახვევა- tvalis ahveva) (Mamulia, 2006: 147)	Kötü şeyi iyi gibi göstererek aldatmak. (Aksoy, 2018: 807)
10.	Göz göre göre	Göz önünde (თვალწინ - tvalts'in) (Mamulia, 2006: 136)	1.Herkesin gözü önünde. 2.Çok açık olduğu hâlde. (Aksoy, 2018: 810)
11.	Göz göze gelmek	Göz göze değmek (çarpmak) (თვალის თვალში მოხვედრა- tvalis tvalşi mohvedra) (Mamulia, 2006: 136)	Bakışları karşılaşmak. (Aksoy, 2018: 810)
12.	Göz gözünü görmemek	Gözüne parmağı getirememek (თვალთან თითის ვერ მიტანა- tvaltān titis ver miṭana) (Mamulia, 2006: 136)	Yoğun sis, duman, toz vb, sebeplerle hiçbir şey görülmemek. (https://sozluk.gov.tr/)
13.	Göz hapsine almak	Gözünü alamamak (თვალის ვერ მოშორება- tvalis ver moşoreba) (Mamulia, 2006: 136)	Bakışları üzerinden ayırmamak, gözetlemek, hiçbir davranışını gözden kaçırmamak. (https://sozluk.gov.tr/)
14.	Göz kamaştırmak	Göz kesmek (თვალის მოჭრა- tvalis moçra) (Oniani, 1966: 93)	1.Kuvvetli ışık veya parlaklık, kısa bir zaman için görüşü bulandırmak. 2.mec. bir niteliğiyle hayran bırakmak. (https://sozluk.gov.tr/)
15.	Göz kararı	Göz ölçüsü ile (თვალის ზომით- tvalis zomit)	Ölçülerek ya da tartılarak değil, gözle oranlanarak belirlenen (miktar). (Aksoy, 2018: 810)

Tablo 3.103. (devam) En Az Bir Kelimesi Ortak Olan ve Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

16.	Göz kesilmek	Göz alamamak (თვალის ვერ მოშორება- tvalis ver moşoreba) (Mamulia, 2006: 136)	Bütün dikkatiyle bakmak. (https://sozluk.gov.tr/)
17.	Göz kaş süzmek	Göz kırpmak (თვალის მოჭუტვა- tvalis moçutva)	Dikkatle ve hissettirmeden bakışlarla kontrol altında tutmak. (https://sozluk.gov.tr/)
18.	Göz nuru dökmek	Gözleri karartmak (თვალების ამოღამება- tvalebis amoğameba) (Mamulia, 2006: 137)	Fazla emek sarf etmek. (https://sozluk.gov.tr/)
19.	Göz (gözünün) ucuyla bakmak	Tek gözle bakmak (ცალი თვალით ყურება- tsali tvalit qureba) (Sakhokia, 1979: 793)	Fark ettirmeden gözlemek, belli etmemeye çalışarak başını çevirmeden yandan bakmak. (https://sozluk.gov.tr/)
20.	Göz yumup açıncaya kadar	Göz kırpıncaya kadar (თვალის დახამხამება- tvalis dahamhamebaşı) (Mamulia, 2006: 135)	Çok kısa bir zamanda. (Aksoy, 2018: 824)
21.	Gözden kaybolmak	Gözden yitmek (თვალს მიფარება- tvals mipareba) (Mamulia, 2006: 138)	Görülmede olan kişi, şey, görülmez olmak. (Aksoy, 2018: 808)
22.	Gözden sürmeyi çekmek (çalmak)	Gözden tüy almak (თვალიდან ბეწვის აცლა- tvalidan bets'vis atsla) (Mamulia, 2006: 138)	Hırsızlıkta çok usta olmak, çalınması olanaksız sanılan şeyleri bile çalabilme yeteneği bulunmak. (Aksoy, 2018: 808)
23.	Gözle kaş arasında	Gözle el arasında (თვალსა და ხელს შუა- tvalsa da hels şua) (Mamulia, 2006: 139)	Kimsenin sezmesine imkân vermeyecek kadar kısa bir zaman içinde, çok çabuk. (https://sozluk.gov.tr/)
24.	Gözleri bayılmak	Göz (gözleri) kapanmak (თვალის დახუჭვა- tvalis dahuçva) (Sakhokia, 1979: 261)	Uyku ya da naz nedeniyle göz kapakları birbirine yaklaşmak. (Aksoy, 2018: 811)
25.	Gözleri buğulanmak	Gözleri bulutlanmak (თვალების მოღრუბლვა- tvalebis moğrublva) (Mamulia, 2006: 140)	Gözleri yaşarak çevreyi bulanık görmek. (Aksoy, 2018: 811)
26.	Gözleri çakmak çakmak olmak	Gözlerinden ateş püskürtmek (თვალებიდან ცეცხლის კვებსება- tvalebidan tsetshlis kveseba) (Mamulia, 2006: 142)	öfkeden gözleri kızarmış ve parlamış olmak. (Aksoy, 2018: 811)
27.	Gözleri çukura gitmek	Gözleri içine düşmek (თვალების ჩაცვენა- tvalebis çatsvena) (Mamulia, 2006: 140)	Zayıflama ve yüzü solma dolayısıyla gözleri içeri doğru çökmüş gibi görünmek. (Aksoy, 2018: 811)
28.	Gözleri evinden (yerinden) fırlamak (oynamak)	Gözleri dökülmek (თვალების გადმოცვენა- tvalebis gadmotsvena) (Mamulia, 2006: 140)	Gözlerini gereğinden çok açıp aşırı öfkesini göstermek. (Aksoy, 2018: 812)

Tablo 3.103. (devam) En Az Bir Kelimesi Ortak Olan ve Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

29.	Gözleri (gözü) fal taşı gibi açılmak	Gözleri genişlemek (თვალეზის გაფართოება- tvalebis gapartoeba) (Mamulia, 2006: 140)	Gözlerini, büyük bir şaşkınlıktan ya da öfkeden dolayı doğal olmayan biçimde açılmak. (Aksoy, 2018: 812)
30.	Gözleri fıldır fıldır etmek	Gözleri buraya oraya bakmak (თვალეზის აქეთ-იქეთ ცეცება- tvalebis aket-iket tsetseba)	Gözleri zekice ve çabuk çabuk dönerek her yana bakmak. (Aksoy, 2018: 812)
31.	Gözleri (gözü) kan çanağına dönmek	Gözlerine kan gelmek (თვალეზში სისხლის მოწოლა- tvalebshi sishlis mots'ola) (Mamulia, 2006: 141)	Uykusuzluk, ağlama, kızma gibi nedenlerle gözleri çok kızarmış olmak. (Aksoy, 2018: 812)
32.	Gözleri süzülme	Gözleri kırmak (თვალეზის მოჭუტვა- tvalebis moçutva)	Göz kapakları hafifçe kapanmaya başlamak. (https://sozluk.gov.tr/)
33.	Gözleri yollarda (gözü yolda) kalmak	Gözleri yol tarafına tutmak (თვალეზის გზისკენ დაჭერა- tvalebis gzisken daçera) (Mamulia, 2006: 141)	Birinin gelmesini merak, istek veya özlemle beklemek. (https://sozluk.gov.tr/)
34.	Gözü almamak	Gözüne gelmemek (girmemek) (თვალში არ მოსვლა- tvalshi ar mosvla) (Mamulia, 2006: 143)	1.Beğenmemek, görünüşü kendisine güven vermemek. (Aksoy, 2018: 815) 2.Bir işi becerebileceğine inanmamak, yadırganmaz olmak. (https://sozluk.gov.tr/)
35.	Gözü dalmak	Gözü donmak (dikmek) (თვალის გაყინვა (გაშეშება) - tvalis gaqinva (gaşşebeba))	Gözü bir noktaya dikilmiş olarak, dalgın bakmak. (Aksoy, 2018: 815)
36.	Gözü dar	Köpek gözünü (თვალდაღლი- tvaldzağli) (Sakhokia, 1979: 268)	Kıyımsız, kimseye bir şey vermek istemez. (Aksoy, 2018: 815)
37.	Gözü gibi sakınmak (saklanmak veya esirgemek)	Göz nuru gibi korumak (თვალის ჩინივით გაფრთხილება- tvalis çinivit gaprtñileba) (Mamulia, 2006: 144)	Bir şeye aşırı ilgi göstermek, önemle bakıp korumak. (https://sozluk.gov.tr/)
38.	Gözü gitmek (bir şeye)	Gözü kaçmak (თვალის გაქცევა- tvalis gaktseva) (Mamulia, 2006: 144)	Bir şeyi istemeden görmek, elinde olmayarak bakmak. (https://sozluk.gov.tr/)
39.	Gözü kara (çıkma)	Gözlerini bile kıpırdamamak (თვალეზის არ დახამზამება- tvalebis ar daħamñameba) (Mamulia, 2006: 144)	Korkusuz olduğu anlaşılmak. (https://sozluk.gov.tr/)
40.	Gözü (gözleri) kaymak	Gözü kaçmak (თვალის გაქცევა- tvalis gaktseva) (Mamulia, 2006: 144)	İstemeyerek bakıvermek. (https://sozluk.gov.tr/)

Tablo 3.103. (devam) En Az Bir Kelimesi Ortak Olan ve Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

41.	Gözü sönmek	Gözü kararmak (თვალთ დაბნელება-tvalt dabneleba) (Sakhokia, 1979: 256)	1.Gözü kör olmak. 2.Ölmek. (Aksoy, 2018: 822)
42.	Gözü (gözleri) takılmak (bir şeye)	Gözleri dikmek (donmak) (თვლების გამეშება/გაყინვა- tvalebis gaşęęeba/gaqinva)	Dikkati çeken bir şeyden bakışları ayıramamak. (https://sozluk.gov.tr/)
43.	Gözünde büyümek	Gözünde büyümek (მის) თვალში გაზრდა- (mis) tvalşı gazrda) (Mamulia, 2006: 145)	Bir şey bir kimseye olduğundan büyük ya da güç görünmek. (Aksoy, 2018: 818)
44.	Gözünde tütme	Göz önünde durmak (თვალწინ დგომა-tvalts'in dgoma) (Mamulia, 2006: 145)	Çok özlemek. (https://sozluk.gov.tr/)
45.	Gözüne karasu inmek	Gözleri kopmak (თვლების დაწყდომა- tvalebis dats'qdoma) (Mamulia, 2006: 146)	Gelmesini çok istediği kimsenin ya da şeyin uzun süre yolunu gözlemek. (Aksoy, 2018: 819)
46.	Gözüne uyku girmemek	Gözünde uyku dokunmamak (თვალზე ძილის არ მიკარება- tvalze dzilis ar mikareba) (Mamulia, 2006: 147)	Uyuyamamış olmak. (Aksoy, 2018: 820)
47.	Gözünü dört açmak	Yüz gözü ve yüz kulağı çıkarmak (ასი თვალის და ასი ყურის გამობმა- asi tvalis da asi quris gamobma) (Mamulia, 2018: 148)	Çok dikkatli olmak, aldanmamak için çok uyanık olmak. (Aksoy, 2018: 821)
48.	Gözünü gözüne dikmek	Gözünü gözüne geçmek (თვალის თვალში გაყრა- tvalis tvalşı gaqra) (Mamulia, 2006: 148)	Başkasının gözüne sürekli olarak bakmak. (https://sozluk.gov.tr/)
49.	Gözünü sevdiğim	1.Gözünün ışığı (თვალის სინათლე-tvalis sinatle) 2.Gözünün nuru (თვალის ჩინი - tvalis çini) (Oniani, 1966: 93)	1.Okşamaılık olarak kullanılan bir söz. (https://sozluk.gov.tr/)
50.	Ölümü gözüne almak	ölüme gözlerini dikmek (სიკვდილისთვის თვალის გასწორება- sikvdilistvis tvalis gasts'oreba) (Mamulia, 2006: 240)	Yapmak istediği iş uğruna ölmekten korkmamak. (Aksoy, 2018: 994)

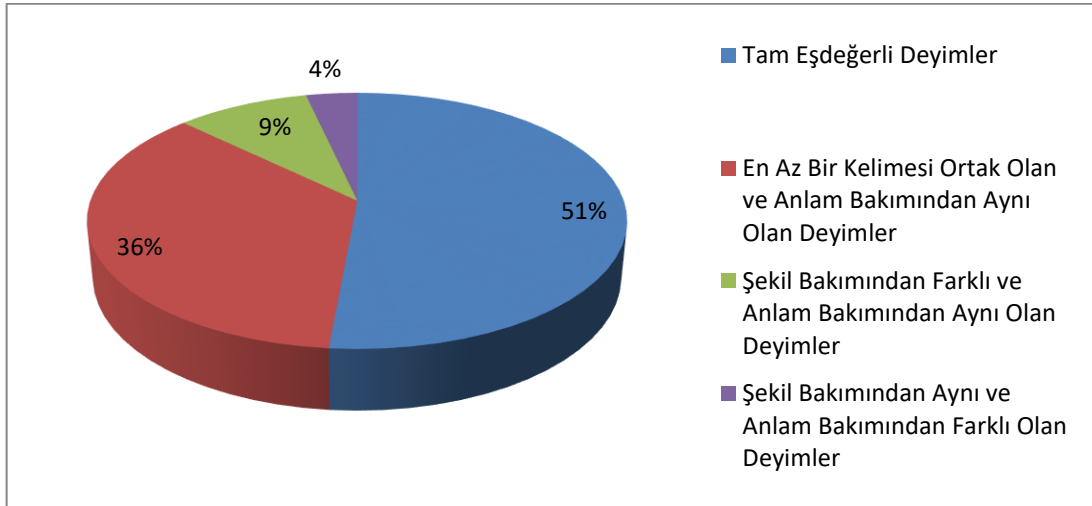
Tablo 3.103. (devam) En Az Bir Kelimesi Ortak Olan ve Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	Göz açmamak	Baş kaldıramamak (თავის მაღლა აუღებლობა- tavis mağla auğebloba) (Sakhokia, 1979: 235)	Yoğun, sıkı işler yüzünden başka bir şeyle ilgilenme olanağı bulamamak. (Aksoy, 2018: 806)
2.	Göz açtırmamak	Baş kaldıramamak (თავის მაღლა აუღებლობა- tavis mağla auğebloba) (Sakhokia, 1979: 235)	Başka bir iş yapmasına vakit ve fırsat vermemek. (Aksoy, 2018: 806)
3.	Gözden çıkarmak	Başından sarmak (თავზე შემოვლება- tavze şemovleba) (Mamulia, 2006: 138)	Bir malının elden gitmesine razı olmak, yokluğuna katlanmak. (Aksoy, 2018: 808)
4.	Gözü açık (açık gözlü)	Zihni açık (გონებაგახსნილი- gonebagahsnili) (Mamulia, 2006: 14)	İşini bilen, bir işi kolay yürütme yollarını bulmakta, çıkarını sağlamakta becerikli, açıkgoz. (Mamulia, 2018: 814)
5.	Gözü açık gitmek	Gönlü kırılmış gitmek (გულნაკლული წასვლა- gulnakluli ts'asvla) (Mamulia, 2006: 142)	Gerçekleşmesini çok istediğini bir dileğinin gerçekleştiğini görmeden gitmek. (Aksoy, 2018: 841)
6.	Gözü gönlü açılmak	Gönlü açılmak (გულის გახსნა- gulis gahsna) (Mamulia, 2006: 144)	Neşelenmek, içine ferahlık dolmak. (Aksoy, 2018: 816)
7.	Gözü toprağa bakmak	Tek ayağı mezarına olmak (ცალი ფეხის სამარეში ქონა- tsali pehis samareşi kona) (Mamulia, 2006: 145)	Ölmek üzere olmak. (https://sozluk.gov.tr/)
8.	Gözü yüksekte (yükseklerde) olmak	Başını (kendini) yükseklerde göstermek (საკუთარ თავზე დიდი წარმოდგენის ქონა- sakutar tavze didi ts'armodgenis kona) (Mamulia, 2006: 145)	Bulunduğu durumdan çok üstün olan bir duruma ulaşma amacı gütmek. (Aksoy, 2018: 823)
9.	Gözünden kalmak	Gönlünde kalmak (გულში ჩარჩენა- gulşi çarçena) (Sakhokia, 1979: 122)	1.Gönlü kalmak. 2.İstediği şeyi elde edememenin özlemi ve üzüntüsü içinde olmak. 3.İstediği şeyi elde edmeden ölmek. (Aksoy, 2018: 818)
10.	Gözüne bit düşmüş gibi	Dizleri çökmeden (მუხლზეაუდრეკელად- muhlçaudrekelad) (Sakhokia, 1979: 436)	İşinin üzerine eğilmiş; gözünü ayırmadan çalışıyor. (Aksoy, 2018: 819)
11.	Gözünü daldan budaktan esirgememek	Kaşlarını oynatmamak (წარბის არ შეხრა- ts'arbis ar şehra) (Mamulia, 2006: 147)	Tehlikeli işlete atılmaktan çekinmemek. (https://sozluk.gov.tr/)
12.	Gözünün çapağını silmeden	Horoz öterken (მამლის ყვირილზე-Mamlis qivilze) (Mamulia, 2006: 149)	Uyanır uyanmaz, çok erkenden. (Aksoy, 2018: 821)
13.	İki gözü iki çeşme (ağlamak)	Gözyaşlarla dökülmek (ცრემლად დაღვრა- tsremlad dağvra) (Mamulia, 2006: 168)	1.Sürekli ağlar durumda. 2.Sürekli ağlayan. (https://sozluk.gov.tr/)

Tablo 3.104. Şekil Bakımından Farklı, Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Türkiye Türkçesinde Deyim Anlamı	Gürcüce Deyimler	Gürcüce Deyim Anlamı
1.	Göz doldurmak	Değerinden çok, görünüşü ile etkili olmak. (Aksoy, 2018: 809)	Göz doldurmak (თვალის ავსება- tvalis avseba)	Gözleri yaşarmak, ağlamaya başlamak.
2.	Göz koymak	Bir kimseyi ya da bir şeyi ele geçirmeyi istemek. (https://sozluk.gov.tr/)	Göz koymak (თვალის დადგმა- tvalis dadgma)	Birini çok beğenmek, onu istemek. (Sakhokia, 1979: 260)
3.	Göze gelmek	Birisine nazar değmiş olmak. (https://sozluk.gov.tr/)	Göze gelmek (თვალში მოსვლა- tvalši mosvla)	Beğenmek. (Oniani, 1966: 95)
4.	Gözü bağlı (olmak)	1.Bağlanmak, tutulmak. 2.Büyülenmiş bulunmak. (https://sozluk.gov.tr/)	Gözü bağlı (olmak) (თვალახვეული/ თვალის ახვევა- tvalahveuli/ tvalis ahveva)	Kandırmak, doğruları görmesine engel olmak. (Oniani, 1966: 91)
5.	Gözünü çıkarmak (bir şeyin)	1.Beceriksiz davranmak, zarara uğratmak. 2.tkz. iyisi dururken en kötüsünü seçmek. (https://sozluk.gov.tr/)	Gözünü çıkarmak (თვალის გამოთხრა- tvalis gamothra)	1.Kıskanmak. 2.Düşmanlık etmek. 3.İntikam almak, bedelini ödetmek. (Sakhokia, 1979: 259)

Tablo 3.105. Şekil Bakımından Aynı, Anlam Bakımından Farklı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

Şekil 3.35. “Göz” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerin Grafiği

Türkçe ve Gürcücede “göz” organ adı ile kurulmuş 140 adet ortak deyim bulunmaktadır. Bu deyimlerin %51’i (72 adet) tam eşdeğer, %36’sı (50 adet) en az bir kelimesi ortak olan ve anlam bakımından aynı olan, %9’u (13 adet) şekil bakımından farklı ve anlam bakımında aynı olan, %4’ü (5 adet) şekil bakımından aynı, anlam bakımından farklı olan deyimlerdir. “Göz” organ adı ile kurulmuş deyimlerdeki anlamları şu şekilde sıralayabiliriz: bakmak, bakmamak; gözle işaret etmek; ölmek; kötü, iyi düşünce ile bakmak; çok kısa bir zamanda; kıyasıya dövüşmek; görmezlikten gelmek; görülmek, farkına varmak; sevgi ve ilgisini kazanmak; değersiz olmak; gözetme, korumak, bakmak; duygulanmak; çekemezliğe yol açmak vs.

3.36. “İç” Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimler

Türkiye Türkçesinde “iç” sözcüğü ile kurulan deyimlerin Gürcücedeki karşılıklarında “kalp” organ adı kullanılmaktadır. Bu sebeple “iç” sözcüğü incelemeye dâhil edilmiştir.

Türkiye Türkçesi ve Gürcücede “İç” Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimlerde Kısmî Eşdeğerlikler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	İç açmak	Kalp açmak (გულის გახსნა- gulis gahsna) (Mamulia, 2006: 160)	Gönüle ferahlık vermek. (Aksoy, 2018: 865)
2.	İç içini yemek	Kalbini yemek (თავისი გულის შეჭმა- tavisi guliş şeçma) (Mamulia, 2006: 162)	1.Kendini yemek. (Aksoy, 2018: 868) 2.İstedğini yapamama yüzünden üzülme. 3.Dert etmek. (https://sozluk.gov.tr/)
3.	İçi açılmak	Kalbi açılmak (გულის გახსნა- gulis gahsna) (Mamulia, 2006: 160)	Gönlüne ferahlık, neşe gelmek, iç sıkıntısı dağılmak. (Aksoy, 2018: 866)
4.	İçi bayılmak	Kalbi bayılmak (გულის წასვლა- gulis ts'asvla) (Mamulia, 2006: 161)	Açlıktan halsizlik duymak. (Aksoy, 2018: 866)
5.	İçi bulanmak	Kalbi bulanmak (გულის არევა- gulis areva) (Oniani, 1966: 35)	Midesi bulanıp kusacak gibi olmak. (Aksoy, 2018: 866)
6.	içi cız etmek	kalbi cız etmek (გულმა რეჭი უყო- gulma reçhi uqo) (Mamulia, 2006: 161)	Çok üzüntü duymak. (Aksoy, 2018: 866)
7.	İçi çekmek	Kalbi çekmek (გულის გაწევა- gulis gats'eva) (Mamulia, 2006: 161)	İstek duymak. (Aksoy,2018: 866)
8.	içi daralmak (içi sıkılmak)	Kalbi daralmak (გულის გაწვრილება- gulis gats'vrileba) (Oniani, 1966: 40)	Sıkılıp bunalmak, benliğini sıkıntı kaplamak. (Aksoy, 2018: 867)
9.	İçi erimek	Kalbi erimek (გულის გადნობა- gulis gadnoba) (Mamulia, 2008: 161)	Kaygı içinde bulunmak, üzülecek bir durum olacak diye içinde bir rahatsızlık bulunmak. (Aksoy, 2018: 867)

Tablo 3.106. En Az Bir Kelimesi Ortak Olan ve Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

10.	İçi gitmek	Canı gitmek (სულის წასვლა- sulis ts'asvla) (Mamulia, 2006: 161)	1.İçi sürmek. 2.Bir şeyi yapmayı veya elde etmeyi çok istemek. (https://sozluk.gov.tr/)
11.	İçi götürememek	Kalbi götürememek (მისი გული ვერ იტანს- misi guli ver itans) (Mamulia, 2006: 162)	1.Acıklı bir durum karşısında dayanamamak. 2.Kıskanmak, çekememek. 3.Vicdanına sığdıramamak. (https://sozluk.gov.tr/)
12.	İçi içine sığmamak	Kalbi içine sığmamak (გულის საგულეში ვერ დატევს- gulis saguleşi ver daveva) (Mamulia, 2006: 162)	Telaş, sabırsızlık, coşkunluk göstermekten kendini alamamak. (https://sozluk.gov.tr/)
13.	İçi rahat etmek	Kalbi rahatlamak (გულის დამშვიდება- gulis damşvideba)	Kaygılanacak bir konu bulunmadığını öğrenerek ferahlamak. (Aksoy, 2018: 872)
14.	İçi sıkılmak	Kalbi sıkılmak (გულის შეკუმშვა- gulis şekumşva) (Mamulia, 2006: 163)	Bunalmak. (https://sozluk.gov.tr/)
15.	İçi tez	Canı tez (სულსწრაფი- sulsts'rapı) (Sakhokia, 1979: 603)	Bir işin çarçabuk yapılmasını ister yaradılıştaki olan, sabırsız, ıvencen. (Aksoy, 2018:872)
16.	İçi titremek	Kalbi titremek (გულის კანკალი- gulis kankali) (Mamulia, 2006: 163)	1.Bir zarar gelecek korkusu içinde bulunmak. (Aksoy, 2018: 872) 2.Özen göstermek. 3.Çok üşümek. 4.Duygulanmak. (https://sozluk.gov.tr/)
17.	İçi yanmak	Kalbi yanmak (გულის დაწვა- gulis dats'va) (Mamulia, 2006: 163)	1.Büyük bir acı, sıkıntı vb. nedenlerle çok üzülmek. 2.Bir şeye karşı büyük bir özlem duymak. (https://sozluk.gov.tr/)
18.	İçinden geçirmek	Kalbinden geçirmek (გულში გავლება- gulşi gavleba) (Mamulia, 2006:163)	Bir şeyi yapmayı düşünmek. (https://sozluk.gov.tr/)
19.	İçinden gelmek	Kalbinden gelmek (გულიდან ამოსვლა- gulidan amosvla) (Mamulia, 2006: 163)	Bir şeyi yapmak için içten bir istek duymak. (https://sozluk.gov.tr/)
20.	İçinden gülmek	Kalbinden gülmek (გულში სიცილი- gulşi sitsili) (Mamulia, 2006: 162)	Sezdirmeden eğlenmek. (https://sozluk.gov.tr/)
21.	İçinden konuşmak	Kalbinden konuşmak (გულში ლაპარაკი -gulşi laparaki) (Mamulia, 2006: 164)	Kimsenin duymauacağı kadar yavaş sesle konuşmak. (https://sozluk.gov.tr/)

Tablo 3.106. (devam) En Az Bir Kelimesi Ortak Olan ve Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

22.	İçine (yüregine) ateş düşmek	Kalbine ateş düşmek (გულში ცეცხლის ჩავარდნა- gulşi tsetşlis çavardna) (Mamulia, 2006: 164)	Büyük bir acı ve üzüntünün etkisi altına girmek. (Aksoy, 2018: 869)
23.	İçine dokunmak	Kalbine dokunmak (გულზე მოხვედრა- gulze mohvedra) (Mamulia, 2006: 165)	Dertlendirmek, üzmek. (https://sozluk.gov.tr/)
24.	İçine (ciğerine, yüregine) işlemek	Kalbine işlemek (გულზე მოხვედრა- gulze mohvedra) (Mamulia, 2006: 165)	Söz, davranış, bir kimseye çok dokunmak, bir durumun acısını derinden duymak. (Aksoy, 2018: 870)
25.	İçine kapanmak	Kendini kapanmak (თავის თავში ჩაკეტვა- tavis tavşi çakeţva)	Çevresindeki kişilerle ilişki kurmamak ve duygularını kimseye açmamak. (Aksoy, 2018: 870)
26.	İçine sokacağı gelmek (birini)	Canına sokacağı gelmek (სულში ჩაძვრენა- sulşi çadzvrena) (Oniani, 1966: 145)	Çok sevgi duymak (birine karşı) (Aksoy, 2018: 871)
27.	İçini açmak	Kalbini açmak (გულის გადაშლა- gulis gadaşla) (Mamulia, 2006: 165)	Derdini anlatmak, içini dökmek. (https://sozluk.gov.tr/)
28.	İçini boşaltmak	Kalbi boşaltmak (გულის დაცლა- gulis datsla) (Mamulia, 2006: 165)	1.Sıkıntı ve derdini söylemek. 2.Öfkesini açığa vurmak. (https://sozluk.gov.tr/)
29.	İçini kemirmek	Kalbi kemirmek (გულის დაღრღნა- gulis dağrğna) (Mamulia, 2006: 165)	Bir üzüntüden rahatsızlık duymak, tedirgin olmak. (https://sozluk.gov.tr/)
30.	İçini yemek	Kalbini yemek (გულის შეჭმა- gulis şeçma) (Mamulia, 2006: 166)	1.İstediğini yapamama yüzünden üzülmek. 2.Dert etmek. (https://sozluk.gov.tr/)
31.	İçini paralamak (parçalanmak)	Kalbini paralamak (გულის დაფლეთა- gulis dapleta) (Mamulia, 2006: 162)	Birine çok acıyıp üzülmek. (Aksoy, 2018: 871)
32.	İçler acısı (yürekler acısı)	Yürek acısı (გულის ტკივილი- gulis tkivili) (Oniani, 1966: 47)	Çok acıklı, çok üzücü (Aksoy, 2018: 872)

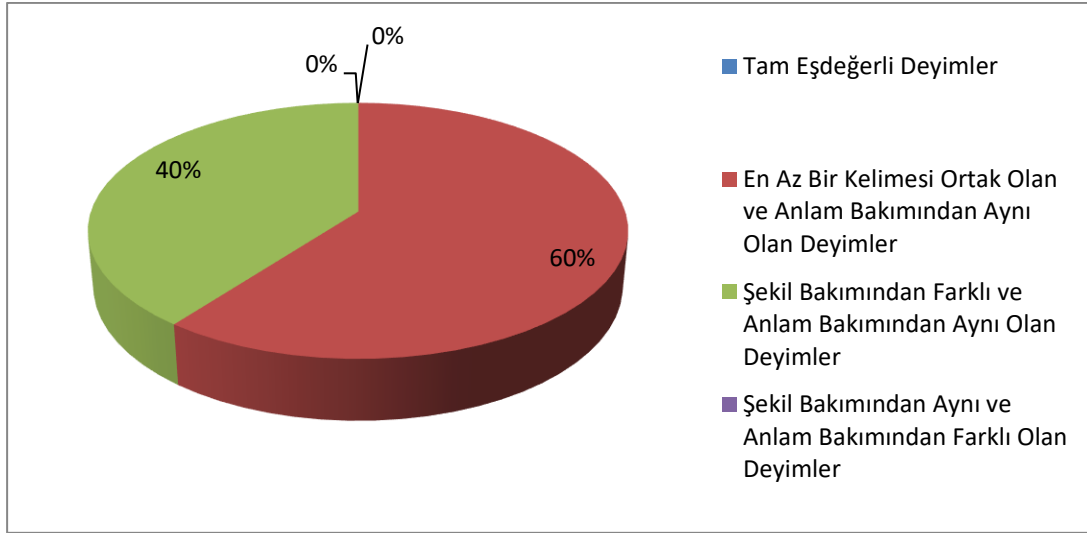
Tablo 3.106. (devam) En Az Bir Kelimesi Ortak Olan ve Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	İçi almamak	Kalbi gitmemek (გულის არ გაწევა/წასვლა- gulis ar gats'eva/ts'asvla)	Sakıncalı gördüğünden ya da beğenmediğinden bir işi yapmak istememek. (Aksoy, 2018: 866)
2.	İçi burkulmak	Kalbi kısılmak (გულის შეკუმშვა- gulis şekumşva) (Oniani, 1966: 47)	Derin bir acıma duygusuyla üzülmek. (Aksoy, 2018:866)
3.	İçi dar	Canı burnunda olmak (სულის ცხვირში ქონა- sulis tsħvirši kona) (Mamulia, 2006: 161)	Bir iş üzerinde uzun boylu uğraşmaktan sıkılan, beklemeye dayanamayan. (Aksoy, 2018: 866)
4.	İçi dışı bir	İçinde ne varsa, odur (რაც შიგნითაა, ისაა - გარეთ - rac şignitaa, isaa – garet) (Mamulia, 2006: 161)	Düşündüğünü açıkça söyleyen, gizli bir düşüncesi bulunmayan, iki yüzlü olmayan. (Aksoy, 2018: 867)
5.	İçi (yüreği) ezilmek	Kalbi hüznlemek (გულის შეღონება- gulis şegoneba) (Oniani, 1966: 47)	1.Üzülmek, yüreği burkulmak. 2.mec. Sıkıntı ve heyecan içine düşmek. (https://sozluk.gov.tr/)
6.	İçi hop etmek	Kalbi sallanmak (გულის შექანება- gulis şekaneba) (Mamulia, 2006: 162)	Birdenbire heyecanlanmak. (https://sozluk.gov.tr/)
7.	İçi kaldırmamak	Kalbi dayanmamak (გულის ვერ გაძლება- gulis ver gadzleba) (Sakhokia, 1979: 112)	Bir iş vereceği üzgünlüğe dayanamadığından yapamamak; yapmaya dayanamamak; eli varmamak; yüreğinde güç bulmamak. (Aksoy, 2018: 868)
8.	İçi kararmak	Kalbi kısılmak (გულის შეკუმშვა- gulis şekumşva) (Mamulia, 2006: 162)	1.Sıkılmak, bunalmak. 2.Hiçbir şeyden tat alamaz olmak. 3.Umutsuzluğa düşmek. (https://sozluk.gov.tr/)
9.	İçi kazınmak (Midesi kazınmak)	Mide kurumak (კუჭის გახმობა- kuçis gahmoba)	Çok acıkmaktan midesi kazınır gibi olmak. (Aksoy, 2018: 686)
10.	İçi sızlanmak	Kalbi didiklemek (გულის დაწიწკვნა- gulis dats'its'kvna) (Mamulia, 2006: 163)0	Bir şey ya da kişi için üzülmek. (Aksoy, 2018: 872)
11.	İçinden kan gitmek	Kalbine kan dökmek (გულზე სისხლის ნთხევა- gulze sishlis ntħeva) (Mamulia, 2006: 164)	Çok üzüntü duymak (https://sozluk.gov.tr/)
12.	İçinden pazarlıklı	Ruhu pazarlıklı (ვაჭრული სულისა- vaçruli sulisa) (Mamulia, 2006: 164)	Öfkesini, kinini içinde saklayan, yapacağı kötülüğü kimseye sezdirmeyen. (Aksoy, 2018: 869)

Tablo 3.107. Şekil Bakımından Farklı, Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

13.	İçine atmak	Kalbine koymak (გულში ჩადება- gulşi çadeba) (Mamulia, 2006: 164)	1.Sıkıntısını kimseye belli etmemek. 2.Yapılan bir kötülüğe karşı sesini çıkarmamakla birlikte, bunu unutmamak. (https://sozluk.gov.tr/)
14.	İçine (kalbine) doğmak	Kalbi söylemek (გულის თქმა- gulis tkma) (Mamulia, 2006: 164)	Ortada bir olay yokken, olacak şeyi tahmin etmek, sezinlemek, sanki gizli bir güç kendisine olacak şeyi haber vermek. (Aksoy, 2018: 870)
15.	İçine kurt düşmek	Kalbini kemirmek (გულის დაღრღნა- gulis dağrğna) (Mamulia, 2006: 165)	Kendisine zararı dokunacak bir durum meydana geleceğinden kuşkulanmak. (Aksoy, 2018: 870)
16.	İçine sinmemek	Kalbi istememek (გულმა არ უყო -gulma ar uqo) (Sakhokia, 1979: 109)	1.Güzel birşeyden onu çok seven yakını yararlanmadığı için tam tat alamamak. 2.Yaptırdığı şey isteğini uygun olmadığı için beğeni duygusunu incitmek. (Aksoy, 2018: 870-871)
17.	İçini bayıltmak	Kalbi sulanmak (გულის გაწყალება- gulis gats'qaleba) (Oniani, 1966: 40)	Mec. çok konuşarak veya ağır davranarak birini usandırmak. (https://sozluk.gov.tr/)
18.	İçini dökmek	Kalbini açmak (გულის გადაშლა- gulis gadaşla) (Mamulia, 2006: 165)	1.Derdini anlatmak, iç dünyasındaki duygu ve düşüncelerinin bir bir anlatmak. 2.Ferahlamak, rahatlamak. (https://sozluk.gov.tr/)
19.	İçini kurt yemek	Kalbini kemirmek (bir şey) (გულის დაღრღნა რაღაცით- gulis dağrğna rağatsit) (Mamulia, 2006: 165)	Bir kaygı sürekli olarak kendisini rahatsız etmek. (Aksoy, 2018: 871)
20.	İçini okumak (birinin)	Kalbine bakmak (birinin) (მის გულში ჩახედვა- mis gulşi çahedva) (Mamulia, 2006: 165)	Birinin gizli, saklı düşüncelerini anlamak. (https://sozluk.gov.tr/)
21.	İçinin (yüreğinin) yağı erimek	Kalbi inceltmek (გულის გაწვრილება- gulis gats'vrileba) (Mamulia, 2006: 166)	Telaş veya kaygı ile üzülme. (https://sozluk.gov.tr/)

Tablo 3.107. (devam) Şekil Bakımından Farklı, Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

Şekil 3.36. “İç” Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimlerin Grafiği

Türkçe ve Gürcücede “iç” sözcüğü ile kurulmuş toplam 53 adet ortak deyim bulunmaktadır. Bu deyimlerin %60’ı (32 adet) en az bir kelimesi ortak olan ve anlam bakımından aynı olan, %40’ı (21 adet) şekil bakımından farklı, anlam bakımından aynı olan deyimlerdir. Türkiye Türkçesinde “iç” sözcüğü ile kurulmuş deyimlerin Gürcücedeki karşılıklarında çoğu zaman “kalp” organ adı, nadiren de “can” sözcüğü kullanılmaktadır. “İç” kelimesi ile kurulmuş deyimlerin Gürcücedeki anlamlarını şu şekilde sıralayabiliriz: dert etmek; gönlüne ferahlık, neşesi gelmek; birinin gizli, saklı düşüncelerini anlamak; birdenbire heyecanlanmak; sıkılmak, bunalmak; aklıktan halsizlik duymak; çok üzüntü duymak; kıskanmak, çekememek; özen göstermek; çok özlem duymak vs.

3.37. “İşkembe” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimler

Bir hayvan organ adı olan “işkembe” Türkçe deyimlerde “mide” anlamında kullanılmaktadır. Aynı zamanda Türkçede “işkembe” kelimesiyle kurulan deyimlerin Gürcücedeki karşılıklarında da “mide” kelimesi kullanılmaktadır. Bu sebeple “işkembe” sözcüğü incelemeye dâhil edilmiştir.

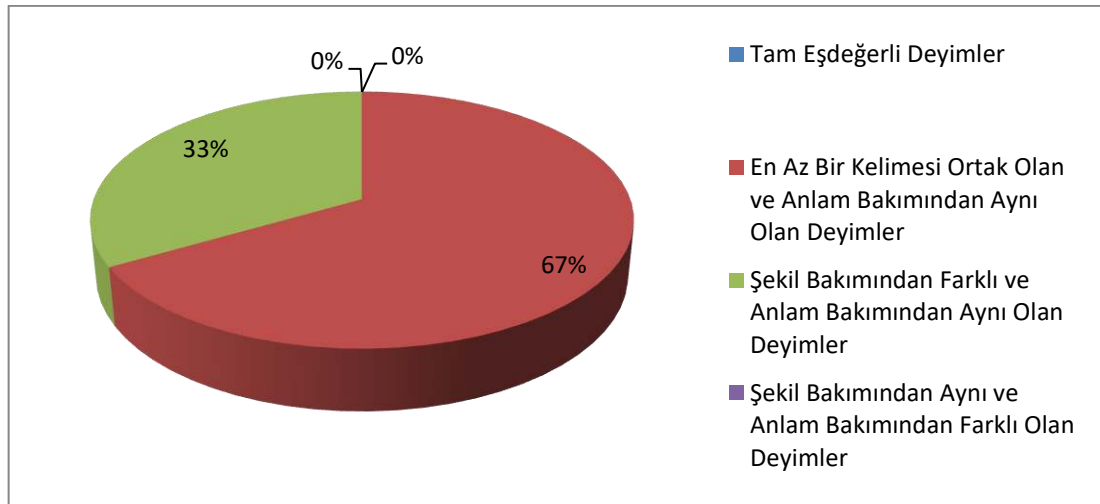
Türkiye Türkçesi ve Gürcücede “İşkembe” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerde Kısmî Eşdeğerlikler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	İşkembesini düşünmek	Midesini düşünmek (თავის კუჭზე ფიქრო- tavis kuçze pikri) (Mamulia, 2006: 172)	Öncelikle karın doyurmayı düşünmek. (https://sozluk.gov.tr/)
2.	İşkembesini şişirmek	Midesi patlamak üzere olmak (კუჭის გასკდომაზე ქონა- kuçis gaskdomaze kona) (Mamulia, 2006: 172)	Oburca yemek. (https://sozluk.gov.tr/)

Tablo 3.108. En Az Bir Kelimesi Ortak Olan ve Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	İşkembeden atmak (söylemek)	Havadan söylemek (ჰაერზე თქმა- haerze tkma)	Uydurarak söylemek. (https://sozluk.gov.tr/)

Tablo 3.109. Şekil Bakımından Farklı, Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

Şekil 3.37. “İşkembe” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerin Grafiği

Türkçe ve Gürcücede “ışkembe” organ adı ile kurulmuş 3 adet ortak deyim bulunmaktadır. Bu deyimlerin 2 adedi en az bir kelimesi ortak olan ve anlam bakımından aynı olan, 1 adedi şekil bakımından farklı, anlam bakımından aynı olan deyimlerdir. Bu deyimlerde oburca yemek; karnını doyurmak; uydurarak söylemek gibi anlamlar vardır.

3.38. “Kafa” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	Kafa sallamak	Kafa sallamak (თავის ქნევა/კანტური- tavis kneva/kanțuri) (Mamulia, 2006: 178)	1.İkaz etmek için başını iki yana veya öne arkaya hafifçe eğmek. 2.Baş sallamak. 3.Doğru veya yanlış her şeye evet demek. (https://sozluk.gov.tr/)
2.	Kafa patlatmak	Kafa patlatmak (თავის გასკდომა- tavis gaskdoma) (Mamulia, 2006: 178)	Bir konu üzerinde pek çok düşünmek. (https://sozluk.gov.tr/)
3.	Kafa (zihin) yormak	Kafa (zihin) yormak (თავის ტვინის დაღლა- tavis (tvinis) dağla) (Mamulia, 2006: 178)	Bir şey üzerinde çok düşünmek. (Aksoy, 2018: 899)
4.	Kafası çalışmak	Kafası çalışmak (თავის მუშაობა- tavis mušaoba) (Mamulia, 2006: 175)	Bir konu üzerinde iyi düşünebilir olmak. (Aksoy, 2018: 898)
5.	Kafası işlemek	Kafası çalışmak (თავის მუშაობა- tavis mušaoba) (Mamulia, 2006: 176)	Aklı, zekâsı yerinde olmak, bir konu üzerinde iyi düşünebilir olmak. (https://sozluk.gov.tr/)
6.	Kafası şişmek (şişirmek)	Kafası şişmek (şişirmek) (თავის გასივება- tavis gasiveba) (Mamulia, 2006: 176; 179)	1.Zihni yorulmak. 2.Gürültüden tedirgin olmak. (https://sozluk.gov.tr/)
7.	Kafası taşa çarpmak	Kafası taşa çarpmak (თავის ქვაზე ხლა- tavis kvaze hla) (Sakhokia, 1979: 240)	Büyük bir zarara uğrayarak gerçeği anlamak. (Aksoy, 2018: 899)
8.	Kafasına girmek	Kafasına girmek (თავში შესვლა-tavši şesvla) (Mamulia, 2006: 176)	1.Bir düşünce aklına uygun gelmek. 2.Birini bir iş yapmaya kandırmak. (https://sozluk.gov.tr/)

Tablo 3.110. Türkiye Türkçesi ve Gürcücede “Kafa” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Deyimler)

9.	Kafasına girmemek	Kafasına girmemek (თავში არ შესვლა- tavši ar şesvla) (Mamulia, 2006: 176)	Anlayamamak, kavrayamamak. (https://sozluk.gov.tr/)
10.	Kafasına koymak	Kafasına koymak (თავში ჩადება-tavši çadeba) (Mamulia, 2006: 177)	Kararını önceden verip zamanını beklemek. (Aksoy, 2018: 898)
11.	Kafasına söz girmemek	Kafasına söz girmemek (სიტყვის თავში არ შესვლა- sitqvis tavši ar şesvla) (Mamulia, 2006: 176)	1.Çok aptal veya inatçı olmak. 2.Önemsememek. (https://sozluk.gov.tr/)
12.	Kafasına şimşek çakmak	Kafasında şimşek çakmak (თავში გაელვება- tavši gaelveba) (Mamulia, 2006: 177)	Zihninde birden bir düşünce doğmak. (https://sozluk.gov.tr/)
13.	Kafasına vurmak	Kafasına vurmak (თავში დარტყმა-tavši dartqma) (Mamulia, 2006: 245- 246)	1.İçki, gaz veya sıcak baş ağrısı yapmak. 2.Dayanamaz olmak. 3.Ne yapacağını bilemez hâle gelmek. (https://sozluk.gov.tr/)
14.	Kafasında tutmak	Kafasında (beyninde) tutmak (თავში ტვინში) ჩაბეჭდება- tavši (tvinši) çabeçdva)	Bir şeyi unutmamak, aklında tutmak. (https://sozluk.gov.tr/)
15.	Kafasından çıkarmak	Kafasından çıkarmak (თავიდან ამოღება- tavidan amogdeba) (Mamulia, 2006: 177)	Bir şeyi unutmak veya ondan vazgeçmek. (https://sozluk.gov.tr/)
16.	Kafasını kaldırmak	Kafasını kaldırmak (თავის წამოწევა- tavis ts'amots'eva) (Mamulia, 2006: 177)	Karşı gelmek, başkaldırmak. (https://sozluk.gov.tr/)
17.	Kafasını kaldırmamak	Kafasını kaldırmamak (თავის ვერ აწევა-tavis ver ats'eva) (Mamulia, 2006: 177)	1.Yoğun olarak çalışmak, meşgul olmak. 2.Yoğun bir iş biçiminde düşünmek veya çalışmak. 3.Karşı gelmemek. (https://sozluk.gov.tr/)
18.	Kafasını kaşıyacak vakti olmamak	Kafasını kaşıyacak vakti olmamak (თავის მოსაფხანი დროის არ ქონა- tavis mosapḥani drois ar kona) (Mamulia, 2006: 177)	Başını kaşıyacak vakti olmamak. (https://sozluk.gov.tr/)
19.	Kafasını taştan taşa vurmak	Kafasını taştan taşa vurmak (თავის ქვიდან ქვაზე ხლა- tavis kvidan kvaze ḥla) (Mamulia, 2006: 178)	Fırsatı vir daha ele geçiremeyeceği ya da çaresiz kaldığı için çok üzülüp dövünmek. (Aksoy, 2018: 898)

Tablo 3.110. (devam) Türkiye Türkçesi ve Gürcücede “Kafa” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Deyimler)

Türkiye Türkçesi ve Gürcücede “Kafa” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerde Kısmî Eşdeğerlikler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	Kafa dengi	Kafaları bir (ერთი ჰკუისა- erti çkuisa)	Anlayışları, tutum ve gidişleri birbirine uygun arkadaşlardan her biri. (Aksoy, 2018: 897)
2.	Kafa kalmamak	Kafasında beyni kalmamak (თავში ტვინის არ დარჩენა- tavşi tvinis ar darçena) (Mamulia, 2006: 51)	Zihin yorulmak, çalışmaz olmak. (https://sozluk.gov.tr/)
3.	Kafa tutmak	Kafa tutmak (თავის დაჭერა-tavis daçera) (Mamulia, 2006: 178)	Boyun eğmemek, karşı gelmek, diklenmek. (https://sozluk.gov.tr/)
4.	Kafadan kontak (gayri müsehhhal, kontak)	Kafadan vurulmuş (თავში დარტყმული- tavşi dartqmuli) (Mamulia, 2006: 175)	Akılsız, aklı eksik, düşüncesi kıt, delice iş yapan. (Aksoy, 2018: 897)
5.	Kafası dönmek	Başını dönmek (თავბრუს დახვევა-tavbrus dahveva) (Oniani, 1966: 73)	Sıkışık bir durumda sersemlemek. (https://sozluk.gov.tr/)
6.	Kafası kazan gibi olmak	Kafası şişirmek (თავის გასივება-tavis gasiveba) (Mamulia, 2006: 176)	1.Çok ve gürültülü şeyler dinlemekten rahatsız olmak. 2.Zihni yorulmak. (Aksoy, 2018: 898)
7.	Kafası kızmak	Kafasına kan sıçramak (თავში სისხლის მოწოლა- tavşi sihlis mots'ola) (Mamulia, 2006: 176)	Öfkelenmek. (Aksoy, 2018: 898)
8.	Kafası (kafasına) takılmak	Kafasına döndürmek (თავში ტრიალი- tavşi triali) (Mamulia, 2006: 177)	Zihni bir şeyle sürekli olarak uğraşmak. (https://sozluk.gov.tr/)
9.	Kafası yerinde olmamak	Kafası çalışmamak (თავის არ მუშაობა- tavis ar muşaoba) (Mamulia, 2006: 178)	Gerçeği gibi düşünecek durumda olmamak. (Aksoy, 2018: 899)
10.	Kafasına vura vura	Kafasında durarak (თავზე დადგომით- tavze dadgomit) (Mamulia, 2006: 177)	Zorla, isteyip istemediğine bakmadan. (https://sozluk.gov.tr/)
11.	Kafasına vur, ekmeğini elinden al	Kafasına vursan, sesini çıkarmaz (თავში რომ ჩაარტყა, ხმას არ ამოიღებს- tavşi rom çartqa, hmas ar amoiğebis) (Mamulia, 2006: 177)	Sessiz, zavallı, âciz, pısrık, miskin. (Aksoy, 2018: 898)
12.	Kafasını vurmak (birinin)	Kafasını kesmek (თავის წაცლა- tavis ts'atsla)	Esk. bir kimsenin kafasını kesmek. (https://sozluk.gov.tr/)
13.	Kafasının etini yemek	Kafasının beyni yemek (თავის ტვინის შეჭმა-tavis tvinis şeçma) (Sakhokia, 1979: 227)	Karşısındakini bezdirinceye, bıktırıcaya kadar sürekli konuşmak veya söylemek. (https://sozluk.gov.tr/)
14.	Kalın kafalı	Ağaç kafalı (ხისთავიანი-ħistaviani) (Mamulia, 2006: 185)	Bir şey güç anlata, güç öğrenen. (Aksoy, 2018: 902)

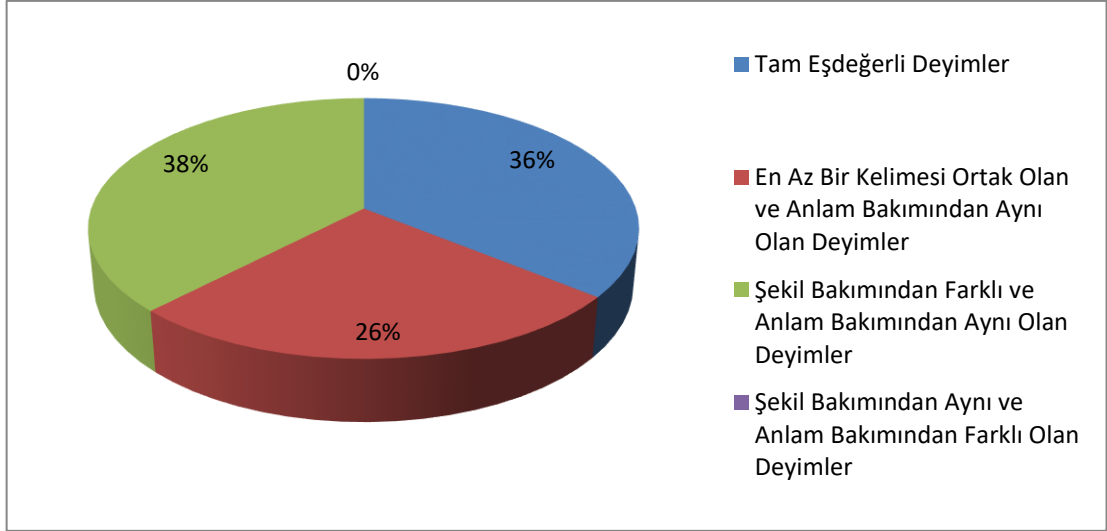
Tablo 3.111. En Az Bir Kelimesi Ortak Olan ve Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	Dar kafalı	Aklı kıt olmak (მოკლე ჭკუისა- mokle çkuisa) (Mamulia, 2006: 88)	İleriliği, yeniliği benimseyecek yetenekten yoksun, düşünce ve kavrayışı kıt. (Aksoy, 2018: 706)
2.	Kafa (kafası) dinlendirmek	Beyni dinlendirmek (ტვინის დასვენება- tvinis dasvenebsa)	Tasa veya zihni yoran sorunlardan kendini uzaklaşmak. (https://sozluk.gov.tr/)
3.	Kafa eskitmek	Beyni yormak (ტვინის დაღლა- tvinis dağla) (Mamulia, 2006: 176)	Zihni yoran sorunlarla sürekli uğraşmak. (https://sozluk.gov.tr/)
4.	Kafa kafaya vermek	Ağız ağıza konuşmak (პირისპირ საუბარი- pirispir saubari) (Mamulia, 2006: 175)	1.İki veya birkaç kişi bir kenara çekilip konuşmak. 2.Dayanışmak. (https://sozluk.gov.tr/)
5.	Kafa (kafası) karıştırmak	Beyni karıştırmak (ტვინის არევა- tvinis areva) (Oniani, 1966: 141)	Önceki düşüncelerini aşüst etmek. (https://sozluk.gov.tr/)
6.	Kafa (kafası) ütölemek	Beyni karıştırmak (ტვინის არევა- tvinis areva) (Mamulia, 2006: 176)	(argo) çok laf edip tedirgin etmek. (https://sozluk.gov.tr/)
7.	Kafa yok!	Beyinsiz (biri) (უტვინო- utvino) (Sakhokia, 1979: 634)	‘akıl, düşünce’ yok anlamında kullanılan bir söz. (https://sozluk.gov.tr/)
8.	Kafadan atmak	Havadan atmak (söylemek) (ჰაერზე წამოსროლა- haerze ts'amosrola (tkma))	Bir konu üzerinde inceleme yapmadan rastgele konuşmak, uydurmak, yalan söylemek. (https://sozluk.gov.tr/)
9.	Kafası almamak	Aklı almamak (გონების ვერ ჩაწვდომა- gonebis ver çats'vdoma)	1.Anlayamamak, kavrayamamak. 2.Zihin yorgunluğu sebebiyle anlayamaz duruma gelmek. 3.Olabileceğine inanmamak. (https://sozluk.gov.tr/)
10.	Kafası bozulmak	Sinirleri bozulmak (ნერვების მოშლა- nervebis moşla)	Düşüncesine, isteğine uygun duruma canı sıkılmak, kızmak. (Aksoy, 2018: 897)
11.	Kafası bulanmak	Beyni bulanmak (ტვინის ამღვრევა- tvinis amğvrevs)	Bir olay karşısında aklı karışmak, anlayamaz, kavrayamaz duruma gelmek. (https://sozluk.gov.tr/)

Tablo 3.112. Şekil Bakımından Farklı, Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

12.	Kafası durmak	Beyni kilitlemek (ტვინის გადაკეტვა- tvinis gadaketva) (Mamulia, 2006: 175)	Zihni yorulduğundan düşünemez olmak. (https://sozluk.gov.tr/)
13.	Kafası yerine gelmek	Aklı yerine gelmek (ჰკუაზე/აზრზე mosvla- çkuaze mosvla) (Sakhokia, 1979: 894)	Kendini toparlamak, kendine gelmek. (https://sozluk.gov.tr/)
14.	Kafasına estiği gibi	Kendi sözünü dinleyen (biri) (თავისნათქვამა- tavisnatkvama) (Sakhokia, 1979: 236)	Sadece kendi düşünce ve isteklerine göre. (https://sozluk.gov.tr/)
15.	Kafasına göre	Kendi aklıyla (თავის ჰკუაზე- tavis çkuaze)	İsteddiği gibi (https://sozluk.gov.tr/)
16.	Kafasını toplamak	Aklını toplamak (გონების მოკრება- gonebis mokreba) (Mamulia, 2006: 178)	Sağlıklı düşünebilir olmak. (https://sozluk.gov.tr/)
17.	Kafasının bir tahtası eksik (noksan) (olmak)	Beyninde bir eksiklik olmak (ტვინში აკლია- tvinshi aklia)	(alay) akıl dışı davranışlarda bulunmak. (https://sozluk.gov.tr/)
18.	Kafasının dikine gitmek	Kendi aklıyla yürümek (თავის ჰკუაზე სიარული- tavis çkuaze siaruli) (Sakhokia, 1979: 232)	Kendi düşünce ve görünüşünün en iyi olduğuna inanarak kimsenin öğüdünü, uyarısını dinlememek. (https://sozluk.gov.tr/)
19.	Kafayı yemek	Beyni yemek (ტვინის შეჭმა- tvinis şecma) (Sakhokia, 1979: 227)	(argo) aşırı yorgunluktan bunalıma düşmek. (https://sozluk.gov.tr/)
20.	Kaz kafalı	Tavuk beynli (ქათმის ტვინისა- katmis tvinisa) (Mamulia, 2006: 195)	Anlayışsız, kavrayışsız, kafasız (kimse) (https://sozluk.gov.tr/)

Tablo 3.112. (devam) Şekil Bakımından Farklı, Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî
Eşdeğer Deyimler

Şekil 3.38. “Kafa” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerin Grafiği

Türkçe ve Gürcücede “kafa” organ adı ile kurulmuş 53 adet ortak deyim bulunmaktadır. Bu deyimlerin %36’sı (19 adet) tam eşdeğerli, %26’sı (14 adet) en az bir kelimesi ortak olan ve anlam bakımından aynı olan, %38’i (20 adet) şekil bakımından farklı, anlam bakımından aynı olan deyimlerdir. Türkçede “kafa” kelimesiyle kurulan deyimlerin Gürcücedeki karşılıklarında bazen “baş” ve “beyin” organ adları da kullanılmaktadır. Bu deyimlerin anlamlarını şöyle sıralayabiliriz: bir konu üzerine çok düşünmek; akli yerinde olmak; zihni yorulmak; gürültüden tedirgin olmak; anlayamamak, kavrayamamak; bir şey unutmak veya ondan vazgeçmek; yoğun olarak çalışmak; kendini toparlamak vs.

3.39. “Kalp” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	Fena (kötü) kalpli	Fena(kötü) kalpli (ცუდი გულისა- tsudi gulisa) (Mamulia, 2006: 122)	Herkesin kötülüğünü isteyen, başkaları için hep kötülük düşünen. (Aksoy, 2018: 781)
2.	İyi kalpli	İyi kalpli (კარგი გულისა- ħargi gulisa) (Mamulia, 2006: 173)	Herkes için iyilik düşünen, herkesin iyiliğini isteyen. (Aksoy, 2018: 893)
3.	Kalbe dokunmak	Kalbe dokunmak (გულზე მოხვედრა- gulze moħvedra) (Mamulia, 2006: 182)	Acı veya üzüntü vermek. (https://sozluk.gov.tr/)
4.	Kalbe işlemek	Kalbe işlemek (გულზე მოქმედება- gulze mokmedeba) (Mamulia, 2006: 182)	Derin üzüntü uyandırmak. (https://sozluk.gov.tr/)
5.	Kalbi boş olmak	Kalbi boş olmak (ცარიელი გულის ქონა- tsarieli gulis kona)	Sevgilisi bulunmamak. (https://sozluk.gov.tr/)
6.	Kalbi çarpmak	Kalbi çarpmak (გულის ცემა- gulis tsema) (Mamulia, 2006: 180)	1.kalbi çok vurmak. 2.Çok heyecanlanmak. 3.Yüreği çarpmak. (https://sozluk.gov.tr/)
7.	Kalbi dayanmamak	Kalbi dayanmamak (გულის ვერ გაძლება- gulis ver gadzleba)	1.Aşırı heyecan, üzüntü, yorgunluk veya herhangi bir hastalık yüzünde kalbi durmak, ölmek. 2.Yüreği dayanmamak. (https://sozluk.gov.tr/)
8.	Kalbi ferahlamak	Kalbi ferahlamak (გულს მოშვება- guls moşveba) (Oniani, 1966: 50)	Kaygıdan kurtulmak. (https://sozluk.gov.tr/)
9.	Kalbi olmamak	Kalbi olmamak (გულის არ ქონა- gulis ar kona) (Mamulia, 2006: 181)	Acıması olmamak, merhametsiz olmak. (Aksoy, 2018: 900)
10.	Kalbi parçalanmak	Kalbi parçalanmak (გულის დაფლეთვა- gulis dapletva) (Mamulia, 2006: 181)	Çok acımak. (https://sozluk.gov.tr/)
11.	Kalbi sıkışmak	Kalbi sıkışmak (გულის შეკუმშვა- gulis şekumşva) (Oniani, 1966: 47)	1.Kalp atışları düzensiz olmak, sıkıntı duymak. 2.mec. bir meseleden dolayı aşırı üzülme. (https://sozluk.gov.tr/)

Tablo 3.113. Türkiye Türkçesi ve Gürcücede “Kalp” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Deyimler)

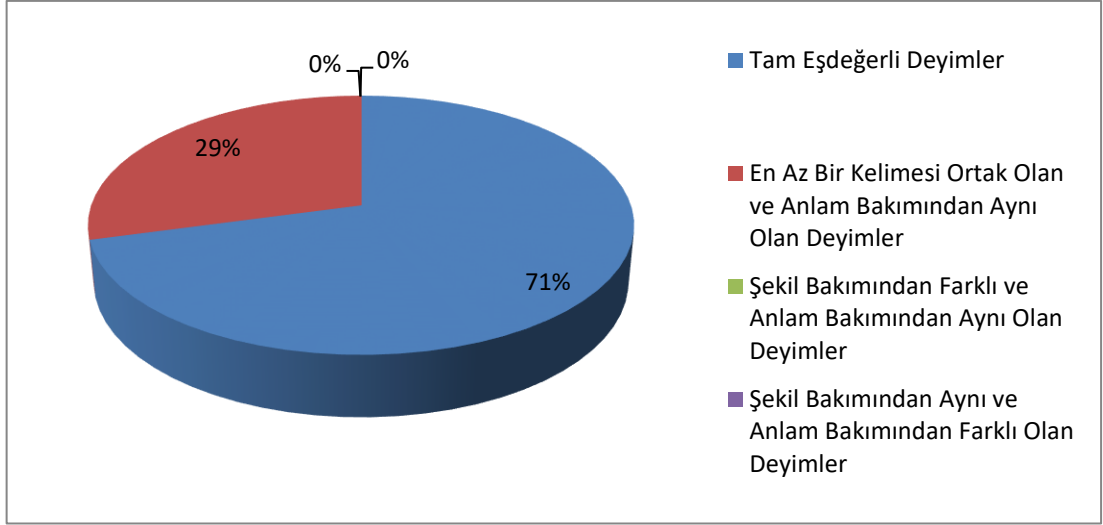
12.	Kalbi sızlamak	Kalbi sızlamak (გულის კვნესა- gulis kvnesa) (Mamulia, 2006: 181)	Çok acımak, çok üzülme. (https://sozluk.gov.tr/)
13.	Kalbi yerinden oynamak (fırlamak)	Kalbi yerinden oynamak (fırlamak) (გულის საგულებადნ ამოხტომა (ამოვარდნა)- gulis saguledan amohṭoma (amovardna) (Mamulia, 2006: 182)	Birdenbire heyecanlanmak veya korkmak. (https://sozluk.gov.tr/)
14.	Kalbi yırtılmak	Kalbi yırtılmak (გულის დაფლეთვა- gulis dapletva) (Mamulia, 2006: 181)	Acı duymak. (https://sozluk.gov.tr/)
15.	Kalbine doğmak	Kalbine doğmak (გულში დაბადება- gulṣi dabadeba) (Mamulia, 2006: 182)	Bir işin olacağını veya olduğunu hiçbir belirtmeye dayanmadan önceden sezinlemek, malum olmak. (https://sozluk.gov.tr/)
16.	Kalbine girmek	Kalbine girmek (გულში შესვლა- gulṣi ṣesvla) (Mamulia, 2006: 182)	Sevgisini kazanmak. (https://sozluk.gov.tr/)
17.	Kalbini açmak	Kalbini açmak (გულის გახსნა- gulis gaḥsna) (Mamulia, 2006: 183)	Derdini dökmek, içini dökmek, senli benli konuşmak ve davranmak. (https://sozluk.gov.tr/)
18.	Kalbini çalmak	Kalbini çalmak (გულის მოტაცება- gulis moṭatseba) (Mamulia, 2006: 183)	Sevgisini kazanmak, kendine âşık etmek. (https://sozluk.gov.tr/)
19.	Kalbini doldurmak (birinin)	Kalbini doldurmak (გულის ავსება- gulis avseba)	Yüreği sevgiyle ısıtmak. (https://sozluk.gov.tr/)
20.	Kalp (kalbini) kazanmak	Kalp (kalbini) kazanmak (გულის მოგება- gulis mogeba) (Mamulia, 2006: 183)	İnce bir davranış veya güzel bir sözle birinin sevgisini kazanmak, ilgisini çekmek. (https://sozluk.gov.tr/)
21.	Kalp (kalbini) fethetmek	Kalp (kalbini) fethetmek (გულის დაპყრობა- gulis dapqroba) (Mamulia, 2006: 183)	İnce bir davranış veya güzel bir sözle birinin sevgisini kazanmak, ilgisini çekmek. (https://sozluk.gov.tr/)
22.	Kalp (kalbini) kırmak	Kalp (kalbini) kırmak (გულის გატეხვა- gulis gaṭehva) (Mamulia, 2006: 183)	Birini çok üzecek bir davranışta bulunmak, gücendirmek. (https://sozluk.gov.tr/)

Tablo 3.113. (devam) Türkiye Türkçesi ve Gürcücede “Kalp” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Deyimler)

Türkiye Türkçesi ve Gürcücede “Kalp” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerde Kısmî Eşdeğerlikler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	Açık kalpli	Temiz kalpli (სუფთა გულისა- supta gulisa) (Mamulia, 2006: 14)	Açık yürekli. (Aksoy, 2018: 526)
2.	Kalbi ağzına gelmek	Kalbi boğazına gelmek (გულის ყელში მობჯენა- gulis qelşi mobcena) (Mamulia, 2006: 180)	Birdenbire çok korkmak, aşırı korku ve sevinçten fazlasıyla heyecanlanmak, endişelenmek. (https://sozluk.gov.tr/)
3.	Kalbi dolu olmak	Kalbi meşgul olmak (გული დაკავებული აქვს- guli dakavebuli akvs)	Sevgilisi olmak. (https://sozluk.gov.tr/)
4.	Kalbi kararmak	Kalbi kapanmak (გულის დახურვა- gulis dahurva) (Mamulia, 2006: 181)	1. İnancını kaybetmek. 2. Yüreği kararmak. (https://sozluk.gov.tr/)
5.	Kalbine saplanmak	Kalbine batmak (გულში შერჭობა- gulşi şerçoba)	Aşırı derecede acı duymak, içine oturmak. (https://sozluk.gov.tr/)
6.	Kalbini burulmak	Kalbini çimdirmek (გულის ჩხვლეტა- gulis çhvleṭa) (Mamulia, 2006: 180)	Üzmek, sıkıntı vermek. (https://sozluk.gov.tr/)
7.	Kalbini eritmek	Kalbini yumuşatmak (გულის მოლბობა- gulis molboba) (Mamulia, 2006: 182)	Acımasını sağlamak, yumuşatmak. (https://sozluk.gov.tr/)
8.	Kalbini okumak	Kalbini içine bakmak (გულში ჩახედვა- gulis çahedva) (Mamulia, 2006: 183)	Birinin duygu ve düşüncelerini, niyeti anlamak. (https://sozluk.gov.tr/)
9.	Kalbiyle konuşmak	Kalbi açılmak (გულის გახსნა- gulis gahsna) (Mamulia, 2006: 183)	Düşüncelerini, duygu ağırlıkları bir biçimde anlatmak. (https://sozluk.gov.tr/)

Tablo 3.114. En Az Bir Kelimesi Ortak Olan ve Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

Şekil 3.39. “Kalp” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerin Grafiği

Türkçe ve Gürcücede “kalp” organ adı ile kurulmuş 31 adet ortak deyim bulunmaktadır. Bunlardan tam eşdeğerli deyimlerin oranı %71 (22 adet), en az bir kelimesi ortak olan ve anlam bakımından aynı olan deyimlerin oranı %29 (9 adet)’dur. “Kalp” organ adı ile kurulmuş deyimlerde çok heyecanlanmak; herkesin iyiliğini, kötülüğünü istemek; acı veya üzüntü vermek; kaygıdan kurtulmak; acıması olmamak; korkmak; sevgisini kazanmak; derdini dökmek; inancını kaybetmek; üzmek, sıkıntı vermek; çok acımak vs. anlamları vardır.

3.40. “Karın” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	Karın doyurmak	Karın doyurmak (მუცლის გაძღობა-mutslis gadzğoba)	1.Geçinmek 2.Yararı olmak (https://sozluk.gov.tr/)
2.	Karnı burnunda	Karnı burnunda (მუცლის ცხვირთან ქონა-mutslis tshvirtan kona) (Mamulia, 2006: 193)	Doğurması pek yaklaşmış (kadın). (Aksoy, 2018: 912)
3.	Karnını doldurmak	Karnını doldurmak (მუცლის ამოყორვა-mutslis amoqorva) (Sakhokia, 1979: 433)	1.Çok yemek yemek. (https://sozluk.gov.tr/)

Tablo 3.115. Türkiye Türkçesi ve Gürcücede “Karın” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Deyimler)

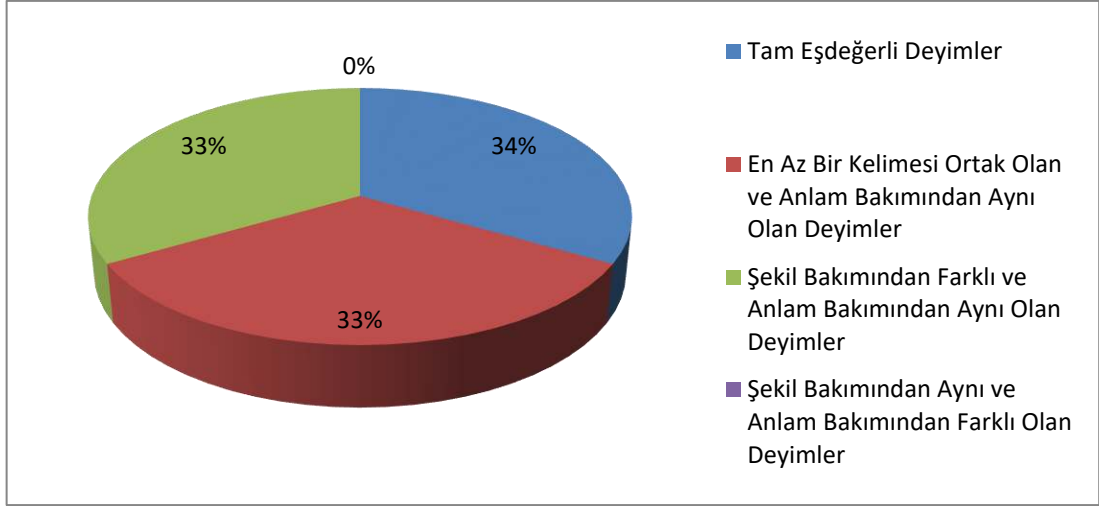
Türkiye Türkçesi ve Gürcücede “Karn” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerde Kısmî Eşdeğerlikler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	Bir karında yatmış, bir memeden emmiş olmak	Bir karnından çıkmak (ერთი მუცლიდან გამოსვლა- erti mutslidan gamosvla)	Biri, ötekinin kardeşi olmak. (Aksoy, 2018: 648)
2.	Karnı karnına geçmek	Karnı ses çıkarmak (მუცლის ქოთქოთი- mutslis kotkoti) (Mamulia, 2006: 193)	Açlığından ya da zayıfladığından karnı yuvarlağı içeri çökmüş. (Aksoy, 2018: 913)
3.	Karnı zil çalmak	Karnı ses çıkarmak (მუცლის ქოთქოთი- mutslis kotkoti) (Mamulia, 2006: 193)	Çok acıkmış olmak. (Aksoy, 2018: 913)

Tablo 3.116. En Az Bir Kelimesi Ortak Olan ve Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	Karnı tokluğuna (çalışmak)	Bir lokma ekmeğine çalışmak (ლუკმა პურისათვის მუშაობა- lukma purisatvis muşaoba)	Yapılan iş karşılığında yalnızca yiyip içme sağlamak üzere, boğaz tokluğuna. (https://sozluk.gov.tr/)
2.	Karnı tok sırtı pek	Başı şapkada olmak (თავის ქუდში ქონა- tavis kudşi kona) (Mamulia, 2006: 193)	Geçim sıkıntısı olmayan insanlar için kullanılan bir söz. (https://sozluk.gov.tr/)
3.	Karnından söylemek	Kalbenden söylemek (გულში თქმა- gulşi tkma) (Oniani, 1966: 51)	1.İşitilemeyecek kadar hafif sesle söylemek. 2.Uydurup söylemek. (Aksoy, 2018: 913)

Tablo 3.117. Şekil Bakımından Farklı, Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

Şekil 3.40. “Karın” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerin Grafiği

Türkçe ve Gürcücede “karın” organ adı ile kurulmuş toplam 9 adet ortak deyim bulunmaktadır. Bu deyimlerin %34’ü (3 adet) tam eşdeğerli, %33’ü (3 adet) en az bir kelimesi ortak olan ve anlam bakımından aynı olan, %33’ü (3 adet) şekil bakımından farklı, anlam bakımından aynı olan deyimlerdir. “Karın” organ adı ile kurulmuş deyimlerde, çok yemek yemek; doğurması pek yaklaşmış olmak; çok acıkmış olmak vb. anlamları görülmektedir.

3.41. “Kelle” Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	(birinin) kellesini uçurmak	(birinin) kellesini uçurmak (თავის წაწვეტა (ვინმესათვის)- tavis ts' atsq'veta (vinmesatvis)	Kafasını keserek koparmak. (https://sozluk.gov.tr/)
2.	(birinin) kellesini vurdurmak	(birinin) kellesini vurdurmak (თავის წაგდებინება (ვინმესათვის) - tavis ts'agdebineba (vinmesatvis)	Öldürtmek. (https://sozluk.gov.tr/)
3.	Kelleyi vermek	Kelleyi vermek (თავის მიცემა- tavis mitsema) (Mamulia, 2006: 56)	Canını feda etmek. (https://sozluk.gov.tr/)

Tablo 3.118. Türkiye Türkçesi ve Gürcücede “Kelle” Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Deyimler)

Türkiye Türkçesi ve Gürcücede “Kelle” Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimlerde Kısmî Eşdeğerlikler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	Kellesinden olmak	Baş koymak (თავის დადება- tavis dadeba) (Sakhokia, 1979: 230)	Can vermek, ölmek. (https://sozluk.gov.tr/)

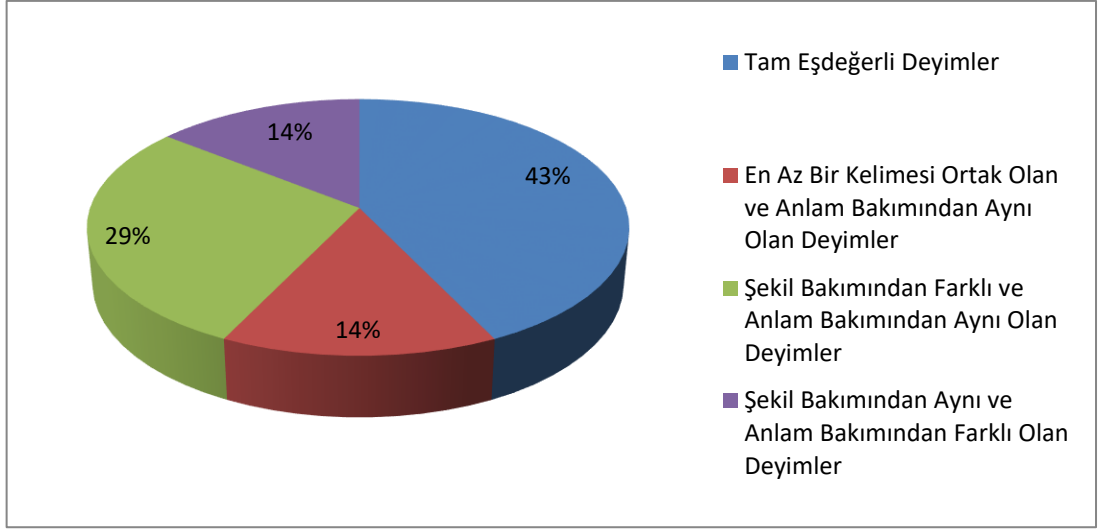
Tablo 3.119. En Az Bir Kelimesi Ortak Olan ve Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	Kelle kulak yerinde	1.Oturmuş yüzü olmak (დაწყობილი სახის ქონა-dats'qobili sahis kona) (Mamulia, 2006: 196) 2.Ağzı yüzü güzel olan biri (ლამაზი პირი სახის- lamazi piri sahisa)	1.Kanlı canlı ve iri yapılı olan. 2.Gösterişli, itibarlı olmak. (https://sozluk.gov.tr/)
2.	Kelleyi koltuğa almak (kellesi koltuğunda almak)	Hayatı (hayatını) terazide koymak (სიცოცხლის სასწორზე შედება- sitsotshlis sasts'orze şedeba) (Mamulia, 2006: 196)	Ölümü göze alarak bir işe girmek. (Aksoy, 2018: 919)

Tablo 3.120. Şekil Bakımından Farklı, Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Türkiye Türkçesinde Deyim Anlamı	Gürcüce Deyimler	Gürcüce Deyim Anlamı
1.	Kelle koparmak	Olumsuz ve başarısız bir durum sonunda işe, göreve son vermek. (https://sozluk.gov.tr/)	Kelle koparmak (თავის მოწყვეტა/მოგლეჯა- tavis mots'qveṭa/mogleca)	Öldürmek.

Tablo 3.121. Şekil Bakımından Aynı, Anlam Bakımından Farklı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

Şekil 3.41. “Kelle” Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimlerin Grafiği

Türkçe ve Gürcücede “kelle” sözcüğü ile kurulmuş 7 adet ortak deyim bulunmaktadır. Bu deyimlerin %43’ü (3 adet) tam eşdeğerli, %14’ü (1 adet) en az bir kelimesi ortak olan ve anlam bakımından aynı olan, %29’u (2 adet) şekil bakımından farklı, anlam bakımından aynı olan, %14’ü (1 adet) ise şekil bakımından aynı ve anlam bakımından farklı olan ortak deyimlerdir. “Kelle” sözcüğüyle kurulan deyimlerde öldürtmek; canını feda etmek; gösterişli, itibarlı olmak vb. anlamlar vardır.

3.42. “Kol” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimler

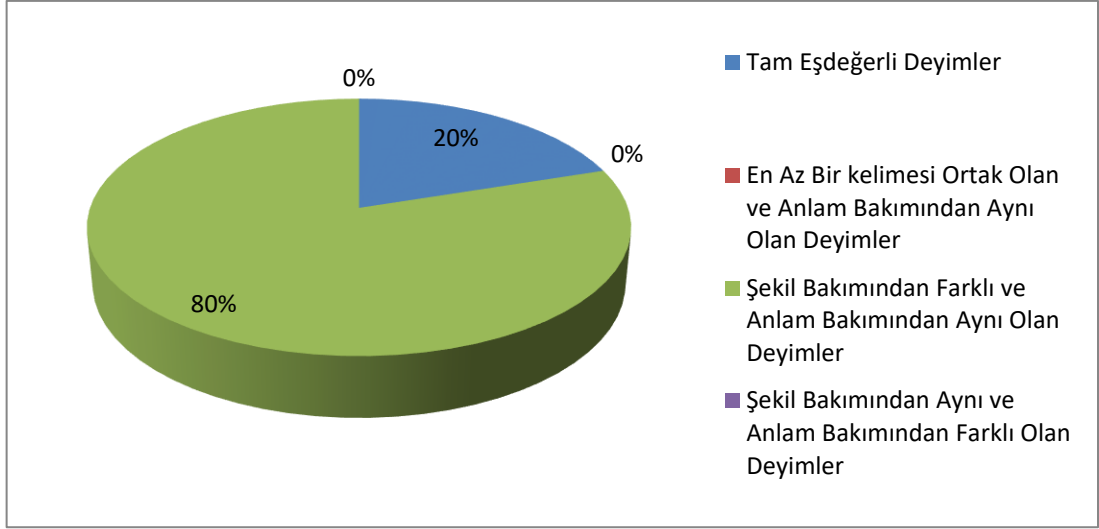
	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	Kolları kopmak	Kolları kopmak (მკლავების დაწყდომა- mklavebis dats'qdoma) (Sakhokia, 1979: 410)	Ağır bir şey taşımaktan veya çok iş yapmakta yorulmak. (https://sozluk.gov.tr/)
2.	Kollarının arasına olmak	Kollarını arasına olmak (მკლავებში მოქცევა- mklavebshi moksseva)	Kucaklamak. (https://sozluk.gov.tr/)
3.	Koluna kuvvet	Koluna kuvvet (შენს მკლავს/მარჯვენას/ხელს ძალა- shens mklavs/ hels/marcvenas dzala)	İş yapan bir kimseye, isteklendirmek, coşturmak için söylenen bir söz. (https://sozluk.gov.tr/)

Tablo 3.122. Türkiye Türkçesi ve Gürcücede “Kol” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Deyimler)

Türkiye Türkçesi ve Gürcücede “Kol” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerde Kısmî Eşdeğerlikler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	(birinin) Elini kolunu bağlamak	(birinin) Elini ayağını bağlamak (ხელ-ფეხის შეკვრა- hel-pehis şekvra) (Oniani, 1966: 192)	Bir şey yapamayacak duruma getirmek. (https://sozluk.gov.tr/)
2.	Elini kolunu sallaya sallaya gelmek	Eli boş gelmek (ხელცარიელი მოსვლა- heltsarieli mosvla) (Mamulia, 2006: 115)	1. Gelirken hiçbir armağan getirmemek. 2. Bitirmeye gittiği işten sonuç almadan dönmek. (https://sozluk.gov.tr/)
3.	Elini kolunu sallaya sallaya gezmek	Dertsiz gezmek (უდარდელად სიარული- udardelad siaruli) (Mamulia, 2006: 115)	1. Ortada görünmemesi gereken kimse pervasızca dolaşmak. 2. Pervasızca, kimseden çekinmeden dolaşmak. (https://sozluk.gov.tr/)
4.	Kol atmak	Eli varmak (ხელის მიწვდენა- helis mits'vdena) (Sakhokia, 1979: 919)	Çevreye yayılmak, genişlemek, ulaşmak, uzanmak. (https://sozluk.gov.tr/)
5.	(birine) Kol kanat olmak (germek)	(birinin) sırtını güçlendirmek (ზურგის გამაგრება- zurgis gamagreba) (Sakhokia, 1979: 213)	Yardım etmek, korumak, himaye etmek. (https://sozluk.gov.tr/)
6.	Kol uzatmak	Eli varmak (ხელის მიწვდენა- helis mits'vdena) (Sakhokia, 1979: 919)	Yayılmak, ulaşmak. (https://sozluk.gov.tr/)
7.	Kol vermek	El vermek (ხელის გაწოდება- helis gats'odeba) (Mamulia, 2006: 116)	Destek olmak. (https://sozluk.gov.tr/)
8.	Kolları sıvamak	Elleri sıvamak (ხელების დაკაპიწება- helebis dakapits'eba) (Mamulia, 2006: 205)	Bir iş yapmaya güçlü bir biçimde, istekle hazırlanmak. (https://sozluk.gov.tr/)
9.	Kolları sallaya sallaya gelmek	Eli boş gelmek (ხელცარიელი მოსვლა- heltsarieli mosvla) (Mamulia, 2006: 205)	Hiçbir şey getirmeden gelmek. (https://sozluk.gov.tr/)
10.	(birine) Kollarını açmak	Ellerini açmak (ხელების გაშლა- helebis gaşla) (Mamulia, 2006: 204)	1. İhtenlikle karşılamak veya kucaklamaya hazırlamak, sevgisini ve dostluğunu göstermek. 2. Korumak, yardım etmek. (https://sozluk.gov.tr/)
11.	Kolu kanadı kırılmak	Kanatları kısaltmak (ფრთების შეკვეცა- prtebis şekvetsa) (Mamulia, 2006: 205)	Bir şey yapamayacak duruma gelmek, çaresiz kalmak. (https://sozluk.gov.tr/)
12.	Taş atıp kolu yorulmamak	Elini kıpırdamadan (ხელის გაუნძრევლად- helis gaundzrevlad) (Oniani, 1966: 189)	Bir kazancı hiç yorulmadan sağlamak. (https://sozluk.gov.tr/)

Tablo 3.123. Şekil Bakımından Farklı, Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

Şekil 3.42. “Kol” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerin Grafiği

Türkçe ve Gürcücede “kol” organ adı ile kurulmuş toplam 15 adet ortak deyim bulunmaktadır. Bu deyimlerin %20’si (3 adet) tam eşdeğerli, %80’i (12 adet) şekil bakımından farklı, anlam bakımından aynı olan deyimlerdir. Türkiye Türkçesinde “kol” organ adıyla kurulan deyimlerin Gürcücedeki karşılıklarında bazen “el” sözcüğü kullanılmaktadır. Bu deyimlerin anlamlarını şu şekilde sıralayabiliriz: kucaklamak; yorulmak; çevreye yayılmak, genişlemek; destek olmak; hiçbir şey getirmeden gelmek; korumak; yardım etmek vs.

3.43. “Kulak” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	Ağzı kulaklarına varmak	Ağzı kulaklarına varmak (პირის ყურებამდე მისვლა- piris qurebamde misvla) (Mamulia, 2006: 21)	Çok sevinmek. (https://sozluk.gov.tr/)
2.	Ağzından çıkan (çıkan sözü) kulağı duymamak (işitmek)	Ağzından çıkan kulağı duymamak (მისი პირიდან ამოშვებული სიტყვა ყურს არ ესმის- misi piridan amoşvebuli sitqva qurs ar esmis) (Mamulia, 2006: 24)	Sözlerini tartmadan söylemek. (https://sozluk.gov.tr/)
3.	Bir kulağından girip öbür kulağından çıkmak	Bir kulağından girip ikinci kulağından çıkmak (ერთი ყურიდან შეშვება, მეორედან გამოშვება- erti quridan şeşveba, meoredan gamoşveba) (Oniani, 1966: 66)	Söylenen söze önem vermemek. (https://sozluk.gov.tr/)
4.	Göz kulak olmak	Göz kulak olmak (თვალ-ყურის დევნება- tval-quris devneba) (Mamulia, 2006: 137)	Gözetmek, korumak, bakmak. (https://sozluk.gov.tr/)
5.	Kulağı dikilmek	Kulağı dikilmek (ყურის დაცქვეტა- quris datskveta) (Mamulia, 2006: 208)	Konuşulanları dinlemek için dikkat kesilmek. (https://sozluk.gov.tr/)
6.	Kulağı düşük	Kulakları düşmek (ყურების ჩამოყრა- qurebis çamoqra) (Mamulia, 2006: 210)	1.Gücünü yitirmiş. 2.Neşesiz. (Aksoy, 2018: 942)
7.	Kulağı (bir şeyde) olmak	Kulağı olmak (ყურად ქცევა-qurad ktseva) (Mamulia, 2006: 209)	Dikkatini bir şeye vermek. (https://sozluk.gov.tr/)
8.	Kulağına çarpmak	Kulağına çarpmak (ყურში მოხვედრა- qurşi moḥvedra) (Mamulia, 2006: 208)	Duyulmak. (https://sozluk.gov.tr/)
9.	Kulağına fısıldamak	Kulağına fısıldamak (ყურში ჩაჩურჩულება- qurşi çaçurçuleba)	Çok alçak ve hafif bir ses tonuyla kulağına eğilip bir şeyler söylemek. (https://sozluk.gov.tr/)
10.	Kulağına gelmek	Kulağına gelmek (ყურად მოსვლა-qurad mosvla) (Sakhokia, 1979: 724)	1.Kulağına çalınmak. 2.Duymak. (https://sozluk.gov.tr/)

Tablo 3.124. Türkiye Türkçesi ve Gürcücede “Kulak” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Deyimler).

11.	Kulağına girmek	Kulağına girmek (ყურში შეშვება- qurşı şesveba) (Mamulia, 2006: 208)	Söylenenlere önem vermek, söylenenleri kabul etmek. (Aksoy, 2018: 942)
12.	Kulağına girmemek	Kulağına girmemek (ყურში არ შეშვება- qurşı ar şesveba) (Mamulia, 2006: 208)	Söylenen sözlerle önem vermemek, söylenenleri anlamamak, benimsememek. (https://sozluk.gov.tr/)
13.	Kulağına gitmek	Kulağına gitmek (ყურად მისვლა-qurad misvla) (Sakhokia, 1979: 724)	Duymak. (https://sozluk.gov.tr/)
14.	Kulağına söylemek	Kulağına söylemek (ყურში თქმა- qurşı tkma) (Sakhokia, 1979: 732)	Başkasının işitemeyeceği yavaşlıkla birine bir şey söylemek. (Aksoy, 2018: 942)
15.	(birinin) Kulağını çekmek	Kulağını çekmek (ყურის აწევა- quris ats'eva) (Mamulia, 2006: 209)	1.Ceza olarak kulağını tutup bükerek çekmek. 2.Uyarmak için hafif bir ceza vermek. (https://sozluk.gov.tr/)
16.	(birinin) Kulağını doldurmak	Kulağını doldurmak (ყურის გამოჭედვა- quris gamoçedva) (Mamulia, 2006: 210)	Bir kimseye başkasından bilgi almadan önce konu üzerinde kendi düşüncesini aşlamak. (Aksoy, 2018: 943)
17.	Kulak kesilmek	Kulak kesilmek (ყურის დაცვეტა- quris datskveta) (Oniani, 1966: 164)	Bütün dikkatiyle dinlemek. (Aksoy, 2018: 944)
18.	(bir şeye) kulak (kulakları) tıkamak	Kulak (kulakları) tıkamak (ყურების დაცობა- qurebis datsoba) (Mamulia, 2006: 208)	Bir şey duymazlıktan gelmek. (https://sozluk.gov.tr/)
19.	Kulak tutmak	Kulak tutmak (ყურის დაჭერა-quris daçera) (Mamulia, 2006: 210)	Dinlemek, işitmek istemek. (https://sozluk.gov.tr/)
20.	Kulak vermek	Kulak vermek (ყურის თხოვება- quris thoveba) (Oniani, 1966: 165)	Merak edip dinlemek, işitmeye çalışmak. (https://sozluk.gov.tr/)
21.	(bir şeye) kulak vermek	Kulak vermek (ყურის დაგდება-quris dagdeba) (Mamulia, 2006: 210)	1.İyi anlamak üzere dinlemek. (Aksoy, 2018: 945) 2.Değer vermek, önemsemek. (https://sozluk.gov.tr/)
22.	Kulakları dolmak	Kulakları dolmak (ყურების გამოჭედვა- qurebis gamoçedva) (Mamulia, 2006: 210)	Bir şeyi çok dinlemekten usanç gelmek. (Aksoy, 2018: 944)

Tablo 3.124. (devam) Türkiye Türkçesi ve Gürcücede “Kulak” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Deyimler).

23.	Kulaklarına inanmamak	Kulaklarına inanmamak (ყურებისათვის არ დაჯერება-qurebisatvis ar dacereba) (Mamulia, 2006: 210)	Duyduklarının doğruluğundan şüphe etmek. (https://sozluk.gov.tr/)
24.	Kulaklarına kadar kızarmak	Kulaklarına kadar kızarmak (ყურებამდე გაწითლება- qurebamde gats'itleba) (Mamulia, 2006: 210)	Çok utanmak. (https://sozluk.gov.tr/)

Tablo 3.124. (devam) Türkiye Türkçesi ve Gürcücede “Kulak” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Deyimler).

Türkiye Türkçesi ve Gürcücede “Kulak” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerde Kısmî Eşdeğerlikler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	Cankulağı ile dinlemek	Kulak kalbi ile dinlemek (გულისყუროთ მოსმენა- gulisqurit mosmena) (Mamulia, 2006: 69)	Çok dikkatli dinlemek. (https://sozluk.gov.tr/)
2.	Kulağı ağır işitmek	Kulağına ağır gitmek (ყურებში მძიმედ მოსვლა- qurebši mdzimed misvla) (Sakhokia, 1979: 728)	Kulağı işi işitmek. (https://sozluk.gov.tr/)
3.	Kulağı delik	Keskin kulağı olmak (მახვილი ყურის ქონა- mahvili quris kona) (Mamulia, 2006: 208)	Olup bitenleri çabuk haber alan. (Aksoy, 2018: 942)
4.	Kulağı kırıste olmak	Kulağı dikilmek (ყურების დაცქვეტა- qurebis datskveta) (Mamulia, 2006: 208)	Söylenecek sözü, gelecek haberi sabırsızlıkla beklemek. (https://sozluk.gov.tr/)
5.	Kulağına çalınmak	Kulağına gitmek (იმის) ყურამდე მოსვლა- (imis) quramde misvla) (Mamulia, 2006: 208)	Başkasına söylenirken kendisi de duymuş olmak. (https://sozluk.gov.tr/)
6.	Kulağını açmak	Kulağını asmak (ყურის დაგდება- quris dagdeba) (Mamulia, 2006: 209)	Söylenene dikkat etmek. (Aksoy, 2018: 943)
7.	(birinin) kulağını bükmek	Kulağını çekmek (ყურის აწევა- quris ats'eva) (Mamulia, 206: 209)	Yapacağı işte dikkatli davranması için uyarıda bulunmak. (Aksoy, 2018: 943)
8.	(birinin) kulağının zarı patlamak	Kulak (işitmesini) götürmek (ყურის) (ყურთასმენის) წაღება- quris (qurtasmenis) ts'ağeba) (Sakhokia, 1979: 727)	Gürültü yüzünden rahatsız olmak. (https://sozluk.gov.tr/)
9.	Kulak arkası (ardı) etmek	Kulaklarına girmemek (ყურებში არ შეშვება- qurebši ar şeşveba) (Mamulia, 2006: 209)	Dikkate almamak, göz önünde tutmamak. (https://sozluk.gov.tr/)

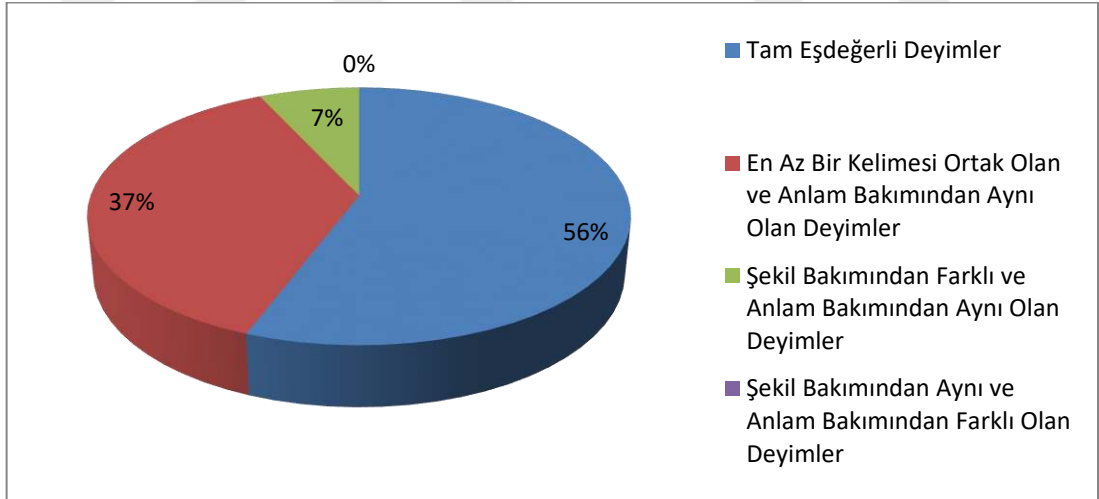
Tablo 3.125. En Az Bir Kelimesi Ortak Olan ve Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

10.	Kulak asmak	Kulak vermek (ყურის დაგდება- quris dagdeba) (Mamulia, 2006: 209)	Önem vermek, dinlemek. (https://sozluk.gov.tr/)
11.	Kulak kabartmak	Kulak (kulakları) uzatmak (ყურების დაგრძელება-qurebis dagrdzeleba) (Mamulia, 2006: 209)	Belli etmemeye çalışarak dinlemek. (Aksoy, 2018: 944)
12.	Kulak misafir olmak	Kulağına gelmek (ყურის მოკვრა- quris moḱvra) (Oniani, 1966: 165)	Yakınında konuşulanları dinlemek. (Aksoy, 2018: 944)
13.	Kulak (kulağını) tırmalamak	Kullakları götürmek (ყურების წაღება- qurebis tsaḡeba) (Sakhokia, 1979: 727)	Kulağı rahatsız etmek. (https://sozluk.gov.tr/)
14.	Kulakları patlatmak	Kulakları götürmek (ყურების წაღება- qurebis tsaḡeba) (Sakhokia, 1979: 727)	Gürültüyle rahatsız olmak. (https://sozluk.gov.tr/)
15.	Kulaktan dolmak	Kulağıyla getirilen (ყური მოთრეული- qurit motreuli) (Mamulia, 2006: 211)	Şundan bundan işitmekle edinilen (bilgi). (Aksoy, 2018: 944)
16.	Yarım kulak dinlemek	Tek kulağıyla dinlemek (ცალი ყური მოსმენა- tsali qurit mosmena)	Umursamadan, önem vermeden dinlemek. (https://sozluk.gov.tr/)

Tablo 3.125. (devam) En Az Bir Kelimesi Ortak Olan ve Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	Kelle kulak yerinde	1.Yüzünün oturmuş (düzgün) olmak. (დაწყობილი სახის ქონა-dats'qobili sahis kona) (Mamulia, 2006: 196) 2.Ağzı burnu güzel olmak (ლამაზი პირისახის-lamazi pirisahisa)	1.Kanlı canlı ve iri yapılı olan. 2.Gösterişli, itibarlı sayılan. (https://sozluk.gov.tr/)
2.	Kulağına küpe olmak	(birine) ders olmak (გაკვეთილი - gakvetili) (Mamulia, 2006: 209)	Başına gelen işten, unutamayacağı bir ders almak. (Aksoy, 2018: 942)
3.	Sağ eliyle sol kulağını göstermek	Uzak yoldan dolanmak (შორი გზიდან მოვლა- şori gzidan movla) (Mamulia, 2006: 256)	Kısa yoldan yapılacak bir işi dolambaçlı yollardan geçerek yapmaya çalışmak. (https://sozluk.gov.tr/)

Tablo 3.126. Şekil Bakımından Farklı, Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

Şekil 3.43. “Kulak” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerin Grafiği

Türkçe ve Gürcücede “kulak” organ adı ile kurulmuş 43 adet ortak deyim bulunmaktadır. Bu deyimlerin %56’sı (24 adet) tam eşdeğerli, %37’si (16 adet) en az bir kelimesi ortak olan ve anlam bakımından aynı, %7’si (3 adet) şekil bakımından farklı, anlam bakımından aynı olan deyimlerdir. “Kulak” organ adı ile kurulmuş

deyimlerde, çok sevinmek; sözlerini tartmadan söylemek; gözetmek, korumak, bakmak; neşesiz olmak; dikkatini bir şeye vermek; duymak/ duymamak; çok utanmak anlamları vardır.

3.44. “Mide” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	Midesi almamak (kaldırmamak, kabul etmemek, götürmemek)	midesi almamak (კუჭში არ ჩატევს-kuçşi ar çateva)	Yediği şey midesini rahatsız ettiği ve sindirilemediği denemelerle belli olmak ya da bu sonucu doğuracağı kestirmek. (Aksoy, 2018: 967)
2.	Mideye indirmek	Mideye indirmek (კუჭში ჩაშვება-kuçşi çaşveba)	1.Yemek, içmek. 2.mec. haksız yere, kanunsuz olarak para kazanmak. (https://sozluk.gov.tr/)

Tablo 3.127. Türkiye Türkçesi ve Gürcücede “Mide” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Deyimler)

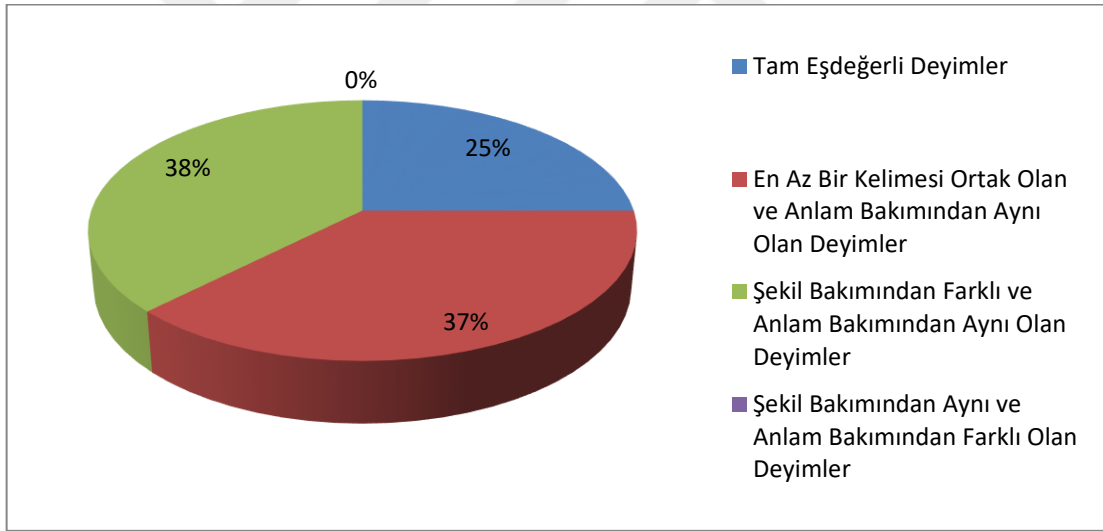
Türkiye Türkçesi ve Gürcücede “Mide” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerde Kısmî Eşdeğerlikler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	Midesi ezilmek (kazınmak)	Midesi kurumak (კუჭის გამობზობა-kuçis gamoḥmoba) (Sakhokia, 1979: 350)	Açlık duymak. (https://sozluk.gov.tr/)
2.	Mideye bastırmak	Mide kaşımak (კუჭის მოფხანა-kuçis mofhana) (Sakhokia, 1979: 350)	Hafif şeyler yiyerek, açlığını gidermek. (https://sozluk.gov.tr/)
3.	Mideye oturtmak	Mideye bastırmak (კუჭზე დაწოლა-kuçze dats'ola)	Yenen bir şey midede bir ağırlık, katı bir şey var duygusu ve sindirim güçlüğü yaratmak. (Aksoy, 2018: 968)

Tablo 3.128. En Az Bir Kelimesi Ortak Olan ve Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	Mide bulandırmak	Yüreği bulandırmak (გულის არევა-gulis areva) (Mamulia, 2006: 225)	1.kusacak bir duruma getirmek. 2.mec. kuşkulandırmak. (https://sozluk.gov.tr/)
2.	Midesi almamak (kaldırmamak, kabul etmemek, götürmemek)	kalbi kaldırmamak (გულის ვერ გაძლება-gulis ver gadzleba) (Sakhokia, 1979: 112)	Mec. çirkin bir şey karşısında huzursuz olmak, rahatı kaçmak. (https://sozluk.gov.tr/)
3.	Midesi bulanmak	Yüreği bulanmak (გულის არევა- gulis areva) (Mamulia, 2006: 225)	1.Kusacak gibi olmak. 2.mec. iğrenmek, tiksimek. 3.mec. kuşkulanmak, işkillenmek. 4.mec. huzursuz olmak, rahatı kaçıp tedirgin olmak, hoşlanmamak. (https://sozluk.gov.tr/)

Tablo 3.129. Şekil Bakımından Farklı, Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

Şekil 3.44. “Mide” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerin Grafiği

Türkçe ve Gürcücede “mide” organ adı ile kurulmuş 8 adet ortak deyim bulunmaktadır. Bu deyimlerin %25’i (2 adet) tam eşdeğerli, %37’si (3 adet) en az bir kelimesi ortak olan ve anlam bakımından aynı olan, %38’i (3 adet) şekil bakımından farklı, anlam bakımından aynı olan deyimlerdir. “Mide” organ adı ile kurulmuş deyimlerin anlamları şunlardır: yemek, içmek; kusacak gibi olmak; açlık duymak; kuşkulandırmak; huzursuz olmak; hoşlanmamak vb.

3.45. “Omuz” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	Omuz kaldırmak	Omuz kaldırmak (მზრის აწევ-დაწევა -mḥris ats'ev-dats'eva) (Sakhokia, 1979: 446)	1.Bilmez gibi davranmak 2.Kabul etmemek, geri çevirmek. (https://sozluk.gov.tr/)
2.	Omuz silmek	Omuz silmek (მზრის აწევა-mḥris açeçva) (Mamulia, 2006: 235)	Aldırmamak, umursamamak, benimsememek. (Aksoy, 2018: 987)
3.	Omuz omuza	Omuz omuza (მზარი მზარს- mḥari mḥars) (Mamulia, 2006: 234)	1.Yan yana (insanlar için) 2.Dayanışarak. (Aksoy, 2018: 987)
4.	Omuz vermek	Omuz vermek (მზრის მიცემა- mḥris mitsema) (Mamulia, 2006: 235)	1.Omuzuyla dayanmak. 2.mec. destek olmak. (https://sozluk.gov.tr/)

Tablo 3.130. Türkiye Türkçesi ve Gürcücede “Omuz” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Deyimler)

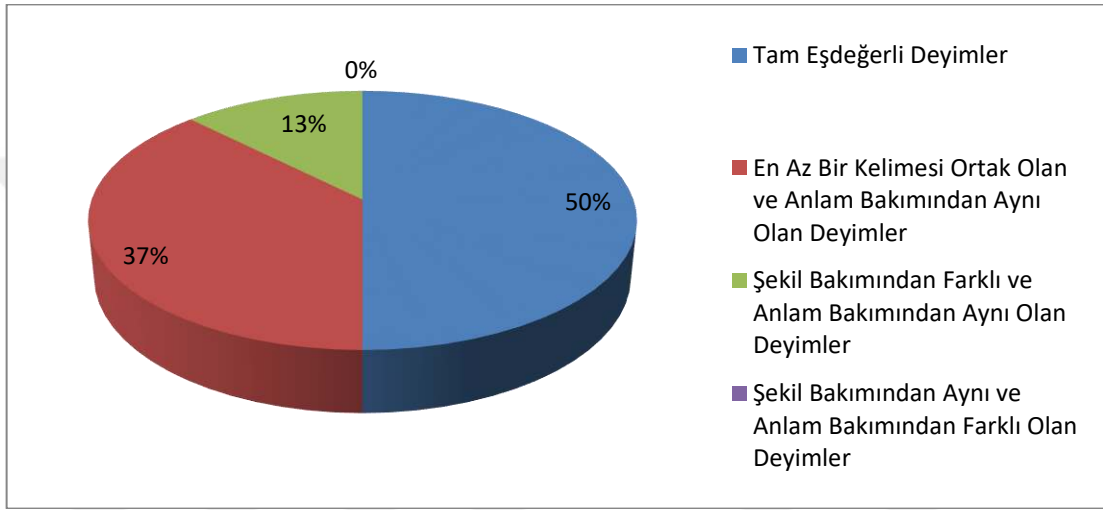
Türkiye Türkçesi ve Gürcücede “Omuz” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerde Kısmî Eşdeğerlikler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	Omuzları çökmek	Omuzları aşağıya indirmek (მზრების ჩამოყრა- mḥrebis çamoqra) (Sakhokia, 1979: 447)	Bitkin, perişan ve yıkılmış bir durumda olmak. (https://sozluk.gov.tr/)
2.	Omzuna yüklenmek	Omzuna almak (თავის მზარზე აღება- tavis mḥarze ağeba) (Mamulia, 2006: 234)	Bir işin yapılması kendisinin üstünde kalmak. (Aksoy, 2018: 987)
3.	(birinin) omzunda binmek	Omzunda basmak (მზრებზე დაწოლა- mḥrebze dats'ola) (Mamulia, 2006: 234)	Yük olmak, ağırlık vermek. (https://sozluk.gov.tr/)

Tablo 3.131. En Az Bir Kelimesi Ortak Olan ve Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	Omuzda taşımak	Avuç içinde taşımak (ხელის გულზე ტარება- helis gulze tareba) (Mamulia, 2006: 235)	Çok saygı göstermek, yüceltmek, övmek. (https://sozluk.gov.tr/)

Tablo 3.132. Şekil Bakımından Farklı, Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

Şekil 3.45. “Omuz” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerin Grafiği

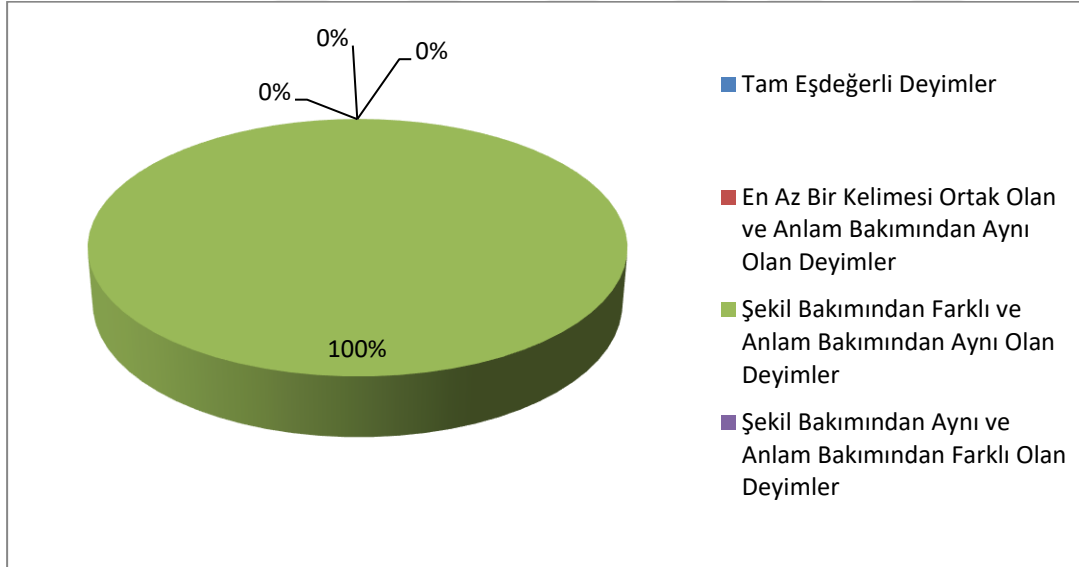
Türkçe ve Gürcücede “omuz” organ adı ile kurulmuş 8 adet ortak deyim bulunmaktadır. Bu deyimlerin %50’si (4 adet) tam eşdeğerli, %37’si (3 adet) en az bir kelimesi ortak olan ve anlam bakımından aynı olan, %13’ü (1 adet) şekil bakımından farklı, anlam bakımından aynı olan deyimlerdir. “Omuz” organ adı ile kurulmuş deyimlerde, kabul etmemek, geri çevirmek; umursamamak, destek olmak; yük olmak, ağırlık vermek; çok saygı göstermek vs. anlamlar görülmektedir.

3.46. “Öd” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimler

Türkiye Türkçesi ve Gürcücede “Öd” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerde Kısmî Eşdeğerlikler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	Ödü koparmak (patlamak)	Kalbi koparmak (patlamak) (გულის გახეთქვა/გასკდომა- gulis gaxetkva/gaskdoma) (Mamulia, 2006: 238)	Ansızın çok korkmak. (Aksoy, 2018: 992)
2.	(birinin) ödünü koparmak (patlatmak)	(birinin) kalbini koparmak (patlatmak) (გულის გახეთქვა/გასკდომა- gulis gaxetkva/gaskdoma) (Mamulia, 2006: 238)	Çok korkutmak. (https://sozluk.gov.tr/)

Tablo 3.133. Şekil Bakımından Farklı, Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

Şekil 3.46. “Öd” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerin Grafiği

Türkçe ve Gürcücede “öd” kelimesiyle kurulmuş 2 adet deyin tespit edilmiştir. Bu deyimlerin her ikisi de şekil bakımından farklı, anlam bakımından aynıdır. Türkiye Türkçesinde “öd” organ adıyla kurulan deyimlerin Gürcücede karşılıklarında “kalp” sözcüğü kullanılmaktadır. Bu deyimler korkmak ya da korkutmak anlamlarında kullanılmaktadır.

3.47. “Parmak” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	(birinin) parmağı ağzında kalmak	Parmağı ağzında kalmak (თითის პირში შერჩენა- titis pırşı şerçena) (Mamulia, 2006: 247)	Şaşakalmak, hayretler içinde kalmak. (Aksoy, 2018: 1006)
2.	Parmağına dolamak	Parmağına dolamak (თითზე დახვევა-titze dahveva) (Mamulia, 2006: 247)	Bir konuyu, bir kimseyi ele alıp sürekli uğraşmak, diline dolamak. (https://sozluk.gov.tr/)
3.	Parmağını (bile) kıpırdatmamak (oynatmamak)	Parmağını (bile) kıpırdatmamak (oynatmamak) (თითის არ განძრევა- titis ar gandzreva) (Mamulia, 2006: 247)	Bir iş için hiçbir davranışta bulunmamak. (https://sozluk.gov.tr/)
4.	Parmağının ucuyla (ucunda) çevirmek	Parmağının ucuyla (ucunda) çevirmek (თითის წვერზე დატრიალება- titis ts'verze datrialeba)	Bir işi kolayca ve ustalıkla yapabilmek. (https://sozluk.gov.tr/)
5.	Parmağını yaranın üzerine basmak	Parmağını yaranın üzerine basmak (თითის ჭრილობაზე დაჭერა- titis çrilobaze daçera)	Asıl derdi veya bir derdin asıl sebebini göstermek. (https://sozluk.gov.tr/)
6.	Parmak kadar	Parmak kadar (თითისოდენა/თითისტოლა- titisodena/titistola)	Çok küçük. (https://sozluk.gov.tr/)
7.	Parmakla gösterilmek	Parmakla gösterilmek (თითით ჩვენება- titit çveneba) (Mamulia, 2006: 248)	1.Bir şey az bulmak. 2.Seçkin, ünlü olmak. (https://sozluk.gov.tr/)
8.	Parmakla sayılmak	Parmakla sayılmak (თითზე ჩამოთვლა- titze çamotvla)	Çok az olmak. (https://sozluk.gov.tr/)
9.	Parmaklarını (birlikte) yemek	Parmaklarını yemek (თითების ჩაკვნეა- titebis çakvneṭa) (Mamulia, 2006: 248)	Yediği yemek pek lezzetli olmak. (Aksoy, 2018: 1007)

Tablo 3.134. Türkiye Türkçesi ve Gürcücede “Parmak” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Deyimler)

Türkiye Türkçesi ve Gürcücede “Parmak” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerde Kısmî Eşdeğerlikler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	(birinin) ağzına bir parmak bal çalmak	Ağzına bir parmak bal sürmek (პირში ერთი თითი თავლის გამოვლება- pırşı erti titi taplis gamovleba) (Mamulia, 2006: 22)	Birini tatlı sözlerle veya çeşitli hediyelerle bir süre için kandırmak, oyalamak. (https://sozluk.gov.tr/)

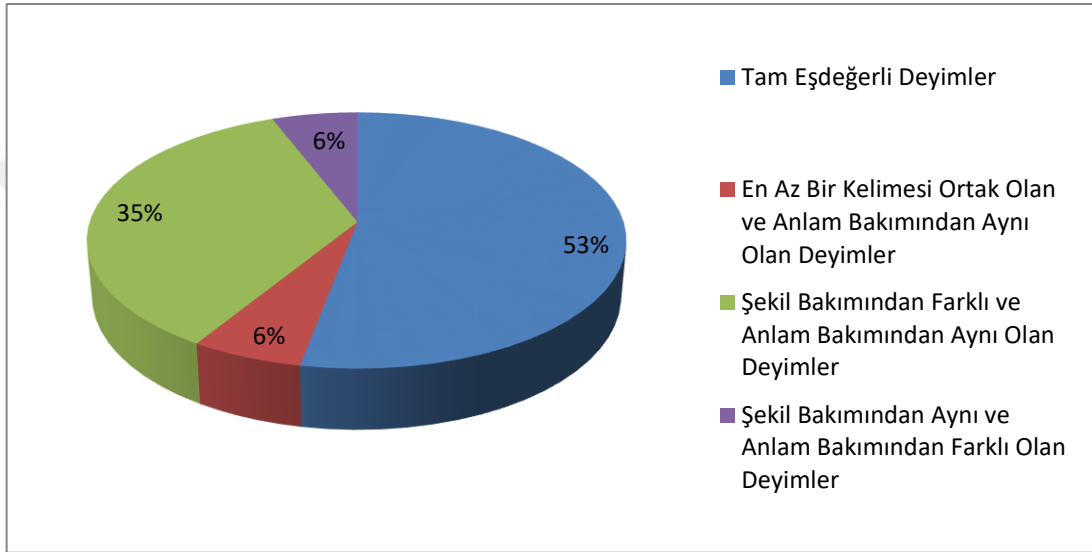
Tablo 3.135. En Az Bir Kelimesi Ortak Olan ve Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	On parmağında on hüner (marifet) olmak	(birini) altın eli olmak (ოქროს ხელის ქონა- okros helis kona) (Mamulia, 2006: 235)	Elinden her iş gelmek. (https://sozluk.gov.tr/)
2.	On parmağında on kara	Herkese irin sürmek (ჩირქის მოცხება ყველასათვის- çirkis motsheba qvelasatvis) (Mamulia, 2006: 230)	Herkese lekelemek huyu olanlar için kullanılan bir söz. (https://sozluk.gov.tr/)
3.	(bir işte) Parmağı olmak	(bir işte) Eli olmak (საქმეში მისი ხელის გარევა- sakmeşi misi helis gareva) (Mamulia, 2006: 110)	Kötü bir işte gizli bir ilgisi, etkisi bulunmak. (Aksoy, 2018: 1007)
4.	(birini) Parmağından oynatmak	(birini) Kendi aklı ile oynatmak (თავის ჭკუაზე თამაში- tavis çkuaze tamaşı) (Mamulia, 2006: 247)	Birini kukla gibi kullanmak, ona istediğini yaptırmak. (Aksoy, 2018: 1006)
5.	Parmak kaldırmak	El kaldırmak (ხელის აწევა- helis ats'eva) (Mamulia, 2006: 115)	1.Bir toplulukta söz istemek için işaret parmağını açık bırakacak kapalı eli yukarı kaldırmak. (https://sozluk.gov.tr/) 2.Olumlu oy vermek, öneriyi kabul etmek, el kaldırmak. (Aksoy, 2018: 1007)
6.	(bir yere) parmak basmak	Dikkat vermek (ყურადღების მიპყრობა-quradgebis mipqroba) (Mamulia, 2006: 247)	Bir konu üzerine dikkati, ilgiyi çekmek. (https://sozluk.gov.tr/)

Tablo 3.136. Şekil Bakımından Farklı, Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Türkiye Türkçesinde Deyim Anlamı	Gürcüce Deyimler	Gürcüce Deyim Anlamı
1.	Parmak ısırarak	Büyük şaşkınlık duymak. (https://sozluk.gov.tr/)	Parmak ısırarak (თოთოზი ჭბეზა- titze kbena)	Pişman olmak. (Oniani, 1966: 96)

Tablo 3.137. Şekil Bakımından Aynı, Anlam Bakımından Farklı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

Şekil 3.47. “Parmak” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerin Grafiği

Türkçe ve Gürcücede “parmak” organ adı ile kurulmuş toplam 17 adet ortak deyim bulunmaktadır. Bu deyimlerin %53’ü (9 adet) tam eşdeğerli, %6’sı (1 adet) en az bir kelimesi ortak olan ve anlam bakımından aynı olan, %35’i (6 adet) şekil bakımından farklı, anlam bakımından aynı olan, %6’sı (1 adet) ise şekil bakımından aynı, anlam bakımından farklı olan deyimlerdir. Türkiye Türkçesindeki deyimlerde “parmak” organ adı Gürcücedeki deyimlerde bazen “el” sözcüğüyle karşılanmaktadır. Bu deyimlerin anlamları şunlardır: birini tatlı sözlerle kandırmak, oyalamak; şaşakalmak; bir işi kolayca ve ustalıklı yapabilmek; bir şey az bulmak; seçkin, ünlü olmak vb.

3.48. “Ruh” Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimler

Soyut bir kelime olan “ruh”, organ adlarıyla ilişkili olduğu için incelemeye dâhil edilmiştir.

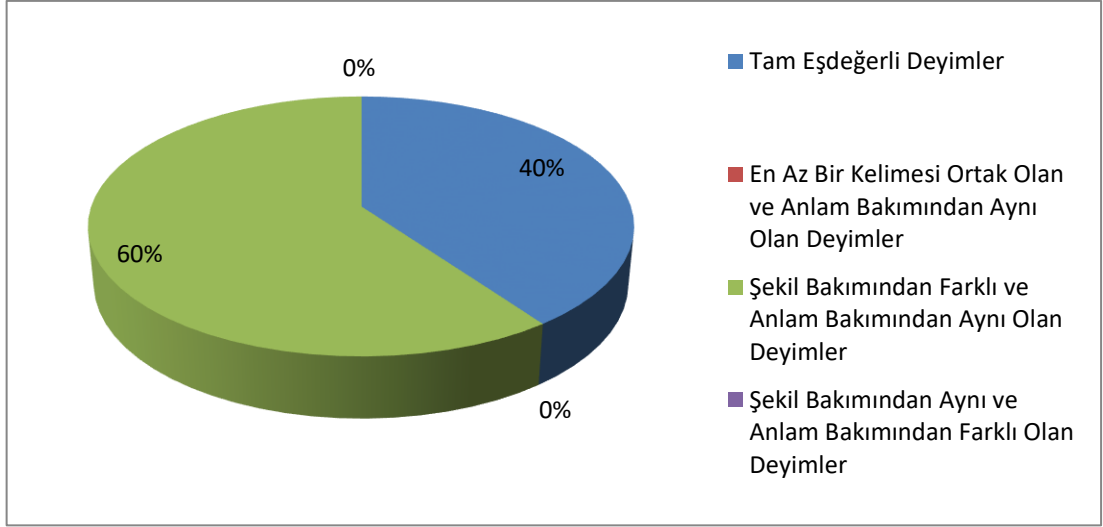
	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	Ruh kazandırmak (vermek)	Ruh vermek (სულის ჩადგმა (შთაბერვა) - sulis çadgma (ştaberva) (Oniani, 1966: 144)	Herhangi bir yeri veya şeyi canlı, hareketli, neşeli bir duruma getirmek. (https://sozluk.gov.tr/)
2.	Ruhunu teslim etmek	Ruhunu teslim etmek (სულის მიბარება- sulis mibareba) (Mamulia, 2006: 254)	Ölmek. (Aksoy, 2018: 1018)

Tablo 3.138. Türkiye Türkçesi ve Gürcücede “Ruh” Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Deyimler)

Türkiye Türkçesi ve Gürcücede “Ruh” Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimlerde Kısmî Eşdeğerlikler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	Ruh gibi	Hayalet gibi (მოჩვენებასავით- moçvenebasavit)	1.Durgun, çevresiyle ilgilenmeyen, kendi hâlinde olmak. 2.Çok zayıf. (https://sozluk.gov.tr/)
2.	Ruh gibi dolaşmak	Hayalet gibi dolaşmak (მოჩვენებასავით ხეტიალი- moçvenebasavit ħetjali)	Hiçbir şeyin farkında olmadan yaşamak. (https://sozluk.gov.tr/)
3.	Ruhu bile duymamak	Kalbi duymamak (გულის ვერ გრძნობა- gulis ver grdznoba) (Mamulia, 2006: 254)	1.Bir işin yapıldığını hiç mi hiç sezmek. 2.İlgilenmesi gereken işin kötü biçim almasına hiç üzülmemek. (Aksoy, 2018: 1018)

Tablo 3.139. Şekil Bakımından Farklı, Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

Şekil 3.48. “Ruh” Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimlerin Grafiği

Türkçe ve Gürcücede “ruh” sözcüğü ile kurulmuş toplam 5 adet ortak deyim bulunmaktadır. Bu deyimlerin %40’ı (2 adet) tam eşdeğerli, %60’ı (3 adet) şekil bakımından farklı, anlam bakımından aynı olan deyimlerdir. Türkiye Türkçesinde “ruh” sözcüğüyle kurulan deyimlerin Gürcücedeki karşılıklarında bazen “kalp” sözcüğü kullanılmaktadır. Bu deyimler anlamları şunlardır: ölmek; herhangi bir şeyi neşeli, canlı, hareketli bir duruma getirmek; çok zayıf olmak; sıkıntıya sokmak; anlamamak vs.

3.49. “Sırt” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	Sırt (sırtını) çevirmek	Sırt (sırtını) çevirmek (ზურგის შექცევა- zurgis šektseva) (Mamulia, 2006: 261)	1.Bir şeye veya birine önem vermek. 2.Bir şeyden veya bir kimseden desteğini, ilgisini kesmek. 3.Birine darılmak. (https://sozluk.gov.tr/)
2.	Sırtı kaşımak	Sırtı kaşımak (ზურგის ქავილი- zurgis kavili) (Oniani, 1966: 71)	Dayak yemeyi hak edecek davranışlarda bulunmak. (Aksoy, 2018: 1036)
3.	Sırtına almak	Sırtına almak (ზურგზე აკიდება- zurgze akideba) (Sakhokia, 1979: 212)	1.Yüklenmek. 2.Bir giyeceği giymek veya sırtına örtmek. (https://sozluk.gov.tr/)
4.	Sırtından atmak	Sırtından atmak (ზურგს უკან გდება- zurgs ukan gdeba) (Sakhokia, 1979: 213)	Başından savmak veya birinin, bir şeyin sorumluluğunu, yükünü üzerine almamak. (https://sozluk.gov.tr/)
5.	Sırtından bıçaklamak	Sırtından bıçaklamak (ზურგში დანის ჩაღება- zurgši danis çatsema)	İhanet etmek. (https://sozluk.gov.tr/)
6.	(birine) Sırtını dayamak	Sırtını dayamak (ზურგის მიყუდება- zurgis miqudeba) (Sakhokia, 1979: 210)	1.Bir yere dayanmak, yaslanmak. 2.Güçlü birine, bir yere güvenmek. (https://sozluk.gov.tr/)
7.	Sırtını dönmek	Sırtını dönmek (ზურგის შექცევა- zurgis šektseva) (Sakhokia, 1979: 214)	Sırt çevirmek. (https://sozluk.gov.tr/)
8.	(birine) Sırtını vermek	Sırtını vermek (ზურგის მიცემა- zurgis mitsema) (Oniani, 1966: 72)	1.Bir yere dayanmak, yaslanmak. 2.Güçlü birine, bir yere güvenmek. (https://sozluk.gov.tr/)

Tablo 3.140. Türkiye Türkçesi ve Gürcücede “Sırt” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Deyimler)

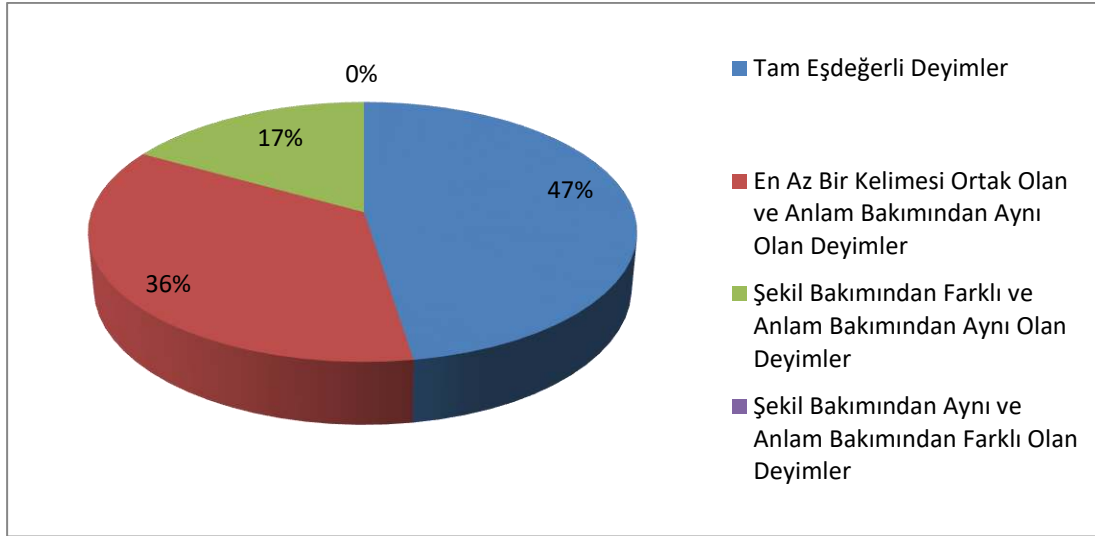
Türkiye Türkçesi ve Gürcücede “Sırt” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerde Kısmî Eşdeğerlikler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	Sırt sırta vermek	Sırt vermek (ზურგის მიცემა- zurgis mitsema) (Oniani, 1966Ç 172)	İş birliği yapmak. (https://sozluk.gov.tr/)
2.	Sırtı yere gelmemek	Sırtı yere yapışmamak (ზურგით მიწაზე არ გაკვრა- zurgit mits'aze ar gakvra) (Mamulia, 2006: 260)	Sarsılmamak, yerinden düşürülememek, güçlü olmak. (https://sozluk.gov.tr/)
3.	(birinin) Sirtından çıkarmak	Sırtına yüklemek (ზურგზე აკიდება- zurgze akideba) (Sakhokia, 1979: 212)	Harcamayı ona yüklemek, onun kesesinden ödetmek. (Aksoy, 2018: 1036)
4.	(birinin) Sirtından geçinmek	(birinin) Sirtında olmak (მის) ზურგზე ყოფნა- (mis) zurgze qopna) (Mamulia, 2006: 261)	Geçimini onun kesesinden çıkarmak, onun asalağı olarak yaşamak. (Aksoy, 2018: 1037)
5.	(birinin) Sirtını sıvazlamak	(birinin) Sırtına el sürmek (ზურგზე ხელის მოსმა- zurgze helis mosma)	Birini desteklediğini göstermek. (https://sozluk.gov.tr/)
6.	(birinin) Sirtını yere getirmek	(birini) Sırtıyla yere yapışmak (ზურგზე გაკვრა- zurgze gakvra) (Mamulia, 2006: 261)	1.Güreşte hasmı sırtüstü yere yatırarak yenmek. 2.Üstün gelmek. (https://sozluk.gov.tr/)

Tablo 3.141. En Az Bir Kelimesi Ortak Olan ve Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	Karnı tok sırtı pek	Başı şapkada olmak (თავის ქუდში ქონა- tavis kudşi kona) (Mamulia, 2006: 193)	Geçimi iyi olmak, para sıkıntısı olmamak. (https://sozluk.gov.tr/)
2.	Sırt sırta vermek	Omuz omuza vermek (მხარის მხრისათვის მიცემა- mħaris mħristvis mitsema) (Mamulia, 2006: 260)	İş birliği yapmak. (https://sozluk.gov.tr/)
3.	Sırtüstü yatmak	Yan yatmak (გვერდზე წამოწოლა- gverdze ts'amots'ola) (Oniani, 1966: 92)	1.Hiçbir şey yapmamak. 2.mec. Çalışmadan rahat bir yaşam sürmek. (https://sozluk.gov.tr/)

Tablo 3.142. Şekil Bakımından Farklı, Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

Şekil 3.49. “Sırt” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerin Grafiği

Türkçe ve Gürcücede “sırt” organ adı ile kurulmuş toplam 17 adet ortak deyim bulunmaktadır. Bu deyimlerin %47’si (8 adet) tam eşdeğerli, %36’sı (6 adet) en az bir kelimesi ortak olan ve anlam bakımından aynı olan, %17’si (3 adet) şekil bakımından farklı, anlam bakımından aynı olan deyimlerdir. “Sırt” organ adı ile kurulmuş deyimlerde, önem vermek; birine darılmak; yüklemek; ihanet etmek; güçlü birine güvenmek; iş birliği yapmak; desteklemek vs. anlamları görülmektedir.

3.50. “Surat” Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	Ekşi suratlı	Ekşi suratlı (დამძარბული სახისა- dadzmarebuli sahis) (Mamulia, 2006: 104)	Küskünlük veya hoşnutsuzluk anlatan yüz, ekşi yüz. (https://sozluk.gov.tr/)
2.	Surat asmak	Surat asmak (სახის ჩამოშვება- sahis çamoşveba) (Mamulia, 2006: 266)	Kaşlarını çatıp yüzüne küskün ve dargın bir anlam vermek. (Aksoy, 2018: 1050)
3.	Suratı değişmek	Suratı (yüzü) değişmek (სახის შეცვლა-sahis şetsvla) (Mamulia, 2006: 266)	Bir kimseye karşı davranışı değişmek, daha sert bir durum almak. (https://sozluk.gov.tr/)
4.	Suratını ekşitmek (buruşmak)	Suratını (yüzünü) ekşitmek (buruşmak) (სახის შეჭმუხვნა-sahis şçmuhvna) (Mamulia, 2006: 307)	Yüzüne memnun olmadığını belirten bir anlam vermek. (https://sozluk.gov.tr/)

Tablo 3.143. Türkiye Türkçesi ve Gürcücede “Surat” Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Deyimler)

Türkiye Türkçesi ve Gürcücede “Surat” Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimlerde Kısmî Eşdeğerlikler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	Surat etmek	Surat asmak (სახის ჩამოშვება-sahis çamoşveba) (Mamulia, 2006: 266)	Birine karşı dargın durmak, asık surat göstermek. (Aksoy, 2018: 1050)
2.	Surat mahkeme duvarı	Suratı (yüzü) taşlanmak (სახის გაქვავება-sahis gakvaveba) (Mamulia, 2006: 266)	1.Kimseye gülmeyen; sert, asık suratla ve kabaca bakan, taş gibi suskun duran kişinin suratı. (Aksoy, 2018: 1050-1051) 2.Utanmaz, sıkılmak. (https://sozluk.gov.tr/)
3.	Surat (suratı) bir karış	Suratına (yüzüne) bakılmamak (სახეზე არ შეხედონება- saheze ar şehedineba) (Mamulia, 2006: 266)	Asık suratlı, küskün, üzgün, dargın, öfkeli. (Aksoy, 2018: 1050)

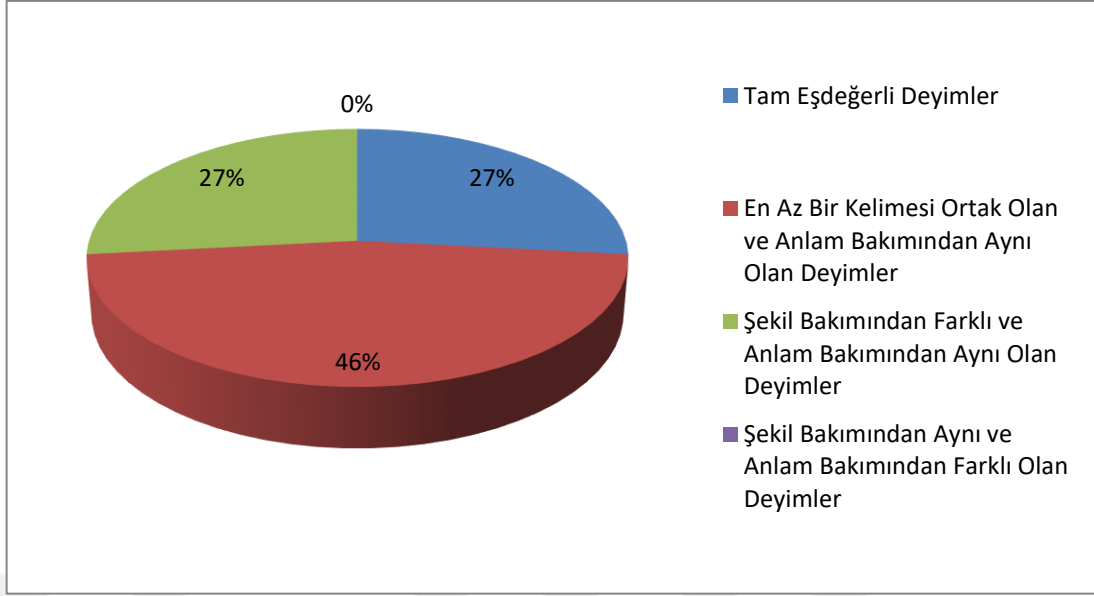
Tablo 3.144. En Az Bir Kelimesi Ortak Olan ve Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

4.	Surata bak süngüye davran	Suratına (yüzüne) Bakılmamak (სახეზე არ შეხედინება- saheze ar şehedineba) (Mamulia, 2006: 266)	Çok asık suratlı kimseler için kullanılan bir söz. (https://sozluk.gov.tr/)
5.	Suratı bir karış asılmak	Suratı değiştirmek (სახის შეცვლა-saḥis şetsvla) (Mamulia, 2006: 266)	Öfkelenmek, kızmak ve somurtmak. (https://sozluk.gov.tr/)
6.	Suratı sirke satmak	Suratından sirke akmak (სახეზე ძმრის ჩამოსვლა- saheze dzmris çamosvla) (Mamulia, 2006: 305)	Öfkeli, kızgın olduğu anlaşılacak. (https://sozluk.gov.tr/)
7.	Suratına indirmek	Suratına (yüzüne) vurmak (სახეში გარტყმა/გაწვნა- saheşi gartqma/gats'vna) (Mamulia, 2006: 307)	Tokat atmak. (https://sozluk.gov.tr/)

Tablo 3.144. (devam) En Az Bir Kelimesi Ortak Olan ve Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	Surat kalmamak	Ağzı kalmamak (პირის არ დარჩენა- pîris ar darçena) (Mamulia, 2006: 305)	Utanmaz duruma gelmek. (https://sozluk.gov.tr/)
2.	Suratı eşek (davul) derisi	Alın pek olmak (მაგარი შუბლის ქონა- magari şublis kona) (Mamulia, 2006: 304)	Utanması olmayanlar için söylenen bir söz. (https://sozluk.gov.tr/)
3.	Suratı kasap süngeriyle silinmiş	Alın derisi pek olmak (სქელი შუბლის კანის ქონა- skeli şublis kanis kona) (Mamulia, 2006: 305)	‘utanması, sıkılması kalmamış’ anlamında kullanılan bir söz. (https://sozluk.gov.tr/)
4.	Suratını dağıtmak	Burnu ağzı dağıtmak (ცხვირ-პირის დამტვრევა/დანაყვა tshvir- pîris damtvreva/danaqva)	Yüzüne zarar verecek biçimde dövmek. (https://sozluk.gov.tr/)

Tablo 3.145. Şekil Bakımından Farklı, Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

Şekil 3.50. ‘‘Surat’’ Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimlerin Grafiğı

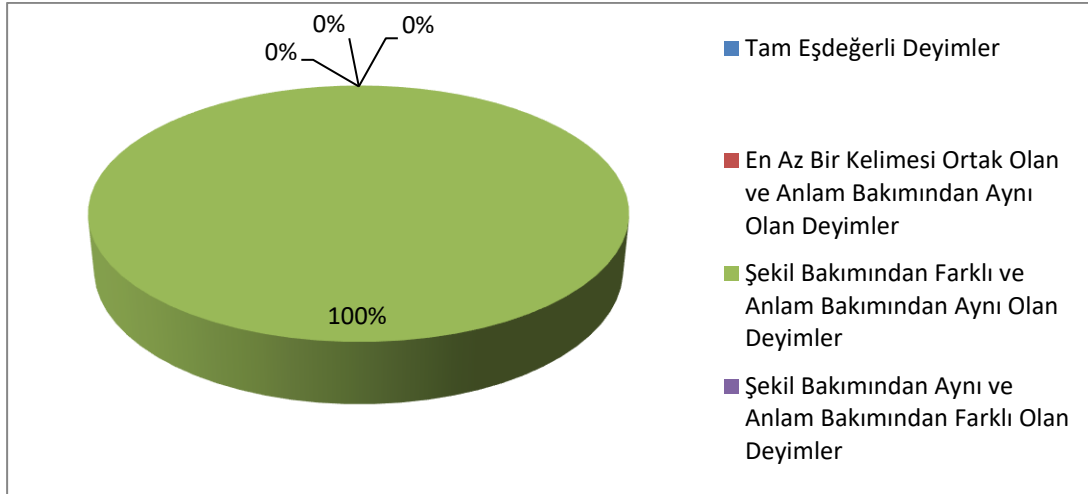
Türkçe ve Gürcücede ‘‘Surat’’ sözcüğü ile kurulmuş toplam 15 adet ortak deyim bulunmaktadır. Bu deyimlerin %27’si (4 adet) tam eşdeğerli, %46’sı (7 adet) en az bir kelimesi ortak olan ve anlam bakımından aynı olan, %27 (4 adet) şekil bakımından farklı, anlam bakımından aynı olan deyimlerdir. Türkçe deyimlerdeki ‘‘surat’’ sözcüğü, Gürcücedeki deyimlerde ‘‘yüz’’ sözcüğüyle karşılanmaktadır. Bu deyimlerde dargın olmak; sıkılmak; öfkeli, küskün olmak; kızmak, somurtmak; tokat atmak; utanmaz duruma gelmek vb. anlamlar vardır.

3.51. ‘‘Yanak’’ Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimler

Türkiye Türkçesi ve Gürcücede ‘‘Yanak’’ Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimlerde Kısmî Eşdeğerlikler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	Yanağına kan gelmek	Yüzünde rengi olmak (სახეზე ფერის ქონა- saheze peris kona)	Yüzü daha canlı ve renkli olmak, iyi beslenmekten dolayı güzüz görmek. (https://sozluk.gov.tr/)
2.	Yanağından kan damlamak	Yüzünde rengi olmak (სახეზე ფერის ქონა- saheze peris kona)	Çok sağlıklı olduğı benziden anlaşılmaq. (https://sozluk.gov.tr/)

Tablo 3.146. Şekil Bakımından Farklı, Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

Şekil 3.51. “Yanak” Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimlerin Grafiği

Türkçe ve Gürcücede “yanak” sözcüğü ile kurulmuş toplam 2 adet deyim vardır. Bunların hepsi) şekil bakımından farklı, anlam bakımından aynı olan ortak deyimlerdir.

3.52. “Yürek” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	Altın yürekli olmak	Altın yürekli olmak (ოქროს გულის ქონა- okros gulis kona)	Çok iyi niyetli, merhametli olmak. (https://sozluk.gov.tr/)
2.	Taş yürekli	Taş yürekli (ქვის გულისა- kvis gulis) (Mamulia, 2006: 273)	Merhametsiz. (https://sozluk.gov.tr/)
3.	Yüreği boğazına tıkanmak	Yüreği boğazına tıkanmak (გულის ყელში გაჩრა- gulis qelşi gaçra) (Oniani, 1966: 47)	Sıkılmak, üzülmek, dertlenmek. (https://sozluk.gov.tr/)
4.	Yüreği cız etmek	Yüreği cız etmek (გულმა რეჭი უყო- gulma reçhi uqo) (Mamulia, 2006: 299)	Çok acımak, içi sızlamak. (https://sozluk.gov.tr/)
5.	Yüreği çarpmak	Yüreği çarpmak (გულის აფანცქალება- gulis apantskaleba) (Mamulia, 2006: 300)	1.Kalbi çarpmak veya çalışmak. 2.Coşku sebebiyle kalp hızlı çarpmak veya çalışmak. 3.Merak, kaygı, korku, heyecan vb. duygularla tedirgin olmak, huzursuz olmak. (https://sozluk.gov.tr/)
6.	Yüreği dağlamak	Yüreği dağlamak (გულის დათუტვა- gulis datutkva) (Oniani, 1966: 41)	Acıyla ve özlemle içi yanmak, acıyla kıvrınmak. (https://sozluk.gov.tr/)

Tablo 3.147. Türkiye Türkçesi ve Gürcücede “Yürek” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Deyimler)

7.	Yüreği daralmak	Yüreği daralmak (გულის გაწვრილება- gulis gats'vrileba) (Oniani, 1966: 40)	Sıkılmak, bunalmak, içi daralmak. (https://sozluk.gov.tr/)
8.	Yüreği dayanmamak	Yüreği dayanmamak (გულის ვერ გაძლება- gulis ver gadzleba) (Mamulia, 2006: 300)	İçinde katlanamaz bir acı duymak. (Aksoy, 2018: 1129)
9.	Yüreği hop etmek (hoplamak veya oynamak)	Yüreği hop etmek (hoplamak veya oynamak) (გულის შეხტომა/შეთამაშება- gulis şeḥtoma/šetamaşeba) (Mamulia, 2006: 300)	Birdenbire korkup heyecanlanmak. (Aksoy, 2018: 1129)
10.	Yüreği kaldırmamak	Yüreği kaldırmamak (გულის ვერ ატანა/გაძლება- gulis ver aṭana/gadzleba) (Mamulia, 2006: 300)	Dayanamamak, katlanamamak. (https://sozluk.gov.tr/)
11.	Yüreği kararmak	Yüreği kararmak (გულის გაშავება- gulis gaşaveba) (Mamulia, 2006: 300)	İçine karamsarlık ve sıkıntı çökmek. (Aksoy, 2018: 1130)
12.	Yüreği katı	Yüreği katı (მაგარი გულის (პატრონი)- magari gulis (paṭroni) (Mamulia, 2006: 300)	Acıklı şeylerden üzüntü duymayan, acıması olmayan. (Aksoy, 2018: 1130)
13.	Yüreği (yerinden) oynamak	Yüreği (yerinden) oynamak (გულის შეთამაშება- gulis šetamaşeba) (Mamulia, 2006: 300)	Ansızın heyecanlanmak veya korkmak. (https://sozluk.gov.tr/)
14.	Yüreği parça parça olmak	Yüreği parça parça olmak (გულის ნაკუწებად ქცევა- gulis nakuts'ebad ktseva)	Pek çok acımak. (https://sozluk.gov.tr/)
15.	Yüreği parçalanmak	Yüreği parçalanmak (გულის დაფლეთვა- gulis dapletva) (Mamulia, 2006: 301)	Birinin durumuna pek çok acımak. (Aksoy, 2018: 1131)
16.	Yüreği parlamak	Yüreği parlamak (გულის განათება- gulis ganateba) (Oniani, 1966: 39)	Coşmak, heyecanlanmak. (https://sozluk.gov.tr/)
17.	Yüreği rahatlamak	Yüreği rahatlamak (გულის დაცხრომა- დამშვიდება- gulis datşhroma/damşvideba) (Oniani, 1966: 42)	Üzüntü ve kaygısı azalmak, kalmamak. (https://sozluk.gov.tr/)
18.	Yüreği sıkışmak (tıkanmak)	Yüreği sıkışmak (გულის შეკუმშვა- gulis şekumşva) (Mamulia, 2006: 301)	1.Kalp atışları düzensiz olmak, sıkıntı duymak. 2.mec. Bir meseleden dolayı aşırı üzülmek. (https://sozluk.gov.tr/)
19.	Yüreği sızlamak	Yüreği sızlanmak (გულის კვნესა- gulis kvnesa) (Mamulia, 2006: 301)	Çok acımak çok üzülmek. (https://sozluk.gov.tr/)

Tablo 3.147. (devam) Türkiye Türkçesi ve Gürcücede “Yürek” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Deyimler)

20.	Yüreği şişmek	Yüreği şişmek (გულის გასივება- gulis gasiveba) (Mamulia, 2006: 301)	Can sıkıcı şeyler dinlemekten bunalmak. (https://sozluk.gov.tr/)
21.	Yüreği titremek	Yüreği titremek (გულის კანკალი- gulis kankali) (Mamulia, 2006: 301)	Duygulanmak, endişe, korku duymak. (https://sozluk.gov.tr/)
22.	Yüreği tükenmek	Yüreği tükenmek (გულის დაღევა- gulis daleva) (Mamulia, 2006: 301)	Bir şey anlatmak için çok yorulmak. (https://sozluk.gov.tr/)
23.	Yüreği yanmak	Yüreği yanmak (გულის დაწვა- gulis dats'va) (Mamulia, 2006: 301)	1.Büyük bir felakete uğramak. 2.Pek çok acımak. (Aksoy, 2018: 1131)
24.	Yüreğinden geçmek	Yüreğinden geçmek (გულში გავლება- gulşi gavleba) (Mamulia, 2006: 302)	Düşünmek. (https://sozluk.gov.tr/)
25.	Yüreğinden gelmek	Yüreğinden gelmek (გულიდან წამოსვლა- gulidan ts'amosvla) (Mamulia, 2006: 303)	Bir şeyi isteyerek, severek yapmak. (https://sozluk.gov.tr/)
26.	Yüreğinden kan gitmek	Yüreğinden kan gitmek (akmak) (გულიდან სისხლის დენა- gulidan sishlis dena) (Mamulia, 2006: 302)	Pek derin bir acı içinde olmak. (Aksoy, 2018: 1130)
27.	Yüreğine ateş düşmek	Yüreğine ateş düşmek (გულში ცეცხლის ჩავარდნა- gulşi tseth'lis çavardna) (Mamulia, 2006: 302)	Felakete uğramak, çok üzülmek. (https://sozluk.gov.tr/)
28.	Yüreğine dert olmak	Yüreğine dert olmak (გულში დარდად ქონა- gulşi dardad kona) (Mamulia, 2006: 302)	Başkasının herhangi bir davranışı, sonradan kendisi için sürekli bir kaynağı olmak. (https://sozluk.gov.tr/)
29.	Yüreğine dokunmak	Yüreğine dokunmak (გულზე მოხვედრა- gulze mo'xvedra) (Oniani, 1966: 29)	Üzülmek. (https://sozluk.gov.tr/)
30.	(birinin) Yüreğine (yüreğe) işlemek	(birinin) Yüreğine işlemek (gulze mo'xvedra) (Mamulia, 2006: 302)	Çok acı duymak. (https://sozluk.gov.tr/)
31.	Yüreğine saplanmak	Yüreğine (ok) saplanmak (გულში (ისრის) გაყრა/ჩასობა- gulşi (isris) gaqra/çasoba) (Sakhokia, 1979: 121)	Aşırı derecede acı duymak, içinde oturmak. (https://sozluk.gov.tr/)
32.	Yüreğini açmak	Yüreğini açmak (გულის გახსნა- gulis gah'sna) (Oniani, 1966: 40)	Kalbini açmak, derdini dökmek, içini dökmek, senli benli konuşmak ve davranmak. (https://sozluk.gov.tr/)

Tablo 3.147. (devam) Türkiye Türkçesi ve Gürcücede “Yürek” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Deyimler)

33.	Yüreğini ateş almak	Yüreğini ateş almak (გულზე ცეცხლის მოკიდება- gulze tsethlis mokideba) (Oniani, 1966: 30)	Aşırı üzülmek, fazla üzüntüden içi yanmak. (https://sozluk.gov.tr/)
34.	Yüreğini boşaltmak (dökmek)	Yüreğini boşaltmak (dökmek) (გულის დაცლა- gulis datsla) (Mamulia, 2006: 303)	Derdini, üzüntüsünü anlatarak hafiflemek. (https://sozluk.gov.tr/)
35.	Yüreğini kemirmek	Yüreğini kemirmek (გულის დაღრღნა- gulis dağrğna) (Oniani, 1966: 42)	İçini kemirmek, tedirgin olmak. (https://sozluk.gov.tr/)
36.	Yüreğini pek tutmak	Yüreğini pek tutmak (გულის მაგრად დაჭერა- gulis magrad daçera) (Mamulia, 2006: 303)	Kendi korkuyla kaptırmamak. (https://sozluk.gov.tr/)
37.	(birinin) Yüreğini tüketmek	(birinin) Yüreğini tüketmek (გულის დალევა- gulis daleva) (Mamulia, 2006: 303)	Bir şey anlayıncaya kadar anlatanı çok yormak. (https://sozluk.gov.tr/)
38.	Yürek oynatması	Yürek oynatması (გულის შეთამაშება- gulis şetamaşeba) (Mamulia, 2006: 300)	Büyük öfke ve üzüntü doğuran eylem. (Aksoy, 2018: 1132)
39.	Yürek paralamak	Yürek paralamak (გულის ამოგლეჯა- gulis amogleca) (Mamulia, 2006: 303)	Çok üzme. (https://sozluk.gov.tr/)
40.	Yürek tüketmek	Yürek tüketmek (გულის დალევა- gulis daleva) (Mamulia, 2006: 303)	Yüreği tükenmek. (https://sozluk.gov.tr/)
41.	Yürek vermek	Yürek vermek (გულის მიცემა- gulis mitsema) (Mamulia, 2006: 303)	Yüreklendirmek, cesaretlendirmek. (https://sozluk.gov.tr/)
42.	Yüreklere acısı	Yürek acısı (გულის ტკივილი- gulis tkivili) (Oniani, 1966: 46)	Çok acıklı, çok üzücü. (Aksoy, 2018: 1132)

Tablo 3.147. (devam) Türkiye Türkçesi ve Gürcücede “Yürek” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Deyimler)

Türkiye Türkçesi ve Gürcücede “Yürek” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerde Kısmî Eşdeğerlikler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	Açık yürekli	Temiz yürekli (სუფთა გულისა-supta gulisa) (Mamulia, 2006: 14)	Düşündüğünü olduğu gibi söyleyen, içi temiz, gizli yönü olmayan (kimse), samimi, açık kalpli. (https://sozluk.gov.tr/)
2.	Yüreği ağzına gelmek	Yüreği boğazına gelmek (გულის ყელზე მოდგომა- gulis qelze modgoma) (Mamulia, 2006: 299)	1.Birdenbire çok korkmak. (Aksoy, 2018: 1129) 2.Aşırı korku veya sevinçten fazlasıyla heyecanlanmak, endişelenmek. (https://sozluk.gov.tr/)
3.	yüreği bayılmak	Yüreği gitmek (გულის წასვლა- gulis ts'asvla) (Mamulia, 2006: 299)	Karnı çok acıkmak. (https://sozluk.gov.tr/)
4.	Yüreği bozulmak	Yüreği sulanmak (გულის გაწყლება- gulis gats'qaleba) (Oniani, 1966: 40)	Bunalmak, sıkılmak. (https://sozluk.gov.tr/)
5.	Yüreği burkulmak	Yüreği sızlamak (გულის კვნესა- gulis kvnesa) (Sakhokia, 1979: 118)	Çok üzölmek, çok acı duymak. (https://sozluk.gov.tr/)
6.	Yüreği ezilmek	Yüreği hüznölemek (გულის შეღონება- gulis şegoneba) (Oniani, 1966: 47)	1.Üzölmek, acı duymak. 2.Açlık duymak. (https://sozluk.gov.tr/)
7.	Yüreği ferahlamak (hafiflemek)	Yüreği gevşemek (გულზე მოშვება- gulze moşveba) (Oniani, 1966: 29)	Kaygıdan kurtulmak. (https://sozluk.gov.tr/)
8.	Yüreği götürmemek	Yüreği dayanmamak (გულის ვერ გაძლება- gulis ver gadzleba) (Mamulia, 2006: 300)	Dayanmamak, katlanmamak. (https://sozluk.gov.tr/)
9.	Yüreği göz göze olmak	Yüreği ağırlaşmak (გულის დამძიმება- gulis damdzimeba) (Oniani, 1966: 41)	Dert, acı ve sıkıntıdan içi kabarmak, aşırı dertlenmek. (https://sozluk.gov.tr/)
10.	Yüreği kalkmak	Yüreği ürkmek (გულის შეკრთომა- gulis şekrtoma)	Korkup heyecanlanmak. (Aksoy, 2018: 1130)
11.	Yüreği kan ağlamak	Yüreği dağlanmak (გულის დათუთქვა- gulis datutkva) (Oniani, 1966: 41)	Derinden acı duymak, çok üzölmek. (https://sozluk.gov.tr/)

Tablo 3.148. En Az Bir Kelimesi Ortak Olan ve Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

12.	Yüreği kanamak	Yüreğinden kan akmak/gitmek (გულიდან სისხლის დენა- gulidan sishlis dena) (Mamulia, 2006: 302)	Aşırı üzüntüsünden sarsılmak. (https://sozluk.gov.tr/)
13.	Yüreği serinlemek (serinletmek)	Yüreği gevşemek (გულზე მოშვება- gulze moşveba) (Oniani, 1966: 29)	Üzüntüsünü hafiflemek. (Aksoy, 2018: 1131)
14.	Yüreği sıkılmak	Yüreği sıkışmak (გულის შეკუმშვა- gulis şekumşva) (Mamulia, 2006: 301)	İç sıkılmak. (https://sozluk.gov.tr/)
15.	Yüreği yağ bağlamak	Yüreğinde merhem olmak (გულზე მალამოდ მოცხება- gulze malamod motsheba) (Mamulia, 2006: 301)	İstediği gibi bir durum meydana gelmesinden büyük kıvanç duymak. (Aksoy, 2018: 1131)
16.	Yüreği ürpermek	Yüreği yarılmak (გულის გახეთქვა- gulis gahetkva) (Oniani, 1966: 40)	Çok korkmak. (https://sozluk.gov.tr/)
17.	Yüreği yaralı	Yüreği hadim edilmiş (გული აქვს დაკოდილი- guli akvs dakodili) (Mamulia, 2006: 301)	Acısı geçmemiş büyük bir üzüntüsü bulunan. (Aksoy, 2018: 1131)
18.	Yüreği yufka	Yüreği körpe (ჩვილი გულისა- çvili gulis) (Mamulia, 2006: 302)	Acıklı durumlara hiç dayanamayan çok acıyan. (Aksoy, 2018: 1131)
19.	Yüreğine (bir şey) çökmek	Yüreğine gömmek (გულში ჩამარხვა- gulşi çamarhva) (Oniani, 1966: 51)	Derinden ızdırap çekmek. (https://sozluk.gov.tr/)
20.	Yüreğine inmek	Yüreğinde kalmak (გულში ჩარჩენა- gulşi çarçena) (Mamulia, 2006: 302)	Kötü bir olay dolayısıyla fazlaca etkilenmek. (https://sozluk.gov.tr/)
21.	Yüreğine kar yağmak	Yüreği şüphe kurdu kemirmek (გულის ეჭვის ჭიით დაღრღნა- gulis eçvis çiiit dağrğna) (Mamulia, 2006: 302)	Kıskançlık duyarak üzülmek. (https://sozluk.gov.tr/)
22.	Yüreğine kurt düşmek	Yüreği şüphe kurdu kemirmek (გულის ეჭვის ჭიით დაღრღნა- gulis eçvis çiiit dağrğna) (Mamulia, 2006: 302)	Şüphelenmek, içine kurt düşmek. (https://sozluk.gov.tr/)
23.	(birinin) Yüreğine oturmak	(birinin) Yüreğinde kalmak (გულში ჩარჩენა- gulşi çarçena) (Mamulia, 2006: 302)	Çok üzmemek. (https://sozluk.gov.tr/)

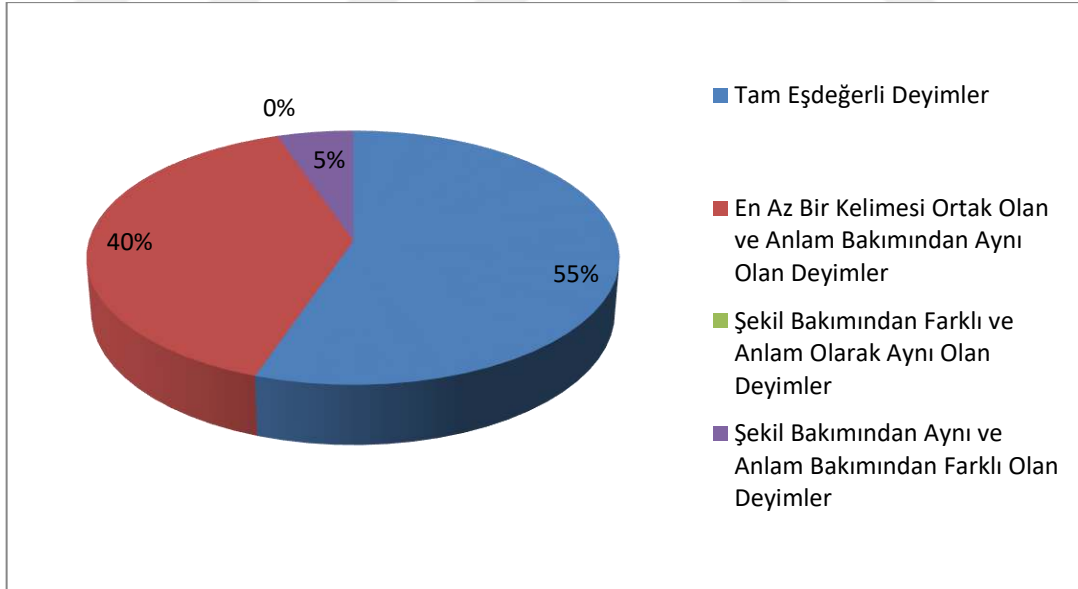
Tablo 3.148. (devam) En Az Bir Kelimesi Ortak Olan ve Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

24.	Yüreğine su serpmek	Yüreğine merhem sürmek (გულზე მალამოდ მოცხება- gulze malamod motsheba) (Mamulia, 2006: 302)	Duyduğu üzüntü, kaygı, sıkıntı; yeni ve ferahlatıcı bir durum ya da haber dolayısıyla hafiflemek. (Aksoy, 2018: 1130)
25.	Yüreğine sinmek	Yüreği rahat olmak (გულის მშვიდად ქონა- gulis mşvidad kona)	1.İsteğince olduğu için huzur ve mutluluk duymak. 2.İçi rahat etmek. (https://sozluk.gov.tr/)
26.	Yüreğini kaplamak	Yüreğine duman basmak (გულზე წილის შემოწოლა- gulze nislis şemots'ola) (Oniani, 1966: 29)	Endişe ve üzüntü duymak. (https://sozluk.gov.tr/)
27.	Yüreğinin yağı erimek	Yüreği tükenmek (გულის დაღევა- gulis daleva) (Mamulia, 2006: 303)	1.Çok üzölmek. 2.Çok korkmak. (https://sozluk.gov.tr/)
28.	Yürek burkmak	Yürek dağlamak (გულის დადაღვა- gulis dadağva) (Oniani, 1966: 40)	İnsanın içini acıyla doldurmak, insana çok üzüntü vermek. (https://sozluk.gov.tr/)
29.	Yürek kabarmak	Yürek ağırlaşmak (გულის დამძევა- gulis damdzimeba) (Oniani, 1966: 41)	1.İçi sıkıntı ile dolup derin soluk alma gereğini duymak. 2.Midesi bulanmak. (Aksoy, 2018: 1130)
30.	Yürekte çağırmaq	Yürekte istemek (გულით ნდომევა- gulit ndomeba)	Aşırı derecede arzu etmek, istemek. (https://sozluk.gov.tr/)

Tablo 3.148. (devam) En Az Bir Kelimesi Ortak Olan ve Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Türkiye Türkçesinde Deyim Anlamı	Gürcüce Deyimler	Gürcüce Deyim Anlamı
1	Yüreği erimek (eritmek)	Çok üzmek. (https://sozluk.gov.tr/)	Yüreği erimek (eritmek) (გულის მოღობა- gulis molboba)	1.Sakinleşmek, (sakinleştirmek)rahatlatmak. (rahatlatmak), 2.Acımak. (Oniani, 1966: 43)
2	Yüreği katılmak	Ağlamaktan veya soğuktan nefesi tutulmak. (https://sozluk.gov.tr/)	Yüreği katılmak (taşlanmak) (გულის გაქვავება- gulis gakhvaveba)	Taş kalpli olmak, âciz olmak. (Oniani, 1966: 40)
3	Yüreği kaynamak	İçinde şüphe ve endişe uyanmak. (https://sozluk.gov.tr/)	Yüreği kaynamak (გულის ადუღება- gulis aduğeba)	1.Duygulanmak, acımak. 2.Kızmak, öfkelenmek. (Oniani, 1966: 34)
4	Yüreği soğumak (soğutmak)	Düşmanın bir felakete uğraması dolayısıyla ya da ondan öç alarak içi ferahlamak. (Aksoy, 2018: 1131)	Yüreği soğumak (soğutmak) (გულის გაცივება- gulis gatsiveba)	İlgisini kesmek, duygularını soğumak.

Tablo 3.149. Şekil Bakımından Aynı, Anlam Bakımından Farklı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

Şekil 3.52. “Yürek” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerin Grafiği

Türkçe ve Gürcücede “yürek” organ adı ile kurulmuş toplam 76 adet ortak deyim bulunmaktadır. Bu deyimlerin %55’i (42 adet) tam eşdeğerli, %40’ı (30 adet) en az bir kelimesi ortak olan ve anlam bakımından aynı olan, %5 (4 adet) şekil bakımından

aynı, anlam bakımından farklı olan deyimlerdir. “Yürek” organ adı ile kurulmuş deyimlerdeki anlamları şu şekilde sıralayabiliriz: merhametli ya da merhametsiz olmak; sıkılmak, üzülmek, dertlenmek; çok acımak; dayanamamak, katlanamamak; coşmak, heyecanlanmak; düşünmek; hafiflemek; kendi korkuyla kaptırmak; duygulanmak; derinden ızdırap çekmek vs.

3.53. “Yüz” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	Ekşi yüz	Ekşi yüz (დამძარებული სახისა- dadzmarebuli sahis) (Mamulia, 2006: 104)	Küskünlük veya hoşnutsuzluk anlatan yüz. (https://sozluk.gov.tr/)
2.	Gerçek yüzünü göstermemek	Gerçek yüzünü göstermemek (ნამდვილი სახის არ გამოჩენა- namdvili sahis ar gamoçena)	Saklandığı düşüncelerini sonradan ortaya koymak. (https://sozluk.gov.tr/)
3.	Yüz çevirmek (bir kimseden)	Yüz çevirmek (სახის შემოუწება- sahis şeburneba)	Ona karşı gösterdiği ilgiyi kesmek. (Aksoy, 2018: 1132)
4.	Yüzü ak	Yüzü ak (ნათელი სახისა- nateli sahisa) (Mamulia, 2006: 304)	Suç ve utanılacak bir durumu bulunmayan. (Aksoy, 2018: 1134)
5.	Yüzü asık	Yüzü asık (სახეჩამოშვებული- saheçamoşvebuli) (Mamulia, 2006: 266)	Somurtkan, küskün ve dargın suratlı. (Aksoy, 2018: 1134)
6.	Yüzü asılmak	Yüzü asılmak (სახის ჩამოშვება- sahis çamoşveba) (Mamulia, 2006: 266)	Somurtmak. (https://sozluk.gov.tr/)
7.	(bir şey) Yüzü görmemek	(bir şey) Yüzü görmemek (მისი) სახის არ დანახვა- (misi) sahis ar danahva) (Mamulia, 2006: 307)	-den yoksun olmak, uzak bulunmak. (https://sozluk.gov.tr/)
8.	Yüzü gülmek	Yüzü gülmek (სახის განათება- sahis gatsineba) (Mamulia, 2006: 304)	1. Sevinci yüzünden belli olmak; 2. Feraha kavuşmak; 3. Temiz, tertipli duruma gelmek. (https://sozluk.gov.tr/)
9.	Yüzü karışmak	Yüzü karışmak (სახის არევა- sahis areva)	Can sıkıcı bir durum, yüzünden belli olmak. (https://sozluk.gov.tr/)
10.	Yüzü kızarmak	Yüzü kızarmak (სახის გაწითლება- sahis gats'itleba)	Utanmak. (https://sozluk.gov.tr/)

Tablo 3.150. Türkiye Türkçesi ve Gürcücede “Yüz” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Deyimler)

11.	Yüzü sararmak	Yüzü sararmak (სახის გაფითრება- sahis gapitreba)	Korku, üzüntü, coşku vb. sebeplerle yüzün rengi solmak. (https://sozluk.gov.tr/)
12.	Yüzü seçilmemek	Yüzü seçilmemek (სახის ვერ გარჩევა-sahis ver garçeva)	Açıkça tanınmamak, belli belirsiz görünmek. (https://sozluk.gov.tr/)
13.	Yüzü sıcak olmak	Yüzü sıcak olmak (თბილი სახისა- tbili sahis)	Çok sevmek, hoşlanmak. (https://sozluk.gov.tr/)
14.	Yüzü soğuk olmak	Yüzü soğuk olmak (ცივი სახისა- tsivi sahis kona)	Ürkütücü olmak. (https://sozluk.gov.tr/)
15.	Yüzü yumuşak	Yüzü yumuşak (რბილი სახისა- rbili sahis)	Kendisinden istenenleri yapan, istekleri geri çevirmeyen. (Aksoy, 2018: 1139)
16.	Yüzünden akmak	Yüzünden akmak (სახეზე ჩამოდება- saheze çamodena)	Şu ya da bu durumda olduğu yüzünden belli olmak. (Aksoy, 2018: 1135)
17.	(birinin) Yüzünden okumak	(birinin) yüzünden okumak (მისი) სახიდან წაკითხვა- (misi) sahidan ts'akithva)	1.Yüzünden anlamak. 2.Ezbere değil, yazılı kâğıttan okumak. (Aksoy, 2018: 1135)
18.	Yüzüne bakmaz olmak	Yüzüne bakmaz olmak (სახეზე ვერ შეხედვა- saheze ver şehedva)	Utanç, yüreksizlik vb. sebeplerle bir kimsenin karşısına çıkamamak. (https://sozluk.gov.tr/)
19.	Yüzüne bakılacak gibi olmak	Yüzüne bakılacak gibi olmak (სახეზე შეხედინება- saheze şehedineba)	Çok çirkin olmamak. (https://sozluk.gov.tr/)
20.	Yüzüne bakılır (olmak)	Yüzüne bakılır olmak (სახეზე შეხედინება- saheze şehedineba)	çirkin sayılmaz, güzelce. (Aksoy, 2018: 1135)
21.	Yüzüne (bir daha) bakmamak	Yüzüne bakmamak (სახეზე არ შეხედვა- saheze ar şehedva)	1.Önem vermemek, ilgilenmemek; 2.Darılmak, gücenmek. (https://sozluk.gov.tr/)
22.	(birinin) Yüzünü ağartmak	(birinin) Yüzünü ağartmak (სახის განათება- sahis ganateba)	1.Yaptığı işe birine övünç duyacağı bir durum kazandırmak. 2.Yaptığı işle kendisi övüneceği bir duruma kavuşturmak. (Aksoy, 2018: 1137)
23.	Yüzünü buruşturmak (ekşitmek)	Yüzünü buruşturmak (ekşitmek) (სახის შექმუხება- sahis şeçmuḥvna)	Yüzüne öfke ve hoşnutsuzluk gösteren bir biçim vermek. (https://sozluk.gov.tr/)

Tablo 3.150. (devam) Türkiye Türkçesi ve Gürcücede “Yüz” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Deyimler)

24.	Yüzünü görememek	Yüzünü görememek (სახის არ ნახვა- saḥis ar naḥva) (Mamulia, 2006: 307)	1.Uzun süre görmemek. 2.Gereksinim duyulan bir şey özlemek, ona hasret kalmak. (https://sozluk.gov.tr/)
25.	(birinin) Yüzünü güldürmek	(birinin) Yüzünü güldürmek (ვინმეს) სახის გაცინება- vinmes) saḥis gatsineba) (Mamulia, 2006: 304)	Birini mutlu etmek, birine iyilik etmek. (https://sozluk.gov.tr/)
26.	Yüzünü kızartmak (kendi, birinin)	Yüzünü kızartmak (სახის აწითლება/გაწითლება- saḥis ats'itleba/gats'itleba) (Mamulia, 2006: 303)	1.Utanmakla birlikte yapmak. 2.Birini utanacak duruma düşürmek. (Aksoy, 2018: 1137) 3.Onuruna,gururuna önem vermeden bir şey istemek, utançla, utanarak istemek. (https://sozluk.gov.tr/)
27.	(birinin veya bir şeyin) Yüzünü unutmak	(birinin veya bir şeyin) Yüzünü (ağzını yüzünü) unutmak (ვინმეს ან რაიმეს) სახის (პირისახის) დავიწყება- (vinmes an raimes) saḥis (pirisaḥis) davits'qeba)	Uzun süre görmemek, varlığına hasret kalmak. (https://sozluk.gov.tr/)

Tablo 3.150. (devam) Türkiye Türkçesi ve Gürcücede “Yüz” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Deyimler)

Türkiye Türkçesi ve Gürcücede “Yüz” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerde Kısmî Eşdeğerlikler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	Ters yüz etmek	Yüzünü değiştirmek (სახის შეცვლა-sahis şetsvla) (Mamulia, 2006: 266)	1.mec. Değiştirmek; 2.mec. İşleri bozmak; 3.mec. Şüpheli duruma sokmak. (https://sozluk.gov.tr/)
2.	Yüz takınmak	Yüz değiştirmek (სახის შეცვლა-sahis şetsvla) (Mamulia, 2006: 266)	Yüze verilen biçimle bir duyguyu belirtmek. (https://sozluk.gov.tr/)
3.	(bir şeyin) Yüzü açılmak	Yüzünde ılık serpmek (სახეზე ნათელის მოფენა- saheze natelis mopena) (Sakhokia, 1979: 563)	Güçelliği, parlaklığı ortaya çıkmak. (https://sozluk.gov.tr/)
4.	Yüzü düşmek	Yüzü asılmak (სახის ჩამოშვება-sahis çamoşveba) (Mamulia, 2006: 266)	Somurtmak. (https://sozluk.gov.tr/)
5.	(birinin) Yüzü kâğıt gibi olmak	Yüzünde ölü'nün rengi koymak (olmak) (სახეზე მკვდრის ფერის დება- saheze mkvdriş peris deba)	Kanı çekilip benzi solmak. (https://sozluk.gov.tr/)
6.	Yüzü kireç gibi olmak	Yüzü patiska gibi olmak (სახეზე მიტკლის ფერის დადება- saheze mitklis peris dadeba)	Yüzünde renk kalmamak, rengi solmak. (https://sozluk.gov.tr/)
7.	Yüzü kireç kesilmek	Yüzünde rengi olmamak (სახეზე ფერის არ ქონა- saheze peris ar kona)	Yüzünde renk kalmamak. (https://sozluk.gov.tr/)
8.	Yüzü sirke satmak	Yüzünden sirke akmak (სახეზე ძმრის ჩამოედენა- saheze dzmris çamodena) (Mamulia, 2006: 305)	Yüzünden hoşnutsuzluğu anlaşılmak, yüzü tatlı olmayan bir anlam taşımak. (Aksoy, 2018: 1138)
9.	Yüzünden düşen bin parça olmak	Yüzünü asmak (სახის ჩამოშვება-sahis çamoşveba) (Mamulia, 2006: 266)	Suratı asık, canının çok sıkıldığı yüzünden açıkça belli (Aksoy, 2018: 1135)

Tablo 3.151. En Az Bir Kelimesi Ortak Olan ve Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	Alın açık yüzü ak	Alın ak (შუბლნათელი- შublnateli) (Mamulia, 2006: 32)	Çekinecek hiçbir durumu veya ayıbı olmayan. (https://sozluk.gov.tr/)
2.	Dirlik yüzü görmemek	Gün ışıqı görmemek (დღის სინათლის არ ნახვა- dğis sinatlis ar nahva)	Kapalı bir yerde sürekli kalmak. (https://sozluk.gov.tr/)
3.	İki yüzlü	İki ağızlı (ორპირო- orpiri) (Sakhokia, 1979: 478)	İçtenlikli olmayan, birinin yüzüne karşı başka, arkasından başka konuşan. (Aksoy, 2018: 877)
4.	Kapılar yüzüne (üzerine veya üstüne) kapanmak	Kapılar burnunun önünde kapanmak (კარის ცხვირწინ მიხურვა- karis tskhvirts'in mikhurva) (Mamulia, 2006: 190)	İstenilen şeye ulaşma imkânı verilmemek. (https://sozluk.gov.tr/)
5.	Ne yüzle	Ne ağızla (რა პიროთ?- ra pirit?)	Hiç utanmadan, sakınmadan. (https://sozluk.gov.tr/)
6.	Ters yüz geri dönmek	Eli boş dönmek (ხელცარიელი დაბრუნება- heltsarieli dabruneba)	Gittiği bir yerden istediğini elde edemeden dönmek. (https://sozluk.gov.tr/)
7.	Ters yüzüne çevirmek	Ters ağızına çevirmek (პირიკუღმა შემოტრიალება- pirukugma shemotrialeba)	Geri döndürmek. (https://sozluk.gov.tr/)
8.	(Bir işten) Yüz (yüzünü) akı ile çıkma	(bir işten) Ağız (ağzının) akıyla çıkmak (რაიმე საქმიდან) პირნათლად გამოსვლა- raime sakmidan) pirnatlad gamosvla)	Bir işi kendi saygınlığı yitirmeden eksiksiz ve başarılı olarak yapıp bitirmek. (https://sozluk.gov.tr/)
9.	Yüz geri etmek	Ağızını çevirmek (პირის შემობრუნება- piris shemobruneba)	Geri döndürmek. (https://sozluk.gov.tr/)
10.	Yüz görümlülüğü	Ağız görümlülüğü (პირის სანახავი- piris sanaḥavi) (Mamulia, 2006: 303)	Güveyin, duvağını açarken geline verdiği armağan. (Aksoy, 2018: 1133)
11.	Yüz göstermek	Baş göstermek (თავის გამოჩენა- tavis gamoçena) (Mamulia, 2006: 51)	Ortaya çıkmak. (https://sozluk.gov.tr/)

Tablo 3.152. Şekil Bakımından Farklı, Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

12.	Yüz karası (olmak)	Başına çamur atmak (თავზე ლავის დასხმა- tavze lapis dashma) (Oniani, 1966: 75)	1.Utanç verici durum. 2.Davranışları yakınlarını utandıran kişi. (Aksoy, 2018: 1133)
13.	Yüz kızartıcı	Başına çamur döken (თავზე ლავის დამსხმელი- tavze lapis damshmeli) (Mamulia, 2006: 303)	Utandırıcı, utanılacak. (https://sozluk.gov.tr/)
14.	Yüz surat davul derisi (mahkeme duvarı)	Alın derisi pek olmak (olan biri) (სქელი შუბლის კანის ქონა- skeli şublis kanis kona) (Mamulia, 2006: 305)	Utanması, arlanması olmayan, yüzüstü. (Aksoy, 2018: 1134)
15.	Yüz sürmek	Etekleri öpmek (კალთების დაკოცნა- kaltebis dakotsna) (Mamulia, 2006: 119)	Aşırı sevgi göstermek için yere eğilmek. (https://sozluk.gov.tr/)
16.	Yüz vermek	Başını eşitlemek (თავის გაყადრება- tavis gaqadreba) (Oniani, 1966: 80)	İlgi, yakınlık göstermek, bütün davranışlarını hoş görmek. (Aksoy, 2018: 1139)
17.	Yüz vermemek	Başını eşitlememek (თავის არ გაყადრება- tavis ar gaqadreba) (Oniani, 1966: 80)	1.İlgi, yakınlık göstermemek. 2.Önemsememek. (https://sozluk.gov.tr/)
18.	Yüz yüze gelmek	Ağız ağıza gelmek (პირისპირ შეხვედრა- pirispir şehvedra) (Mamulia, 2006: 304)	1.Birden karşılaşmak. 2.Bir araya gelmek. (https://sozluk.gov.tr/)
19.	Yüz yüze getirmek	Ağız ağıza getirmek (პირისპირ შეხვედრა- pirispir şehvedra) (Mamulia, 2006: 304)	Karşı karşıya getirmek. (https://sozluk.gov.tr/)
20.	Yüz yüze kalmak	Ağız ağıza kalmak (პირისპირ დარჩენა- pirispir darçena) (Sakhokia, 1979: 495)	Karşı karşıya bulunmak. (https://sozluk.gov.tr/)
21.	Yüze çıkmak	Açığa çıkmak (ნათელის მოგენა- natelis mopena) (Oniani, 1966: 118)	Belli olmak, açığa çıkmak, belirtmek. (https://sozluk.gov.tr/)
22.	Yüze çıkmak	Başına çıkmak (თავს გასვლა- tavs gasvla) (Oniani, 1966: 84)	Yüzsüzleşmek, şımarmak. (Aksoy, 2018: 1133)
23.	Yüze gelmek	Ağza gelmek (პირზე წადგომა- pirze ts'adgoma) (Oniani, 1966: 129)	Çekinmemek. (https://sozluk.gov.tr/)

Tablo 3.152. (devam) Şekil Bakımından Farklı, Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

24.	Yüze gülmek	Ağza gülmek (პირში სიცილი- pırşı sitsili) (Mamulia, 2006: 306)	1.Yalandan dost görünmek. 2.Sevimli, alımlı görünmek. (https://sozluk.gov.tr/)
25.	Yüze (yüzüne) vurmak	Ağzına vurmak (პირში მიხლა- pırşı mihla) (Mamulia, 2006: 307)	Kabahatini yüzüne karşı söyleyip kendisini ayıplamak. (Aksoy, 2018: 1137)
26.	Yüzsuyu dökmek	Dizlerine düşmek (მუხლებში ჩავარდნა- muhlebsi çavardna) (Sakhokia, 1979: 434)	Onurunu sarsacak kadar çok yalvarmak. (https://sozluk.gov.tr/)
27.	Yüzü duramamak	Hatırını kıramamak (ხათრის ვერ გატეხვა- hatris ver gatehva) (Sakhokia, 1979: 901)	Birinin hatırlarından çıkamamak, birinin hatırını kıramamak. (https://sozluk.gov.tr/)
28.	Yüzü gözü açılmak	Vicdanı yıkanmış olmak (სინდისგარეცხილი- sindisgaretsihili) (Sakhokia, 1979: 576)	Sıkılmaz, utanmaz bir duruma gelmek. (https://sozluk.gov.tr/)
29.	Yüzü gözü açılmak	Gözleri açılmak (თვალეზის ახელა- tvalebis ahela) (Oniani, 1966: 89)	Toplumsal ilişkiler kurmaya, çevresini dünyayı tanımaya başlamak. (https://sozluk.gov.tr/)
30.	Yüzü kalmamak (olmamak) (birine karşı)	Ağzı kalmamak (პირის არ დარჩენა/ქონა- piris ar darçena/kona) (Mamulia, 2006: 305)	Bir kimseden daha önce birçok ricada bulunduğ için yeni şey istemeye sıkılmak. (Aksoy, 2018: 1134)
31.	Yüzü kara	Ağzı kara (პირშავი-pırşavi) (Sakhokia, 1979: 499)	Utanacak bir durumu bulunan. (Aksoy, 2018: 1135)
32.	Yüzü kasap süngeriyle silinmiş	Alın derisi pek olmak (სქელი შუბლის კანის ქონა- skeli şublis kanis kona) (Mamulia, 2006: 305)	‘utanmayan, utanması sıkılması olmayan’ anlamında kullanılan bir söz. (https://sozluk.gov.tr/)
33.	(bir şeye) Yüzü olmamak	(bir şeye) Ağzı olmamak (პირის არ ქონა- piris ar kona) (Mamulia, 2006: 305)	1.O şeye dayanamamak. 2.Cürret ve cesareti olmamak. 3.Utanmak. (https://sozluk.gov.tr/)
34.	Yüzü yere gelmek (geçmek)	(birine) Ayıbını yedirmek (სირცხვილის ჭამა- sirtshvilis çama) (Mamulia, 2006: 308)	Çok utanmak. (https://sozluk.gov.tr/)

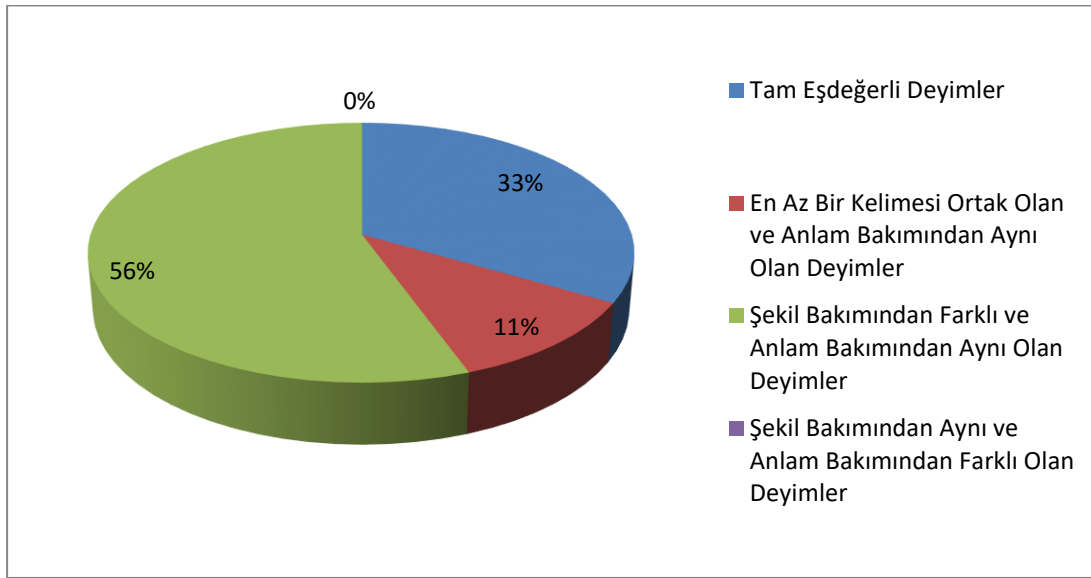
Tablo 3.152. (devam) Şekil Bakımından Farklı, Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî
Eşdeğer Deyimler

35.	(birinin) Yüzüne bağlamak	Ağzına söylemek (პირში მიხლა- pırşı mihla) (Oniani, 1966: 129)	Birine karşı saygısızca ve öfke ile bağlamak. (Aksoy, 2018: 1135)
36.	Yüzüne duramamak	Hatırını kıramamak (ხატრის ვერ გატეხვა- hatris ver gatehva) (Sakhokia, 1979: 901)	Dayanamamak, bir isteğe hayır diyememek, kıramamak. (https://sozluk.gov.tr/)
37.	Yüzüne gülmek	Ağzına gülmek (პირში სიცილი- pırşı sitsili) (Mamulia, 2006: 306)	1.Dostmuş gibi görünmek; 2.Dostluk göstermek, ilgi göstermek, alakanmak; 3.Temizliği, yeriliği dolayısıyla ferahlık vermek. (https://sozluk.gov.tr/)
38.	Yüzünde şeytan tüyü var	(birinin) Büyü (tılsım) olmak (ჯადოს (თილოსმის) ქონა- cados (tilismis) kona) (Mamulia, 2006: 306)	Kendini çabuk sevdirebilir, onu kim görse sever, herkesi hemen kendine çeken bir sevimliliği var. (Aksoy, 2018: 1135)
39.	(birinin) Yüzüne karşı (söylemek)	(birinin) Ağzına karşı (söylemek) (პირში თქმა- pırşı tkma) (Mamulia, 2006: 307)	Karşısında ve kendisinden çekinmeden (söylemek). (Aksoy, 2018: 1136)
40.	Yüzünü kara çıkarmak	Ağzını kara çıkarmak (პირშავად გამოყვანა- pırşavad gamoqvana) (Mamulia, 2006: 307)	Birini utandırmak. (https://sozluk.gov.tr/)
41.	Yüzünü yere getirmek	(birine) Ayıbını yedirmek (ვინმესათვის) სირცხვილის ჭმევა- (vinmesatvis) sirtshvilis çmeva) (Mamulia, 2006: 308)	Utandırmak, mahcup duruma düşürmek. (https://sozluk.gov.tr/)
42.	Yüzünün derisi kalın	Deri kalın olmak (სქელი კანის ქონა- skeli kanis kona) (Mamulia, 2006: 308)	Utanması, arlanması olmayan. (https://sozluk.gov.tr/)
43.	Yüzünün derisi yere geçmek	(birine) Ayıbını yedirmek (ვინმესათვის) სირცხვილის ჭმევა- (vinmesatvis) sirtshvilis çmeva) (Mamulia, 2006: 308)	Yüzü yere gelmek. (https://sozluk.gov.tr/)

Tablo 3.152. (devam) Şekil Bakımından Farklı, Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

44.	Yüzüstü bırakmak	Yarı yolda bırakmak (შუა გზაზე მიტოვება- şua gzaze miṭoveba)	1.Birini yapayalnız, kimsesiz, kötü bir durumda bırakmak. 2.Bir işi zamanında yapmayıp savsaklamak. (https://sozluk.gov.tr/)
45.	Yüzüstü kalmak	Yarı yolda kalmak (შუა გზაზე დარჩენა- şua gzaze darçena)	1.Bir iş zamanında yapılmayıp olduğu gibi bırakılmak. 2.Bir iş bitirilmeden bırakılmak. (https://sozluk.gov.tr/)

Tablo 3.152. (devam) Şekil Bakımından Farklı, Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

Şekil 3.53. “Yüz” Organ Adı ile Kurulmuş Deyimlerin Grafiği

Türkçe ve Gürcücede “yüz” organ adı ile kurulmuş toplam 81 adet ortak deyim bulunmaktadır. Bu deyimlerin %33’ü (27 adet) tam eşdeğerli, %11’i (9 adet) en az bir kelimesi ortak olan ve anlam bakımından aynı olan, %56’sı (45 adet) şekil bakımından farklı, anlam bakımından aynı olan deyimlerdir. “Yüz” organ adı ile kurulmuş deyimlerde, ilgi kesmek; somurtmak; sevinci ya da hoşnutsuzluk yüzünden belli olmak; feraha kavuşmak; ürkütücü olmak; yüzünden anlamak; çirkin olmamak; şüpheli duruma sokmak; utanmak ya da utanmamak; geri döndürmek; karşı karşıya bulunmak ya da getirmek vs. anlamları karşımıza çıkmaktadır.

“Zihin” Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimler

“Zihin” kelimesi beyin organ adıyla ilişkilidir. Türkçe deyimlerdeki “zihin” sözcüğü Gürcücedeki deyimlerde “beyin” organ adıyla karşılandığı için incelemeye dâhil edilmiştir.

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	Zihin açmak	Zihin açmak (გონების გახსნა- gonebis gahsna) (Mamulia, 2006: 310)	Zihni daha iyi çalışır duruma getirmek. (https://sozluk.gov.tr/)
2.	Zihni açılmak	Zihni açılmak (გონების გახსნა- gonebis gahsna) (Mamulia, 2006: 309)	Daha iyi anlar ve kavrar olmak. (Aksoy, 20018: 1143)
3.	Zihni bulanmak	Zihni bulanmak (გონების ამღვრევა- gonebis amgvreva) (Mamulia, 2006: 309)	1.Düşünürken olaylar arasındaki bağlantıyı yitirmek. 2.Ne yapacağını şaşımak. (https://sozluk.gov.tr/)
4.	Zihni (aklı) karışmak	Zihni karışmak (გონების არევა-gonebis areva) (Mamulia, 2006: 309)	Düşündüğü şeyler altüst olmak, ne yapacağını şaşırmak. (Aksoy, 2018: 1144)
5.	(birinin) Zihnine girmek	(birinin) Zihnine girmek (გონებაში შედრომა- gonebaşı şedzroma)	Düşüncesini değiştirmesine yol açmak. (https://sozluk.gov.tr/)
6.	(bir şey birinin) zihnini bulandırmak	(bir şey birinin) Zihnini bulandırmak (გონების ამღვრევა- gonebis amgvreva) (Mamulia, 2006: 309)	Kuşkuya düşürmek. (https://sozluk.gov.tr/)
7.	(birinin) Zihnini çelmek	(birinin) Zihnini çelmek (გონების გამრუდება- gonebis gamrudeba) (Mamulia, 2006: 310)	1.Bir kimseyi yanıltmak, yanlış yola sürüklemek. 2.Baştan çıkarmak. (https://sozluk.gov.tr/)
8.	Zihnini dağıtmak	Zihnini dağıtmak (გონების გაფანტვა- gonebis gapantva)	Gerektiği gibi düşünmemek. (https://sozluk.gov.tr/)
9.	Zihnini toplamak	Zihnini toplamak (გონების მოკრება- gonebis mokreba) (Mamulia, 2006: 311)	Kendine gelmek, sağlıklı düşünmeye başlamak. (https://sozluk.gov.tr/)

Tablo 3.153. Türkiye Türkçesi ve Gürcücede “Zihin” Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimlerde Tam Eşdeğerlikler (Şekil ve Anlam Bakımından Aynı Olan Deyimler)

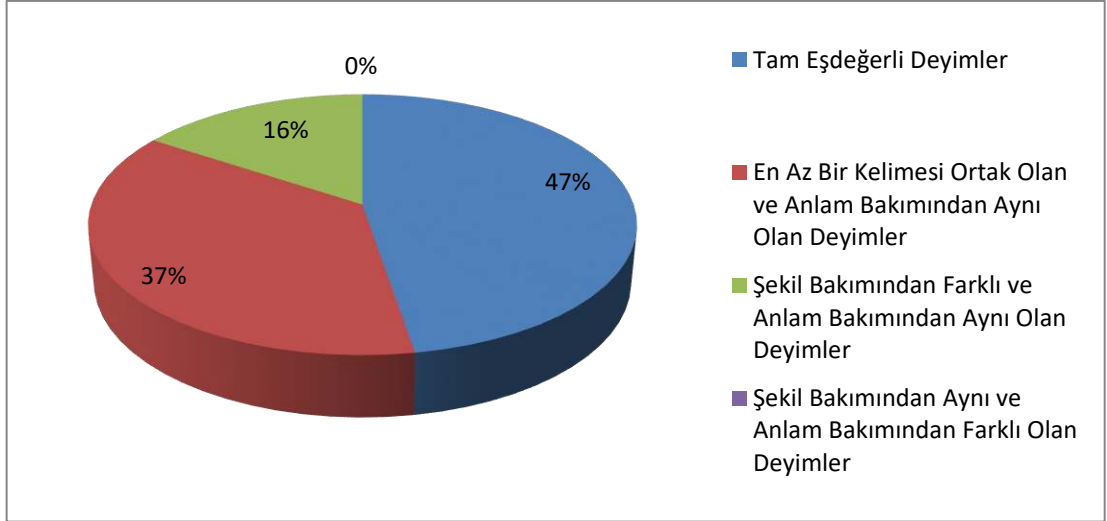
Türkiye Türkçesi ve Gürcücede “Zihin” Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimlerde Kısmî Eşdeğerlikler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	Zihni altüst etmek	Zihni karıştırmak (გონების არევა- gonebis areva) (Mamulia, 2006: 310)	Düşüncelerini karmakarışık duruma getirmek. (https://sozluk.gov.tr/)
2.	Zihni boşalmak	Zihni temizlemek (გონების გაწმენდა- gonebis gats'menda)	Kafası, rahat ve dingin olmak. (https://sozluk.gov.tr/)
3.	(biri bir şeyle) Zihnini bozmak	Zihnini burkulmak (ტვინის ღრძობა- tvinis ğrdzoba)	Sürekli olarak aynı şeyi düşünmek. (https://sozluk.gov.tr/)
4.	Zihni saplanmak	Zihninde mühürlenmek (გონებაში ჩაბეჭდვა- gonebaşı çabeçdva)	Zihnini, takıldığı şeyden kurtaramamak. (Aksoy, 2018: 1144)
5.	Zihni takılmak	Zihninde kıvrırmak (გონებაში ჩახვევა- gonebaşı çahveva)	1.Yanlış bir kanıya takılıp kalmak. 2.Çözülmesi gerekli bir konu üzerinde durmak. (https://sozluk.gov.tr/)
6.	(bir şey) Zihnine yerleştirmek	Zihnine mühürlenmek (გონებაში ჩაბეჭდვა- gonebaşı çabeçdva)	Unutulmayacak biçimde aklında tutmak. (https://sozluk.gov.tr/)
7.	(bir şey birinin) Zihnini kurcalamak (tırmalamak)	Zihninde kıvrırmak (გონებაში ჩახვევა- gonebaşı çahveva)	1.Bir şey sık sık hatırlanıp insanı düşündürmek. 2.Çözülmesi gerekli bir konu üzerinde durmak. (https://sozluk.gov.tr/)

Tablo 3.154. En Az Bir Kelimesi Ortak Olan ve Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

	Türkiye Türkçesinde Deyimler	Gürcüce Deyimler	Deyim Anlamı
1.	Zihni yormak	Beyni yormak (ტვინის დაღლა- tvinis dağla) (Mamulia, 2006: 176)	Kafa yormak, bir konuda çok düşünmek. (https://sozluk.gov.tr/)
2.	Zihnini çekmek	Kendi aklına getirmek (თავის ჭკუაზე გადმოყვანა- tavis ġkuaze gadmoqvana) (Mamulia, 2006: 31)	Aklını çalmak. (Aksoy, 20018: 1144)
3.	Zihnini oynatmak	Aklından çıkartmak (ჭკუიდან გადაყვანა- ġkuidan gadaqvana) (Mamulia, 2006: 310)	Çıldırmaq, delirmek. (https://sozluk.gov.tr/)

Tablo 3.155. Şekil Bakımından Farklı, Anlam Bakımından Aynı Olan Kısmî Eşdeğer Deyimler

Şekil 3.54. “Zihin” Sözcüğü ile Kurulmuş Deyimlerin Grafiği

Türkçe ve Gürcücede “Zihin” sözcüğü ile kurulmuş toplam 19 adet ortak deyim bulunmaktadır. Bu deyimlerin %47’si (9 adet) tam eşdeğerli, %37’si (7 adet) en az bir kelimesi ortak olan ve anlam bakımından aynı olan, %16’sı (3 adet) şekil bakımından farklı, anlam bakımından aynı olan deyimlerdir. “Zihin” sözcüğü ile kurulmuş deyimlerde, anlayabilmek, kavrayabilmek; ne yapacağını şaşırarak; kuşkuya düşürmek; kafası rahat ve dingin olmak; bir konuda çok düşünmek; çıldırmak, delirmek; düşüncesini değiştirmesine yol açmak anlamları vardır.

4. SONUÇ

Yüzyıllar boyunca aynı coğrafyada bulunan ülkelerin birbirine etkisi büyük oranda dilde gerçekleşmektedir. Diller arasındaki etkileşim alıntı kelimelerin yanı sıra deyimlerde de görülmektedir. Dünyadaki bütün dillerde olduğu gibi Türkçe ve Gürcücede organ adları ile kurulmuş deyimler önemli bir yer tutmaktadır. Bu çalışmada iki farklı dil ailesine mensup olan Türkçe ile Gürcücede organ adlarıyla kurulmuş ortak deyimler tespit edilip incelenmiştir. Deyimlerin karşılaştırmalı olarak incelenmesi sonucunda farklı kültürler arasındaki ortak düşünce tarzı ortaya konmaya çalışılmıştır.

Bu çalışmada, Türkçe ve Gürcücede insan organ adlarıyla kurulmuş toplam 1413 adet ortak (tam ve kısmî eşdeğer) deyim incelenmiştir. Bu deyimlerin %58,39'u (825 adet) tam eşdeğerli (şekil ve anlam bakımından aynı olan), %41,61'i (588 adet) kısmî eşdeğerli (en az bir kelimesi ortak olan ve anlam bakımından aynı olan deyimler, şekil bakımından farklı, anlam bakımından aynı olan deyimler, şekil bakımından aynı, anlam bakımından farklı olan deyimler) ortak deyimlerdir.

Tam eşdeğerli deyimlerde en fazla benzerlik: Deri (%80), kalp (%71), avurt (%67), bel (%67), diz (%64), kulak (%56), yürek (%55), göz (%51) organ adlarıyla kurulan deyimlerde görülmüştür. Bunun yanı sıra Türkiye Türkçesinde ciğer, dirsek, gırtlak ve öd gibi organ adlarıyla kurulan deyimlerin Gürcücede tam eşdeğer karşılıklarına rastlanmamıştır. Türkçede bu organ adlarıyla kurulan kısmî eşdeğer deyimlerin Gürcücedeki karşılıklarında baş, boğaz, omuz, kalp veya yürek gibi diğer insan organ adlarının kullanıldıkları görülmüştür.

İnceleme sonucunda Türkçe deyimlerdeki birtakım organ adlarının Gürcücedeki deyimlerde farklı organ adlarıyla karşılık buldukları tespit edilmiştir. Türkçedeki deyimlerde bacak, Gürcücedeki deyimlerde ayak; Türkçedeki deyimlerde çene, Gürcücedeki deyimlerde ağız, dil; Türkçedeki deyimlerde damak, Gürcücedeki deyimlerde ağız; Türkçedeki deyimlerde dil, Gürcücedeki deyimlerde ağız, çene; Türkçedeki deyimlerde göğüs, Gürcücedeki deyimlerde ağız, boğaz, yürek; Türkçedeki deyimlerde kol, Gürcücedeki deyimlerde el; Türkçedeki deyimlerde yüz, Gürcücedeki deyimlerde ağız organ adlarıyla karşılanmaktadır. Bunun yanı sıra Türkçede can, iç, kendi, tepe, üst, zihin gibi sözcüklerle kurulan deyimlerin,

Gürcücede kalp ya da yürek, baş, beyin gibi insan organ adlarıyla karşılandıkları görülmüştür.

Çalışma sonucunda farklı kültürlere ve dillere sahip olmalarına rağmen asırlar boyunca aynı coğrafyada yaşayan Türkiye ve Gürcistan arasındaki dilsel ve kültürel benzerlikler ortaya konmaya çalışılmıştır. Türkçe ve Gürcücede organ adları ile kurulmuş deyimlerin incelenmesi neticesinde yakın coğrafyada yaşayan milletlerin birbirini dil ve kültür bakımından etkiledikleri ve deyimlerin evrensel oldukları tespit edilmiştir.

KAYNAKÇA

- Aksakal, M. (1995). *Deyimler Sözlüğü*. İstanbul: Şenyıldız.
- Aksan, D. (1988). *Her Yönüyle Dil - 3*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Aksan, D. (2011). *Türkçenin Gücü*. Ankara: Bilgi.
- Aksan, D. (2015). *Türkçenin Söz Varlığı*. Ankara: Bilgi.
- Aksoy, Ö. A. (2018). *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü 2*. Ankara: İnkılap.
- Apridonidze, Ş. (1983). Deyim ve Deyimsellik. *Dilbilim Araştırmaları*, s. 64-74.
- Arısoy, İ. (2010). *Gürcüce-Türkçe Sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Arslan, M. (2018). Dil-Kültür Etkileşimi Açısından Türk-Gürcü İlişkileri. *Uluslararası Dil, Edebiyat ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi*, s. 118-129.
- Çabaşvili, M. (1898). *Yabancı Kelimelerin Açıklamalı Sözlüğü*. Tiflis: Ganatleba.
- Cangidze, V. (2002). *Gürcüce-Türkçe Sözlük*. Tiflis.
- Çikobava, A. (1950-1964). *Gürcü Dilin Açıklamalı Sözlüğü*. Tiflis: Gürcistan Sovyet Bilimler Akademisi.
- Çiloğlu, F. (1993). *Dilden Dine, Edebiyattan Sanata Gürcülerin Tarihî*. İstanbul: Ant.
- Çimke, H. (2015). Gürcüce-Türkçe Dillerinde "Kalp" İle İlgili Deyimler. *Kültürlerarası Diyalog" Çalışmaları, III.Uluslararası Bilim Sempozyumu. Telavi İakob Gogebaşvili Devlet Üniversitesi*, s. 546-552.
- Çkonia, L. (2007). Türkçe-Gürcüce Deyimlerin Karşılaştırılması. *Şota Rustaveli Batum Devlet Üniversitesi, Güney Batı Gürcistan Araştırma Merkezi*, 89-92.
- Çkonia, L. (2008). *Deyiş Bilimin Evrensel Olduğu Konular ve Akraba Olmayan Dillere Çevirisi*. Batum: Batum Şota Rustaveli Devlet Üniversitesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Çkonia, L. (2009). İnsan Organ Adları İle İlgili Deyimler. *Bilgi Toplumunda İnsan Bilimleri: Uluslararası Sempozyumu* (s. 129-133). Batum: Batum Şota Rustaveli Devlet Üniversitesi İnsan Bilimleri Fakültesi.
- Çlaidze, L. (2001). *Türkçe-Gürcüce Sözlük*. İstanbul: Livane.
- Corbenadze, B. (1997). *Dil ve Kültür*. Tiflis.
- Dilbilim Terimleri Sözlüğü*. (2002). Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Elçin, Ş. (1986). *Halk Edebiyatına Giriş*. Ankara: KB.

- Gencan, T. N. (1979). *Dilbilgisi*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Gürcistan, P.M. (2022, 0224). www.nplg.gov.ge:http://www.nplg.gov.ge/gwdict/index.php?a=index&d=17 adresinden alınmıştır
- Gurgenidze, N. (2001). *Türkçe-Gürcüce Sözlük*. İstanbul: Sinatle.
- Hatiboğlu, V. (1964). Kelime Grupları ve Kuralları. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı - Belleten*, 203-244.
- Hatiboğlu, V. (1982). *Türkçenin Sözdizimi*. Ankara: DTCF.
- Hengirmen, M. (1995). *Dilbilgisi ve Dilbilim Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Engin.
- İ. C. (2021, 9 21). www.idioms.tsu.ge. <https://idioms.tsu.ge/>: <https://idioms.tsu.ge/> adresinden alınmıştır
- Kaçarava, N. (2006, Şubat). Türkçede 'Göz' ile Başlayan Deyimler. *Türk Dili*, s. 129-133.
- Karaağaç, G. (2013). *Dil Bilimi Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Kenzhalin, K. (2017). Türk Dünyasında Deyim Bilimi Çalışmaları. *Türk Dünyası, Dil ve Edebiyat Dergisi*, sayı 43, s. 107-124.
- Kiknadze, İ. (2001). Deyimlerin Dilbilgisel Yapısı. *Prof.Dr. V.Topuria 100.Yılı Anısına XXI.Diyalektoloji Bilim Sempozyumu* (s. 59-60). Batumi: Gürcistan Bilimler Akademisi.
- Korkmaz, Z. (2003). *Dil Bilgisi Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Kruaşvili, İ. (2012). Deyimler- Millî, Kültürel ve Tarihsel Özgünlük Taşıyan Bir Olgusu. *Kültürlerarası İlişkileri*, s. 31-40.
- Kvantaliani, E. (2010). *Gürcüce-Türkçe Sözlük*. Tiflis: İntelekti.
- Lobjanidze, İ. (2012). *Gürcü Dilinde Deyim Yapımı ve Anlam Bilimi (İngiliz, Yeni Yunan ve Rus Dillerinin Karşılaştırmalı Analizi)*. Tiflis: İlia Devlet Üniversitesi, Doktora Tezi.
- Lomtadze, T. (2014). *Gürcü Dilindeki Deyimler Meselesi*. Tiflis: Meridiani.
- Mamulia, E. (1987). *Çağdaş Türk Edebî Dilinde Deyim ile Sözcük İlişkisi*. Tiflis: Metsniereba.
- Mamulia, E. (2006). *Türkçe-Gürcüce Özdeyişler Sözlüğü*. Tiflis: Tsisartkela.
- Oniani, A. (1954). *Gürcüce-Svanca Deyim Konuları*.
- Oniani, A. (1966). *Gürcüce Deyimler*. Tiflis: Nakaduli.
- Özdemir, E. (1997). *Açıklamalı-Örnekli Deyimler Sözlüğü*. İstanbul: Remzi.

- Özön, M. N. (1943). *Türkçe Tabirler Sözlüğü*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Öztürk, G. M. (2016). Gürcistan'daki Türkçe-Gürcüce Deyimler Sözlüğü Üzerine Bir İnceleme. *III. Uluslararası Sözlükbilimi Sempozyumu Bildiri Kitabı* (s. 324-332). Eskişehir: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi.
- Parlatır, İ. (2008). *Deyimler*. Ankara: Yargı.
- Püsküllüoğlu, A. (1995). *Türkçe Deyimler Sözlüğü*. Ankara: Arkadaş.
- Saghinadze, R., Peikrişvili, J., & Çimke, H. (2015). *Gürcü Dili*. Rize: STS.
- Şahin, A. B. (2019). *Türk ve Gürcü Deyim ve Atasözlerinin Karşılaştırılması*. Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Yeni Türk Dili Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.
- Sakhokia, T. (1979). *Gürcüce Mecaz Kelime-Söyleyişler*. Tiflis: Merani.
- Şavişvili, T. (1975). *Mecazî Kelime-Söyleyişlerinin Derlemesi*. Tiflis: Sovyet Gürcistan.
- Sinan, A. T. (2000). *Türkiye Türkçesindeki Deyimler Üzerine Bir Dil İncelemesi*. Elazığ: Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı (Doktora Tezi).
- Sinan, A. T. (2008). Deyim Kavramı Üzerine Notlar-I. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* (18.cilt), s. 91-98.
- Takaişvili, A. (1961). *Gürcü Deyim Konuları*. Tiflis: Gürcistan SSCB Bilimler Akademisi.
- TDK. (2021, 11 15). *sözlük.gov.tr*. *sozluk.gov.tr*: <https://sozluk.gov.tr/> adresinden alınmıştır
- Tellioğlu, İ. (2009). *XI-XIII. Yüzyıllarda Türk-Gürcü İlişkileri*. Trabzon: Serander.
- Toloraia, T. (2020). "El" Organ Adıyla Kurulmuş Türk ve Gürcü Deyimlerinde Eşdeğerlikler. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi* (18), s. 512-519.
- Türkçe Sözlük*. (2005). Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Vardar, B. (1988). *Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: abc.

EKLER

EK-1. Çeviri Yazı Alfabetesi

Gürcü Alfabeti	Türkçe Transkripsiyonu
ა	a
ბ	b
გ	g
დ	d
ე	e
ვ	v
ზ	z
თ	t
ი	i
კ	k
ლ	l
მ	m
ნ	n
ო	o
პ	p
ჟ	j
რ	r
ს	s
ტ	ť
უ	u
ფ	p
ქ	k
ყ	ğ
შ	q
ჩ	ş
ც	ç
ძ	ts
წ	dz
ჭ	ts'
ხ	ć
ბ	h
ჯ	c
ჰ	h

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, Adı : Tamar KUTSIA
Uyruğu : Gürcistan

Eğitim

Derece	Eğitim Birimi	Mezuniyet Tarihi
Yüksek Lisans	Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi	2022
Lisans	İlia Devlet Üniversitesi	2017
Lise	Poti Niko Nikoladze #2 Devlet Okulu	2013

İş Deneyimi

Yıl	Yer	Görev
-	-	-

Yabancı Dil

Türkçe C1
İngilizce C1
Rusça B1

Yetkinlikler

“Gürcistan Türkoloji Çalıştayı” / T.C. Tiflis Büyükelçiliği/ Eğitim Müşavirliği – Aralık 2021

“Edebiyat ve Çeviri Okulu” Programı / Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB) – Aralık 2020

“Konuşma Kulübü” Programı / Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB) – Mayıs 2019

